

Sammanträdesprotokoll Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum	2024-01-15
Plats och tid	Sparbankenrummet, Storstrand kl. 13:00-16:10
Beslutande	Se sida 2
Övriga deltagare	Se sida 2
Sekreterare	Maria Öman

Protokolljustering

Följande parter justerar detta protokoll genom digital signering.

Justeringens plats och tid	Digitalt 2024-01-18 kl. 08:00
Paragrafer	§§1-21
Ordförande	Patric Lundström (S)
Justerare	Anton Li Nilsson (C)

Tillkännagivande

Protokollet är justerat. Justeringen tillkännages på kommunens digitala anslagstavla.

Beslutsinstans	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum	2024-01-15
Publiceras	2024-01-18
Avpubliceras	2024-02-09
Protokollets förvaringsplats	Kommunledningsförvaltningen
Tillkännages av	Maria Öman

Närvarande på sammanträdet

Beslutande

Patric Lundström (S) (ordförande) §§1-11, §§13-21
Kata Nilsson (S) (vice ordförande)
Anton Li Nilsson (C) (2:e vice ordförande)
Håkan Johansson (M)
Claes Danell (S)
Karl-Erik Jonsson (M)
Carola Bergman (S)
Cristian Bergvall (S)
Stina Carlsson (V)
Magnus Häggblad (SD)
Helén Lindbäck (KD)
Louise Mörk (S)
Sara Lagesen Lundgren (S) §§1-19
Daniel Bergman (M) ersätter Sara Lagesen Lundgren §21
Mats Dahlberg (MP) ersätter Anders Nordin (SLP)

Övriga deltagare

Åsa Öberg (Ekonomichef)
Maria Öman (Kommunsekreterare)
Leif Wikman (Tillförordnad kommunchef)
Daniel Bergman (M) (Adjungerad ersättare) §§1-20
Anders Berg (Ordförande kommunens revisorer) §1
Gunnar Plym Forshell (Kommunrevisor) §1
Hans Lundström (Kommunrevisor) §1
Göran Eriksson (Kommunrevisor) §1
Sara Viljsson (Sakkunnig KPMG) §1

Innehållsförteckning		sid
§ 1	Grundläggande granskning 2023	4
§ 2	Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023	5
§ 3	Månadsbokslut november 2023 samt helårsprognos	7
§ 4	Dispensansökan arbetstidsregler - Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	9
§ 5	Finansiering - Gröna näringar, ökad försörjningsförmåga	12
§ 6	Medfinansiering - Industriellt Utvecklingscentrum (IUC Norr AB)	17
§ 7	Medfinansiering - Leader Spira Mare 2030	20
§ 8	Avtal - Rekryteringsplattformen MindDig 2024 och 2025	21
§ 9	Ansökan om bidrag till Norrbottens Föreningsarkivs verksamhet år 2024	25
§ 10	Remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall	27
§ 11	Avsägelse av ledamot - Förebygganderådet 2023-2026	28
§ 12	Val av ledamot och ersättare - Näringslivsråd 2023-2026	29
§ 13	Redovisning av delegationsbeslut	30
§ 14	Redovisning av anmälda handlingar	31
§ 15	Nationella minoriteter och samiskt förvaltningsområde	34
§ 16	Riktlinjer för Parkeringsnorm	36
§ 17	Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda	38
§ 18	Rapportering av ej verkställda beslut socialtjänstlagen (SoL) andra och tredje kvartalet 2023	39
§ 19	Rapportering av ej verkställda beslut enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) andra och tredje kvartalet 2023	40
§ 20	Information från kommunchefen 2024	42
§ 21	Av ledamöter väckta ärenden 2024	43

§ 1 Grundläggande granskning 2023

Diariernr 23KS508

Ärendebeskrivning

Revisorerna ska enligt kommunallagen och god revisionsred årligen granska all verksamhet.

I den grundläggande granskningen ingår att bedöma centrala styrning- och ledningsfrågor

avseende verksamhet, ekonomi och internkontroll. Likaså är nämndens och styrelsens omvärldsanalys och riskbedömningar av stort intresse för revisorerna.

Den enkät som tidigare hela Kommunstyrelsen svarat på har i år enbart gått till ordförande som med förvaltningens hjälp svarat på den. Detta bedömer revisionen skapar goda förutsättningar för en bra grundläggande granskning. Svar på enkäten och bifogad dokumentation har delgivits revisionen.

När revisionen besöker Kommunstyrelsen 15 januari kommer fokus vara en kort introduktion om revisionens roll i kommunen. Utöver den informationspunkten kommer revisionen att ta upp eventuella avvikelser i ordförandes enkät, samt om det uppstår några mer nämndspecifika frågor innan mötena. Andra frågor som kommer tas upp är revisionsrapporter samt vilka risker styrelsen eller nämnden ser framöver, med risker i detta sammanhang avses sådant som potentiellt kan hota måluppfyllnad och ekonomi.

Besök av kommunens revisorer som tillsammans med Kommunstyrelsen diskuterade de svar som lämnats på revisorernas grundläggande granskning.

Beslutsunderlag

- Enkät Grundläggande Granskning 2023
- Bilaga till enkätsvar - Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023
- Bilaga till enkätsvar - Verksamhetsplan 2024-2026 och årsbudget 2024

§ 2 Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023

Diariennr 23KS444

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner återredovisningen av internkontrollplan 2023.

Reservation

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

Styrelsen ska årligen upprätta en plan för att på en rimlig nivå säkerställa att:

- verksamheten lever upp till de av fullmäktige fastställda målen,
- verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt med god ekonomisk hushållning,
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig,
- de lagar, regler och riktlinjer som finns följs,
- möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs.

Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Den interna styrningen och kontrollen ska systematiskt och regelbundet följas upp och bedömas inom nämnder/styrelser. För kommunstyrelsens del har få avvikelser inrapporterats inom den egna verksamheten och det som är rapporterat som avvikelser kommer kompletteras med aktiviteter för att minska avvikelserna nästa år.

För kommande år kommer fokus se över styr- och ledningssystemet som helhet, där internkontrollen är en del. Ambitionen är att koppla internkontrollen närmare till varje enhets verksamhet för att bättre hantera risker i verksamheten.

Kommunstyrelsen beslutade 2023-11-28 § 246 att återremittera ärendet till Kommunledningsförvaltningen för att komplettera redovisningen.

Kommunledningsförvaltningen har kompletterat redovisningen under rubriken Ej prioriterade risker.

Yrkanden

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M): avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Claes Danell (S) och Anton Li Nilsson (C): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på de två förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023

§ 3 Månadsbokslut november 2023 samt helårsprognos

Diariennr 23KS447

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner Månadsrapport november 2023.

Kommunstyrelsen uppmanar nämnderna att bedriva verksamheten kostnadseffektivt samt arbeta metodiskt och målinriktat för att komma till rätta med prognostiserade underskott.

Reservation

Håkan Johansson (M), Karl-Erik Jonsson (M), Helén Lindbäck (KD) och Mats Dahlberg (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för Håkan Johanssons (M) förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunledningsförvaltningen har tillsammans med kommunens förvaltningar sammanställt ekonomiskt resultat per sista november som uppgår till +62 mkr. För helåret prognostiseras resultat om +38 mkr.

Yrkanden

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M): bifall till förslaget med ändring att beslutsmening två stryks eftersom Kommunstyrelsen inte kan påverka nämnderna att uppnå en budget i balans för 2023 eftersom verksamhetsåret redan är avslutat.

Anton Li Nilsson (C): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på de två förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Månadsrapport november 2023
- Månadsuppföljning SOC november 2023
- Analys SOC november 2023
- Samhällsbyggnadsnämnden, fördjupad analys per november 2023
- Fördjupad analys november helårsprognos 2023 - BUN

- BUN November 2023 Analys per Avdelning

§ 4 Dispensansökan arbetstidsregler - Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn

Diariennr 23KS768

Beslut

Kommunstyrelsen ansöker om dispens från arbetstidsregler om dygnsvila för Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn.

Ärendebeskrivning

EU:s arbetsdirektiv 2003/88/EG regleras arbetstid och semester inom Europeisk Unionen. I kap. 2 artikel 3 framgår att arbetstagare generellt ska ha 11 timmars arbetsvila per 24-timmarsperiod. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Sobona har träffat en överenskommelse gällande dygnsvila, för räddningstjänstens skiftgåendepersonal regleras arbetstiderna i Bilaga R till Allmänna bestämmelser. Överenskommelse begränsar nuvarande möjlighet att schemalägga 24h arbetspass till att som längst schemalägga 20h arbetspass. I tillägget till grundöverenskommelses infördes ett dispensansökansförfarande gällande yrkesgrupper med verksamhet som ansvarar för liv, säkerhet och hälsa. Dispens kan sökas för att möjliggöra upp till 24h arbetspass likt nuvarande schema inom Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn.

För att få söka dispens ska den högsta ledningen i kommunen fatta beslut om att begära dispens, detta likställs med Kommunstyrelsen. Dispens kan beviljas för som längst ett år.

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har ett grundschema med sk. delade dygn för skiftesgående personal enligt Bilaga R, det innebär dagpass som är 10h långa och nattpass som är 14h långa. Fredag-lördag samt lördag-söndag arbetar man "förtätat" och har då schemalagt 24h arbetspass istället för delade dygn. Den dispensansökan som Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn tagit fram avser möjlighet att schemalägga 24h arbetspass under vardagar för skiftesgående personal som arbetar enligt Bilaga R, skiftesgående vikarier som ska arbeta enligt AB samt dagtidspersonal som arbetar enligt AB. Dispensansökan avser även att möjliggöra 24h arbetspass fredag-lördag samt lördag-söndag i grundschema, likt nuvarande schema. Att dispensansökan även rör dagtidspersonal beror på att flertalet innehar befälskompetens och nyttjas vid behov i uttryckande tjänst på skift.

Anledning till Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn ser behov att söka dispens är att möjligheten att kunna schemalägga 24h arbetspass måndag-fredag ger verksamheten

möjlighet att effektivt kunna planera och bedriva den verksamhet som krävs för att upprätthålla en ändamålsenlig räddningstjänst. Att endast kunna schemalägga 20h arbetspass begränsar möjligheten avsevärt och medför troligtvis att utvecklingsarbete, fortbildning av personal samt förebyggande åtgärder inom samhället försämras. Att verksamheten även söker dispens för 24h arbetspass under helger grundar sig i den statistik som finns gällande störningar under sk. nattvila samt att det möjliggör för personal att kombinera arbetsliv och fritid/familjeliv på ett bättre sätt än schemaförslag med endast delade dygn. Verksamheten ser att ett försämrat schema försvårar för verksamheten att rekrytera ny personal samt behålla kompetent personal.

Grundtankarna i EU:s arbetstidsdirektiv sett till vila och återhämtning anser nog samtliga är bra. Personal ska inte tvingas arbeta på ett sätt att man riskerar att skada sig själv eller någon annan pga. att man är utarbetad. Av risk- och konsekvensanalys samt erfarenhet inom räddningstjänsten bedöms dock risken för detta pga. tillämpande av 24h arbetspass som väldigt låg. Möjligheten till nattvila på arbetsplatsen, den statistik som finns att tillgå gällande antal larm och varaktigheten på dessa i kombination med de arbetssätt och rutiner som finns inom verksamheten bedömer både arbetsgivare och arbetstagare endast medför en minimal ökning i risk att arbeta 24h långa arbetspass jämfört med 20h långa arbetspass som tillåts enligt gällande avtal.

Arbetsgivare har tillsammans med arbetstagarorganisationer tagit fram schemaförslag som bedöms uppfylla gällande avtal. Utifrån dessa schemaförslag har sedan en Risk- och konsekvensanalys genomförts för att identifiera de positiva och negativa konsekvenser som möjligheten att arbeta likt idag, dvs. möjlighet till 24h arbetspass under vardagar samt schemalagt 24h arbetspass under helger, jämfört med att tillämpa upp till 20h arbetspass. MBL förhandling mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisationer har genomförts 2023-11-22. Vid förhandling presenterades utkast på dispensansökan med tillhörande bilagor, dvs. schemaförslag, risk- och konsekvensanalys samt statistik. Arbetstagarorganisationer har inte ställt sig emot att gå vidare med dispensansökan.

Beslut i Gemensam Räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn 2023-11-24 § 37:

Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn godkänner dispensansökan samt skickar dispensansökan vidare för beslut i kommunstyrelsen i Piteå och därefter prövning i arbetstidsnämnden.

Yrkanden

Kata Nilsson (S), Mats Dahlberg (MP), Karl-Erik Jonsson (M), Magnus Häggblad (SD), Anton Li Nilsson (C) och Helén Lindbäck (KD): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition och finner att det endast föreligger ett förslag vilket blir Kommunstyrelsens beslut.

Beslutsunderlag

- Dispensansökan arbetstidsregler för Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn
- Schemaförslag 1-6 samt nuvarande schema Dispensansökan Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn
- Risk- och konsekvensbedömning med handlingsplan inför förändring
- Statistik
- § 11 Medbestämmandelagen - Protokoll med bilagor

§ 5 Finansiering - Gröna näringar, ökad försörjningsförmåga

Diariennr 23KS658

Beslut

Kommunstyrelsen finansierar förstudien och anslår 612 106 kr under 2024.

Beslutet gäller under förutsättning att övrig finansiering uppnås i så stor utsträckning så att förstudien kan genomföras enligt förstudieplanen.

Medel anvisas från Tillväxtpolitiska reserven.

Reservation

Magnus Häggblad (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Piteå kommun är den kommun i Norrbotten som har flest jordbruksföretag och mest åkermark. De gröna näringarna är ett prioriterat spjutspetsområde inom kommunens näringslivsprogram. Projektet Gröna Näringar har arbetat sedan 2018 för att långsiktigt stärka de gröna näringarnas konkurrenskraft i Norrbotten genom att bland annat bidra till genomförande av den regionala livsmedelsstrategin Nära Mat, skapa samverkan och mötesplatser, kompetensutveckling och även gränsöverskridande arbete med andra näringar.

Projektet Gröna Näringar avslutas detta år men arbetet för att stärka en livskraftig grön näring bör fortgå bland annat för att stärka försörjningsförmågan, anser projektledningen. En god försörjningsförmåga på lokal och regional nivå är viktigt av många anledningar. De senaste åren har denna fråga hamnat allt högre på dagordningen då coronapandemin, Rysslands anfallskrig i Ukraina och kriser kopplade till detta har visat på hur känsligt livsmedelssystemet är. Det har blivit tydligt att vi inte kan förlita oss på import när handelsströmmarna störs av olika anledningar, därför är det viktigt med robusta livsmedelskedjor och en hög självförsörjningsförmåga och beredskap regionalt.

En kommun har olika verktyg för att kunna bidra till att stärka livsmedelsproduktionen och öka försörjningsförmågan.

- Exempelvis företagsfrämjande arbete på näringslivsavdelningen och andra förvaltningar som arbetar med livsmedelsproducerande företag.

- Olika delar i upphandling av lokalproducerade livsmedel är ett annat verktyg kommuner har för att bidra till en ökad produktion av livsmedel.

Problemformulering

Hur kan offentliga aktörer arbeta för att stödja utvecklingen av näringslivet och företagsklimatet när det gäller försörjningsförmåga och ökad produktion av lokalproducerade livsmedel.

I den föreslagna förstudien har Piteå kommun möjlighet att vara pilotkommun för att analysera frågeställningen och att vara föregångare i arbetet mot ökad produktion av lokalproducerade livsmedel. I förstudien ingår att kartlägga befintliga resurser, identifiera utmaningar och möjligheter (både i kommunen och externt) och utveckla arbetssätt och samverkansstrukturer för att hantera de hinder som finns.

Vad förväntas förstudien leda till?

Huvudfokus i förstudien är att göra en kartläggning i vilken vi identifierar hinder, eventuella målkonflikter och prioriterade områden att arbeta vidare med.

Med det underlag som arbetas fram kan därefter olika aktörer arbeta för att bidra till en ökad produktion av lokalproducerade livsmedel. Vilka delar aktörerna/kommunerna behöver arbeta mer med kommer att vara olika för olika aktörer. Då andelen lokalproducerat i Piteå kommuns upphandling redan ligger över regionens självförsörjningsgrad kommer troligtvis fokus för Piteå kommuns del i ett eventuellt nästa steg ligga i att öka utbudet av lokalproducerade livsmedel och stötta och stimulera företagen så att fler producenter vill och har möjlighet att producera mer och sälja till fler.

Förstudien syftar också till:

- att fortsättningsvis arbeta med insatser för att understödja och stimulera den gröna näringen och näringslivet i stort.
- att skapa en gruppering inom kommunen som gemensamt kan arbeta med dessa frågor.
- att dra lärdom av Piteå kommuns, såväl som andra kommuner och regioners, framgångsrika exempel
- arbeta för att ta fram en rapport för hur ett strategiskt arbete runt ökad produktion av lokalproducerade livsmedel kan se ut. Rapporten kan ligga till grund för en framtida handlingsplan för andra kommuner och offentliga verksamheter.

Övergripande mål

Hitta ett strategiskt arbetssätt som tar ett bredare grepp kring frågan runt lokalproducerat och utifrån de olika verktyg som offentliga aktörer har, exempelvis näringslivsfrämjande insatser, och genom samverkan över förvaltningsgränser stärka försörjningsförmågan och därmed även möjliggöra för att öka produktionen av lokalproducerade livsmedel.

Metod

Förstudien ska utifrån de verktyg en offentlig aktör har för att främja lokalproducerade livsmedel och genom ett arbetssätt som går över förvaltningsgränserna:

- ta fram en rapport för hur man kan arbeta för att nå en ökad andel lokalproducerade livsmedel. Piteå kommun används som pilotkommun för att ta fram denna rapport.
- arbeta med att stötta och stimulera företag för att de långsiktiga målsättningarna om en ökad andel lokalproducerade livsmedel ska bli möjliga att uppnå.

Projektorganisation

- Styrgrupp bestående av representanter för Piteå kommun, Norrbottens kommuner, Region Norrbotten och Nära Mat/Länsstyrelsen.
- Projektgrupp bestående av projektledare, projektmedarbetare, nyckelpersoner som på olika sätt arbetar med frågor kopplade till lokalproducerade livsmedel.
- Referensgrupp/referenspersoner för att samla in goda exempel och erfarenheter från andra kommuner som har relevant kompetens.

Projektbudget

Kostnader

Personal 1 059 912 kr

Externa tjänster 146 000 kr

Material mm 18 300 kr

Totalt 1 224 212 kr

Finansiering

Piteå kommun 612 106 kr

Region Norrbotten 612 106 kr

Totalt 1 224 212 kr

Kommunledningsförvaltningens yttrande

Kommunledningsförvaltningen ser positivt på idén att ta fram en förstudie för att nå en ökad försörjningsförmåga. Förstudien passar bra in i det arbete som bedrivits inom projektet Gröna Näringar. Ämnesområdet ligger helt i linje med Piteå kommuns Näringslivsprogram, där Gröna näringar är utpekade som ett prioriterat

spjutspetsområde.

Den nyligen genomförda försörjningsbalansen redovisar bland annat slutsatser som tydliga områden av sårbarhet i händelse av kris inom lantbruket och det vi själva kan producera och i dagsläget förädlar skulle räcka till den 29/4 om man tittar på det behov av livsmedel de boende i Piteå kommun har under ett år. Slutsatser som talar för att fler insatser för att öka försörjningsförmågan behövs.

Om vi inte lyckas nå en ökad försörjningsförmåga riskerar vi bland annat en förlorad konkurrenskraft och marknadsandelar för de lokala producenterna av livsmedel, vilket kan leda till minskad lönsamhet, sysselsättning och landsbygdsutveckling i kommunen samt en ökad sårbarhet för störningar i livsmedelsförsörjningen.

Möjligheten att nu, utifrån projektet Gröna Näringars arbete, kunna arbeta vidare i en lokal-regional förstudie är ett bra fortsatt steg i utvecklingsarbetet att stimulera näringslivet. I projektet Gröna Näringar finns gedigen kompetens för ett fortsatt arbete med förstudien som kommer näringen och Piteå kommun till del. Piteå kommun har dessutom kommit långt i upphandling av lokalproducerade livsmedel, vilket är ett av skälen till att Piteå kommun erbjuds vara pilotkommun i förstudien som i det regionala perspektivet kan leda till att andra kan ta del av arbetet och öka försörjningsförmågan.

Kommunledningsförvaltningen ser en stor nytta i att förstudiens inriktning i Piteå kommer att handla om insatser i producentledet, genom att stödja och stimulera företagare och potentiella företagare för att öka utbudet av lokalproducerade livsmedel och att de också vill och kan sälja till fler.

Förstudien är utformad i nära samarbete med Region Norrbotten som också har gett positivt besked till att medfinansiera arbetet. Ett fördjupat förankringsarbete pågår inom kommunens verksamheter, framför allt inom inköpsfunktionen, som ser positivt på att förstudien genomförs. Det är av största vikt att en styrgrupp med berörda i kommunen och regionen initieras så snart ett positivt medfinansieringsbeslut fattats. Utifrån förstudiens resultat och den rapport som sammanställs så kan nästa steg vara ytterligare projekt som också kan möjliggöras då utlysningar om externa medel väntas komma inom olika EU finansierade program som Leader- och Landsbygdsprogrammet.

Avslutningsvis föreslår Kommunledningsförvaltningen att Kommunstyrelsen beslutar att medfinansiera förstudien i enlighet med förstudieplanen. Den kommunala medfinansieringen är proportionerlig i förhållande till den nytta som förväntas komma

kommunen till del, såväl den kommunala organisationen, medborgarna och näringslivet.

Yrkanden

Mats Dahlberg (MP), Claes Danell (S), Helén Lindbäck (KD) och Anton Li Nilsson (C): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Magnus Häggblad (SD): avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på de två förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunstyrelsens arbets- och personalutskottets förslag.

§ 6 Medfinansiering - Industriellt Utvecklingscentrum (IUC Norr AB)

Diariennr 23KS769

Beslut

Kommunstyrelsen medfinansierar Industriellt Utvecklingscentrum (IUC Norr AB) med 500 tkr per år under 2024–2026, totalt 1,5 mkr.

Medel anvisas ur den Tillväxtpolitiska reserven.

Reservation

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Magnus Häggblad (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

IUC Norr AB ägs idag av ett flertal kommuner i Norr- och Västerbotten, samt ca. 120 bolag och organisationer, här finns också både Region Norrbotten och Region Västerbotten med som finansiärer. IUC Norr AB har igen utdelning till ägarna utan all ev. vinst återinvesteras direkt i verksamheten. IUC Norr AB är en viktig resurs för en ökad konkurrenskraft inom bland annat industrin i Norr- och Västerbotten. Som ett av 21 regionala bolag i Sverige är IUC Norr AB den aktör som arbetar närmast små- och medelstora företag (SMF).

IUC:s mål är att bidra till en stark svensk industri, att skapa tillväxt och arbetstillfällen. IUC har ett innovationsnätverk som arbetar lokalt, regionalt och nationellt, vilket ger våra lokala företag goda möjligheter till goda omvärldsanalyser, affärsutveckling, kompetensförsörjning och integration/mångfald. Ett större antal av Piteås företag har tagit del av IUC:s projekt med goda resultat och företagen efterfrågar fler insatser från dem, vilket kan ses som ett kvitto på lyckade projekt. Några projekt som kan nämnas är Attraktiv Industriregion, Daris, Kompetenslyft Industri, Mång Växt, Digital Industri i Norr. Mer om dessa projekt finns att läsa på www.iucnorr.se. Dessa projekt har varit delfinansierade av Tillväxtverket via ERUF, Region Norrbotten, Region Västerbotten samt ett flertal kommuner.

Piteå kommun är sedan tidigare delägare av IUC Norr och har medfinansierat deras verksamhet de senaste åren enligt följande:

2021: 400 tkr

2022: 400 tkr

2023: 400 tkr

I dessa summor ingår en basavgift på 110 tkr/år, vilket är beräknad på ca. 2,50 kr/invånare, som avser IUC:s analysarbete för att utreda företagens behov på kort och lång sikt. Denna analys ligger till grund för utvecklingsinsatser lokalt och regionalt. Resterande medel har då använts till att medfinansiera olika utvecklingsprojekt via ERUF (Europeiska Utvecklings Fonden).

IUC Norr AB har inkommit med ett äskande om medel enligt följande:

1. Fortsatt finansiering av Basavgift med 110 tkr/år avseende analysarbete TBN (Tillväxt i Befintligt Näringsliv). Detta är ett verktyg som utarbetats av IUC Norr under många år, och ligger som grund till den behovsinventering som görs för att utveckla och initiera insatser till det lokala näringslivet.
2. Projektram för medfinansiering av enskilda utvecklingsprojekt via Tillväxtverket (ERUF). Detta som tidigare beslut för att ge förtroende till IUC Norr att förvalta en del av medfinansieringsmedlen så att man i större utsträckning kan arbeta med åtgärder som direkt gynnar Piteås näringsliv. För Piteå kommun utgör detta 390 tkr/år, detta avräknas då löpande inom projektramen. Stödet kommer att ligga som grund till de projekt som IUC Norr ämnar söka via ex. Tillväxtverket, Energimyndigheten. Höjningen av medfinansieringen gentemot föregående år motiveras av ökade omkostnader i projekten samt en lägre medfinansiering från Tillväxtverket (ERUF), från tidigare 50% till idag 40%. Med detta som grund behöver övriga finansiärer öka sin medfinansiering till IUC Norr AB.

Övriga finansiärer av IUC Norr AB är, Region Norrbotten, Region Västerbotten, Luleå kommun, Umeå kommun, Skellefteå kommun, Lycksele kommun, Gällivare kommun, Kalix kommun samt ett antal mindre kommuner i Norr- och Västerbotten.

Sökande aktör och projektansvarig:

IUC Norr AB med säte i Luleå. Org.nr 556576-4791

Kommunledningsförvaltningens yttrande

Vårt näringsliv är under ständig förändring/utveckling, de stora satsningarna som sker både i regionen men också i vår omvärld påverkar företagen både på ett positivt sätt men ger också tuffa utmaningar i form av ökade kostnader, personalbrist och inte minst en ökad konkurrens. I kontakter med det befintliga näringslivet i Piteå kommun så framkommer det att många företag nyttjar i stor utsträckning de utvecklingsprojekt och insatser som IUC Norr driver, då tillgången på liknande insatser till näringslivet är

relativt liten är då medfinansieringen från Piteå kommun viktig att fortsätta med, för att upprätthålla och stötta utvecklingen av vårt näringsliv. IUC Norr har genom åren visat på en god förmåga att initiera, driva och återrapportera de aktiviteter/projekt som de genomfört, som dessutom ligger i linje med Piteå kommuns näringslivsarbete. Kommunledningsförvaltningen har ett stort förtroende för deras kompetens och förmåga att möta näringslivets framtida utveckling. Vi ser många fördelar med ett sådant upplägg och anser det vara ett effektivt sätt att arbeta på. Piteå kommuns medfinansiering står också i proportion till den insats som genomförs för att göra vårt näringsliv konkurrenskraftig och samtidigt bidrar till en ökad tillväxt kommande år.

Yrkanden

Magnus Häggblad (SD): avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Mats Dahällberg (MP): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M): återremiss av ärendet för att komplettera med åtetrapport från IUC.

Propositionsordning

Ordföranden meddelar att han först avser att ställa proposition på yrkandet om återremiss, om Kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde kommer därefter proposition ställas på övriga yrkanden.

Ordföranden ställer proposition på yrkandet om återremiss och finner att Kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.

Ordföranden ställer proposition på de två förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

§ 7 Medfinansiering - Leader Spira Mare 2030

Diariennr 23KS781

Beslut

Kommunstyrelsen upphäver tidigare beslut från 2022-08-29 § 144.

Kommunstyrelsen beviljar 345 333 kr per år till Leader Spira Mare 2030, org.nr 802545–3187, för åren 2023–2025. Totalt 1 035 999 kr.

Medel tilldelas från Tillväxtpolitiska reserven.

Beslutet gäller under förutsättning att Jordbruksverket beviljar ansökan om byte av organisation för Leader 2023–2027.

Ärendebeskrivning

Styrelseordförande och firmatecknare för Leader Spira Mare (org. nr. 802490–6318) har skickat en förfrågan till Piteå kommun, de vill att kommunen tar ett nytt beslut och istället överlåta beviljade medfinansieringsmedel till Leader Spira Mare 2030 (org. nr. 802545–3187).

Kommunstyrelsen beslutade 2022-08-29 § 144 att bevilja 345 333 kr per år till Spira Mare 2030 under åren 2023–2025. Totalt 1 035 999 kr. Medel tilldelas från Tillväxtpolitiska reserven.

Anledningen till förfrågan är att föreningen gjort ett byte av ansvarig organisation för leaderstrategin och i och med detta startbeslutet från Jordbruksverket för Leader 2023–2027. Beslutet om överlåtelse behövs för att föreningen ska kunna arbeta med projektstöd för våra landsbygder. Detta innebär ingen ökad kostnad för kommunen utan är enbart ett byte av ansvarig organisation, där föreningen flyttar över utbetalad medfinansiering och kommande utbetalningar sker till nya organisationen. Ingen fortsatt utbetalning sker till Leader Spira Mare (org. nr. 802490–6318). Beslutet gäller under förutsättning att Jordbruksverket beviljar ansökan om byte av organisation för Leader 2023–2027.

§ 8 Avtal - Rekryteringsplattformen MindDig 2024 och 2025

Diariennr 23KS799

Beslut

Kommunstyrelsen beviljar medel för att ingå avtal med MindDig för nyttjandet av rekryteringsportalen 2024 och 2025. 520 000 år 2024 och 350 000 år 2025, totalt 870 tkr.

Medel tilldelas ur Tillväxtpolitiska reserven.

Kommunstyrelsen uppdrar till Kommunledningsförvaltningen att upprätta avtal med MindDig.

Reservation

Håkan Johansson (M), Karl-Erik Jonsson (M), Mats Dahlberg (MP), Magnus Häggblad (SD) och Helén Lindbäck (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendebeskrivning

MindDig som lanserades 2021 är en global rekryteringsportal som har utvecklats i nära samarbete med regionens kommuner och företag. Syftet med portalen är att locka arbetskraft till Norr- och Västerbotten och förenkla för internationella talanger att söka jobb, etablera sig och stanna kvar i regionen. MindDig ägs av entreprenören Markus Gustafsson och målet är att locka 25 000 personer till arbetsgivare i regionen. Regionens industriella expansion och gröna omställning ställer krav på kvalificerad arbetskraft under flera år framöver och siffror om att befolkningen behöver öka med ca 100 000 invånare de närmaste åren förekommer i den generella debatten. Portalens koncept är att knyta till sig stora industribolag så som LKAB, Northvolt, SSAB och Vattenfall, men även Afry, LTU, Smurfit Kappa och Wibax m fl nyttjar portalen. Även ett flertal kommuner finns med och använder portalen till att synliggöra sin kommun och plats men också för att nyttja den inbyggda rekryteringsfunktionen.

Digitala besökare ska kunna skapa sin profil, leta bland platsannonser och ta del av informationen/marknadsföringen om de platser/kommuner som finns med. En del i portalen som MindDig erbjuder är en tjänst där deras kunder/arbetsgivare kan ta del av CV:n för dem som ännu inte fått en arbetsgivarmatchning. Syftet är att visa kandidaten för andra arbetsgivare och på så vis motverka omfattningen av kannibalism i den norra regionen. Detta innebär att man cirkulerar kandidater/sökande som visat intresse för

regionen. Med andra ord om ett företag eller en organisation söker en kommunikatör så tänker vi oss att 80 personer söker denna tjänst men endast en av de som söker får tjänsten. Då görs resterande 79 sökande tillgängliga för de som nyttjar plattformen. Förenklat så omfattar portalen två delar en som beskriver platsen och kommunen med dess styrkor och fördelar och en del som är ett omfattande rekryteringsverktyg som hanterar såväl kandidater/sökande som rekryteringsannonser och underlag.

Kompetensförsörjningsfrågan berör många, inte minst kommunens verksamheter på ett eller annat vis men även oss som kommun/plats utifrån näringslivets rekryteringsbehov. Det är en komplex fråga där väldigt många olika aktörer och verksamheter berörs, och det finns ingen naturlig hemvist där frågan kan landa på ett naturligt sätt i kommunen. De som berörs mer direkt utifrån sitt verksamhetsuppdrag är kommunens personalavdelning, framför allt i rollen som arbetsgivare och expert på intern kompetensförsörjning. Näringslivsavdelningen i form av varumärkesansvaret och arbetet med Move to Piteå Inflyttarservice, Kommunikationsavdelningen samt rekryterande förvaltningar. Om Piteå kommun ska få full utväxling och nyttja portalens fulla potential så krävs det att alla dessa aktörer samverkar men framför allt att alla tar ansvar för sin verksamhetsdel. Ansvaret för platsmarknadsföringen inom portalen koordineras av kommunens varumärkesansvarige och de övriga delarna som är av kompetensförsörjande art koordineras och ansvaras för av kommunens Personalavdelning. Berörda verksamheter är informerade om, och kommer kunna ta del av utbildningsinsatser kopplat till kompetensförsörjningsportalen för att få bästa förutsättningar i det fortsatta arbetet. MindDig i sig är inte ett separat projekt utan ett verktyg och möjliggörare för att bidra till att uppnå Piteå kommuns kompetensförsörjningsmål.

Utvecklingsarbete

Syftet med MindDig är primärt att bidra till kompetensförsörjning och befolkningstillväxt i Piteå och regionen. För att uppnå detta krävs en god samverkan mellan olika aktörer men även acceptans för engelsktalande kompetens.

Delmål

För att uppnå maximal utväxling för inflyttning i Piteå så bör deltagandet i MindDig generera 50 inflyttare årligen.

Uppföljande analys

MindDig har levererat ett standardavtal med justeringar gjorda utifrån Piteå kommuns önskemål. Avtalet har granskats av såväl kommunjurist som berörda tjänstepersoner på Näringslivsavdelningen.

Under fjärde kvartalet 2024 ska en utvärdering av plattformen genomföras.

Utvärderingen ska visa

-Antal anställningar och inflyttningar (i Piteå och Norrbotten) som möjliggjorts genom Piteå kommuns deltagande i MindDig.

-En analys av platsvarumärkets kännedom hos MindDigs målgrupp genomförs före införandet och efter projektperioden.

Budget

2024

Införande 50 000 kr

Systemavgift, 25 000 kr per månad 300 000 kr

PR- och marknadsföring 170 000 kr

Totalkostnad 520 000 kr

2025

Systemavgift, 25 000 kr per månad 300 000 kr

Uppdatering/justering av platsinnehåll 50 000 kr

Totalkostnad 350 000 kr

Kommunledningsförvaltningens yttrande

Portalen har fått stor spridning i regionen på kort tid och är initierad från näringslivet själva som ser en stor nytta av portalen. Att Piteå även synliggörs i detta sammanhang är av yttersta vikt utifrån de stora etableringarna som nu pågår och där Piteå kan erbjuda goda möjligheter att bo och verka på. Vidare så uppfyller insatsen Näringslivsprogrammet kriterier beträffande kompetensförsörjning och ligger väl i linje med det proaktiva inflyttningsarbetet som nu sker. MindDig bidrar till att såväl synliggöra platsen Piteå som de arbetsmöjligheter som erbjuds från både Piteå kommun och privata arbetsgivare. Näringslivets aktörer ges möjlighet att hitta kompetens som tillhandahålls genom plattformen.

Kommunledningsförvaltningen förslår att kommunstyrelsen beviljar medel samt tecknar avtal med MindDig för att kunna nyttja rekryteringsportalen under 2024 och 2025. Kommunledningsförvaltningen organiserar arbetet med tydligt ansvar hos respektive kommunal verksamhet.

Yrkanden

Håkan Johansson (M) och Karl-Erik Jonsson (M): återremiss av ärendet för komplettering med referenser och föredragning innan ställning tas till beslut.

Magnus Häggblad (SD): i första hand återremiss enligt Håkan Johanssons (M) förslag, i andra hand avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Helen Lindbäck (KD): bifall till att endast bevilja medel för 2024.

Claes Danell (S): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden meddelar att han först avser att ställa proposition på yrkandet om återremiss, om Kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde kommer därefter proposition ställas på övriga yrkanden.

Ordföranden ställer proposition på yrkandet om återremiss och finner att Kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.

Ordföranden ställer proposition på de tre återstående förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

§ 9 Ansökan om bidrag till Norrbottens Föreningsarkivs verksamhet år 2024

Diariennr 23KS762

Beslut

Kommunstyrelsen beviljar bidrag med 42 400kr till 2024 års verksamhet vid Norrbottens Föreningsarkiv.

Bidrag anvisas från medel till Kommunstyrelsens förfogande.

Ärendebeskrivning

Norrbottens föreningsarkiv (NF) ansöker om ett fortsatt årsbidrag för år 2024 från Piteå kommun med 42 400kr, motsvarande ungefär 1 krona per kommuninvånare.

NF är en ideell förening bildad år 1965 med drygt 280 medlemsföreningar från Norrbottens samtliga kommuner. Beviljade årsbidrag från Norrbottens kommuner till NF:s verksamhet medverkar till fortsatt skötsel, bevarande och tillgängliggörande av arkivmaterial med stort historiskt värde för Norrbottens län. I dagsläget förvaltar NF drygt 400 unika arkiv från föreningslivet i Piteå kommun.

NF:s ändamål är att medverka till att dokumentera, bevara och tillgängliggöra Norrbottens föreningslivshistoria. Genom att teckna medlemskap hos NF kan föreningar deponera sina arkivhandlingar hos NF, som förvarar och förvaltar dessa enligt yrkesmässiga principer. NF erbjuder också stöd och rådgivning i arkiv- och informationshanteringsfrågor till föreningar oavsett medlemskap. Arkiv från nedlagda föreningar tar NF emot som donationer; i dagsläget rör det sig om drygt 3200 arkiv från nedlagda föreningar som NF tar hela det ekonomiska ansvaret för.

NF har ett samarbetsavtal med Region Norrbotten och driver tillsammans med Norrbottens museum Arkivcentrum Norrbotten med lokaler på Björkskatan i Luleå. I den bemannade forskarmottagningen kan allmänheten kostnadsfritt och med kunnig hjälp ta del av de rika arkivbestånden. Förutom skriftliga handlingar, såsom protokollsböcker och verksamhetsberättelser, kan arkiven även innehålla affischer, fanor, ritningar, ljud- och bildmaterial och föremål. Arkiven täcker en tidsperiod från 1800-talets andra hälft fram till idag.

NF erbjuder inom ramen för Arkivcentrum också öppna föreläsningar, liksom studiebesök och arkivvisningar för skolklasser och andra grupper. Sedan några år

tillbaka samarbetar NF med Luleå tekniska universitet och tar emot och vägleder uppsatsstudenter i historia. NF arbetar löpande för ökad tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, mångfald och inkludering.

Kommunledningsförvaltningens yttrande

Tidigare år har Piteå kommun lämnat bidrag motsvarande ca 50 öre per kommuninnevånare. Piteå kommun stödjer Norrbottens föreningsarkivs verksamhet för att föreningar ska kunna erbjudas tillgång till handlingar med viktig historisk information för Norrbottens län. Stödet till Norrbottens föreningsarkivs verksamhet är även viktigt eftersom Piteå kommun inte har möjlighet att själv förvara och förvalta handlingarna samtidigt som det är en vinst i att alla handlingar samlas på samma ställe. För 2024 föreslår Kommunledningsförvaltningen att hela det ansökta beloppet om 42 400kr beviljas.

Yrkanden

Karl-Erik Jonsson (M), Helén Lindbäck (KD), Magnus Häggblad (SD), Mats Dahlberg (MP), Carola Bergman (S) och Stina Carlsson (V): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition och finner att det endast föreligger ett förslag vilket blir Kommunstyrelsens beslut.

§ 10 Remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall

Diariennr 23KS732

Beslut

Kommunstyrelsen antar Yttrande över Remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall.

Ärendebeskrivning

Piteå kommun har av Klimat- och näringslivsdepartementet givits möjlighet att yttra sig över remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall.

Piteå kommun ser positivt på att initiativ tagits för att öka materialåtervinningen av avfall. Då kommunen genom det kommunala bolaget Piteå Renhållning och Vatten AB (Pireva) inte ansvarar för allt avfall som denna skrivelse berör, avser bilagt yttrande endast de delar som Pireva ansvarar för eller närmast berörs av.

Beslutsunderlag

- Yttrande över Remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall
- Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall

§ 11 Avsägelse av ledamot - Förebygganderådet 2023-2026

Diariennr 22KS757

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner Maria Tandlunds (FMN) avsägelse som ledamot i Förebygganderådet.

Fyllnadsval genomförs vid senare tillfälle.

Ärendebeskrivning

Maria Tandlund har avsagt sig uppdraget som ledamot i Förebygganderådet från Föräldraföreningen Mot Narkotika (FMN).

Ingen ny nominering har inkommit.

§ 12 Val av ledamot och ersättare - Näringslivsråd 2023-2026

Diariennr 22KS765

Beslut

Kommunstyrelsen utser som Besöknäringens representanter Anna Bogren Dalberg till ledamot och Lina Vikberg till ny ersättare i Näringslivsrådet för resterande del av mandatperioden.

Jäv

Patric Lundström (S) anmäler jäv och deltar inte i handläggning och beslut.

Ärendebeskrivning

Kristoffer Lundström avsäger sig uppdraget som Besöknäringens representant och ledamot i Näringslivsrådet.

Yrkanden

Kata Nilsson (S) och MA:s Dahlberg (M): bifall till förslaget.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition och finner att det endast föreligger ett förslag vilket blir Kommunstyrelsens beslut.

§ 13 Redovisning av delegationsbeslut

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner anmälningarna av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Kommunledningsförvaltningen redovisar beslut som fattats med stöd av Kommunstyrelsens delegationsbestämmelser.

Delegationsbeslut

- Delegationsbeslut - Tillförordnad kommunchef 30 nov - 3 dec (*dnr 23KS285-4*)
- Delegationsbeslut Tillförordnad Kommunchef 4 december (*dnr 23KS285-5*)
- Tilldelningsbeslut inklusive anbudsutvärdering, Grans maskinhall signerat (*dnr 23KS595-1*)
- Delegationsbeslut - Höjning av kreditlimit Nordea Finans (*dnr 23KS744-1*)
- Avslagsbeslut - Begäran om allmän handling signerat (*dnr 23KS767-2*)
- Tilldelningsbeslut Kurirvägen signerat (*dnr 23KS688-2*)
- Tilldelningsbeslut. Försäkringsförmedling, signerat (*dnr 23KS600-1*)
- Fastställande av förfrågningsunderlag (*dnr 23KS786-1*)
- Delegationsbeslut - Förordnande signalskyddschef och biträdande signalskyddschef (*dnr 23KS791-1*)
- Delegationsbeslut omfördelning budget kapitalkostnader 2023 signerat (*dnr 23KS738-1*)
- Delegationsbeslut Tf Kommunchef (*dnr 23KS285-8*)
- Fastställande av förfrågningsunderlag - Upphandling - Snöröjning av Tak (*dnr 23KS804-1*)
- Delegationsbeslut Val av ersättare - Kommunala Förebygganderådet 2023-2026 (*dnr 22KS757-30*)

§ 14 Redovisning av anmälda handlingar

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av anmälda handlingar.

Ärendebeskrivning

Handlingar som inkommit till Kommunledningsförvaltningen för kännedom till Kommunstyrelsen.

Anmälda handlingar

- Samrådsredogörelse(*dnr 23KS739-3*)
- Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall(*dnr 23KS732-2*)
- Remiss - Vem äger fastigheten(*dnr 23KS656-2*)
- Konsekvensutredning om upphävande av naturvårdsverkets föreskrifter(*dnr 23KS740-2*)
- Riktlinjer för alkoholserving(*dnr 23KS759-1*)
- § 62 Riktlinjer för alkoholserving i Piteå kommun(*dnr 23KS759-2*)
- Kommunfullmäktige 2023-11-27 signerat(*dnr 23KS24-12*)
- §§ 44 - 67 (Miljö- och tillsynsnämndens protokoll 2023-11-22(*dnr 23KS14-6*))
- Arvidsjaurs kommuns översikts- och tillväxtplan, Samrådsversion(*dnr 23KS760-3*)
- Protokoll Barn- och utbildningsnämnden 2023-11-29 (*dnr 23KS13-15*)
- § 28 Tillsynsinriktning 2024 - Gemensam Räddningsnämnd Piteå - Älvsbyn(*dnr 23KS772-1*)
- Tillsynsinriktning 2024 - Gemensam Räddningsnämnd Piteå - Älvsbyn(*dnr 23KS772-2*)
- Protokoll Näringslivsråd 2023-11-16 signerat(*dnr 23KS70-4*)
- Protokoll Gemensam överförmyndarnämnd Piteå - Älvsbyn 2023-12-01 signerat (*dnr 23KS20-3*)
- Protokoll Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå - Luleå 2023-12-04 §§35-43 signerat(*dnr 23KS19-6*)
- Protokoll Fastighets- och servicenämnden 2023-12-05 §§ 80-92 signerat(*dnr 23KS19-7*)
- Konsekvensutredning gällande förslag till nya föreskrifter om handel med vissa receptfria läkemedel(*dnr 23KS770-2*)

- Rapport - Bättre information om hyresbostäder-kartläggning av andrahandsmarknaden och ett förbättrat lägenhetsregister(*dnr 23KS775-3*)
- Remissbrev (*dnr 23KS775-2*)
- Remiss av SOU 2023:66 Barn och unga i samhällsvård (*dnr 23KS766-2*)
- Rapport - För barn och unga i samhällsvård(*dnr 23KS766-3*)
- Rapport - För barn och unga i samhällsvård 2(*dnr 23KS766-4*)
- Missiv(*dnr 23KS740-1*)
- Förslag föreskrifter om deponering av brännbart avfall och organiskt avfall(*dnr 23KS740-3*)
- Protokoll Kommunstyrelsens arbets- och personalutskott 2023-12-11 signerat(*dnr 23KS23-10*)
- Protokoll Kultur och fritidsnämnden 2023-12-05(*dnr 23KS18-6*)
- Protokoll - Kommunala pensionärsrådet 2023-12-05(*dnr 23KS75-7*)
- Protokoll - Kommunala tillgänglighetsrådet 2023-11-30(*dnr 23KS76-13*)
- Protokoll - Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten RKM 202312-06(*dnr 23KS145-10*)
- Förbundsordning 2024-01-01 - Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten RKM(*dnr 23KS145-11*)
- Årshjul 2024 - Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Norrbotten RKM(*dnr 23KS145-12*)
- Protokoll -TräCentrum Norrs halvårsstämma 2023-11-21(*dnr 23KS112-2*)
- Protokoll Kommunfullmäktige 2023-12-14(*dnr 23KS24-13*)
- Protokoll från styrelsemöte i SKFAB den 15 december (*dnr 23KS89-21*)
- Meddelande från SKR:s styrelse – Överenskommelse om Psykisk hälsa (*dnr 23KS1-12*)
- Protokoll - Folkhälsoråd 2023-12-13(*dnr 23KS323-4*)
- Protokoll Socialnämnden 2023-12-20(*dnr 23KS16-2*)
- Protokoll Barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2023-12-20(*dnr 23KS13-16*)
- Protokoll styrelsemöte 24 november 2023(*dnr 23KS73-36*)
- 23:38 Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 20 med Svenska Kommunalarbetsförbundet, – HÖK 20 med OFR:s förbundsområde Allmän kommunal verksamhet, – HÖK 22 med OFR:s förbundsområde Hälso- och sjukvård, – HÖK T med AkademikerAlliansen

- 23:39 Arbetstidsnämnden har utsetts
- 23:40 Budgetpropositionen för 2024 samt höständringsbudget för 2023
- 23:41 Budgetförutsättningar för åren 2023–2027
- 23:42 Förfarande vid begäran om dispens från Allmänna bestämmelser § 13 mom. 5
- 23:43 Premie för TGL-KL 2024
- 23:44 Beslut om bidragsbelopp till enskilda huvudmän överklagas genom förvaltningsbesvär
- 23:47 Överenskommelse om familjeskydd i AKAP-KR
- 23:48 Överenskommelse om ändringar avseende särskild avtalspension i AKAP-KR samt KAP-KL
- 23:49 Pensionsnämndens beslut om omräkning av pensionsbehållning, intjänad pensionsrätt 1997-12-31, intjänad pensionsrätt 2022-12-31 samt förmånsbestämda pensioner enligt PFA och KAP-KL för år 2024
- 23:52 Överenskommelse om Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension (AKAP-KR) för arbetstagare som omfattats av tidigare pensionsavtal än AKAP-KR och blir fullt arbetsför
- 23:55 Omsorgsprisindex och vårdprisindex
- 23:57 Kommunala ansvarsåtaganden för egna hem och småhus i bostadsrättsform
- 23:58 Redovisningsfrågor 2023 och 2024
- 23:59 MakroNytt 3 2023: Sysselsättningen viker 2024
- 23:60 Slutligt utfall av 2022 års kommunala fastighetsavgift samt prognos för åren 2023, 2024 och 2025
- 23:61 Statens bidrag till regionerna för kostnader för läkemedelsförmånerna m.m. 2024 - Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner
- 24:01 Information om ändringar i föräldraförsäkringen

§ 15 Nationella minoriteter och samiskt förvaltningsområde

Diariernr 23KS222

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige ansöker om att Piteå kommun ingår i förvaltningsområdet för samiska från och med 2025.

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige ger Kommunstyrelsen i uppdrag att samordna förvaltningsområdet.

Reservationer

Håkan Johansson (M), Karl-Erik Jonsson (M), Magnus Häggblad (SD) och Helén Lindbäck (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

En ansökan om att Piteå ska få bli ett samiskt förvaltningsområde visar på en tydlig viljeinriktning att arbeta för att bevara den samiska kulturen och språket.

Den uppföljning som gjorts av Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget visar också på att den utveckling som sker inom området nationella minoriteter sker i förvaltningskommunerna.

Det som framför allt är en utmaning är att tillgodose kraven på förskola och äldreomsorg helt eller delvis på samiska. Den utmaningen delar Piteå med andra förvaltningskommuner – Piteå kommun har således varken bättre eller sämre förutsättningar än andra kommuner att uppfylla de krav som ställs på en förvaltningskommun.

En eventuell ansökan ska vara Regeringen tillhanda senast den 1 mars 2024. Om den ansökan beviljas skulle Piteå kunna vara ett samiskt förvaltningsområde från och med 2025. Det statsbidrag som är aktuellt för en kommun av Piteås storlek är 660 000 kr. Utredarens bedömning är att den summan inte fullt ut täcker kostnaderna. En samordningstjänst på 50 % beräknas kosta mellan 380–400 tkr per år och kan delvis finansieras av statsbidraget men statsbidraget bör också kunna användas för att täcka andra kostnader såsom utbildningar, kartläggningar och verksamhetskostnader. Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen har lämnat sina synpunkter på en eventuell ansökan – synpunkterna finns bifogade i rapporten.

Utbildningsförvaltningens kostnadsberäkning utgår ifrån att en ny förskoleavdelning

ska tillskapas. De flesta kommuner som blivit förvaltningsområden har utsett en befintlig förskoleavdelning till förskola med inriktning samiska och anpassat miljö och material utifrån samisk kultur. Utmaningen bedöms framför allt vara att rekrytera personal med språkkompetens.

När det gäller eventuell ansökan om att även bli förvaltningsområde för finska och meänkieli så är bedömningen att förutsättningarna för en sådan ansökan inte finns i nuläget. Om Piteå kommun väljer att göra en ansökan för att bli samiskt förvaltningsområde och den ansökan beviljas så kan en ansökan om att vara förvaltningsområde för finska och meänkieli aktualiseras längre fram. En ansökan bör i så fall initieras tillsammans med representanter från civilsamhället.

Omvärldsbevakning visar också på att de flesta kommuner som är förvaltningskommuner för flera minoritetsspråk har startat med att vara förvaltningsområde för ett av språken och sedan efter några år valt att gå vidare med ytterligare ansökningar.

Kommunledningsförvaltningen kommer att tillsammans med berörda förvaltningar förbereda övergången till ingående i förvaltningsområdet och då också väga in de synpunkter som framförts av Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen.

Yrkanden

Mats Dahlberg (MP), Kata Nilsson (S), Stina Carlsson (V), Cristian Bergvall (S), Sara Lagesen (S) och Claes Danell (S): bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Magnus Häggblad (SD), Håkan Johansson (M), Karl-Erik Jonsson (M) och Helén Lindbäck (KD): avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på de två förslagen och finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Samisk förvaltningskommun slutrapport 2
- Synpunkt från Utbildningsförvaltningen att ansöka om att bli en samisk förvaltningskommun 2024-01-02

§ 16 Riktlinjer för Parkeringsnorm

Diariennr 23KS780

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige antar reviderade Riktlinjer för Parkeringsnorm till och med 2029-02-19.

Ärendebeskrivning

Parkering har en central roll i trafiksystemet och en stor påverkan på hur staden och tätorter upplevs och fungerar. En välbalanserad strategi för hur parkering ska hanteras är därför angelägen. Parkeringsnormer är kommunens regelverk för hur parkering ska ordnas vid ny-, till- eller ombyggnation och beskriver hur många cykel- och bilplatser som krävs för boende, arbetande, kunder och besökare med flera. Syftet är att skapa en balans mellan att säkerställa ett tillräckligt antal parkeringsplatser utifrån framtagna behovstal. Detta samtidigt som parkeringsnormen ska möta och verkställa kommunens mål och riktlinjer om minskat bilanvändande till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är det fastighetsägaren som bär ansvaret för att anordna parkering för sin fastighet. Kommunen har ingen skyldighet att ordna parkering, däremot har kommunen ett övergripande ansvar för parkeringsplaneringen och ska ange vilken parkeringsefterfrågan fastighetsägarna ska tillgodose. Som stöd för att göra en bedömning av parkeringsefterfrågan tar många kommuner fram en parkeringsnorm som används vid detaljplanering och bygglovsprövning.

Piteå kommuns parkeringsnorm från 2017 har fungerat väl och har uppdaterats i omgångar och gäller i dagsläget till och med 19 februari 2024. Samhällsbyggnad har arbetat fram en ny uppdaterad parkeringsnorm med syfte att modernisera den.

Uppdateringen innebär inga större förändringar på dagens gällande parkeringstal, men en uppdatering har gjorts för zon 1 och 2. I dessa zoner har parkeringstalen minskats något för att underlätta för fastighetsägare att exempelvis omvandla ytor till nytt användningsområde (t.ex. handel till kontor) i befintliga fastigheter där det redan idag är svårt att tillgodose parkering. En annan uppdatering gäller avstegen från parkeringsnormen där det gjorts förtydliganden med exempel på fastighetsägarens åtaganden, under grönt parkeringsköp.

Parkeringsnormens parkeringstal bygger på Piteå kommuns indelning av centrum, stad, landsbygd, avstånd, biltäthet, boendetäthet, färdmedelsval, exploateringsplaner och resvaneundersökningen från våren 2023. Detta har medfört att zon 1 har utökats något mot Norra ringen och zon 2 har utökats kring Stadsutveckling öster där det planeras för nya bostäder med avstånd som mycket väl passar in i zon 2.

Parkeringsnormen innehåller parkeringstal för cykel och bil och föreslås gälla för alla ny-, till- och ombyggnationer för exempelvis bostäder och verksamheter samt ändring av verksamhet.

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-12-07, § 137

Samhällsbyggnadsnämnden godkänner revideringen av Riktlinjer för parkeringsnorm. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att Kommunfullmäktige antar revideringen av Riktlinjer för parkeringsnorm.

Beslutsunderlag

- Riktlinjer för parkeringsnorm

§ 17 Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda

Diariennr 23KS696

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige antar reviderade Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda till och med 2028-06-30.

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att framtida beslut om Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda tas av Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige antog gällande bestämmelser 2020-10-26, § 206. Aktuell revidering berör avtackning då förtroendevald avslutar sitt uppdrag. Avtackning föreslås framöver genomföras endast i Kommunfullmäktige. Det är även lagt till ett förtydligande att förtroendeuppdrag inom de kommunala bolagen inte räknas med i avtackning och att bolagsstyrelser därmed inte avtackas i Kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda

§ 18 Rapportering av ej verkställda beslut socialtjänstlagen (SoL) andra och tredje kvartalet 2023

Diariennr 23KS11

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige godkänner rapport ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen, andra och tredje kvartalet 2023.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden ska enligt 16 kap 6h § SoL lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap.1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde.

Under andra kvartalet 2023 fanns det totalt 32 ej verkställda beslut inom lagstadgade tre månader, vilket är 4 fler än första kvartalet 2023.

Under tredje kvartalet 2023 fanns det totalt 33 ej verkställda beslut inom lagstadgade tre månader, vilket är 1 fler än andra kvartalet 2023.

Socialnämnden godkänner 2023-09-06 § 118 rapporten ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 2 2023, samt överlämnar protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Socialnämnden godkänner 2023-11-2 § 153 rapport ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 3 2023, samt överlämna protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Beslutsunderlag

- §118 Socialnämnden - Rapportering ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL), kvartal 2 2023
- Statistikrapport enligt Socialtjänstlagen 16 kap 6h, kvartal 2
- §153 Rapportering ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) kvartal 3, 2023
- Statistikrapport enligt Socialtjänstlagen (SoL) 16 kap 6h kvartal 3

§ 19 Rapportering av ej verkställda beslut enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) andra och tredje kvartalet 2023

Diariennr 23KS10

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige godkänner rapporten av ej verkställda beslut lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade andra och tredje kvartalet 2023.

Ärendebeskrivning

Kommunen har skyldighet att kvartalsvis rapportera ej verkställda, gynnande beslut enligt LSS som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringen sker till socialnämndens arbetsutskott (AU) och Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Socialnämnden ska enligt 28 h § LSS lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde.

Under andra kvartalet 2023 fanns det totalt 33 ej verkställda beslut inom lagstadgade tre månader, vilket är tre fler än första kvartalet 2023

Under tredje kvartalet 2023 fanns det totalt 28 ej verkställda beslut inom lagstadgade tre månader, vilket är fem färre än andra kvartalet 2023.

Socialnämnden godkände 2023-09-06 § 119 rapporten ej verkställda beslut enligt LSS andra kvartalet 2023, samt överlämnar protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Socialnämnden godkände 2023-11-22 §154 rapport ej verkställda beslut enligt LSS kvartal 3 2023, samt överlämna protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Beslutsunderlag

- §119 Socialnämnden - Rapportering ej verkställda beslut enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), kvartal 2 2023
- Statistikrapport enligt LSS 28 h kvartal 2
- §154 Rapportering ej verkställda beslut enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kvartal 3, 2023
- Statistikrapport enligt LSS 28h, kvartal 3

§ 20 Information från kommunchefen 2024

Diariernr 24KS5

Ärendebeskrivning

Leif Wikman, tf Kommunchef informerar vid Kommunstyrelsens sammanträde.

Rekrytering till projektledare för Norrbotniabanan pågår via avdelningen Hållbar tillväxt.

Piteå kommun ingår i Regionala rådet för samhällsstydd och beredskap. Rådet samverkar för samhällsskydd i länet och arbetar med att i dagsläget identifiera vilka aktiviteter som är viktiga att arbeta med under 2024.

Samverkan andra kommuner, planeringsmöten är inbokade med Älvsbyns kommun för fortsatt samverkan samt att arbete startar med Luleå kommun för att utöka och formalisera samarbetet med dem.

Kommunens Kommunikationschef och Informationssäkerhetsstrateg som arbetar inom Kommunledningsförvaltningen avslutar sin anställning. Ny Informationssäkerhetsstrateg är rekryterad.

§ 21 Av ledamöter väckta ärenden 2024

Diariernr 24KS4

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att väcka ärende för revidering av kriterier vid förslag till vigselförrättare.

Ärendebeskrivning

Enligt Kommunallagen 4 kap 20 § får varje ledamot i en nämnd väcka ärenden. Ledamöter i en nämnd har, antingen ensamma eller flera tillsammans, rätt att väcka ärenden i nämnden.

Rätten att väcka ärenden avser endast den nämnd som ledamoten tjänstgör i och innebär inte en rätt att få ärendet avgjort vid det sammanträde då ärendet väcks.

Yrkanden

Håkan Johansson (M): ärende väcks för revidering av Kommunfullmäktiges beslut 2000-10-16 § 133, om kriterier vid förslag till vigselförrättare.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition och finner att det endast föreligger ett förslag vilket blir Kommunstyrelsens beslut.

Grundläggande
granskning 2023

§1

23KS508

...

Grundläggande granskning 2023

Piteå kommun

Information

Revisorerna ska enligt kommunallagen och god revisionssed årligen granska all verksamhet.

I den grundläggande granskningen ingår att bedöma centrala styrning- och ledningsfrågor avseende verksamhet, ekonomi och internkontroll. Likaså är nämndens och styrelsens omvärldsanalys och riskbedömningar av stort intresse för revisorerna. Bifogade frågor är tänkt att utgöra underlag i denna granskning. Frågorna är också tänkt att utgöra underlag inför revisorernas träffar med respektive nämnd och styrelse.

Presentationen och svaren ska kunna härledas till revisionsbevis som styrker svaret, d.v.s. verifieras genom dokument, protokoll mm.

Stickprovskontroller av protokoll kommer att genomföras inom ramen för årets grundläggande granskning.

Svaren/handlingarna skickas till liam.allden@kpmg.se

Om ni har frågor är ni välkommen att ringa Per Naarttijärvi, sakkunnigt biträde från KPMG på +46 79 066 46 97 eller mejla per.naarttijarvi@kpmg.se

1. Målstyrning

I vilken utsträckning bedömer nämnden/styrelsen sin följsamhet till lagkravet avseende mål som KF fastställt (KL 6 kap. 6 §) samt åtaganden enligt kommunens reglemente och styrande dokument.

1	Mål och måluppfyllelse	Ja	Nej	Delvis	Ej aktuellt	Kommentarer
	Nämnden/styrelsen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, samt de bestämmelser i lagar och författningar som verksamheten omfattas av.					
1.1	Utöver mål fastställda av KF - vilka nämnd-/styrelsespecifika mål har nämnden/styrelsen fastställt? Redogör i kommentarsfältet vilka dessa mål är samt bifoga protokoll eller dyl. där dessa mål beslutas.	☐	☒	☐	☐	För 2023 har inte KS beslutat om andra mål specifikt för KS utöver de av KF övergripande målen som är utdelade till eller av KS.
1.2	Följer nämnden/styrelsen upp hur målen (både de av KF fastställda samt de egna nämnd-/styrelsespecifika målen) utvecklas under året? Redogör hur ofta uppföljning sker i kommentarsfältet.	☒	☐	☐	☐	Det sker två ggr per år: I samband med delårsrapport tom augusti samt vid årsredovisningen där de beslutade målen följs upp och dokumenteras.
1.3	Har nämnden/styrelsen beslutat om åtgärder när brister i måluppfyllelsen upptäckts? Exemplifiera i kommentarsfältet.	☐	☒	☐	☐	För delåret tom augusti 2023 har KS lämnat underlag till KF sammanträde 231030 (§ 239 Delårsrapport augusti 2023 för Piteå kommun och kommunkoncern, Dnr. 23KS550). Årsredovisning för 2023 har inte genomförts när detta skrivs och därmed inga förslag på åtgärder för aktuellt år.

2. Ekonomistyrning

I vilken utsträckning bedömer nämnden/styrelsen sin följsamhet till lagkravet (KL 11 kap. 5 §) samt åtaganden enligt kommunens reglemente och styrande dokument.

2	Ekonomistyrning Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.	Ja	Nej	Delvis	Ej aktuellt	Kommentarer
2.1	Har nämnden/styrelsen anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i tilldelad budget? Redogör för detta i kommentarsfältet.	☐	☐	X ☐	☐	Hög inflation med kraftigt ökade kostnader som följd, skärpta säkerhetskrav m.m. har påverkat verksamheternas ekonomi negativt. Detta medför ett intensivt arbete med att ställa om och hantera det uppkomna läget.
2.2	Får nämnden/styrelsen tillräckliga underlag avseende ekonomi och verksamhetens utveckling för att kunna göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att nå en ekonomi i balans? Exemplifiera i kommentarsfältet.	X ☐	☐	☐	☐	Kommunens planerings- och uppföljningsprocess är utformad utifrån kommunens styrmodell som KF fastställt. Styrmodellen innefattar mål för ekonomi, personal och verksamhet och planering och uppföljning har sin utgångspunkt i de av KF fastställda målen. Kontinuerlig information och underlag rapporteras till KS i form av Budget/Verksamhetsplan (KF beslut), månadsbokslut, delårsrapport (KF beslut) och årsredovisning (KF beslut). Nämndernas internkontrollplaner samt uppföljning av dessa delges och hanteras strukturerat under året.
2.3	Om nämnden/styrelsen prognostiserar underskott - har nämnden under året tagit aktiva beslut om åtgärder för att nå en ekonomi i balans?	☐	☐	X ☐	☐	Se kommentar punkt 2.1. KS informeras om pågående arbete och åtgärder

	Exemplifiera i kommentarsfältet.					för utveckling av uppdraget samt balansgången att klara verksamheten med kraftigt ökade kostnader.
2.4	Har nämnden/styrelsen under verksamhetsåret redovisat en konsekvensanalys till KF i de fall budget inte anses stå i relation till uppdraget? Bifoga konsekvensanalys.	X ☐	☐	☐	☐	Enligt årshjulet så lyfter varje nämnd förslag till budget och verksamhetsplan inför kommande tre år. Dessa förslag baseras på nuläget, prognos om framtida utveckling samt förslag till utvecklingsområden utifrån KF uppdrag till aktuell nämnd. KS förslag till Budget 2024 och VEP 2024-2026 bifogas. Nämnden har också sammanställt underlag/bilagor till de områden som lyfts för ställningstagande om tillskjutande av budgetmedel kommande år.

3. Intern kontroll

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till lagkravet avseende intern kontroll (KL 6 kap. 6 §) samt åtaganden enligt kommunens reglemente och styrande dokument.

3	Intern kontroll Nämnden/styrelsen ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.	Ja	Nej	Delvis	Ej aktuellt	Kommentarer
3.1	Har nämnden/styrelsen fastställt internkontrollplan för år 2023? Bifoga internkontrollplan.	☒	☐	☐	☐	Uppföljning av internkontrollplan för 2023 bifogas.
3.1.1	Har nämnden/styrelsen varit aktiva i framarbetandet av den riskanalys som ligger till grund för internkontrollplanen 2023? Bifoga riskanalys.	☐	☐	☒	☐	Styrelsen får in förslag från tjänsteorganisationen som de därefter satt sig in i. Vid KS sammanträde 2023-11-28 fattade man beslut om en återremittering för ett förtydligande (§ 246 Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023, Dnr 23KS444). I samband med KSapu 2023-12-11 (§ 149 Återredovisning Kommunstyrelsens internkontrollplan 2023, Dnr 23KS444) föreslås att KS antar den reviderade internkontrollplanen vid sammanträde 2024-01-15.
3.2	Har nämnden/styrelsen fått utbildning kopplat mot internkontrollområdet?	☐	☐	☒	☐	Vid föredragning av ärende avseende internkontrollplan presenteras modellen avseende riskanalys samt metodik för att identifiera och analysera kontrollmoment (vad, hur och vem).
3.4	Har nämnden/styrelsen godkänt uppföljning av internkontrollplanen?	☐	☐	☒	☐	I skrivande stund har KSapu 2023-12-11 föreslagit KS att anta den reviderade uppföljningen av internkontrollplanen vid planerat sammanträde 2024-01-15. Se ovan.

3.5	<p>Fattar nämnden/styrelsen beslut/ges direktiv vid konstaterade avvikelser/brister i den interna kontrollen?</p> <p>Exemplifiera avvikelser/brister i den interna kontrollen som nämnden/styrelsen tagit aktivt beslut om i kommentarsfältet.</p>	☒	☐	☐	☐	<p>Om KS bedömer att brister konstaterats fattas beslut om detta. För 2023 har KSapu föreslagit KS att fatta beslut att den interna kontrollen varit tillräcklig och att de åtgärder som redovisats vid avvikelser varit adekvata.</p>
-----	--	-------------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--

Uppföljning Internkontroll 2023

Kommunstyrelsen

Piteå kommun

Innehållsförteckning

Intern kontroll i Piteå kommun.....	3
Risk matris	4
Uppföljning av internkontrollplan	6
Verksamheten lever upp till de av kommunfullmäktige fastställda målen	6
Verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, dvs med god ekonomisk hushållning.....	7
Information om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig	7
De lagar, regler och riktlinjer som finns följs	9
Möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs	14
Ej prioriterade risker	14
Politiska uppdrag.....	14
Utlämning av information.....	14
Möten och Beslut	14
Kommunala anslagstavlan	15
Slutsatser och fortsatt arbete	15

Intern kontroll i Piteå kommun

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att nämnder/styrelser med rimlig säkerhet säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige fastställt och de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kommunens styr- och ledningssystem utgör grunden för detta.

Nämnden/styrelsen ska årligen upprätta en plan för att på en rimlig nivå säkerställa att: verksamheten lever upp till de av fullmäktige fastställda målen, verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, det vill säga med god ekonomisk hushållning, informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig, de lagar, regler och riktlinjer som finns följs, möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs. Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Denna modell utgår från Piteå kommuns policy gäller för intern kontroll och styrning som gäller för samtliga nämnder och även bolagen i tillämpliga delar.

Den interna kontrollen utgår från de risker som identifierats i verksamhetens processer, dessa riskanalyseras och för risker som bedöms kunna ha stor påverkan på verksamheten tas kontrollmoment och eventuell förebyggande aktiviteter fram. Kontrollmomenten följs löpande utifrån respektive periodicitet under året och risken analyseras och följs före november varje år utifrån rutiner från ekonomiavdelningen.

Riskanalys

En riskanalys, utifrån sannolikhet att risken inträffar och konsekvens om risken inträffar, ska årligen upprättas i syfte att identifiera omständigheter som kan utgöra en risk för att ovanstående punkter inte tillämpas. Riskanalysen ligger till grund för nämndens/styrelsens plan för intern kontroll.

Kontrollmoment

För alla risker som bedöms kunna ha stor påverkan på verksamheten ska kontrollmoment sättas upp. Dessa ska följas upp med lämplig periodicitet under året.

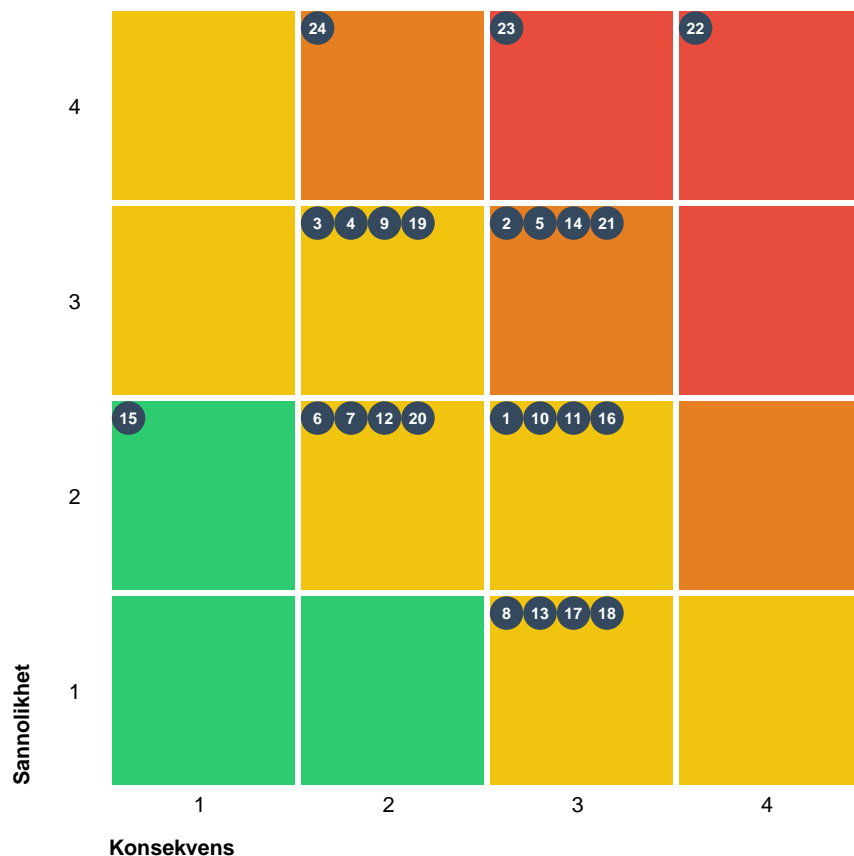
Förebyggande aktiviteter

För risker där det kan göras åtgärder för att minska eller eliminera risken ska även förebyggande åtgärder utföras.

Uppföljning

Den interna styrningen och kontrollen ska systematiskt och regelbundet följas upp och bedömas. Nämnden/styrelsen ska årligen, före november besluta om de bedömer att den interna kontrollen är tillräcklig. Vid bedömningen ska iakttagelser som lämnas vid revision/tillsyn beaktas. Alla nämnders internkontrollplan och uppföljning ska delges kommunstyrelsen.

Risk matris

2 Kritisk risk 5 Hög risk 16 Måttlig risk 1 Låg risk Totalt: 24

Sannolikhet		Konsekvens
4	Säkert	Kritisk
3	Troligt	Allvarlig
2	Möjligt	Betydande
1	Liten	Lindrig

Rutin/Process	Risk	Sannolikhet	Konsekvens
Finansförvaltning	1 Felaktiga placeringar, för stort risktagande, spekulation	Möjligt	Allvarlig
	2 Skuldförvaltning	Troligt	Allvarlig
Tillväxtpolitiska reserven	3 Utbetalningar från tillväxtpolitiska reserven följer inte fastställda riktlinjer	Troligt	Betydande
	4 Att medel inte finns tillgängliga i den tillväxtpolitiska reserven för viktig näringslivsutveckling.	Troligt	Betydande
Inköpsprocessen	5 Inköp sker utanför avtal	Troligt	Allvarlig
	6 Utebliven aktualisering av abonnemangsfakturor	Möjligt	Betydande
Mänskliga rättigheter och mångfald	7 Riktlinjer MR och mångfald inte får genomslag i organisationen	Möjligt	Betydande
Politiska uppdrag	8 Uppdrag som beslutats genomförs inte	Liten	Allvarlig
Sponsring	9 Motprestationer i sponsringsavtal genomförs inte.	Troligt	Betydande
Demokrati och öppenhet	10 Otillbörlig påverkan	Möjligt	Allvarlig
Kvalitetsredovisning	11 Åtgärder finns inte för områden med låg måluppfyllelse	Möjligt	Allvarlig

Rutin/Process	Risk	Sannolikhet	Konsekvens
Löneutbetalning	1 2 Felaktiga löner utbetalas	Möjligt	Betydande
Utlämning av information	1 3 Fel hantering av offentlighetsprincipen	Liten	Allvarlig
	1 4 Personuppgifter hanteras felaktigt	Troligt	Allvarlig
	1 5 Felaktigheter i utgivna rapporter	Möjligt	Lindrig
Möten och Beslut	1 6 Bristfälliga beslutsunderlag inför beslut	Möjligt	Allvarlig
	1 7 Digitala sammanträden lever inte upp till kommunallagenskrav	Liten	Allvarlig
Kommunala anslagstavlan	1 8 Meddelande om underskrivet protokoll publiceras inte på kommunala anslagstavlan	Liten	Allvarlig
Arvodshantering	1 9 Felaktiga utbetalningar av arvoden	Troligt	Betydande
Informationsförvaltning	2 0 Avtal registreras inte eller felaktigt	Möjligt	Betydande
	2 1 Information förvaltas felaktigt	Troligt	Allvarlig
Informationssäkerhet	2 2 Brister i teknisk efterlevnad	Säkert	Kritisk
	2 3 Brister i juridisk efterlevnad	Säkert	Allvarlig
	2 4 Brister i riskhantering	Säkert	Betydande

Uppföljning av internkontrollplan

Verksamheten lever upp till de av kommunfullmäktige fastställda målen

Här beskrivs de processer och risker som i första hand är kopplade till det kvalitativa målen under de fyra strategiska områdena samt personalmål.

Mänskliga rättigheter och mångfald

Riktlinjer MR och mångfald inte får genomslag i organisationen

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Anvisning upphävd.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Piteå deltar i ett utvecklingsnätverk organiserat av SKR och RWI med målsättningen att utveckla uppföljning av arbetet med mänskliga rättigheter.

Kvarstår risken?

Nej - Inte i nuvarande form

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning MR-riktlinjer och anvisning Ej genomfört	Anvisning upphävd. Piteå deltar i ett utvecklingsnätverk organiserat av SKR och RWI med målsättningen att utveckla uppföljning av arbetet med mänskliga rättigheter.

Sponsring

Motprestationer i sponsringsavtal genomförs inte.

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

I avtal regleras åtagandet för sponsringsmottagaren, både i text och bild görs redovisning i Platina och varumärkesansvarig följer upp kontinuerligt. Redovisning och uppföljning genomförs årligen till kommunstyrelsen

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning Sponsringsavtal Ingen avvikelser	Samtliga sponsringsmottagare har fullföljt sina åtagande enligt sponsringsavtal. I avtal regleras åtagandet för sponsringsmottagaren, både i text och bild görs redovisning i Platina och varumärkesansvarig följer upp kontinuerligt. Redovisning och uppföljning genomförs årligen till kommunstyrelsen. Ansvar för sponsringen ligger fr o m 2022 på näringslivsavdelningen, där varumärkesarbetet organiseras och där verksamheten för detta hanterar sponsringsärendena.

Demokrati och öppenhet

Otillbörlig påverkan

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Utbildning av förtroendevalda.

Kvarstår risken?

Ja pga externa aktörer och omvärldsutveckling.

Kontrollmoment	Kommentar
Inrapporterade incidenter Ingen avvikelte	Information och utbildning har getts.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Information och utbildning om otillbörlig påverkan Klar	Utbildning av förtroendevalda i 'hot, hat och våld mot förtroendevalda'

Verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, dvs med god ekonomisk hushållning

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till de ekonomiska målen samt risker som kan äventyra de ekonomiska målen på lång sikt.

Kvalitetsredovisning

Åtgärder finns inte för områden med låg måluppfyllelse

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Förslag till åtgärder för att hantera mål med låg måluppfyllelse framgår vid de återrapporteringar som ligger till grund för politiska ställningstaganden (delårsrapport och årsredovisning). Inga avvikelser är rapporterade.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Kontroll av åtgärder och aktiviteter via styr och ledningssystemet. Ingen avvikelte	Förslag till åtgärder för att hantera mål med låg måluppfyllelse framgår vid de återrapporteringar som ligger till grund för politiska ställningstaganden för delårsrapport och årsredovisning.

Information om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till kontroll av verksamheten samt möjligheterna att kunna få insyn och på ett korrekt sätt kunna följa upp verksamheten och dess ekonomi.

Finansförvaltning

Felaktiga placeringar, för stort risktagande, spekulation

■ 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Löpande månadsvisa avstämningar med diskretionära förvaltare, ingen avvikelse från styrande dokument.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Genomgång av dokumentation över gjorda placeringar och justeringar samt redovisning i månadsbokslut, delårsbokslut och årsbokslut.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning mot Finansriktlinjer ● Ingen avvikelse	Löper på enligt styrande dokument. Avstämningar sker månadsvis samt vid behov.
Dokumentation och information från resp bank, manuella rutiner inom enheten ● Ingen avvikelse	Dokumentation sparas i såväl pappersform som digitalt i enlighet med fastställda rutiner.
Aktualisering och uppdatering av Finanspolicy och Finansriktlinjer ◆ Mindre avvikelse	Översyn och aktualisering pågår, är försenad p g a hög arbetsbelastning inom enheten.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Löpande avstämningar med diskretionära förvaltare. ▶ Pågår	Löpande månadsvisa muntliga och skriftliga avstämningar med diskretionära förvaltare. Genomgång av aktuella placeringar, förslag på ändrade placeringsstrategier utifrån marknadsanalyser och styrande dokument.
Löpande avstämningar ▶ Pågår	
Uppdatering och aktualisering av styrande dokument ▶ Pågår	

Skuldförvaltning

■ 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Pågående översyn av regelverk för långfristig upplåning inom kommunkoncernen i syfte att säkerställa finansiering och prioritering av kommande års investeringsbehov inom koncernen.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Dialogmöten VD-grupp, Kommunens ledningsgrupp, kommunchef och koncern-VD. Delegationsbestämmelser Kommunstyrelsen uppdateras november 2023.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Översyn av regelverk ◆ Mindre avvikelse	Översyn av regelverk för långfristig upplåning inom kommunkoncernen i syfte att säkerställa finansiering och prioritering av kommande års investeringsbehov inom koncernen. Dialogmöten VD-grupp, Kommunens ledningsgrupp, kommunchef och koncern-VD Delegationsbestämmelser Kommunstyrelsen uppdateras november 2023.

Tillväxtpolitiska reserven

Utbetalningar från tillväxtpolitiska reserven följer inte fastställda riktlinjer

■ 6

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning av utbetalningar från den tillväxtpolitiska reserven ● Ingen avvikelse	Uppföljning och redovisning av den tillväxtpolitiska reserven genomfördes på kommunstyrelsen den 10 oktober 2022. Under 2022 har den tillväxtpolitiska reserven uppgått till 20 mkr och fördelat sig på följande sätt: Projektverksamhet (som ex vis samverkansprojekt med andra aktörer och EU) har uppgått till 9,1 mkr. Delägarskap och årlig finansiering (i ex vis regionala bolag) har uppgått till 2,1 mkr. Sponsring och varumärkesinsatser har uppgått 6,5 mkr. Lokalkostnader har uppgått till 2,1 mkr. Disponibelt belopp är 200 tkr. Medlen har därmed nyttjats i mycket hög grad innevarande år. Utbetalning av medel till projekt sker framför allt i samband med lägesrapporteringar och i vissa fall direkt i projektstart med kontinuerliga avstämningar och lägesrapporter. Riktlinjer för både den tillväxtpolitiska reserven och sponsring ligger till grund för bedömning av projekt, förslag på medelstilldelning och redovisning.
Kontinuerlig uppföljning av tillväxtärenden. ● Ingen avvikelse	Löpnade uppföljning av ärenden som medfinansieras av den tillväxtpolitiska reserven görs kontinuerligt under året, i samband med att medel rekvideras från projektägare. Årligen görs en sammanställning över samtliga projekt som sammanfattas och redovisas till kommunstyrelsen. Den 9 oktober 2023 genomfördes årets redovisning, då också en utförlig redovisning gjordes av verksamheterna Inflyttarservice och Gröna näringar detta år. Projekten följs också löpande av kommunens representanter som ingår i styrgrupper och styrelser för respektive projekt eller verksamhet.

Att medel inte finns tillgängliga i den tillväxtpolitiska reserven för viktig näringslivsutveckling.

■ 6

Kontrollmoment	Kommentar
Halvårsavstämning kvarvarande medel ● Ingen avvikelse	Den Tillväxtpolitiska reserven som uppgår till 20 mkr per år är i det närmaste helt in-tecknad innevarande år 2023. Ca 2 mkr är löpande årlig medfinansiering i mer långsiktig medfinansiering i exempelvis regionala bolag som Film-pool Nord, BD pop mfl. Sponsring/varumärke har uppgått till 3,8 mkr innevarande år och drygt 11 mkr har avsatts till projektverksamhet. I dags läget finns ca 800 000 kr som ej är in-tecknade. En redovisning genomfördes i kommunstyrelsen 9 oktober, ärende 23ks441.

De lagar, regler och riktlinjer som finns följs

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till lagar och regelverk men även att kommunens interna styrdokument efterlevs.

Inköpsprocessen

Inköp sker utanför avtal

■ 9

Risikanalys

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Avtalsuppföljning för ökad avtalsstrohet är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet styr beställarna mot beställningar via avtalsleverantörer samt ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Införande av e-handelssystem i alla verksamheter pågår med målbilden att samtliga förvaltningar ska beställa via e-handelssystemet innan årsskiftet. Nytt inköpsanalyssystem är upphandlat och implementerat under 2023. Utvecklingsarbetet är omfattande och fortsätter kommande år.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Fortlöpande avtalsuppföljning Mindre avvikelse	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Inköpsträffar i det nybildade inköpsnätverket för inköpssamordnare. Pågår	Nätverket träffas löpande en gång per månad med fokus på utbildningsinsatser och utvecklingsarbete inom direktupphandling samt e-handel.
Rutiner för avtalsuppföljning Pågår	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.
Utbildning Pågår	Samtliga roller som arbetar med upphandling och e-handel ska genomgå digitalt utbildningspaket för att få behörighet till system och kunna utföra upphandlingar och/eller avrop. Inköpssamordnarnätverket fortbildas löpande för att klara uppdraget. Inköpsenheten har kompetensutvecklingsplaner på individnivå.
Rutiner för avtalsuppföljning Pågår	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal. Uppföljning görs i nära samarbete med berörda verksamheter.

Utebliven aktualisering av abonnemangsfakturor

 4

Riskanalys

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Löpande uppföljning av leverantörsfakturor som identifieras som lämpliga att läggas upp på abonnemang ger automatiserad fakturaprocess, vilket sparar tid och pengar. Under 2023 har antalet fakturor på abonnemang ökat markant och målsättning för året är att nå 25% (rullande tolv). Uppföljningsverktyg via Excel är utvecklade där förvaltningarna månatligen kan följa upp aktuella abonnemangsfakturor.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Identifikation och upplägg av fakturor lämpliga för abonnemang, ökar i omfattning.

Kvarstår risken?

Ja, till viss del.

Kontrollmoment	Kommentar
Årlig uppföljning och aktualisering Mindre avvikelse	Löpande uppföljning av leverantörsfakturor som identifieras som lämpliga att läggas upp på abonnemang ger automatiserad fakturaprocess, vilket sparar tid och pengar. Under 2023 har antalet fakturor på abonnemang ökat markant och målsättning för året är att nå 25% (rullande tolv). Uppföljningsverktyg via Excel är utvecklade där förvaltningarna månatligen kan följa upp aktuella abonnemangsfakturor.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Rutinbeskrivning Pågår	

Löneutbetalning

Felaktiga löner utbetalas

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Kontinuerliga uppföljningar under året med personalchef och chef lönecenter.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Kontroll av listor på löneskulder för att se mönster vad gäller förvaltning, avdelning och chef för att kunna genomföra utbildningsinsatser och tydliggöra konsekvenser för berörda.

Fortsatt arbete med rutiner för kvalitetssäkring så att risk förebyggs.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår och bör fortsätta följas kontinuerligt.

Kontrollmoment	Kommentar
Kvalitetssäkring löneutbetalning Ingen avvikelset	Löneskulder som uppstår beror ofta på: att man missar att avsäga sig sin bilplats vid längre frånvaro att medarbetare meddelar för sent eller missar att lägga in frånvaro - så att lön utbetalas att chefer för sent godkänner frånvaro så att lön hinner utbetalas Kontroll görs nu kontinuerligt för att följa om det gäller särskilda verksamheter. Troligen handlar det om den mänskliga faktorn, där man varit för sent ute. När det gäller bilplatserna så är det kopplat till att kostnaden dras på lönen och finns det ingen lön att dra från så uppstår en skuld. Förslag på att faktura skickas till medarbetaren på bilplats istället för att dras på lönen har inte varit aktuell under 2023.

Utlämning av information

Personuppgifter hanteras felaktigt

 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Uppföljning av styrande dokument är korrekta. Vissa avvikelset finns.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Att styrande dokument som reglerar rutiner för kontrollmiljön finns och följs

Kvarstår risken?

Ja. Dock med lägre riskvärde.

Kontrollmoment	Kommentar
Kontroll av styrande dokument Mindre avvikelset	Styrdokument gällande hantering av personuppgifter upprättat under 2023. Se ' Riktlinjer om dataskyddsarbete'.

Arvodshantering

Felaktiga utbetalningar av arvoden

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

I samband med attest av begäran vid förrättning och sammanträden sker visuella rimlighetskontroller för sådant som inte systemet automatiskt kontrollerar.

Vissa avvikelser har rapporterats, mindre avvikelser har korrigerats i enlighet med fastslagna rutiner.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Se ovan.

Kvarstår risken?

Ja.

Informationsförvaltning

Avtal registreras inte eller felaktigt

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Risken följs löpande. Kontroll om alla avtal är registrerade följs upp under året.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Ny informationshanteringsplan framtagen som reglerar vad som ska registreras. Denna följs upp årligen vid osäkerhet.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår.

Kontrollmoment	Kommentar
Avvikelse på avtal Mindre avvikelse	Svårt att bedöma om alla avtal inkommer till registratur. Men avtal om medfinansieringar och sponsringar registreras i ärenden. För året behåller vi Mindre avvikelse till dess att vi kan säkerställa att allt registreras.

Information förvaltas felaktigt

 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Tillsyn utifrån arkivmyndighetens tillsynsuppdrag har på grund av hög arbetsbelastningen inte kunnat genomföras på ett strukturerat sätt under året.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Arkivmyndighetens tillsynsuppdrag Ej genomfört	Aktiviteten finns i aktivitetslista men är inte påbörjad på grund av hög arbetsbelastning.

Informationssäkerhet

Brister i teknisk efterlevnad

 16

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Förteckning upprättad i form av "Anvisning om informationssäkerhetsåtgärde"

Berörda avdelningar, primärt IT-avdelningen, arbetar med implementeringen av uttryckta åtgärder genom Projekt

Robust.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning av förteckning Mindre avvikelse	Förteckning upprättad i form av 'Anvisning om informations säkerhetsåtgärder'. Anses som mindre avvikelse då anvisningen än ej är godkänd. Berörda avdelningar, primärt IT-avdelningen, arbetar med implementeringen av uttryckta åtgärder genom Projekt Robust.

Brister i juridisk efterlevnad

 12

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Efterlevandekontroll utförs.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Löpande anpassning efter ny lagstiftning.

Kvarstår risken?

Ja.

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning av förteckning gällande författningskrav inom informations säkerhet Ingen avvikelse	Förteckning om lagrum och kontroll om efterlevnad genomförd. Åtgärder vidtas genom olika pågående aktiviteter och projekt. Efterlevnadsgrad av förteckningslista Allvarliga brister i efterlevnad som ej förklarats varför de ej följts räknas som avvikelse. Kontinuerligt följa ny lagstiftning och uppdatera förteckning

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Upprätta författningssamling gällande informationssäkerhet Pågår	

Brister i riskhantering

 8

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Tillsyn har genomfört under året.

Primärt har tillsynsarbetet orienterat kring kommunens IT-avdelning. Där den tekniska efterlevnaden har stått i fokus i syfte att ge KS en försäkran om att IT-säkerheten är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Vidare har lättviktig tillsyn skett bland två kommunala bolag för att granska efterlevnaden av NIS-lagstiftningen i utbildnings syfte och mognadsmätning.

Tillsyn av kommunens efterlevnad av dataskyddsförordningen är planerat att genomföras närmaste kvartalet.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Tillsynskontroller riskarbete Mindre avvikelse	Utbildning om riskhantering för IT-Ledningen. Påbörjar registrering av risker i Stratsys för fortlöpande arbete.

Möjliga risker. förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs

Här beskrivs övriga processer och risker som är kopplade till verksamheten och dess förmåga att utföra det av kommunfullmäktige i reglementet eller bolagsordningen givna uppdraget. Till detta hör även att kunna utveckla verksamheten på ett tillfredsställande sätt.

Möten och Beslut

Bristfälliga beslutsunderlag inför beslut

■ 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Kontrollmomenten har följts löpande. De brister som återfinns hanteras enligt planerade kontrollmoment.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Löpande kontroll från registrering av ärenden och sammanställning av beslutsunderlag till veckovisa tjänsteberedningar.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår.

Kontrollmoment	Kommentar
Kvalitetsgranskning ● Ingen avvikelser	Ärenden kvalitetsgranskas av kommunledningsförvaltningens tjänsteberedning och omarbetas löpande efter behov innan politisk behandling. Beslutsunderlagen inför tjänsteberedning kan i vissa fall förbättras vilket då kommuniceras till berörd handläggare eller chef. Mindre redaktionella förändringar kan ändras direkt av tjänstepersoner inom kommunledningsförvaltningen.

Ej prioriterade risker

Politiska uppdrag

Uppdrag som beslutats genomförs inte

Uppdrag som beslutats av KF eller KS genomförs inte i enlighet med beslutet av berörd nämnd/förvaltning

Utlämning av information

Fel hantering av offentlighetsprincipen

Information redovisas eller lämnas inte ut korrekt eller att sekretessregler inte tillämpas

Felaktigheter i utgivna rapporter

Felaktig fakta förekommer i kommunala rapporter vilket undergräver kommunens förtroende

Möten och Beslut

Digitala sammanträden lever inte upp till kommunallagenskrav

Deltagande på distans i politiska sammanträden kräver en väl fungerande teknisk infrastruktur men även rätt programvaror och hantering för att möta kommunallagens krav.

Det är i dagsläget ett oklart rättsligt läge då det inte finns prejudicerande domar som tydliggör hur lagstiftningen skall tydas.

Kommunala anslagstavlan

Meddelande om underskrivet protokoll publiceras inte på kommunala anslagstavlan

Nämndsekreterare publicerar inte information om underskrivet protokoll, vilket leder till att besluten inte vinner laga kraft.

Den digitala anslagstavlan i foajén visar annat, programmet hängt sig etc. Bör kontrolleras löpande.

Utgår från kommunallagens krav för att beslut ska få laga kraft

Slutsatser och fortsatt arbete

Den interna styrningen och kontrollen ska systematiskt och regelbundet följas upp och bedömas inom nämnder/styrelser. För kommunstyrelsens del har få avvikelser inrapporterats inom den egna verksamheten och det som är rapporterat som avvikelser kommer kompletteras med aktiviteter för att minska avvikelserna nästa år.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt underlättas i och med att alla nämnder följer samma årshjul och inrapporteringsmodell.

För kommande år kommer fokus se över styr- och ledningssystemet som helhet, där internkontrollen är en del. Ambitionen är att koppla internkontrollen närmare till varje enhets verksamhet för att bättre hantera risker i verksamheten.

Verksamhetsplan

Måluppfyllelse strategiska områden

Strategiska områden	2022	2021	2020	2019	2018
Barn och unga - vår framtid	▲	▲	▲	▲	▲
Utbildning, arbete och näringsliv	▲	▲	▲	▲	▲
Demokrati och öppenhet	▲	▲	▲	▲	▲
Livsmiljö	▲	▲	▲	▲	▲
Personal	◆	▲	▲	▲	▲
Ekonomi	●	●	●	●	●

Mål och nyckeltal

Prioriterade mål

Piteå ska erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer

- Trygga och attraktiva livsmiljöer kräver en god planering där stor hänsyn tas till hela samhällsbygget. Kommunstyrelsen har den senaste tiden initierat en rad fördjupade översiktsplaner samt en planeringsstrategi för kommande revidering av översiktsplanen. Detta, parallellt med en rad pågående planprogram, borgar för en god sammantagen planering av kommunens livsmiljöer (pågår)
- Ledningsuppdraget Modern och växande landsbygd med en levande stadskärna utgör ett centralt arbete under planperioden där avsikten är att hitta en förnyad nivå av insatser som ska bidra till det politiska prioriterade målet genom bla en utvecklad samverkan mellan berörda nämnder. (pågår)
- Ledningsuppdraget Hållbar utveckling genom Agenda 2030 (pågår)
- Ny lag från 1 juli 2023 innebär att kommunerna ska kartlägga brottsligheten inom sitt geografiska område och ta fram en lägesbild. Utifrån lägesbilden ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion med berörda aktörer. Statliga medel erhålls för detta. Tjänst tillsätts från 1 juli. (nytt)
- Arbetet med Norrbotniabanans tillkomst fortsätter. Piteå kommun kommer under året att säkerställa att klargöra vilka nyttor och vilken funktionalitet kommunen anser är prioriterade inför Trafikverkets nästa planeringsfas, som beräknas inledas i slutet av 2023. (pågår).
- Indirekt utgör flera av kommunstyrelsens övergripande grunduppdrag och olika utvecklingsinsatser förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till det politiska målet. (pågår).

Piteå ska år 2030 ha 46 000 invånare och till 2040 50 000 invånare

- Genom ledningsuppdraget Kompetens och näringsliv sker ett samordnat arbete under planperioden där avsikten är att hitta en förnyad nivå av insatser som ska bidra till det politiska prioriterade målet. Fokusområden är kompetensförsörjning inte bara inom kommunkoncernen utan för kommunen som helhet. Det förutsätter en tät samverkan med näringslivet, organisationer, grannkommuner och övrig offentlig sektor. Dessutom behöver förutsättningar skapas för tex ett ökat bostadsbyggande, jämlika livsvillkor, ett varierat kulturliv och inte minst en god samhällsservice. (omtag)
- Arbeta långsiktigt hållbart med att utveckla nödvändig infrastruktur som främjar invånare och näringsliv. (pågår)
- Att arbetet bedrivs med särskilt fokus på jämställdhet, mångfald och jämlikhet, både när det gäller formandet av samhället i stort som utvecklingen av vår kommunkoncern. Arbetet ska ske harmoniserat med vårt översiktsplanarbete samt med våra egna personalpolitiska mål och ska beakta kommunkoncernens egna kompetensförsörjningsutmaningar. (pågår)
- Marknadsföring av Piteå kommun som arbetsgivare men också Piteå som attraktiv ort att bo och leva i. (pågår)
- Indirekt utgör flera av kommunstyrelsens övergripande grunduppdrag och olika utvecklingsinsatser förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till det politiska målet. (pågår).

Piteå präglas av en samhällsgemenskap med jämställdhet och mångfald som grund

- Kommunstyrelsen strävar efter en likabehandling som grund i mötet med människor i form av gott och likvärdigt bemötande, rätt kvalitet och god service. (pågår)
- Utvärdering av arbetet med medborgardialoger pågår. Arbetet redovisas för KS slutet av 2023. SCBs medborgarundersökning genomförs hösten 2023. (pågår)
- Arbetet för att säkerställa nationella minoriteters rättigheter behöver utvecklas. Handlingsplan för att möjliggöra ansökan om att Piteå ska bli ett samiskt förvaltningsområde. (pågår)
- Livet mellan huset - För att öka Piteås attraktivitet och stärka varumärket bör mänskliga rättigheter, jämställdhet, tillit och trygghet stärkas. (pågår)
- Ett icke diskriminerande förhållningssätt ska gälla i alla processer, möten och arbetsätt. Kommunstyrelsen stödjer kommunens chefer inom området och ser till att styrande dokument inom personalområdet stödjer ett sådant förhållningssätt (pågår)

Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

- Befintliga företags konkurrenskraft ska öka genom att skapa goda förutsättningar för att starta, driva och utveckla sitt företag och företagsidéer i Piteå. Arbetet har sin utgångspunkt i de mål och insatsområden som pekas ut i Näringslivsprogrammet. (pågår)
- En större och bredare arbetsmarknad behövs för att uppnå en jämnare branschbalans för att fortsatt vara en attraktiv ort att leva, bo och verka i. Etableringsarbetet fokuseras därför till att utveckla och möjliggöra insatser i nära samverkan med andra företagsfrämjare och företag. Utöver det arbetar vi fortlöpande med att utveckla mötesplatser, serviceinsatser och dialoger med befintligt näringsliv. (pågår)
- Marknads- och kommunikationsinsatser är fortsatt viktiga för att stärka Piteås attraktivitet och leda till en ökad kännedom om platsen. Genom att tematisera arbetet ska marknadsinsatserna nå allt från befintliga och nya företag, till blivande pitebor och redan bosatta, likväl som besökare. (pågår)
- Piteå kommun som organisation ska uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. (pågår)
- Dra lärdomar av vad andra kommuner gör genom ett aktivt nätverkande och nyfikenhet (pågår)
- De påbörjade fördjupade översiktsplanerna samt kommande revidering av översiktsplan, i kombination med pågående planprogram, ska lägga stor fokus på att befintligt näringsliv ska ha möjlighet att växa samt att det ska finnas möjlighet till etableringar som kompletterar Piteås näringsliv. (pågår)

Riktade övergripande mål

Strategiska områden	2022	Övergripande mål	2022	Arbete för ökad målpåfyllelse 2024
Barn och unga - vår framtid		Piteå ska vara Sveriges barnvänligaste kommun 		<p>Upphandlingskrav som stärker målpåfyllelse, väl avvägd kravhantering i faktureringsprocessen. (pågår)</p> <p>Kopplat till barn och ungas hälsa behöver jämställdhetsarbetet stärkas. (nytt)</p> <p>Arbetet med barnrättsfrågor behöver stärkas. Ansvar och roller kring barnrättsfrågor behöver tydliggöras på övergripande nivå. (nytt)</p> <p>Arbetet med ungas inflytande utvärderas enligt uppdrag från KS och redovisas hösten 2023. (pågår=)</p> <p>Samverkan mellan förvaltningar, organisationer och andra aktörer kring barn och unga behöver fortsatt utvecklas. (nytt)</p> <p>Utreda fortsatt arbete kring enkätundersökningen Personligt. Behov och ansvar. (nytt)</p> <p>Ökat ansvar kring brottsförebyggande frågor. (nytt)</p> <p>Som arbetsgivare stödj arbetet för att vara Sveriges barnvänligaste kommun. (nytt)</p>

Strategiska områden	2022	Övergripande mål	2022	Arbete för ökad måluppfyllelse 2024
Utbildning, arbete och näringsliv		 Piteå ska år 2030 ha 46 000 invånare och till 2040 50 000 invånare 		<p>Ledningsuppdraget Kompetens och näringsliv. (pågår)</p> <p>Utveckla nödvändig infrastruktur för medborgare och näringsliv. (pågår)</p> <p>Lyfta in kommunens styrkor och utmaningar kring jämställdhet, mänskliga rättigheter, tillit, trygghet - dvs "livet mellan husen" in i varumärkesarbetet. Arbetet ska harmoniera med översiktsplanarbetet (nytt)</p> <p>Marknadsföring av Piteå kommun som arbetsgivare men också Piteå som attraktiv ort att bo och leva i. (pågår)</p> <p>Indirekt utgör flera av kommunstyrelsens övergripande grunduppdrag och olika utvecklingsinsatser förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till det politiska målet. (pågår)</p>
		 Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande 		<p>Befintliga företags konkurrenskraft ska öka genom att skapa goda förutsättningar för att starta, driva och utveckla sitt företag och företagsidéer i Piteå. Arbetet har sin utgångspunkt i de mål och insatsområden som pekas ut i Näringslivsprogrammet. (pågår)</p> <p>Ledningsuppdraget Kompetens och näringsliv. (pågår)</p> <p>Arbeta för att Piteå kommun skall fortsätta vara en attraktiv arbetsgivare och på så sätt bidra till att Piteå som ort är en attraktiv ort för näringsliv och företagande (pågår)</p> <p>De påbörjade fördjupade översiktsplanerna samt kommande revidering av översiktsplan, i kombination med pågående planprogram, ska lägga stor fokus på att befintligt näringsliv ska ha möjlighet att växa samt att det ska finnas möjlighet till etableringar som kompletterar Piteås näringsliv. (pågår)</p> <p>Indirekt utgör flera av kommunstyrelsens övergripande grunduppdrag och olika utvecklingsinsatser förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till det politiska målet. (pågår).</p>
Demokrati och öppenhet		Piteborna i alla åldrar ska känna att det är meningsfullt att engagera sig och att de kan påverka kommunens utveckling 		<p>Hög grad av tillgänglighet och service till medborgarna. (pågår)</p> <p>Utvärdering av arbetet med medborgardialog pågår, redovisas för KS 2023. Eventuella åtgärder efter det.</p> <p>Översyn av kommunens medborgarservice där hög tillgänglighet, god service, digitala tjänster och professionalitet i mötet med Piteå kommuns medborgare och näringsliv. (nytt)</p>
		 Piteå präglas av en samhällsgemenskap med jämställdhet och mångfald som grund 		<p>Sträva efter en likabehandling som grund i mötet med människor i form av gott och likvärdigt bemötande, rätt kvalitet och god service. (pågår)</p> <p>Arbetet för att säkerställa nationella minoriteters rättigheter behöver utvecklas. Handlingsplan för att möjliggöra ansökan om att Piteå ska bli ett samiskt förvaltningsområde (pågår).</p> <p>Utvärdering av arbetet med medborgardialoger pågår. Arbetet redovisas för KS slutet av 2023. SCBs medborgarundersökning genomförs hösten 2023. (pågår)</p> <p>Riktlinjerna för mänskliga rättigheter bör ses över och mål och handlingsplan för arbetet behöver upprättas. I arbetet med förändrad styr- och ledningsprocess tydliggörs uppföljningen av mänskliga rättigheter. (nytt)</p> <p>Kommunstyrelsens alla verksamheter ska arbeta med ett icke diskriminerande förhållningssätt i alla processer och möten. Personalavdelningen skall säkerställa att styrande dokument inom personalområdet stödjer ett sådant förhållningssätt. (nytt)</p>

Strategiska områden	2022	Övergripande mål	2022	Arbete för ökad målpuffyllelse 2024
Livsmiljö		Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet 		God ekonomisk hushållning, klara fastställda ekonomiska mål, långsiktigt hållbara finanser, kravställande i upphandlingar bidrar till att hållbarhet uppnås. (pågår) Fortsatt arbete inom ledningsuppdraget hållbar utveckling genom Agenda 2030. (pågår)
		 Piteå ska erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer 		Trygga och attraktiva livsmiljöer kräver en god planering där stor hänsyn tas till hela samhällsbygget. Kommunstyrelsen har den senaste tiden initierat en rad fördjupade översiktsplaner samt en planeringsstrategi för kommande revidering av översiktsplanen. Detta, parallellt med en rad pågående planprogram borgar för en god sammantagen planering av våra livsmiljöer. Ledningsuppdraget Modern och växande landsbygd med en levande stadskärna samt ledningsuppdraget Hållbar utveckling genom Agenda 2030 utgör ett centralt arbete under planperioden. (pågår) Från och med 1 juli 2023 får kommunerna ett utökad ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Uppföljning och återkoppling av arbetet sker via KS. (nytt) I arbetet med att erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer bör arbetet kring mänskliga rättigheter såsom jämställdhet, barnrätt, tillit, trygghet och inflytande lyftas. (nytt) Arbetet med Norrbotniabanan. (pågår) Indirekt utgör flera av kommunstyrelsens övergripande grunduppdrag och olika utvecklingsinsatser förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till det politiska målet. (pågår).
		I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling 		Studier visar att kultur har en stor betydelse för människors benägenhet att flytta till och bo kvar på en ort. Därför behövs ett mer aktivt arbete för detta mål kopplat till befolkningsmålet. Behöver beaktas i samband med förändrat innehåll i nytt styr- och ledningsmodell. (nytt)

Strategiska områden	2022	Övergripande mål	2022	Arbete för ökad målpåfyllelse 2024
Personal	◆	Piteå kommun och de kommunala bolagen ska arbeta aktivt för att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare samt skapa hälsofrämjande arbetsplatser	◆	<p>Ekonomi- och inköpsprocessen är central för kommunens verksamheter. Uppdraget innebär såväl utvecklings- och förändringsarbete som komplexitet, vilket bidrar till att vara en attraktiv arbetsgivare. Ett hårt tryck på verksamheten ger dessvärre hög arbetsbelastning och stress, vilket kan ge en negativ påverkan på arbetsmiljön över tid. (pågår)</p> <p>Utveckling av personalavdelningen som en modern och professionell HR avdelning som möter organisationens chefer och deras behov av stöd i kompetensförsörjningsfrågor och relaterade personalfrågor. (nytt)</p> <p>Kontinuerlig uppföljning och revidering av kommunens övergripande kompetensförsörjningsplan samt stöd till förvaltningarna i deras arbete med förvaltningsspecifika kompetensförsörjningsplaner. (pågår)</p> <p>Den kommunövergripande kompetensförsörjningsgruppen arbetar för att Piteå kommun skall vara en attraktiv arbetsgivare både ur attrahera och behålla perspektivet. (pågår)</p> <p>Fortsätta implementering av tillitsbaserad styrning och ledning i alla nivåer i hela organisationen. (pågår)</p> <p>Säkerställa att arbetsmiljöfrågorna alltid är i fokus och följs upp och ge chefer det stöd som behövs för att fullgöra sitt uppdrag. (nytt)</p> <p>Erbjuda arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud. (nytt)</p> <p>Integrera jämställdhetsarbete i alla processer och allt utvecklingsarbete för att nå ut i hela organisationen. (nytt)</p> <p>Planera för insatser på alla nivåer, såväl organisatoriskt som på individnivå för att under planperioden nå uppsatta mål för sjukfrånvaro. (pågår)</p> <p>Utveckla ett hälsofrämjande arbete med fokus på strategiskt och förebyggande arbete samt arbeta med resultatet av HME undersökningen som görs hösten 2023 (nytt)</p>
Ekonomi	●	Budgetramen ska hållas genom effektiv hushållning av disponibla resurser	●	En central fråga då det är en del av kommunstyrelsens huvuduppdrag. (pågår)
		Piteå kommuns och de kommunala bolagens finansiella ställning ska vara långsiktigt hållbar	▲	En central fråga då det är en del av kommunstyrelsens huvuduppdrag. (pågår)

Nyckeltal

- Nyckeltal märkta med renen är beslutade av Kommunfullmäktige

Nyckeltal	Utfall 2021	Utfall 2022	Målvärde 2024	
Kommunen sköter sina olika verksamheter bra, andel (%)	84,7 %	-	- Bättre än riket	
Kan rekommendera andra att flytta till kommunen, andel (%)	70,1 %	-	- Bättre än riket	
Företagsklimatet i kommun, kommunens service till företagen, NKI Insikt	79	74	Årlig förbättring	
Företagsklimatet i kommunen, Svenskt Näringsliv (ranking)	247	276	Årlig förbättring	
Bästa Tillväxt, placering i Norrbotten enligt Syna	3	3		
Nystartade företag, antal/1000 invånare	10,7			
Antal unga som deltagit i Unga i Piteå	260	503	Öka årligen	
Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	72,6 %	-	- Bättre än riket	
Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)	22,3 %	-	- Bättre än riket	

Nyckeltal	Utfall 2021	Utfall 2022	Målvärde 2024	
 Möjlighet att vara den man är och leva det liv man vill leva, andel (%)	90,3 %	-	- Bättre än riket	
Man kan generellt lita på människor, andel (%)	70,9 %	-	- Bättre än riket	
 Kommunens arbete för att minska miljö- och klimatpåverkan i egna verksamheter är bra, andel (%)	69,5 %	-	- Bättre än riket	
 Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel (%)	95,4 %	-	- Bättre än riket	
Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel(%)	83,5 %		Bättre än riket	
Trygg utomhus i området där du bor när det är ljust ute, andel (%)	97,3 %		Bättre än riket	
 Sjukfrånvaro, %	3 %	4,5 %	≤5,5 % 4,5 % 2023 5,5 % 2025	
Andel heltidstjänster, %	95,9 %	95,8 %	≥95 %	
Antal timmar som utförs av timanställda	803	1 148	< 1 159 Minska	
Kvinnors lön i förhållande till mäns lön, %	89,7 %	89,4 %	100 %	
Sjukfrånvaro	3 %	4,7 %		
 Budgetavvikelse nämnd/styrelse, mkr	11 mkr	5,5 mkr	≥0 mkr	

Nyckeltalet Antal unga som deltagit i Unga i Piteå flyttas till basnyckeltal till en ny kategori som benämns Medborgardialog.

Nuläge

Säkerhetsarbetet

Arbetet med informationssäkerhet, säkerhetsskydd och det civila försvaret har intensifierats. Dels på grund av egna och andra myndigheters exponering mot cyberattacker, dels på grund av ett konkret förändrat säkerhetsläge och utökade nationella ambitioner att stärka nationens beredskap och det civila försvaret. Arbetet har fått högsta prioritet under våren och förvaltningen konstaterar att området kräver alltmer resurser och ett än större fokus i direkt närtid.

Hållbar tillväxt

Det påbörjade arbetet med att samla ett antal strategiska funktioner till en ny avdelning fortgår. Detta i syfte att förstärka dialog, samordning och samagerande utifrån flera perspektiv för en hållbar och strategisk samhällsutveckling. Under juni månad förväntas chef och medarbetare vara på plats organisatoriskt.

Digitalisering

Förväntan och kraven på Kommunledningsförvaltningen från förvaltningar och bolag gällande strategiska val och tillhandahållande av gemensamma tjänster och centrala funktioner är betydligt högre än vad som kan efterlevas. Med rimliga förutsättningar skulle ett sådant ansvarsutövande ge en ökad utvecklingstakt i nämnder och bolag för effektivisering och automatisering av tjänster och service. Kommunledningsförvaltningen har därför startat ett arbete med syfte att föreslå hur Kommunledningsförvaltningen kan stärka sin förmåga inom digitaliseringsområdet.

Chefsstöd och kompetensförsörjning

Personalavdelningen har under 2022 sett ett ökat behov och efterfrågan av stöd från organisationens chefer i många olika typer av personalfrågor. Arbetsbelastningen för personalspecialisterna är periodvis hög och styrs av verksamheternas behov av stöd främst inom rekrytering och kompetensförsörjningsfrågor. Personalavdelningen är nu inne i ett arbete för att kunna möta cheferna inom Piteå kommuns ökade behov av stöd och för att kunna vara en modern och professionell HR avdelning med fokus på kompetensförsörjningsutmaningen. Det innebär bland annat utveckling av processer och arbetssätt. Arbetet med kompetensförsörjningsutmaningen fortgår med bland annat en kommunövergripande kompetensförsörjningsgrupp som personalavdelningen leder. Fortsatt arbete med införandet av tillitsbaserad styrning och ledning med bland annat pilotarbetsplatser. Under 2023 och framåt behöver stödet i det systematiska arbetsmiljöarbetet och det förebyggande arbetet öka. Fortsatt arbete med lönebildningsfrågor samt utveckling av personalsystem.

Förvaltningens arbetsmiljö

Flera av verksamheterna eller del av verksamheter är under stark press sedan lång tid tillbaka med ett högt arbetstryck. Kommunledningsförvaltningen behöver därför fortsätta arbeta med egen arbetsmiljö och kritiskt granska vad som är möjligt att upphöra att göra samt vad som kan göras på nya sätt. I samverkan med facken finns en överenskommelse om att genomföra en mer djuplodande analys av rådande läge för att säkerställa att samtliga medarbetare och chefer har de förutsättningar som krävs för att utföra sitt arbete på ett långsiktigt hållbart sätt.

Ekonomiskt utfall och årsprognos

Kommunstyrelsen redovisar överskott för perioden januari-mars med 28,7 mkr. Överskottet på perioden förklaras till största del av ej utbetalda kostnader i den tillväxtpolitiska reserven och av centralt avsatta medel. På helåret beräknas prognosen sammantaget till 0 mkr med osäkerhet för ökade kostnader för bland annat IT-säkerhet och krisberedskap.

Statusrapport åtgärder och uppdrag

Åtgärder och uppdrag	Uppföljning
<p>Utred utformningen av en effektiv och samordnad process för budgetarbetet</p> <p>Uppdragsbeskrivning Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur en effektiv och samordnad process för budgetarbetet i primärkommunen och kommunkoncernen kan utformas</p> <p>Beslutad Uppdrag i VEP 2023-2025 Återrapport Rapporteras ÅR 2023</p>	<p> Pågår</p> <p>Ett projekt pågår inför arbetet med verksamhetsplan 2025-2027 samt budget 2025.</p>
<p>Nämnderna övertar ansvaret för basnyckeltalen</p> <p>Uppdragsbeskrivning Basnyckeltalen ska från med Verksamhetsplan 2024-2026 beslutas av respektive nämnd.</p> <p>Respektive nämnd får i uppdrag att som en del av nämndens förslag till verksamhetsplan och budget införliva kvalitetsnyckeltal kopplade till nämndens verksamhet/grunduppdrag i nämndens förslag till verksamhetsplan och budget.</p> <p>Beslutad Uppdrag i VEP 2024-2026 Återrapport VEP</p>	<p> Klar</p> <p>Ett befintligt målkopplat nyckeltal har flyttats till basnyckeltalskategorin. Övriga nyckeltal kvarstår. Inför Verksamhetsplan 2025-2027 kommer ytterligare en genomgång av nyckeltalen att ske.</p>

Prioriteringar utifrån mål samt konsekvenser för måluppfyllelse

Allmänna prioriteringar

Brottsförebyggande arbetet

En ny lag träder ikraft 230701 där kommunen får ansvaret för det brottsförebyggande arbetet och samverkansansvar gentemot samverkande myndigheter. Piteå kommun erhåller därför ett bidrag i det generella statsbidraget med **900 tkr** from 2024. Bidraget behöver komma verksamheten till del för att finansiera tjänsten som samordnare. Tjänsten tillsätts 1 juli och finansieras med engångsmedel fram till årsskiftet.

Säkerhetsarbetet

Piteå kommun är en del av det civila försvaret i Sverige och omfattas därför av de mål som regeringen fastställt för civilt försvar. Målen för det civila försvaret är exempelvis att ha förmåga att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Det innebär att kommunen ska planera inför höjd beredskap. Kommunen ska också fastställa vilken verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap, var den ska bedrivas, hur den bemannas och ledas samt hur den ska försörjas, d v s kommunens krigsorganisation. Detta förutsätter prioriterade resurser och behöver erhålla samtliga medel som tillförs från staten för detta ändamål varefter de tilldelas kommunerna.

Arbetet med informationssäkerhet och säkerhetsskydd har också intensifierats. Dels på grund av egna och andra myndigheters exponering mot cyberattacker, dels på grund av ett konkret förändrat säkerhetsläge och utökade nationella ambitioner. Arbetet har fått högsta prioritet även på nämndnivå och förvaltningen konstaterar att området kräver allt mer resurser och ett än större fokus i direkt närtid. Här ingår även till exempel efterlevandet av dataskydd (GDPR). Initialt kommer en årsarbetare att behöva tillkomma för att bland annat klara grunduppdraget med cybersäkerhet, GDPR och andra juridiska frågor då nuvarande tjänst behöver fokusera på det strategiska säkerhetsarbetet samt tillsyn och efterlevnad. För detta saknas idag **900 tkr** som därför begärs. Tillkommande statliga medel för cybersäkerhet är avgörande att dessa kommer verksamheten till gagn. Se även bilaga 2.1 Drift Säkerhet 2024-2026.

Förnyad valorganisation

För att förvaltningen ska ha arbetsmiljömässiga och kvalitativa förutsättningar att klara det demokratiska uppdraget som valkansli behöver organisationen förstärkas samtidigt som det blir en förstärkning under vissa perioder för att klara arbetsmiljön i ordinarie verksamhet. En budgetförstärkning kommer också behöva ske inom Valnämnden som ett särskilt äskande för andra tillkommande kostnader för att klara uppdraget. Som grund finns en utredning som

skett i samverkan med Valnämndens ordförande, Fastighets och serviceförvaltningen och Personalavdelningen. Totalt **900 tkr**. Se bilaga 2.7 Slutrapport Valarbetet.

Budget- och skuldrådgivning

Extra tjänst har nyttjats sedan sommaren 2022 tom 2023 då temporära engångsmedel kunnat nyttjas för att hantera den ökade kön av medborgare med behov av rådgivning och skuldsanering. För att inte kön ska växa ytterligare och om möjligt arbeta ned volymen behöver denna tjänst göras som en ordinarie tjänst. Totalt **800 tkr**. Se bilaga 2.2 Drift Budget och skuld 2024-2026.

Kommunövergripande förmåner

Kommunstyrelsen föreslår ett helhetspaket gällande förmåner för anställda i Piteå kommun. Det består av en medarbetarportal samt ett utökat friskvårdsbidrag inklusive friskvårdstimme. Total kostnad **8 980 tkr**. Se bilaga 2.3 Drift Personalavdelningen 2024-2026.

Central systemförvaltningsorganisation

Ett arbete pågår under 2023 för att tydliggöra och förankra de insatser som behöver ske på central nivå för att kunna stödja förvaltningar och bolags krav på organisation, utvecklings- och förvaltningskapacitet inom digitalisering. En rapport kommer att precisera insatserna inför verksamhetsplan och budget 2025. Men under 2024 kommer en gemensam struktur behöva skapas för att förvalta övergripande information, processer och tillhörande IT-system som en helhet – en resursförstärkning är nödvändig för att klara detta uppdrag då omprioritering inom befintlig ram inte bedöms möjlig. Redovisning av resterande insatser sker inför verksamhetsplan 2025-2027. Totalt behov **1 100 tkr**.

Inköpsprocessen

En förbättrad och mer strukturerad inköpsprocess bidrar till lägre kostnader för varor och tjänster och frigör arbetstid till välfärdsuppdraget. Det är av största vikt att tillräckliga upphandlarresurser samt juridisk kompetens säkerställs för att möta verksamheternas ökande behov av fler och mer komplexa upphandlingar ofta med kort framförhållning. Bemanningen inom Inköp har förstärkts till viss del men inte till den volym som beskrivs som nödvändig i förra årets budget- och VEP-process för att klara den mängd upphandlingar som är aktuell. Då beskrevs ett totalt behov om 7 500 tkr varav 1 000 tkr erhöles från och med 2023. 6 500 tkr återstår. För 2024 bedöms att åtminstone en ytterligare årsarbetare motsvarande **1 000 tkr**. Se bilaga 2.4 Drift inköpsprocessen.

Personalavdelningen

För att personalavdelningen ska kunna vara ett modernt och professionellt stöd att räkna med och på allvar tas sig an kompetensförsörjningsutmaningen och chefsstödet görs nu ett arbete med att utveckla avdelningen och dess arbetsätt. Mer fokus behöver läggas på att stötta Piteå kommuns chefer i ledarskap till proaktivt arbete när det gäller arbetsmiljö och rehabilitering. För detta bedöms antalet medarbetare behöva utökas med två. Totalt **1 500 tkr**. Se bilaga 2.3 Drift Personalavdelningen 2024-2026

Anställningsguiden

Anställningsguiden är en funktion som är en del av förbättringsarbetet för chefer och medarbetare och utgör en del av kommunens personalsystem/Självservice. Funktionen bedöms kunna införas slutet av 2023 och medför en ökad driftkostnad på **170 tkr**. Se bilaga 2.3 Drift Personalavdelningen 2024-2026.

Gemensamt datacenter i Norrbotten (DCBD)

Inträdet i DCBD har inneburit en ökad kvalitetsnivå gällande bla säkerhetsområdet samtidigt som det inneburit ökade driftkostnader med totalt **4 700 tkr**. Detta bla då tidigare driftlösning fortfarande kvarstår till viss del för att skapa redundans. Medel som inte bedöms finnas inom befintlig drifram. Se bilaga 2.5 Drift IT-avdelningen 2024-2026

IT-säkerhet

En extern tjänst för en aktiv övervakning dygnet runt av kommunens larm i kritisk IT-miljö. Här ingår omedelbara åtgärder för att minimera konsekvenserna av pågående cyberattack. Tjänsten införs som en pilot hösten 2023 för att säkra efterlevnaden på NIS2-lagstiftningen som börjar gälla 2024. Engångskostnad **700 tkr**. Efter utvärdering 2024 kommer en förnyad upphandling att ske och kommunstyrelsen återkommer i verksamhetsplan 2025-2027. Se bilaga 2.5 Drift IT-avdelningen 2024-2026.

Nätverkssegmenteringsprojekt

Genom att segmentera kommunens IT-nät och strikt styra enheter till rätt segment kan organisationen markant öka säkerheten i nätverket. Engångskostnad på **1 000 tkr**. Se bilaga 2.5 Drift IT-avdelningen 2024-2026.

Möjliggöra användning av mobilt Bankid

Piteå kommun behöver kunna erbjuda möjligheten till en enhetlig identifikation för att utföra en tjänst eller erhålla en service som kommunmedborgare eller anställd. Hit hör tex mobilt Bankid. För att göra det möjligt krävs införande av en särskild identitetsväxel (Idp) vilket gör att olika IT-system kan använda samma identitetslösning. Det är också ett sätt att kunna upprätthålla en god IT-säkerhet. En initial kostnad beräknas för 2024 på **500 tkr**. Kommunstyrelsen återkommer till budget och VEP 2025 med de löpande kostnaderna.

Övriga löneökningar

Kostnader för kommunanställdas fackliga tid betalas centralt av personalavdelningen och vid den ordinarie löneökningen kompenseras personalavdelningen endast för de heltidsanställda fackliga företrädarna. Tidigare har mellanskillnaden hanterats som en övrig löneökning och medel har tilldelats personalavdelningen för denna

mellanskillnad. För 2024 begärs denna ökning i VEP. Totalt **78 tkr**. Se bilaga 2.6 Övriga löneökningar.

Beredskapsersättning

För att möta de kostnadsökningar som beredskap innebär saknar IT-avdelningen medel för personalkostnader relaterat till beredskapsersättning motsvarande 400 tkr. Se bilaga 2.5 Drift IT-avdelningen 2024-2026.

I takt med att omvärlden förändras så har behovet av kommunikatörsstöd utanför kontorstid ökat även för Piteå. I Piteå kommun finns idag beredskap för räddningstjänstens insatsledare, socialtjänsten som har Socialchef i beredskap och IT-avdelningen som har en beredskap dygnet runt. Alla dessa behöver oftast kommunikationsstöd när de aktiveras för att snabbt nå ut med korrekt information. Men i Piteå finns idag ingen beredskapslösning för kommunikation. Med en sådan beredskap förbereds organisationen att agera snabbt och effektivt när det oväntade inträffar. Under en kris är en effektiv kommunikation grundläggande för hur händelsen hanteras. Rätt information ska nå rätt målgrupp, via rätt kanal och i rätt tid. Kriskommunikatörernas huvudsakliga uppgift vid en kris är att omvärldsbevaka och att löpande informera anställda, allmänhet och media. Det innebär en ökad driftkostnad på ca 400 tkr. Totalt begärs **800 tkr** för beredskapsersättning.

Prisökningar

Till följd av kraftigt ökad inflation 2022-2023 bedöms prisökningar inom gällande avtal motsvara en kostnadsökning med **2 320 tkr** för 2024, se separat prisbilaga.

Kommentar

Samtliga belopp som nämns ovan är årliga driftmedel om inte annat anges. Totalt till driffram **24 028 tkr**.

Taxor

Kommunstyrelsen föreslår inga förändrade taxor.

Ekonomi

Föreslagna investeringar

Investeringsförslag

Investeringar 2024-2026 (tkr)	Underlag	Prio	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Investering och reinvestering verksamhetsdatorer, IT-infrastruktur och datatillbehör	Bilaga 1.1	1	10 500	10 500	10 500
Basmöblering Stadshuset, skepp A	Bilaga 1.2	1	540		
Förtätning av kontorslokaler	Bilaga 1.3	1	150		
Uppgradering ärendehanteringssystem	Bilaga 1.4	2	190	120	
Uppgradering möteshanteringssystem	Bilaga 1.5	3	360		
Totalt			11 740	10 620	10 500

Intäcks- och kostnadskonsekvenser

Driftskostnads-/intäcks-konsekvenser av investering 2024-2026 (tkr)	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Uppgradering ärendehanteringssystem	260	350	400
Uppgradering möteshanteringssystem	250	300	350
Totalt	510	650	750

Föreslagna investeringar

Prioriterade mål	Investeringar	Motivering och koppling till profilområde
Piteå ska år 2030 ha 46 000 invånare och till 2040 50 000 invånare		Investeringarna kan ha indirekt positiv påverkan på målet
Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande		Investeringarna kan ha indirekt positiv påverkan på målet
Piteå präglas av en samhällsgemenskap med jämställdhet och mångfald som grund		Investeringarna kan ha indirekt positiv påverkan på målet
Piteå ska erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer		Investeringarna kan ha indirekt positiv påverkan på målet

Sammanställning drift och investering

Drift- och investering Kommunstyrelsen (exkl. central pott), tkr

	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Driftbudget					
Verksamhetens intäkter	-52 205	-35 279	-25 000	-25 000	-25 000
Verksamhetens kostnader	274 457	275 735	252 548	249 631	249 631
Kapitalkostnader	12 130	10 407	7 633	5 826	2 826
<i>Nettokostnad</i>	<i>234 382</i>	<i>250 863</i>	<i>235 181</i>	<i>230 457</i>	<i>230 457</i>
<i>varav</i>					
Tillväxtpolitisk reserv	12 226	20 000	20 000	20 000	20 000
Investeringsbudget					
Inkomster	0	0	0	0	0
Utgifter	14 572	18 720	12 356	10 620	10 500
<i>Nettoinvesteringar</i>	<i>14 572</i>	<i>18 720</i>	<i>12 356</i>	<i>10 620</i>	<i>10 500</i>
Kapitalkostnader			2 412	5 510	8 294
Ökning/minskning driftram pga investering			510	650	750
Tillfälliga driftkostnader pga investering					

Varav Piteå kommuns del av samarbetsnämnder

Piteå kommuns del av nettokostnad, tkr

	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Nettokostnad Piteås del av Kost- och servicenämnd	2 146	2 086	2 086	2 086	2 086
Nettokostnad Piteås del av Räddningsnämnd	41 581	43 484	43 230	43 144	43 144
Nettokostnad Piteås del av Avtalsamverkan lönecenter	6 048	3 367	3 269	3 269	3 269
Nettokostnad Piteås del av Överförmyndarnämnd	4 468	4 524	4 323	4 291	4 291
Nettokostnad samarbetsnämnder	54 243	53 461	52 908	52 790	52 790

Sammanställning drift och investering

Drift och investering Kommunstyrelsen central pott, tkr

	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Driftbudget					
Verksamhetens intäkter	0	0	0	0	
Verksamhetens kostnader	0	6 755	8 900	5 900	
Kapitalkostnader	0	0	0	0	
<i>Nettokostnad</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Investeringsbudget					
Inkomster	0	0	0	0	
Utgifter	0	24 663	11 000	41 000	
<i>Nettoinvesteringar</i>	<i>0</i>	<i>24 663</i>	<i>11 000</i>	<i>41 000</i>	
Kapitalkostnader	0	0			

Specifikation

Drift, tkr	2024	2025	2026

Drift, tkr

2024

2025

2026

Investeringar, tkr

2024

2025

2026

Totalt

Specifikation Kommunstyrelsen central pott

Drift, tkr

2024

2025

2026

Investeringar, tkr

2024

2025

2026

Totalt

Återredovisning
Kommunstyrelsens
internkontrollplan 2023

§2

23KS444

...

Uppföljning Internkontroll 2023

Kommunstyrelsen

Piteå kommun

Innehållsförteckning

Intern kontroll i Piteå kommun	3
Risk matris	4
Uppföljning av internkontrollplan	6
Verksamheten lever upp till de av kommunfullmäktige fastställda målen	6
Verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, dvs med god ekonomisk hushållning.....	7
Information om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig	7
De lagar, regler och riktlinjer som finns följs	9
Möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs	14
Ej prioriterade risker	14
Politiska uppdrag.....	14
Utlämning av information.....	14
Möten och Beslut	14
Kommunala anslagstavlan	15
Slutsatser och fortsatt arbete	15

Intern kontroll i Piteå kommun

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att nämnder/styrelser med rimlig säkerhet säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige fastställt och de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kommunens styr- och ledningssystem utgör grunden för detta.

Nämnden/styrelsen ska årligen upprätta en plan för att på en rimlig nivå säkerställa att: verksamheten lever upp till de av fullmäktige fastställda målen, verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, det vill säga med god ekonomisk hushållning, informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig, de lagar, regler och riktlinjer som finns följs, möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs. Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Denna modell utgår från Piteå kommuns policy gäller för intern kontroll och styrning som gäller för samtliga nämnder och även bolagen i tillämpliga delar.

Den interna kontrollen utgår från de risker som identifierats i verksamhetens processer, dessa riskanalyseras och för risker som bedöms kunna ha stor påverkan på verksamheten tas kontrollmoment och eventuell förebyggande aktiviteter fram. Kontrollmomenten följs löpande utifrån respektive periodicitet under året och risken analyseras och följs före november varje år utifrån rutiner från ekonomiavdelningen.

Risakanalys

En riskanalys, utifrån sannolikhet att risken inträffar och konsekvens om risken inträffar, ska årligen upprättas i syfte att identifiera omständigheter som kan utgöra en risk för att ovanstående punkter inte tillämpas. Riskanalysen ligger till grund för nämndens/styrelsens plan för intern kontroll.

Kontrollmoment

För alla risker som bedöms kunna ha stor påverkan på verksamheten ska kontrollmoment sättas upp. Dessa ska följas upp med lämplig periodicitet under året.

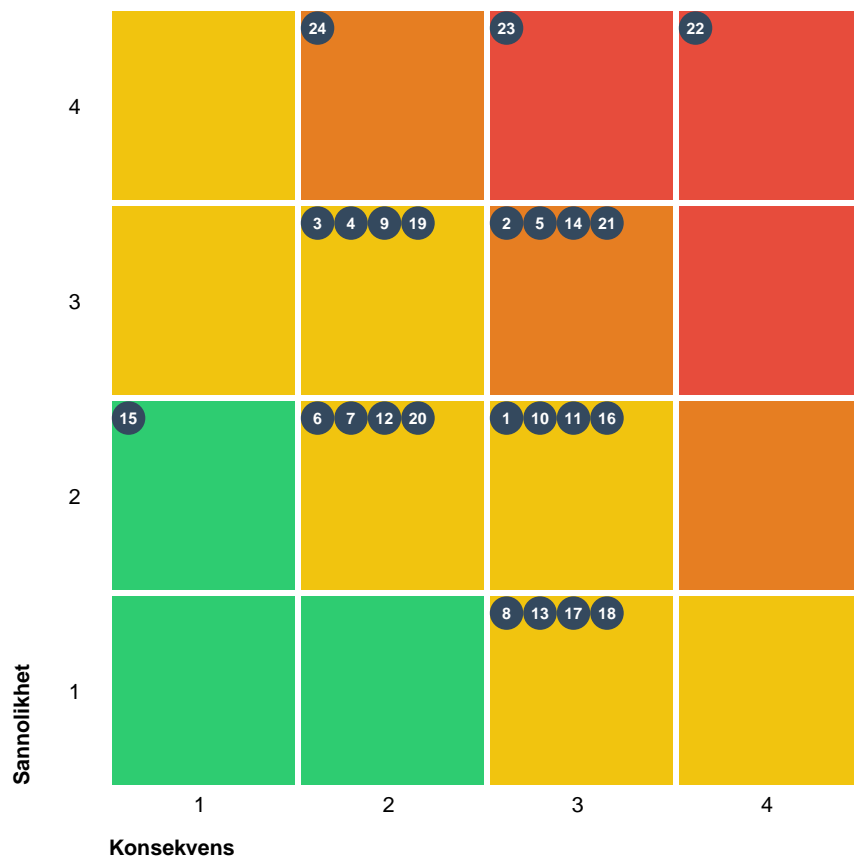
Förebyggande aktiviteter

För risker där det kan göras åtgärder för att minska eller eliminera risken ska även förebyggande åtgärder utföras.

Uppföljning

Den interna styrningen och kontrollen ska systematiskt och regelbundet följas upp och bedömas. Nämnden/styrelsen ska årligen, före november besluta om de bedömer att den interna kontrollen är tillräcklig. Vid bedömningen ska iakttagelser som lämnas vid revision/tillsyn beaktas. Alla nämnders internkontrollplan och uppföljning ska delges kommunstyrelsen.

Risk matris

2 Kritisk risk 5 Hög risk 16 Måttlig risk 1 Låg risk Totalt: 24

Sannolikhet		Konsekvens
4	Säkert	Kritisk
3	Troligt	Allvarlig
2	Möjligt	Betydande
1	Liten	Lindrig

Rutin/Process	Risk	Sannolikhet	Konsekvens
Finansförvaltning	1 Felaktiga placeringar, för stort risktagande, spekulation	Möjligt	Allvarlig
	2 Skuldförvaltning	Troligt	Allvarlig
Tillväxtpolitiska reserven	3 Utbetalningar från tillväxtpolitiska reserven följer inte fastställda riktlinjer	Troligt	Betydande
	4 Att medel inte finns tillgängliga i den tillväxtpolitiska reserven för viktig näringslivsutveckling.	Troligt	Betydande
Inköpsprocessen	5 Inköp sker utanför avtal	Troligt	Allvarlig
	6 Utebliven aktualisering av abonnemangsfakturor	Möjligt	Betydande
Mänskliga rättigheter och mångfald	7 Riktlinjer MR och mångfald inte får genomslag i organisationen	Möjligt	Betydande
Politiska uppdrag	8 Uppdrag som beslutats genomförs inte	Liten	Allvarlig
Sponsring	9 Motprestationer i sponsringsavtal genomförs inte.	Troligt	Betydande
Demokrati och öppenhet	10 Otillbörlig påverkan	Möjligt	Allvarlig
Kvalitetsredovisning	11 Åtgärder finns inte för områden med låg måluppfyllelse	Möjligt	Allvarlig

Rutin/Process	Risk	Sannolikhet	Konsekvens
Löneutbetalning	1 2 Felaktiga löner utbetalas	Möjligt	Betydande
Utlämning av information	1 3 Fel hantering av offentlighetsprincipen	Liten	Allvarlig
	1 4 Personuppgifter hanteras felaktigt	Troligt	Allvarlig
	1 5 Felaktigheter i utgivna rapporter	Möjligt	Lindrig
Möten och Beslut	1 6 Bristfälliga beslutsunderlag inför beslut	Möjligt	Allvarlig
	1 7 Digitala sammanträden lever inte upp till kommunallagenskrav	Liten	Allvarlig
Kommunala anslagstavlan	1 8 Meddelande om underskrivet protokoll publiceras inte på kommunala anslagstavlan	Liten	Allvarlig
Arvodshantering	1 9 Felaktiga utbetalningar av arvoden	Troligt	Betydande
Informationsförvaltning	2 0 Avtal registreras inte eller felaktigt	Möjligt	Betydande
	2 1 Information förvaltas felaktigt	Troligt	Allvarlig
Informationssäkerhet	2 2 Brister i teknisk efterlevnad	Säkert	Kritisk
	2 3 Brister i juridisk efterlevnad	Säkert	Allvarlig
	2 4 Brister i riskhantering	Säkert	Betydande

Uppföljning av internkontrollplan

Verksamheten lever upp till de av kommunfullmäktige fastställda målen

Här beskrivs de processer och risker som i första hand är kopplade till det kvalitativa målen under de fyra strategiska områdena samt personalmål.

Mänskliga rättigheter och mångfald

Riktlinjer MR och mångfald inte får genomslag i organisationen

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Anvisning upphävd.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Piteå deltar i ett utvecklingsnätverk organiserat av SKR och RWI med målsättningen att utveckla uppföljning av arbetet med mänskliga rättigheter.

Kvarstår risken?

Nej - Inte i nuvarande form

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning MR-riktlinjer och anvisning Ej genomfört	Anvisning upphävd. Piteå deltar i ett utvecklingsnätverk organiserat av SKR och RWI med målsättningen att utveckla uppföljning av arbetet med mänskliga rättigheter.

Sponsring

Motprestationer i sponsringsavtal genomförs inte.

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

I avtal regleras åtagandet för sponsringsmottagaren, både i text och bild görs redovisning i Platina och varumärkesansvarig följer upp kontinuerligt. Redovisning och uppföljning genomförs årligen till kommunstyrelsen

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning Sponsringsavtal Ingen avvikelser	Samtliga sponsringsmottagare har fullföljt sina åtagande enligt sponsringsavtal. I avtal regleras åtagandet för sponsringsmottagaren, både i text och bild görs redovisning i Platina och varumärkesansvarig följer upp kontinuerligt. Redovisning och uppföljning genomförs årligen till kommunstyrelsen. Ansvar för sponsringen ligger fr o m 2022 på näringslivsavdelningen, där varumärkesarbetet organiseras och där verksamheten för detta hanterar sponsringsärendena.

Demokrati och öppenhet

Otillbörlig påverkan

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Utbildning av förtroendevalda.

Kvarstår risken?

Ja pga externa aktörer och omvärldsutveckling.

Kontrollmoment	Kommentar
Inrapporterade incidenter Ingen avvikelte	Information och utbildning har getts.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Information och utbildning om otillbörlig påverkan Klar	Utbildning av förtroendevalda i 'hot, hat och våld mot förtroendevalda'

Verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, dvs med god ekonomisk hushållning

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till de ekonomiska målen samt risker som kan äventyra de ekonomiska målen på lång sikt.

Kvalitetsredovisning

Åtgärder finns inte för områden med låg måluppfyllelse

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Förslag till åtgärder för att hantera mål med låg måluppfyllelse framgår vid de återrapporteringar som ligger till grund för politiska ställningstaganden (delårsrapport och årsredovisning). Inga avvikelser är rapporterade.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Kontroll av åtgärder och aktiviteter via styr och ledningssystemet. Ingen avvikelte	Förslag till åtgärder för att hantera mål med låg måluppfyllelse framgår vid de återrapporteringar som ligger till grund för politiska ställningstaganden för delårsrapport och årsredovisning.

Information om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till kontroll av verksamheten samt möjligheterna att kunna få insyn och på ett korrekt sätt kunna följa upp verksamheten och dess ekonomi.

Finansförvaltning

Felaktiga placeringar, för stort risktagande, spekulation

■ 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Löpande månadsvisa avstämningar med diskretionära förvaltare, ingen avvikelse från styrande dokument.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Genomgång av dokumentation över gjorda placeringar och justeringar samt redovisning i månadsbokslut, delårsbokslut och årsbokslut.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning mot Finansriktlinjer ● Ingen avvikelse	Löper på enligt styrande dokument. Avstämningar sker månadsvis samt vid behov.
Dokumentation och information från resp bank, manuella rutiner inom enheten ● Ingen avvikelse	Dokumentation sparas i såväl pappersform som digitalt i enlighet med fastställda rutiner.
Aktualisering och uppdatering av Finanspolicy och Finansriktlinjer ◆ Mindre avvikelse	Översyn och aktualisering pågår, är försenad p g a hög arbetsbelastning inom enheten.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Löpande avstämningar med diskretionära förvaltare. ▶ Pågår	Löpande månadsvisa muntliga och skriftliga avstämningar med diskretionära förvaltare. Genomgång av aktuella placeringar, förslag på ändrade placeringsstrategier utifrån marknadsanalyser och styrande dokument.
Löpande avstämningar ▶ Pågår	
Uppdatering och aktualisering av styrande dokument ▶ Pågår	

Skuldförvaltning

■ 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Pågående översyn av regelverk för långfristig upplåning inom kommunkoncernen i syfte att säkerställa finansiering och prioritering av kommande års investeringsbehov inom koncernen.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Dialogmöten VD-grupp, Kommunens ledningsgrupp, kommunchef och koncern-VD. Delegationsbestämmelser Kommunstyrelsen uppdateras november 2023.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Översyn av regelverk ◆ Mindre avvikelse	Översyn av regelverk för långfristig upplåning inom kommunkoncernen i syfte att säkerställa finansiering och prioritering av kommande års investeringsbehov inom koncernen. Dialogmöten VD-grupp, Kommunens ledningsgrupp, kommunchef och koncern-VD Delegationsbestämmelser Kommunstyrelsen uppdateras november 2023.

Tillväxtpolitiska reserven

Utbetalningar från tillväxtpolitiska reserven följer inte fastställda riktlinjer

■ 6

Kontrollmoment	Kommentar
Uppföljning av utbetalningar från den tillväxtpolitiska reserven ● Ingen avvikelse	Uppföljning och redovisning av den tillväxtpolitiska reserven genomfördes på kommunstyrelsen den 10 oktober 2022. Under 2022 har den tillväxtpolitiska reserven uppgått till 20 mkr och fördelat sig på följande sätt: Projektverksamhet (som ex vis samverkansprojekt med andra aktörer och EU) har uppgått till 9,1 mkr. Delägarskap och årlig finansiering (i ex vis regionala bolag) har uppgått till 2,1 mkr. Sponsring och varumärkesinsatser har uppgått 6,5 mkr. Lokalkostnader har uppgått till 2,1 mkr. Disponibelt belopp är 200 tkr. Medlen har därmed nyttjats i mycket hög grad innevarande år. Utbetalning av medel till projekt sker framför allt i samband med lägesrapporteringar och i vissa fall direkt i projektstart med kontinuerliga avstämningar och lägesrapporter. Riktlinjer för både den tillväxtpolitiska reserven och sponsring ligger till grund för bedömning av projekt, förslag på medelstilldelning och redovisning.
Kontinuerlig uppföljning av tillväxtärenden. ● Ingen avvikelse	Löpnade uppföljning av ärenden som medfinansieras av den tillväxtpolitiska reserven görs kontinuerligt under året, i samband med att medel rekvideras från projektägare. Årligen görs en sammanställning över samtliga projekt som sammanfattas och redovisas till kommunstyrelsen. Den 9 oktober 2023 genomfördes årets redovisning, då också en utförlig redovisning gjordes av verksamheterna Inflyttarservice och Gröna näringar detta år. Projekten följs också löpande av kommunens representanter som ingår i styrgrupper och styrelser för respektive projekt eller verksamhet.

Att medel inte finns tillgängliga i den tillväxtpolitiska reserven för viktig näringslivsutveckling.

■ 6

Kontrollmoment	Kommentar
Halvårsavstämning kvarvarande medel ● Ingen avvikelse	Den Tillväxtpolitiska reserven som uppgår till 20 mkr per år är i det närmaste helt in-tecknad innevarande år 2023. Ca 2 mkr är löpande årlig medfinansiering i mer långsiktig medfinansiering i exempelvis regionala bolag som Film-pool Nord, BD pop mfl. Sponsring/varumärke har uppgått till 3,8 mkr innevarande år och drygt 11 mkr har avsatts till projektverksamhet. I dags läget finns ca 800 000 kr som ej är in-tecknade. En redovisning genomfördes i kommunstyrelsen 9 oktober, ärende 23ks441.

De lagar, regler och riktlinjer som finns följs

Här beskrivs det processer och risker som i första hand är kopplade till lagar och regelverk men även att kommunens interna styrdokument efterlevs.

Inköpsprocessen

Inköp sker utanför avtal

■ 9

Risikanalys

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Avtalsuppföljning för ökad avtalstrohet är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet styr beställarna mot beställningar via avtalsleverantörer samt ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Införande av e-handelssystem i alla verksamheter pågår med målbilden att samtliga förvaltningar ska beställa via e-handelssystemet innan årsskiftet. Nytt inköpsanalyssystem är upphandlat och implementerat under 2023. Utvecklingsarbetet är omfattande och fortsätter kommande år.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Fortlöpande avtalsuppföljning Mindre avvikelse	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Inköpsträffar i det nybildade inköpsnätverket för inköpssamordnare. Pågår	Nätverket träffas löpande en gång per månad med fokus på utbildningsinsatser och utvecklingsarbete inom direktupphandling samt e-handel.
Rutiner för avtalsuppföljning Pågår	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal.
Utbildning Pågår	Samtliga roller som arbetar med upphandling och e-handel ska genomgå digitalt utbildningspaket för att få behörighet till system och kunna utföra upphandlingar och/eller avrop. Inköpssamordnarnätverket fortbildas löpande för att klara uppdraget. Inköpsenheten har kompetensutvecklingsplaner på individnivå.
Rutiner för avtalsuppföljning Pågår	Avtalsuppföljning är ett pågående utvecklingsområde där avtalslösa varu- och tjänsteområden löpande kartläggs och det ligger till grund för kommande upphandlingsplanering. E-handelssystemet ger goda möjligheter att följa upp gjorda köp mot gällande avtal. Uppföljning görs i nära samarbete med berörda verksamheter.

Utebliven aktualisering av abonnemangsfakturor

 4

Risikanalyis

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Löpande uppföljning av leverantörsfakturor som identifieras som lämpliga att läggas upp på abonnemang ger automatiserad fakturaprocess, vilket sparar tid och pengar. Under 2023 har antalet fakturor på abonnemang ökat markant och målsättning för året är att nå 25% (rullande tolv). Uppföljningsverktyg via Excel är utvecklade där förvaltningarna månatligen kan följa upp aktuella abonnemangsfakturor.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Identifikation och upplägg av fakturor lämpliga för abonnemang, ökar i omfattning.

Kvarstår risken?

Ja, till viss del.

Kontrollmoment	Kommentar
Årlig uppföljning och aktualisering Mindre avvikelse	Löpande uppföljning av leverantörsfakturor som identifieras som lämpliga att läggas upp på abonnemang ger automatiserad fakturaprocess, vilket sparar tid och pengar. Under 2023 har antalet fakturor på abonnemang ökat markant och målsättning för året är att nå 25% (rullande tolv). Uppföljningsverktyg via Excel är utvecklade där förvaltningarna månatligen kan följa upp aktuella abonnemangsfakturor.

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Rutinbeskrivning Pågår	

Löneutbetalning

Felaktiga löner utbetalas

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Kontinuerliga uppföljningar under året med personalchef och chef lönecenter.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Kontroll av listor på löneskulder för att se mönster vad gäller förvaltning, avdelning och chef för att kunna genomföra utbildningsinsatser och tydliggöra konsekvenser för berörda.

Fortsatt arbete med rutiner för kvalitetssäkring så att risk förebyggs.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår och bör fortsätta följas kontinuerligt.

Kontrollmoment	Kommentar
Kvalitetssäkring löneutbetalning Ingen avvikelset	Löneskulder som uppstår beror ofta på: att man missar att avsäga sig sin bilplats vid längre frånvaro att medarbetare meddelar för sent eller missar att lägga in frånvaro - så att lön utbetalas att chefer för sent godkänner frånvaro så att lön hinner utbetalas Kontroll görs nu kontinuerligt för att följa om det gäller särskilda verksamheter. Troligen handlar det om den mänskliga faktorn, där man varit för sent ute. När det gäller bilplatserna så är det kopplat till att kostnaden dras på lönen och finns det ingen lön att dra från så uppstår en skuld. Förslag på att faktura skickas till medarbetaren på bilplats istället för att dras på lönen har inte varit aktuell under 2023.

Utlämning av information

Personuppgifter hanteras felaktigt

 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Uppföljning av styrande dokument är korrekta. Vissa avvikelset finns.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Att styrande dokument som reglerar rutiner för kontrollmiljön finns och följs

Kvarstår risken?

Ja. Dock med lägre riskvärde.

Kontrollmoment	Kommentar
Kontroll av styrande dokument Mindre avvikelset	Styrdokument gällande hantering av personuppgifter upprättat under 2023. Se ' Riktlinjer om dataskyddsarbete'.

Arvodshantering

Felaktiga utbetalningar av arvoden

 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

I samband med attest av begäran vid förrättning och sammanträden sker visuella rimlighetskontroller för sådant som inte systemet automatiskt kontrollerar.

Vissa avvikelser har rapporterats, mindre avvikelser har korrigerats i enlighet med fastslagna rutiner.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Se ovan.

Kvarstår risken?

Ja.

Informationsförvaltning

Avtal registreras inte eller felaktigt

 4

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Risken följs löpande. Kontroll om alla avtal är registrerade följs upp under året.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Ny informationshanteringsplan framtagen som reglerar vad som ska registreras. Denna följs upp årligen vid osäkerhet.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår.

Kontrollmoment	Kommentar
Avvikelse på avtal Mindre avvikelse	Svårt att bedöma om alla avtal inkommer till registratur. Men avtal om medfinansieringar och sponsringar registreras i ärenden. För året behåller vi Mindre avvikelse till dess att vi kan säkerställa att allt registreras.

Information förvaltas felaktigt

 9

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Tillsyn utifrån arkivmyndighetens tillsynsuppdrag har på grund av hög arbetsbelastningen inte kunnat genomföras på ett strukturerat sätt under året.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Arkivmyndighetens tillsynsuppdrag Ej genomfört	Aktiviteten finns i aktivitetslista men är inte påbörjad på grund av hög arbetsbelastning.

Informationssäkerhet

Brister i teknisk efterlevnad

 16

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Förteckning upprättad i form av "Anvisning om informationssäkerhetsåtgärde"

Berörda avdelningar, primärt IT-avdelningen, arbetar med implementeringen av uttryckta åtgärder genom Projekt

Robust.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning av förteckning Mindre avvikelse	Förteckning upprättad i form av 'Anvisning om informations säkerhetsåtgärder'. Anses som mindre avvikelse då anvisningen än ej är godkänd. Berörda avdelningar, primärt IT-avdelningen, arbetar med implementeringen av uttryckta åtgärder genom Projekt Robust.

Brister i juridisk efterlevnad

 12

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Efterlevandekontroll utförs.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Löpande anpassning efter ny lagstiftning.

Kvarstår risken?

Ja.

Kontrollmoment	Kommentar
Avstämning av förteckning gällande författningskrav inom informations säkerhet Ingen avvikelse	Förteckning om lagrum och kontroll om efterlevnad genomförd. Åtgärder vidtas genom olika pågående aktiviteter och projekt. Efterlevnadsgrad av förteckningslista Allvarliga brister i efterlevnad som ej förklarats varför de ej följts räknas som avvikelse. Kontinuerligt följa ny lagstiftning och uppdatera förteckning

Förebyggande aktivitet	Kommentar
Upprätta författningssamling gällande informationssäkerhet Pågår	

Brister i riskhantering

 8

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Tillsyn har genomfört under året.

Primärt har tillsynsarbetet orienterat kring kommunens IT-avdelning. Där den tekniska efterlevnaden har stått i fokus i syfte att ge KS en försäkran om att IT-säkerheten är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Vidare har lättviktig tillsyn skett bland två kommunala bolag för att granska efterlevnaden av NIS-lagstiftningen i utbildnings syfte och mognadsmätning.

Tillsyn av kommunens efterlevnad av dataskyddsförordningen är planerat att genomföras närmaste kvartalet.

Kvarstår risken?

Ja

Kontrollmoment	Kommentar
Tillsynskontroller riskarbete Mindre avvikelse	Utbildning om riskhantering för IT-Ledningen. Påbörjar registrering av risker i Stratsys för fortlöpande arbete.

Möjliga risker. förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs

Här beskrivs övriga processer och risker som är kopplade till verksamheten och dess förmåga att utföra det av kommunfullmäktige i reglementet eller bolagsordningen givna uppdraget. Till detta hör även att kunna utveckla verksamheten på ett tillfredsställande sätt.

Möten och Beslut

Bristfälliga beslutsunderlag inför beslut

■ 6

Risikanalyt

Hur har risken hanterats och vad är utfallet av kontrollmomenten?

Kontrollmomenten har följts löpande. De brister som återfinns hanteras enligt planerade kontrollmoment.

Vilka aktiviteter har genomförts och hur har de utfallit?

Löpande kontroll från registrering av ärenden och sammanställning av beslutsunderlag till veckovisa tjänsteberedningar.

Kvarstår risken?

Risken kvarstår.

Kontrollmoment	Kommentar
Kvalitetsgranskning ● Ingen avvikelser	Ärenden kvalitetsgranskas av kommunledningsförvaltningens tjänsteberedning och omarbetas löpande efter behov innan politisk behandling. Beslutsunderlagen inför tjänsteberedning kan i vissa fall förbättras vilket då kommuniceras till berörd handläggare eller chef. Mindre redaktionella förändringar kan ändras direkt av tjänstepersoner inom kommunledningsförvaltningen.

Ej prioriterade risker

Politiska uppdrag

Uppdrag som beslutats genomförs inte

Uppdrag som beslutats av KF eller KS genomförs inte i enlighet med beslutet av berörd nämnd/förvaltning

Utlämning av information

Fel hantering av offentlighetsprincipen

Information redovisas eller lämnas inte ut korrekt eller att sekretessregler inte tillämpas

Felaktigheter i utgivna rapporter

Felaktig fakta förekommer i kommunala rapporter vilket undergräver kommunens förtroende

Möten och Beslut

Digitala sammanträden lever inte upp till kommunallagenskrav

Deltagande på distans i politiska sammanträden kräver en väl fungerande teknisk infrastruktur men även rätt programvaror och hantering för att möta kommunallagens krav.

Det är i dagsläget ett oklart rättsligt läge då det inte finns prejudicerande domar som tydliggör hur lagstiftningen skall tydas.

Kommunala anslagstavlan

Meddelande om underskrivet protokoll publiceras inte på kommunala anslagstavlan

Nämndsekreterare publicerar inte information om underskrivet protokoll, vilket leder till att besluten inte vinner laga kraft.

Den digitala anslagstavlan i foajén visar annat, programmet hängt sig etc. Bör kontrolleras löpande.

Utgår från kommunallagens krav för att beslut ska få laga kraft

Slutsatser och fortsatt arbete

Den interna styrningen och kontrollen ska systematiskt och regelbundet följas upp och bedömas inom nämnder/styrelser. För kommunstyrelsens del har få avvikelser inrapporterats inom den egna verksamheten och det som är rapporterat som avvikelser kommer kompletteras med aktiviteter för att minska avvikelserna nästa år.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt underlättas i och med att alla nämnder följer samma årshjul och inrapporteringsmodell.

För kommande år kommer fokus se över styr- och ledningssystemet som helhet, där internkontrollen är en del. Ambitionen är att koppla internkontrollen närmare till varje enhets verksamhet för att bättre hantera risker i verksamheten.

Månadsbokslut
november 2023 samt
helårsprognos
§3
23KS447

...

Månadsrapport november 2023

Piteå kommun

Ekonomi

Övergripande resultat

För perioden januari - november redovisas överskott om 62,0 mkr (180,3 mkr samma period föregående år), motsvarande 2,3 % av skatter och generella statsbidrag. Resultatet är en försämring jämfört med motsvarande period föregående år, vilket framför allt beror på ökade personalkostnader och verksamhetskostnader till följd av hög inflation.

Kampen mot inflationen fortsätter och budskapen från centralbankerna är i stort sett desamma, inflationen är för hög och styrrentorna måste ligga kvar på nivåer som bromsar den ekonomiska aktiviteten under den tid det tar för prisstegringstakten att åter landa på 2 procent. Med anledning av en något positiv utveckling på marknaden så är en uppskrivning av reservfonden genomförd då marknadsvärdet ökat med 5,0 % sedan årsskiftet.

Årsprognos per november visar överskott om 37,6 mkr, vilket främst förklaras av ökade skatteintäkter, högre utdelning från bolagen samt att planerade investeringar skjutits på framtiden vilket innebär minskade kapitalkostnader.

Inflationen har bromsat in något men höga prisnivåer kvarstår. Energipriserna något lägre än föregående år. Allt sammantaget har påverkat nettokostnadsutvecklingen kraftigt i verksamheterna. Årsprognosen för 2023 är betydligt svagare än fjolårets helårsresultat.

<i>tkr</i>	Utfall Jan-Nov 2023	Utfall Jan-Nov 2022	Prognos helår 2023	Budget helår 2023	Utfall helår 2022
Verksamhetens intäkter	602 682	589 990	645 410	590 421	678 267
Verksamhetens kostnader	-3 126 510	-2 888 971	-3 427 843	-3 303 501	-3 216 825
Avskrivningar	-120 139	-117 390	-124 279	-133 446	-128 194
Verksamhetens nettokostnader	-2 643 968	-2 416 371	-2 906 712	-2 846 526	-2 666 752
Skatteintäkter	2 234 946	2 161 410	2 437 434	2 399 759	2 355 361
Generella statsbidrag	446 276	450 145	484 739	483 345	489 220
Finansiella intäkter	51 520	28 757	50 026	14 464	30 962
Finansiella kostnader	-26 746	-43 602	-27 936	-25 528	-48 398
Periodens resultat	62 028	180 338	37 550	25 514	160 393
<i>Semesterlöneskuldens resultatteffekt</i>	<i>11 834</i>	<i>8 566</i>	<i>-4 179</i>		<i>1 806</i>
<i>Resultatets andel av skatter och generella statsbidrag</i>	<i>2,3%</i>	<i>6,9%</i>	<i>1,3%</i>	<i>0,9%</i>	<i>5,6%</i>

Finansiell stabilitet

Kommunen har en i grunden stark finansiell ställning med bland annat stark soliditet och för året en svag ökning av det nominella skatteunderlaget. Den senaste skatteunderlagsberäkningen visar att det reala skatteunderlaget under 2023 minskar med ca 2 procent jämfört med 2022. Kommunens och kommunkoncernens likviditet är fortsatt relativt god tack vare fortsatt starkt resultat under 2022.

Investeringar

Investeringsbudgeten för året är 388 mkr och nämnderna har lämnat prognos att 291 mkr kommer att upparbetas under året. De största pågående projekten är om- och tillbyggnad av Christinaskolan samt nybyggnation av Strömnäsbackens äldreboende Skogsgården som planeras vara klart 2024. Därutöver är reinvesteringar i fastigheter, inkl renovering av stadshuset, en stor post under året.

Investeringsprojekt	Prognos utfall 2023 (mkr)
Äldreboende Strömnäsbacken	67
Christinaprojektet	44
Reinvestering fastigheter	42
Reinvestering, gator/vägar	20
IT, datorer och infrastruktur	11

Nämnder

Styrelse och nämnder redovisar sammantaget underskott mot budget per november med -52,6 mkr (+0,7 mkr samma period fg år). Förändringen av utfallet jämfört mot samma period föregående år beror främst på ej utbetalda medel i centrala potter samt inflationens negativa påverkan i form av höga verksamhets- och personalkostnader.

För helåret prognostiseras underskott med -59,1 mkr (-28,0 mkr helår 2022), varav socialnämnden -41 mkr, barn- och utbildningsnämnden -11 mkr samt samhällsbyggnadsnämnden -12 mkr.

Se nämndernas kommentarer nedan.

tkr	Nettokostnad	Budget	Budget- avvikelse	Budget- avvikelse	Prognos budget- avvikelse	Budget- avvikelse
	Jan-Nov 2023	Jan-Nov 2023	Jan-Nov 2023	Jan-Nov 2022	helår 2023	helår 2022
Kommunfullmäktige	4 619	6 240	1 621	625	395	157
Kommunstyrelsen	226 486	235 446	8 961	13 834	3 596	5 507
- Gemensamma nämnder	52 858	49 614	-3 244	-1 814	-3 860	-2 163
- KS gemensam	0	6 580	6 580	8 450	6 580	8 000
- Kommunledningsförvaltningen	173 628	179 252	5 625	7 199	876	-330
Barn- och utbildningsnämnden	912 317	900 176	-12 141	-59	-11 300	-7 346
Fastighets- och servicenämnden	114 991	113 740	-1 251	14 407	1 000	1 562
Kultur- och fritidsnämnden	124 089	126 069	1 980	799	0	-561
Miljö- och tillsynsnämnden	5 597	5 036	-562	-465	-299	-616
Samhällsbyggnadsnämnden	189 748	179 368	-10 379	4 593	-11 741	6 136
- Markförsäljning	-880	-3 665	-2 785	-326	-3 120	4 779
Socialnämnden	963 350	922 470	-40 880	-33 096	-40 781	-32 839
Gemensam kost- och servicenämnd	-61	0	61	21	0	0
Gemensam räddningsnämnd	0	0	0	0	0	0
Gemensam överförmyndarnämnd	0	0	0	0	0	0
Summa nämnder/styrelse	2 541 136	2 488 546	-52 589	658	-59 130	-28 000

Kommunfullmäktige, revision och valnämnd

Kommunfullmäktige inklusive revision och valnämnd redovisar överskott om 1,6 mkr för perioden. För helåret prognostiseras dessa verksamheter sammantaget överskott med 0,4 mkr.

Överskottet återfinns inom framför allt inom Kommunfullmäktige, vilket beror på att man beviljats utökad budget för utbildningar dubbelt och ej kommer att utnyttja hela denna budget. Revisionen räknar med att nyttja hela kostnadsbudgeten för 2023. Valnämnden räknar med underskott -0,1 mkr för helåret.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen redovisar överskott jämfört mot budget för perioden januari-november med 9,0 mkr. Överskottet på perioden förklaras till största del av centralt avsatta medel som ej upparbetats samt ej utbetalda kostnader i den tillväxtpolitiska reserven.

På helåret beräknas prognosen sammantaget till 3,6 mkr (2022 5,5 mkr), förändringen sen prognosen i oktober beror främst på överskott av avsatta medel i Tillväxtpolitiska reserven som inte kommer nyttjas, tillfälliga engångsmedel 2023 som inte hinner upparbetas samt minskade personalkostnader pga vakanser.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden redovisar underskott jämfört mot budget med -12,1 mkr per sista november.

Fler barn och elever har tillkommit både i egna verksamheter, fristående verksamheter och andra kommuner (IKE) än vad som är budgeterat vilket påverkar kostnaderna negativt. Samtidigt fortsätter kostnaderna för barn i behov av extraordinärt/särskilt stöd inom förskola och grundskolan att öka, likaså dubbla personalkostnader vid pensionsavgångar och vid personalsjukdom där både sjuklön och lön för vikarien betalas ut, vilket utgör en stor del av avdelningarnas underskott.

Helårsprognosen för Barn- och utbildningsnämnden sätts till -11,3 mkr. Prognosen baseras på barn- och elevunderlaget i fristående verksamheter och i andra kommuner som förväntas vara högre än höstterminens budget. Implementering av dygnsvila på Nattisverksamhet, höga materialkostnader för framför allt yrkesförberedande program där material påverkas av prisökningarna i samhället samt ökande antal ansökningar för barn/elever med behov av särskilt stöd påverkar också prognosen negativt.

(Se bilaga för analys per avdelning samt fördjupad analys november)

Fastighets- och servicenämnden

Fastighets- och servicenämnden redovisar för perioden underskott mot budget med 1,3 mkr. Avdelningarna stab, städ och måltider visar överskott och avdelning fastigheter underskott.

För helår prognostiserar avdelning stab, städ och måltider överskott och avdelning fastigheter underskott. Totalt prognostiserar nämnden överskott om 1 mkr på helåret under förutsättning att nämnden erhåller kostnadsersättning för underskott på kapitalkostnader samt att semesterlöneskulden landar enligt erhållen prognos (250 tkr) och att planerade fastighetsförsäljningar genererar reavinst.

Avdelning stabs prognostiserade överskott beror främst på lägre verksamhetskostnader än budgeterat.

Städ prognostiserar överskott genom att balansera ökade kostnader för förbrukningsmateriel med anledning av nytecknade avtal med kontinuerlig uppföljning, avtalstrohet och kostnadsmedvetenhet hos samtliga medarbetare. Dessutom är intäkterna högre än budgeterat.

Måltider prognostiserar överskott trots ökade livsmedelskostnader vilka varit högre än den priskompensation avdelningen erhållit. Åtgärder har vidtagits och vidtas för att begränsa effekterna av kostnadsutvecklingen, till exempel översyn och förändring av menyer och utbud samt arbete för minskat matsvinn. Övriga kostnadslag förutom förbrukning går bättre än budget.

Fastigheters prognostiserade underskott beror på ökade kostnader för skador, snöröjning samt tillkommande kostnader för uttagsprofil el och driftkostnader tillhörande modullösningar för skolans behov i Norrfjärden och Öjebyn. Åtgärder som vidtas för att minska underskottet är regelbunden uppföljning och planering samt prioriteringar rörande underhållsåtgärder. Planering fortsätter avseende fastighetsförsäljningar som beräknas ge reavinst.

Nämnden har även ökade kostnader med anledning av nytecknade avtal. I denna prognos är planerade nedskrivningar av bokfört värde med upp till 2,5 mkr beaktade bland annat med anledning av planerade rivningar av fastigheter avseende Noliahall 3, Munkberga och Markbostad i Långträsk.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden redovisar för perioden överskott jämfört mot budget med 2,0 mkr. I överskottet ingår inestående investeringsbidrag till föreningar med egna anläggningar. Parkens överskott hänförs till en vakant tjänst som inte kommer att tillsättas i år. Till stor del har detta överskott använts till utbildning av personal. Två gamla pistmaskiner har sålts och bidrar till periodens överskott. Intäkterna används till underhåll av anläggningen samt inköp av uthyrningsskidor.

Nämndens helårsprognos visar ett nollutfall jämfört mot budget. Minskning från periodresultat till årsprognos beror dels på att inestående medel kommer att utbetalas till föreningar med egna anläggningar. Anläggningarnas ökade kostnader under vintersäsongen har en stor negativ inverkan på årsprognosen. Utökad drift av Lindbäcksstadion som omfattar backe och café, innebär ökade intäkter men samtidigt ökade kostnader. Hyra av pistmaskin samt ökade personalkostnader är sådana tillkommande driftskostnader. Intäkterna från försäljningen av pistmaskinerna kommer att användas till underhåll av anläggningen samt inköp av uthyrningsskidor. En simhallsutredning kommer att

genomföras under året, och då inga medel för utredningen finns beslutade i budget, kommer kostnaden att belasta avdelning Fritidsanläggningar. Denna kostnad innebär att vi troligen inte kommer att kunna göra en överföring från drift till investering, vilket påverkar möjligheterna att följa nämndens maskinutbytesplan fullt ut.

Ingen förändrad målbedömning då nämnden bedömer att verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning.

Miljö och tillsynsnämnden

Perioden visar underskott mot budget med cirka 0,6 mkr. Underskottet har förbättrats mot föregående period. Detta beror på att i takt med att tillsynen utförs minskar även underskottet, eftersom tillsynen efterhandsdebiteras.

Årsprognosen visar på underskott om 0,3 mkr mot budget. De lägre intäkterna har parerats med lägre kostnader till minskade utgifter än budgeterat under året.

Samhällsbyggnadsnämnden

Perioden visar underskott mot budget med -10,4 mkr. Helårsprognosen uppskattas till -11,7 mkr. Den negativa prognosen förklaras främst av ökade kostnader för både vinterväghållningen och kollektivtrafiken som brottas med stora prisökningar. Den senaste tidens stora prisökningar märks tydligt av. Det är svårt att på kort sikt styra om verksamheten för att klara prisökningarna då det i flera fall rör sig om långa avtal som tar lång tid att förändra. Även markförsäljningen visar på ett underskott då en del större försäljningar dragit ut på tiden och inte kommer att genomföras under 2023.

En del av prisökningarna kommer verksamheterna att kunna parera under året. Bland annat har årets barmarksunderhåll kraftigt minskats, vilket kommer leda till försämrad vägstandard. Arbetsmarknaden är fortfarande god samtidigt som anställningsstöden för deltagare är höga, vilket kan ge överskott i berörda verksamheter. Det gäller främst verksamheten för ferie. Vuxenutbildning prognostiserar ett överskott som beror på avslutade och nya externfinansierade projekt. Även de lite större övergripande verksamhetsutvecklingsfrågorna behöver skjutas på för att delvis kunna täcka upp de stora kostnadsökningarna. Det har även inkommit sanktionsavgifter där bland annat byggsanktionsavgifter för vindkraftverk som tagits i bruk utan slutbesked balanserat upp det negativa resultatet.

Det går även att skymta en nedgång kopplat till konjunkturläget och bostadsbyggandet. Intäkter för plan, bygglov och markförsäljning ser ut att bli lägre än budgeterat.

Prisökningarna slår även igenom för investeringarna där reinvesteringen av gatorna blir betydligt mycket dyrare än budget, vilket innebär att några planerade projekt fått senareläggas.

(se bilaga; Samhällsbyggnadsnämnden, fördjupad analys per november 2023).

Socialnämnden

Socialtjänsten har per november en budgetavvikelse om -40,9 mkr, en försämring med 1,5 mkr sedan föregående månad. Vård- och omsorgsverksamheterna har fortsatt höga kostnader för personal och IFO har ökade kostnader för placeringar både avseende barn och vuxenmissbruk. Dessutom ser vi fortsatt hög prisnivå gällande övriga kostnader. Arbetet med bemanningsekonomi och schemaläggning fortsätter under 2023. Sommarkostnaderna uppgick till 21 mkr som är 1,4 mkr lägre än för sommaren 2022. Helårsprognos förbättras till -40,8 mkr.

(se bilagor; Analys SOC november 2023 och Månadsuppföljning SOC november 2023).

Gemensam kost- och servicenämnd

Gemensam Kost- och servicenämnd Piteå - Luleå redovisar överskott för perioden jämfört mot budget med 61 tkr, vilket beror på ett förändrat arbetssätt kring utbetalning av arvoden till ledamöter. Från och med 2023 är det Luleå i stället för Piteå som hanterar utbetalningarna avseende Luleå kommuns ledamöter och avräkning sker i december då nämnden faktureras kostnaderna. Nämnden har därför överskott fram till årets slut. För helår prognostiserar nämnden ett nollutfall.

Nämnden bygger på självkostnadsprincipen där samverkans kommunerna betalar för deras faktiska kostnader. Kommunerna a'conto debiteras månadsvis utifrån fastställt budget och avräkning av under/överskott sker en gång per år i samband med årsbokslutet.

Årsprognosen för Piteås del är underskott om 0,1 mkr.

Gemensam överförmyndarnämnd

Kommunerna Piteå och Älvsbyn finansierar den gemensamma verksamheten, överförmyndarexpeditionen, andelsmässigt utifrån respektive kommuns ärendemängd. Varje kommun finansierar helt sina respektive uppdragstagare/ställföreträdare.

Verksamheten har under året bedrivits inom de ekonomiska ramar som nämnden har beslutat om. För Piteås del räcker dock inte den kommunala budgetramen för att täcka nuvarande kostnadsnivå. Underskottet beräknas för Piteå del uppgå till ca 100 tkr.

Kostnaderna för den gemensamma nämnden överförmyndarnämnd fördelas på de två kommunerna Piteå och Älvsbyn utifrån antalet aktiva ärenden vid årets början och prognosen för budgetavvikelse på helår per kommun bedöms för Piteås del till -0,1 mkr och för Älvsbyn del ca +0,2 mkr.

Gemensam räddningsnämnd

Den gemensamma räddningsnämnden redovisar för perioden noll i budgetavvikelse. Årsprognosen visar underskott med -0,4 mkr. Kostnaderna för den gemensamma räddningsnämnden fördelas på de två kommunerna Piteå (79%) och Älvsbyn (21%). Prognosen för utfallet på helår per kommun bedöms för Piteås del till -0,3 mkr och för Älvsbyn del -0,1 mkr.

Årsprognosen förklaras främst av ökade verksamhets- och personalkostnader genom bland annat utebliven kostnadstäckning för ökade avtalskostnader kopplat till Räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB 22) samt Allmänna bestämmelser. I detta ingår löner för räddningspersonal i beredskap samt beredskaps- och jourersättningar till heltidsanställda. För 2023 har kostnadsökningarna prognostiserats till 0,4 mkr. Utebliven kostnadstäckning för ökade pensionskostnader kopplat till Särskild avtalspension för Räddningstjänsten (SAP-R) påverkar prognosen negativt, säkerställd kostnadsökning 0,2 mkr.

Kostnadsökningar p g a inflation kopplat till avtal. Bedömd kostnadsökning inför året låg på 0,4 mkr, GRN tilldelades 0,2 mkr i engångsanslag för 2023. Prognos för kostnadsökningar ligger närmare 0,7 mkr. Allmänt högre driftkostnader kopplat till inköp av materiel.

Årsprognosen är något osäker. Större räddningsinsatser inom eget område kan påverka resultatet mer negativt, större insatser i närliggande kommuner kan påverka resultatet positivt. Semesterlöne- samt overtidskompensations påverkan på resultatet är svårt att bedöma, kan ge ett mer positivt resultat men även ett mer negativt vid större räddningsinsatser. Antalet kostnadsdrivande räddningsinsatser inom Piteå och Älvsbyns kommun har under året varit låg vilket påverkat resultatet positivt.

För att försöka nå en budget i balans har utgifter försökt minskas så gott det går. Inköp av materiel som kan införskaffas senare har sedan oktober stoppats. Resor för fortbildning har också stoppats. Stor del av de kostnader verksamheten står med är kopplat till personal samt fasta kostnader (ex. hyror) som inte kan påverkas i någon större utsträckning.

Strategiska områden

Prioriterade mål

Piteå ska år 2030 ha 46 000 invånare och till 2050 50 000 invånare

Per den sista oktober 2023 hade Piteå kommun 42 362 invånare, antalet invånare sedan årsskiftet är oförändrat. Utvecklingstendenserna är sedan delårsrapporten i augusti desamma.

Jämfört med 2022 är antalet som avlidit färre i Piteå. Samtidigt är barnafödandet svagt positivt i Piteå, vilket är en skillnad mot många andra kommuner i Sverige som även 2023 lider av fallande födelsetal. Sammantaget minskar födelseunderskottet något.

Mönstren kring inrikes- och utflyttning är relativt lika jämfört med föregående år. Piteå kommun har ett överskott i inflyttning från övriga Norrbotten och samtidigt ett underskott i inflyttning till övriga Sverige.

Skatteverket har i sitt regleringsbrev fått i uppdrag att, tillsammans med Migrationsverket, utöka bosättningskontrollerna av personer som saknar uppehållstillstånd men är folkbokförda i Sverige. Det är en förklaring till att antalet utvandrare har ökat kraftigt under 2023 i ett flertal kommuner. För Piteås del har hittills 7 invånare avregistrerats.

Justeringsposten har under året varit ovanligt stor. Posten är den del av folkökningen som inte kan förklaras av födelseöverskott och invandringsöverskott under perioden. Där ingår födsel, dödsfall, invandringar och utvandringar som rapporterats under perioden, men som inträffat före periodens början. I Piteå kommuns fall avser detta troligtvis eftersläpande invandring.

Befolkningsutveckling

	2023 jan- okt	2022 jan- okt
Folkmängd	42 362	42 332
Födda	316	314
Döda	361	372
Födelseöverskott	-45	-58
Inrikes inflyttningar	1 058	1 096
Inrikes utflyttningar	1 084	1 125
Flyttningsöverskott inrikes totalt	-26	13
Invandringar	119	145
Utvandringar	73	45
Invandringsöverskott	46	100
Justeringspost	25	-4
Folkökning sedan årsskiftet	0	9

Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

I november var temat på Näringslivsrådet förutsättningar för små och små och medelstora företag. Rapporten småföretagarindex låg som grund till diskussionerna och rådet konstaterade att Piteås styrkor inom trygghet, skola och kapitalförsörjning är viktiga områden att fortsatt stärka.

Cityindex för året 2022 lanserades under november och visade på att omsättningen för Piteå stadskärna återhämtat sig efter pandemin och är i nivå med före pandemin. Rapporten visar därmed på att Piteås stadskärna samt Back City är attraktiva. Situationen dock tuff för många handlare och företagare inom samma område, här behövs att piteborna handlar mer lokalt för att företag ska överleva.

Rekryterings- och varumärkeseventet *P.S. Saknar dig* genomfördes under perioden. Eventet som genomförs i samarbete med Skellefteå kommun och lokala företag var trots kallt väder välbesökt med över 1 200 besökare.

I det löpande arbetet så har företagsbesök, branschträffar hållits under månaden. Likaså har ett stort antal projektansökningar hanterats för beslut i Kommunstyrelsen.

Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund

Under november genomfördes tre evenemang tillsammans med tre av Piteås kulturföreningar. Syftet var att belysa kopplingen mellan kultur, demokrati och yttrandefrihet. Arbetet med att möjliggöra en ansökan för att Piteå ska bli samiskt förvaltningsområde pågår och kommer att presenteras för Kommunfullmäktige i februari. Resultaten från SCBs medborgarundersökning visar på försämrade resultat för samtliga frågor inom området Jämlikhet och Integration. Resultatet från SCBs medborgarundersökning kommer att analyseras och presenteras under första kvartalet 2024.

Piteå ska erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer

Det långsiktiga planarbete som bedrivs med inriktning på bostäder, verksamhetsytter och infrastruktur har bland annat fokuserat på Stadsutveckling Öster, där detaljplaner nu är ute på samråd, och på fördjupade översiktsplaner för stadsdelarna. Till följd av planeringen inför Norrbottenbanan har även fokus lagts på fördjupad översiktsplanering för Norrfjärden samt framtagandet av en ny trafikstrategi. Arbetet med att utveckla Lillbrogatan till en attraktiv stadsgata har nyligen slutförts.

Inom miljöområdet har en undersökning av upplevda miljörelaterade besvär genomförts, i syfte att få underlag för prioriteringar inom tillsynsarbete och samhällsplanering. Kommunens tillväxtambitioner behöver även omfatta utveckling av kulturell infrastruktur, kulturellt utbud, gröna miljöer och möjligheter till en aktiv fritid. Här har bland annat en muralmålningfestival genomförts som resulterat i en uppskattad utsmyckning av det offentliga rummet. Ökade insatser har även gjorts för att gynna biologisk mångfald och på att motverka s.k. invasiva arter.

Av betydelse för målet är även arbetet med underhåll och reinvesteringar i kommunens egna fastigheter. Här har också skyddsrummen genomgått en översyn, där flertalet nu är rätt utrustade och möjliga att ställa i ordning med kort varsel.

Skolan har under året lagt vikt vid förebyggande arbete för att minska riskerna för hot och våld. Socialnämndens verksamhet bidrar fortsatt till trygga och attraktiva livsmiljöer genom stöd och hjälp till individer och familjer i svåra livssituationer. Arbetet kan bidra till att minska problem som kriminalitet, missbruk, psykisk ohälsa och arbetslöshet. Räddningstjänsten finns, utöver utryckningsverksamheten och kontroll av brandskydd, tillgänglig med råd, information och utbildning som stärker den enskildes möjligheter att skapa trygga miljöer.

Utvalda målkopplade nyckeltal

Nyckeltal	Period	Kvinnor	Män	Totalt	Målvärde 2023
 Inskrivna arbetslösa, ungdomar 18-24 år %	Oktober 2023	5,8 %	6,5 %	6,2 %	≤5,5 %
Öppet arbetslösa, ungdomar 18-24 år %	Oktober 2023	3,6 %	3,3 %	3,4 %	≤1,5 %
Sökande i program, ungdomar 18-24 år %	Oktober 2023	2,2 %	3,3 %	2,8 %	≤4 %
Antal inledda utredningar enligt SoL 11:1 av barn och unga, 0-20 år (ackumulerat från årskiftet)	Oktober 2023	187	197	384	
 Antal invånare	Oktober 2023	21 030	21 332	42 362	43 900
Arbetskraftens storlek 16-64 år	Oktober 2023	11 899	12 758	24 657	25 488
 Inskrivna arbetslösa, utrikesfödda 16-65 år %	Oktober 2023	12,5 %	11,5 %	12 %	15,2 %
Öppet arbetslösa utrikesfödda 16-64 år, %	Oktober 2023	5,6 %	5,5 %	5,5 %	7,1 %
Sökande i program utrikesfödda 16-64 år, %	Oktober 2023	6,9 %	6 %	6,4 %	8,2 %
 Sjukpenningtalet bland kommunens invånare	Oktober 2023	14,2	7,2	10,5	10,1

Personal

Nyckeltal	Period	Kvinnor	Män	Totalt	Målvärde 2023
 Sjukfrånvaro, % (ackumulerat 12 månader bakåt)	Oktober 2023	7,2 %	4,5 %	6,6 %	≤4,5 %
Andel heltidstjänster, %	Oktober 2023	90,4 %	90,8 %	90,4 %	≥95 %
Antal timmar som utförs av timanställda (ackumulerat 12 månader bakåt)	Oktober 2023	328 624	154 800	483 424	≤485 837
Kvinnors lön i förhållande till mäns lön, %	Oktober 2023			95,5 %	100 %

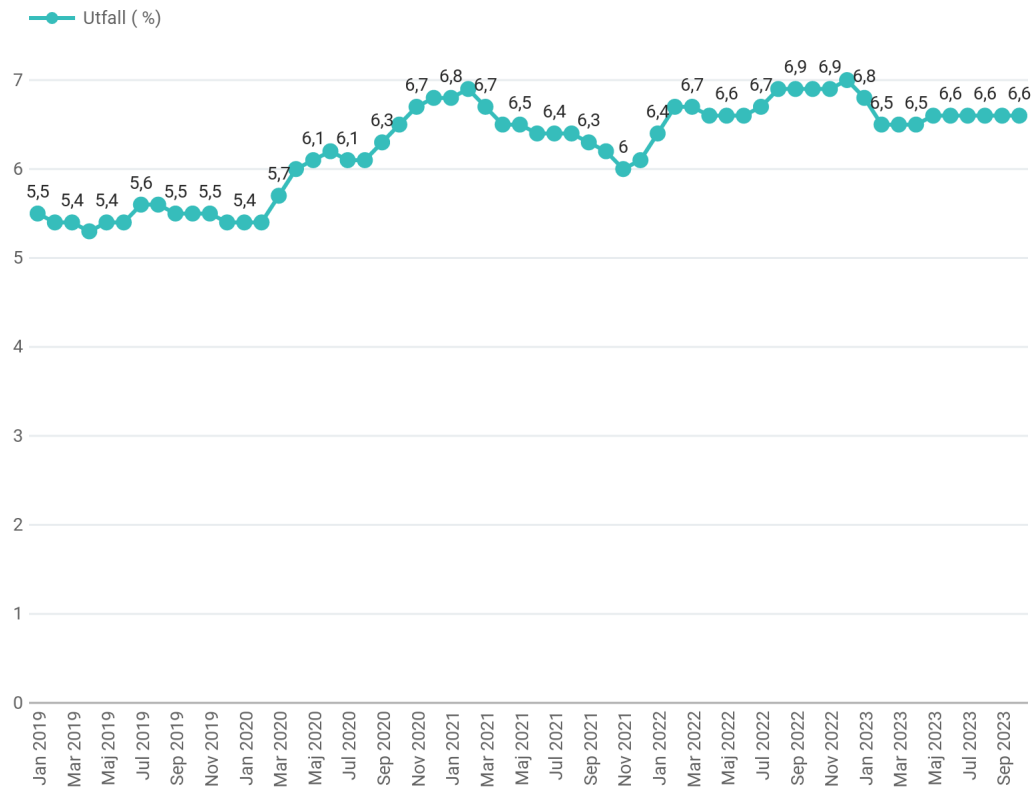
Personalanalys

Sjukfrånvaron ligger stadigt kvar på 6,6 %, samma nivå som de senaste fem månaderna. I förhållande till den målsättning som är satt på 5,5 % är det något högt men i förhållande till riket ligger Piteå bland de 20 kommuner med lägst sjukfrånvaro.

Högst sjukfrånvaro har Socialtjänsten med 8,7 % följt av Fastighets- och serviceförvaltningen som har 6,8 %, lägst har Kultur, park och fritid med 3,1 %. Sjukfrånvaro bland kvinnor är 7,2 % och männen är 4,5 %. Den stora skillnaden mellan könen kan förklaras av att kommunen domineras av kvinnliga medarbetare (79 %), och de flesta av dem inom "brukarnära" yrken. Av den totala frånvaron är 37 % långtidssjukfrånvaro (över 59 dagar).

Medarbetare upp till 29 år har i snitt högre sjukfrånvaro än de i äldre åldrar, 7,2 % (7,6 % för kvinnor och 5,8 % för männen). Högst frånvaro i den åldersgruppen finns inom Fastighets- och serviceförvaltningen, där sjukfrånvaron är 9,5 % (13,7 % för kvinnorna och 2,7 % för männen), inom Socialtjänsten och Utbildningsförvaltningen är sjukfrånvaron i åldersgruppen 7,4 % och 7,5 %. Inom Socialtjänsten är sjukfrånvaron högst bland de som är över 50 år; 9,7 %.

Sjukfrånvaro, %

Budgetuppföljning November 2023

Socialtjänsten

	AVDELNING	Årsbudget 2023	Periodbudget Jan-Nov	Periodens förbrukning Jan- Nov	Periodens budgetavvikelse Jan- Nov	Årsprognos 2023
510-511	Politik och förvaltningsledning	-3 040	-2 790	-1 668	-1 122	0
	<i>Fiktiva 26 mkr</i>	-25 914	-23 755	0	-23 755	-25 914
512	Verksamhetsstöd	37 113	34 141	32 353	1 789	1 077
513	Hälso- och sjukvård	94 860	87 353	87 502	-148	-169
514	En ingång	134 716	124 137	111 346	12 791	13 434
515	Barn och familj / Missbruksvård	120 524	110 258	119 566	-9 308	-10 000
516	Ordinärt boende	105 303	96 514	100 958	-4 444	-3 600
517	Särskilt boende för äldre	316 755	291 163	302 235	-11 073	-9 743
518	Psykosocialt stöd	144 562	132 492	137 235	-4 744	-4 966
519	Stöd till funktionsnedsatta	78 897	72 956	73 822	-866	-900
5XX	Totalt Socialtjänsten	1 003 776	922 470	963 350	-40 880	-40 781

Månadsuppföljning ekonomi, november 2023

Socialtjänsten har per november en budgetavvikelse om **-40,9 mkr**, en försämring med **1,5 mkr** sedan förra månaden. Vård- och omsorgsverksamheterna har fortsatt höga kostnader för personal och IFO har ökade kostnader för placeringar både avseende barn och vuxenmissbruk. Dessutom ser vi fortsatt hög prisnivå gällande övriga kostnader. Arbetet med bemanningsekonomi och schemaläggning fortsätter under 2023. Sommarkostnaderna uppgick till **21 mkr** som är **1,4 mkr** lägre än för sommaren 2022. Helårsprognos förbättras till **-40,8 mkr**.

Politik och förvaltningsledning

- Total budgetavvikelse för avdelningen politik och förvaltningsledning per november är **-24,9 mkr**. Av dessa beror **23,8 mkr** av budgetavvikelsen på de fiktiva **26 mkr** som finns under avdelningen. Det är budgeterat **19,2 mkr** för statsbidraget ”Säkerställa en god vård och omsorg om äldre” men statsbidraget har i år minskat till **17,6 mkr**. Förvaltningen har också drabbats av högre licenskostnader för Office365 på grund av en versionsuppdatering för att höja IT-säkerheten inom kommunen, totalt ca **1 mkr** högre kostnader för året 2023. Kostnader för personalens kaffe har ökat med jämfört med föregående år. En e-tjänst för beställning av kaffe ut till verksamheterna är startad vilket möjliggör en bättre uppföljning och förvaltningen kommer att fortsätta följa kostnaderna. Nytt avtal under 2022 samt allmän kostnadsökning bidrar till ökningen. Prognosen för avdelningen sätts till **-26,0 mkr** vilket är de fiktiva **26 mkr**. I prognosen finns minskat statsbidrag med **1,6 mkr** jämfört med budgeterat samt förhöjda IT-licenser och kaffe. Under december kommer projektmedel att bokas ut vilket förbättrar den totala prognosen för förvaltningen och dessa har lagts centralt.

Verksamhetsstöd

Utfall

- Budgetavvikelsen för området är **1,8 mkr**. Verksamheten stab och ledningsstöd följer budget och utveckling och stöd har en budgetavvikelse på **0,6 mkr**.
- Bemanningenheten har en budgetavvikelse på **+ 0,8 mkr**, vilket är en förbättring med **0,4 mkr** sedan oktober. Poolerna ska generera överskott under vanliga månader för att täcka semesterkostnader.
- Prognosen för avdelningen sätts till **1,1 mkr**. I den har avdelningen tagit höjd för ökade kostnader i samband med införande av ett nytt verksamhetssystem där en projektledare anställts för att leda arbetet. Bemanningenhet förväntas generera överskott resterande

del av året då poolpersonalen får ökade intäkter då semesterperioden är slut, samt även en vakans på bemanningschef resterande del av året. Det finns dock farhågor att den nya 11-timmars lagen kan komma att minska bokningsgraden hos poolen och därigenom minska intäkterna. Dessutom kommer överskottet på för hemtjänstpoolen på ca 0,2 mkr att föras över till ordinärt boende i samband med årsbokslutet.

Hälso- och sjukvård

Utfall

- Avdelningen för hälso- och sjukvård har per november en budgetavvikelse om -0,1 mkr.
- Bemanningkostnaderna minskar jämfört med ifjol, dock höga kostnader under sommaren.
- Helårsprognos ligger på - 0,2 mkr.

Analys

- Vi ser en minskad kostnad på nästan 4,4 mkr för inhyrda sjuksköterskor jämfört med samma period i fjol inom särskilt boende för äldre.
- Kostnader för inhyrd personal på rehab uppgår till 2,4 mkr hittills, detta på grund av sjukfrånvaro och vakanser.
- Det finns en ökad kostnad för hjälpmedel jämfört med i fjol, ca 1,3 mkr per november, orsakad av en kombination av mer behov från brukaren och prisökningar. Det medföljer även ökade transportkostnader avseende hjälpmedlen som ingår i dessa kostnader. Prognos -3,6 mkr på Rehabiliteringen.
- Hemsjukvård dag hade förväntat sig högre behov av inhyrd personal under sommarmånaderna men till slut klarade enheten sig med befintlig personal och kostnaderna blev inte lika stora. På grund av detta förbättras prognosen på hemsjukvård verksamheten som nu ligger på -0,5 mkr.
- I nuläget ser vi inte några indikationer på fördyringar av förbrukningsmaterial vilket vi befarat. Detta är dock högst osäkert om denna trend håller i sig.
- Det pågår ett arbete kopplat till 11-timmars dygnsvila. Arbetet är i uppstartsfas och det behöver inte bli förenat med några stora fördyringar men är för tidigt för att säkert kunna säga det.
- Avdelningen har under maj månad fått ett bidrag (VFU-medel, praktik) på ungefär 2,8 mkr som är riktat mot sjuksköterskeverksamheten och under augusti har de fått 5,6 mkr som prestationsbaserademedel som ska fördelas mellan 2023 och 2024.

Åtgärd

- Avdelningen jobbar vidare med bemanningsekonomi och bemanningsstrategi.

- Rekrytering av sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter pågår löpande för att minska behovet av inhyrd personal.

Omsorgsavdelningen: en ingång

Utfall

- Budgetavvikelsen för avdelningen till och med november är 12,8 mkr.
- Beställare hemtjänst 65+ har i dagsläget en budgetavvikelse om 5,3 mkr.
- Försörjningsstöd har en budgetavvikelse på 3,6 mkr. Kostnaderna för försörjningsstödet ligger på ungefär samma nivå som föregående år.
- Helårsprognos sätts till 13,4 mkr.

Analys

- Antalet personer över 65 år med hemtjänstinsatser ökar jämfört med föregående år. När det gäller hemtjänsttimmar per dag så fortsätter de att ligga på en lägre nivå totalt sett. Antalet hemtjänsttimmar per dag oktober månad var 632 timmar per dag. Snittet för 2022 låg på 606 timmar per dag. Avvikelsen består av en kombination av mindre timpris och fler personer med mindre omfattande insatser än samma period i fjol.
- Antalet vuxna (18–64 år) med hemtjänstinsatser ligger på lägre nivå än föregående år, medan antalet timmar per dag ligger på en högre nivå. Antalet hemtjänsttimmar i oktober månad var i genomsnitt 44 timmar per dag, vilket kan jämföras med genomsnittstiden år 2022 som var 52 timmar per dag. Det betyder att det finns färre personer med mer omfattande insatser.
- Antalet hushåll i försörjningsstöd ligger på en fortsatt låg nivå. Från januari till november har försörjningsstöd i snitt utbetalats till 210 hushåll per månad jämfört med 236 hushåll samma period föregående år. Färre personer i försörjningsstöd beror på är att fler får sjukersättning och att det just nu är en god arbetsmarknad för de personer som har förutsättningar att arbeta.
- På grund av stora svårigheter att verkställa beslut i ordinärt boende samt platsbrist på Särskilt boende för äldre samt på tillfälligt boende har vi kraftigt ökade kostnader för betalningsansvar.
- Det finns ett överskott på personal både på försörjningsstöd och hos biståndshandläggarna eftersom vissa medarbetare inte jobbar heltid på grund av olika skäl (till exempel för att de är småbarnsföräldrar) och det finns en del vakanser också. Rekryteringar pågår på båda verksamheterna.

Barn och familj/Missbruk

Utfall

- Barn och familj/missbruk har en budgetavvikelse på -9,3 mkr i perioden januari-november, vilket är en försämring med -1 mkr från föregående månad.
- Barnsidan inkl. familjehem har -7,4 mkr i budgetavvikelse och institutionsvård vuxna har en avvikelse på -0,3 mkr. Övriga verksamheter har en budgetavvikelse på totalt -1,5 mkr.
- Inom området missbruk för vuxna har institutionsvården 0,2 mkr lägre kostnader jämfört med samma period förra året.
- Institutionsvården för barn och unga har -2,9 mkr högre kostnad jämfört med samma period förra året.
- Helårsprognosen sätts till -10 mkr för avdelningen.

Analys

- Två gånger per år erhåller vi fakturor från Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) som avser elevhems-kostnader för i dagsläget tre ungdomar med särskilda behov som studerar på gymnasienivå på annan ort. Vi är enligt lag ålagda att betala denna kostnad och vi kan inte påverka vare sig beloppet eller antal barn. Detta fortsätter att visas genom en negativ budgetavvikelse inom verksamheten 5681 Gråzonsärenden.
- Antalet placeringar i familjehem har på ett års tid ökat med cirka 20 % och uppgår nu till 45 placeringar. På nationell nivå har det kraftsamlat för att få fler familjehem och för att förbättra kunskapen i familjehemsvården. Satsningen har inneburit högre standard i familjehemmen, men då vi verkar på en konkurrensutsatt marknad har vi därför behövt betala högre ersättningar och ge mer stöd till familjehemmen. Kostnaderna per placering har därför stigit för familjehemmen, men det har också inneburit att mer personella resurser krävs från kommunen för att stötta familjehemmen för att klara sina allt mer komplexa uppdrag.
- Till följd av fler kontrakterade egna familjehem har kostnaderna per dygn minskat för förstärkta familjehem. Verksamheten för egna familjehem har dock en negativ avvikelse, vilket är ett tydligt resultat av aktiviteterna kopplade till att rekrytera fler egna familjehem. Dock styrs insatsernas utformning av vårdbehovet, vilket är mycket svårt att förutse både gällande slag och volym. Kostnaden för placering i familjehem har ökat per placering, vilket är en del i att familjehemmen har en negativ budgetavvikelse.
- I dagsläget är två barn placerade enligt LSS.
- Vad avser institutionsvården för barn och unga har vi fått en dyr placering vilket markant ökat kostnaderna, men vi har även fått fler placeringar vilket ökat de totala kostnaderna.

- Vi har haft ett ökat inflöde på utredningar barn och unga vilket gjort att vi har överanställt handläggare för att klara av vårt uppdrag.
- Behoven hos enskilda individer och deras insatser är anledningen till att kostnaderna för missbruksvården är större än budgeterat. Då vårdbehovet styr kostnadsutvecklingen innebär det att kostnaderna är svåra att påverka på kort sikt.
- Hittills i år har vi haft fler inledda LVM-utredningar än vi haft tidigare år, vilket leder till att fler personer blivit placerade i institutionsvård med ökade kostnader som följd.

Åtgärd

- Verksamheten fortsätter att arbeta för att ta hem de barn där det finns möjligheter till öppenvård/hemmaplansalternativ, vilket medför minskade kostnader. Metod och arbetssätt kopplat till den målgruppen är främst SofS. Det finns dock utmaningar när det gäller ungdomar som vistas på institution pga. eget beteende, t.ex. missbruk eller kriminalitet.
- Verksamheten fortsätter arbetet att rekrytera fler egna familjehem för att minska antalet placerade på förstärkta familjehem och/eller institution.
- Förändringar i verksamheten Våld i nära relationer förväntas bromsa kostnadsutvecklingen och öka möjligheten till hemmaplansalternativ.
- Utökad samarbete mellan kommunen och Regionen samt polis för att jobba med tidigare insatser inom området Missbruk.
- Inom Missbruk vuxna är det implementerat en tolvstegsgrupp samt en behandlingsform i gruppverksamhet, CRA. Detta är en del av öppenvården där målet är att minska placeringar inom institutionsvården.
- Arbetet med ungdomar och unga vuxna pågår inom ”13-25”-verksamheten. Teamets arbete, förhållningssätt, metod och arbetssätt skall förutom utökad samarbete leda till delat ansvar, erfarenhetsutbyte, tidiga insatser från rätt kompetens och utövare. Det skall med förhoppning leda till minskade kostnader och fler insatser i egen regi.
- Kopplat till Nära vård ser vi att samverkan med Regionen kommer att intensifieras och leda till konkreta förbättringar i samverkan.

Ordinärt boende

Utfall

- Budgetavvikelsen på Ordinärt boende ligger på -4,4 mkr per november 2023.
- Hemtjänstproduktionens avvikelse förbättras något till -7,6 mkr och är främst kopplat till personal. Övriga verksamheter, främst områdesstöd, bidrar totalt med 2,5 mkr plus. Semesterlöneskulden bidrar positivt med 0,6 mkr. På områdesstödet kan vissa kostnader komma in i slutet av året men där ligger ett överskott eftersom ersättning för de

extratimmar som hemtjänsten utför som ej är biståndsbedömt samt fast omsorgskontakt är lägre än budgeterat.

- Prognos för helåret 2023 förbättras till -3,6 mkr främst till följd av ändrad prognos på semesterlöneskulden för helåret.

Analys

- Trots stort underskott totalt på Ordinärt boende och i synnerhet vissa hemtjänstgrupper och andra enheter syns en rörelse i rätt riktning ekonomiskt på flera grupper jämfört med förra året. Under 2022 fick verksamheterna dessutom utbetalningar av sjuklöneersättning från Försäkringskassan för årets första månader vilket bidrog positivt. Både övertid och sjuklöner ligger lägre än 2022.
- Inom avdelningen lyfts dock kompetensförsörjningsproblemen och bristen på personal som svåra utmaningar. Konsekvensen av detta kan bli att alla insatser ej planeras ut vilket i sin tur genererar lägre kostnader.
- Sommaravtalen som utbetalades i september ligger för Ordinärt boende på 1 092 tkr jämfört med 1 895 tkr för 2022, en markant minskning av kostnaderna.
- Personalkostnaderna inom hemtjänstproduktionen kan främst kopplas till svårigheter med schemaläggning i vissa grupper vid sidan av kompetensförsörjningsproblem och korttidsfrånvaro. Arbete med att möta utmaningarna pågår fortsatt, främst i de hemtjänstgrupper med störst underskott.
- Det föreligger en svår bemanningssituation på Äldrecentrat till följd av konstanta in- och utflyttningar av brukare med omfattande vårdbehov. Enheten går dock enligt budget i november och ligger kvar på en total budgetavvikelse på -1,2 mkr.
- Antalet larm i Nattpatrullen uppgår till ca 25 per natt i dagsläget. Per november går enheten enligt budget.
- Det är problematiskt att sätta prognosen för hemtjänstproduktionen eftersom statistiken över antalet hemtjänsttimmar tas ut och korrigeras i efterhand, det gör att periodresultatet för senaste månaden justeras i nästkommande månad.
- En av hemtjänstens största utmaningar är att snabbt kunna ställa om personalstyrkan då timmarna minskar, i de flesta grupper märks åtgärderna ekonomiskt men det är svårt att nå ända fram på kort tid.
- Hemtjänsten har per november planerat ut ca 3100 timmar i fast omsorgskontakt. Detta motsvarar ca -1,2 mkr i budgetavvikelse då lagändringen inte medförde tillskott i budgetram för 2023.

Åtgärd

- Översyn av bemanningsekonomin med fokus att stötta hemtjänstcheferna fortsätter. Flera grupper har slagits ihop under de senaste åren för att i större utsträckning kunna främja samplanering. Norrfjärden och Rosvik slogs ihop från december 2022 och

Källbo/Backen slogs ihop med Centrum från september 2023. Från februari 2023 anställdes samordnare för schemaplanering ute i grupperna för att kunna nyttja personalresurserna mer optimalt.

- Ekonomiuppföljning på enhetsnivå sker varannan månad. Extra fokus ligger på de grupperna med störst underskott. Numera ingår ekonomiuppföljningen för enheterna i en utökad form av uppföljning där fokus kommer att ligga på bemanning, kvalitet och arbetsmiljö tillsammans med ekonomi.
- Översyn av den ekonomiska modellen som används inom hemtjänsten (köp- och sälj mellan biståndsbedömning och verkställighet) för att säkerställa korrekt analys av verksamheten fortsätter även 2023.

Särskilt boende för äldre

Utfall

- Avdelningen för särskilt boende för äldre har per november en budgetavvikelse om -11,1 mkr.
- Verksamhetens samtliga boenden (bara husen) har en budgetavvikelse per november på -17 mkr som finansieras med överskottet som ligger på områdesstöd.
- Helårsprognosen sätts till -9,7 mkr.

Analys

- Avdelningen fortsätter att jobba med bemanningsekonomin. Det är fortfarande svårt att få ihop bemanningssituationen då det är fortsatt vikariebrist, vilket kan leda till dyra lösningar exempelvis ökning av övertid.
- Kostnaderna för sommaravtalen uppgick till 3,9 mkr jämfört med 4,1 mkr för 2022.
- Sommaren driver kostnader och där kommer vi att se till att servicetjänsterna är i schemat och ryms inom budget.
- I vissa hus kan finnas vårdtunga brukare och det blir då extra behov av personal. Den här kostnadsökningen kan vara svårt att prognostisera och planera.
- Äldreomsorgslyftet ger personalen möjlighet till utbildning där utbildningskostnaderna är finansierade. Dock saknas det i många fall vikarier vilket ger en merkostnad ute i verksamheten i form av övertid.
- Det finns några hus som har haft ett extra tufft läge med kompetensförsörjning, särskilt ute i byarna, exempelvis Rognäsgränd, Rosågränd och Norrgården.
- På områdesstöd ligger en kostnad av ungefär 1,0 mkr som består av lön och semester utbetald till förra avdelningschefen, vilket orsakar en minskning på överskottet som hjälper att finansiera underskottet på husen.

Åtgärd

- Vissa boendechefer har slutat och nya har tillkommit, för att få en stabil övergång har vissa chefer gått dubbelt i perioder. Avdelningschef tillsammans med teamledare ser över hur samordningstjänsterna ska fördelas framöver för att bäst underlätta boendechefernas arbete.
- Enhetschefernas arbete tillsammans med Bemanningenheten fortsätter och fokuserar nu på schemagranskning, bemanning mot budget och optimering av vikarietillsättning för att avdelningen ska ha rätt antal personer på rätt tid.
- Användning av verktyget budget i timmar kommer att användas av enhetscheferna med hjälp av personal på planeringsenheten för att säkerställa att schemat ryms inom befintlig budget genom att jämföra arbetade timmar med budgeterade timmar.

Psykosocialt stöd och daglig verksamhet

Utfall

- Utfallet för hela avdelningen är en budgetavvikelse om -4,7 mkr. Föregående månad var budgetavvikelsen -4,2 mkr. Prognosen för helåret är nu -5,0 mkr mkr.
- LSS-gruppboendena har en budgetavvikelse på -5,4 mkr, där personalkostnaderna står för -5,0 mkr. En försämring med 0,3 mkr jämfört med oktober månads uppföljning.
- Psykiatriboendena har en budgetavvikelse på 0,2 mkr, vilket är en förbättring med 0,1 mkr jämfört med oktober månads uppföljning.
- SAVO har en budgetavvikelse på -0,2 mkr vilket är en förbättring med 0,2 mkr jämfört med föregående månad. Under året har en ny maskin köpts in för 300 tkr.
- Daglig verksamhet har en budgetavvikelse på -0,7 mkr, vilket är 0,2 mkr sämre jämfört med oktober månads uppföljning.
- Boendepatrullen/LSS har en budgetavvikelse på 0,6 mkr vilket beror på tillskott till ny verksamhet som inte varit igång hela året utan har startats upp nu i höst. Budgetavvikelsen oförändrad sedan föregående månad.

Analys

- Bostad med särskild service LSS har en negativ budgetavvikelse och avvikelsen är främst inom de boenden med de mest omvårdnadskrävande brukarna där frånvaro alltid måste ersättas med vikarie samt att bemanningen generellt på de boendena är låg. Höga kostnader för sjuklöner och övertid finns inom verksamheten. En stor del av den ökade övertiden beror på att de undersköterskor som har delegering att ge insulin får arbeta övertid eftersom det är få personer som har den delegeringen. Vid frånvaro har ordinarie personal varit tvungen att i hög grad arbeta övertid för att täcka frånvaron. Det är mer uttagen semester i år jämfört med samma period föregående år, motsvarande 0,8 mkr i

ökade kostnader tom november. Inom verksamheten finns det några brukare som under perioder varit i behov av dubbelbemanning på grund av patientsäkerhet.

- Inom psykiatriboendena är personalkostnaderna lägre än budget. Boendena på Småstugegränd har dock negativa budgetavvikelser som kompenseras av Linneboendet och Saxofonen som har positiva budgetavvikelser. Lägre kostnader för sjuklöner jämfört med tidigare år. Övertidskostnader också något lägre än föregående år.
- Daglig verksamhet har en negativ budgetavvikelse på 0,3 mkr på personalsidan. Verksamheten har rekryterat specialpedagoger vilket har ökat lönekostnaderna.
- Intäkter på SAVO har minskat jämfört med föregående år med ca 0,7 mkr. Det har varit mindre arbete mot Lindbäck Bygg men de har ökat något under de senaste månaderna
- Materialkostnader inom avdelningen har ökat med 1,4 mkr jämfört med föregående år.

Åtgärd

- Avdelningen fortsätter arbetet med bemanningsstrategi samt översyn av bemanning på gruppboendena. Ytterligare fokus kommer att läggas på schemaläggning för att verksamheterna ska klara bemanning inom befintlig ram.

Stöd till funktionsnedsatta

Utfall

- Avdelningen för stöd till funktionshindrade har en total budgetavvikelse för perioden om -0,9 mkr.
- Korttidsverksamheten har en budgetavvikelse på +1,2 mkr.
- Budgetavvikelsen för de privata assistansanordnarna är +1,3 mkr.
- Den egna produktionen av personlig assistans har en budgetavvikelse på -3,0 mkr.
- Helårsprognosen sätts till -0,9 mkr.

Analys

- I september fick vi besked om att Försäkringskassan skulle återbetala 2,4 milj kr vilka felaktigt utbetalats för de 20-första timmarna inom vht 5136, privata assistansanordnare. 1,5 mkr återbetalades i september vilket är orsaken till att vht 5136 gått från ett negativt till ett positivt utfall, 0,9 mkr drogs av från utbetalningen i november till Försäkringskassan.
- Egen produktion av personlig assistans, d.v.s. där kommunen är utförare av personlig assistans, har en budgetavvikelse om -3,0 mkr, avvikelsen beror mestadels på övertids/fyllnadstidskostnader som uppgår till -3,3 mkr. Det finns två ärenden där kommunen utför/utfört fler timmar än vad Försäkringskassan har beslutat om. Ansökan om utökning av tid för dessa brukare har inlämnats till Försäkringskassan, varav båda besluten nu kommit. Det första kom i juni och där utförs bara de beslutade

timmar, det andra beslutet kom under oktober och här utför vi fortfarande fler timmar än Försäkringskassans beslut.

- Korttidsverksamheten har 1,2 mkr i positiv budgetavvikelse vilket beror på att vi hittills i år haft mindre resurskrävande brukare och mer homogena arbetsgrupper än tidigare år.

Åtgärd

- Verksamheten personlig assistans fortsätter arbetet med att implementera heltidsanställningar.
- Två personer är anställda för att dagtid, och en person är anställd för att nattetid, arbeta som resurspersoner för att minska behovet av timvikarier.
- Korttidsverksamheten arbetar fortsatt med att se över kostnader och möjligheter till kostnadseffektiviseringar. De arbetar även med att bibehålla till den psykosociala arbetsmiljön.

Samhällsbyggnadsnämnden, fördjupad analys per november 2023

Prognosen har försämrats med ca. 7,1 mkr sedan delåret.

Försämringen förklaras av:

Minskad markförsäljning – Förklaras av långsammare försäljningsprocesser där bland annat försäljningen av en tomt på Hallgrensområdet för ca. 2,5 mkr kommer att skjutas på till början av 2024 då omtag har behövt göras i angående bygglovets då byggherren behövt dela upp bygget i etapper.

Ökade kostnader gatudriften – Prognosen har försämrats med ca. 3,2 mkr sedan delåret. Här har verksamheten i princip dragit i handbromsen helt under nästan hela 2023 på grund av de stora kostnadsökningar som skett för gatudriften (gäller både sommar och vinter). Tyvärr har verksamheten inte karat av att bromsa som planerat under hösten. Bland annat på grund av stora snömängder under november månad (det har fallit 52 cm snö istället för 19 som är medelvärdet de senaste 10 åren), ett dagvattenproblem, trasiga trafikljus på Sundsgatan och trasigmarkvärme på storgatan. Det finns även ett generellt "problem" med våra analysverktyg. De klarar inte riktigt att hänga med i de extrema prisökningar som varit under 2023. Det finns en viss eftersläpning i prognosen vad gäller kostnadsutvecklingen. Det är nog främst en bidragande orsak till att den tänkta inbromsningen av verksamheten inte gett riktigt den effekt som önskats, rent pengamässigt. Ett normalt år läggs ungefär 5 – 7 km ny asfalt (på befintligt vägnät). Under 2023 har endast 1,4 km ny asfalt lagts.

Ökade kostnader kollektivtrafiken – Prognosen har försämrats med ca. 1,3 mkr. Vi ser en fortsatt uppgång av index i kollektivtrafiksavtalet. Tidigare så har kostnaderna stigit på grund av ökat elpris. Nu hade vi räknat med en stagnation av index men index har fortsatt att gå upp, delvis på grund av ränteökningar. Sedan har det även dykt upp kostnader för kollektivtrafiken som vi inte räknat med. Bland annat har bussbolaget fakturerat kostnader som uppstår vid ägande av den transformatorstation som byggdes för att kunna ladda elbussarna. Det är en ansvarsbit som vi avtalat bort. Det hade missats att faktureras sedan avtalet inleddes 2021.

Helårsprognosen för Barn- och utbildningsnämnden sätts till -11,3 mkr vilket motsvarar -1,1 procent av nämndens totala budget. Prognosen har försämrats med -1,3 mkr från föregående månad.

	PERIODENS	PERIODENS	PERIODENS	PERIODENS	ÅRETS	HELÅRS PROGNOS
	BUDGET	UTFALL	BUDGETAVVIKELSE	BUDGETAVVIKELSE	BUDGET	2023
	Jan - november 23	Jan - november 23	Jan - november 23	%	Jan - Mån 13 23	
POLITIK, FÖRV.LEDNING OCH STAB	215 507,9	221 713,1	-6 205,2	-2,88%	245 988,8	-6 000,0
ELEVHÄLSA	21 375,4	20 227,9	1 147,5	5,37%	23 334,1	1 000,0
FÖRSKOLA	182 177,4	183 422,1	-1 244,7	-0,68%	198 470,1	-1 000,0
GRUNDSKOLA	354 665,8	359 304,7	-4 638,9	-1,31%	386 559,6	-4 000,0
STRÖMBACKASKOLAN	126 450,0	126 972,0	-522,0	-0,41%	137 997,0	-500,0
BUN exkl Grans	900 176,5	911 639,8	-11 463,3	-1,27%	992 349,2	-10 500,0
GRANS NATURBRUKSGYMNASIET	0,0	677,1	-677,1	0,00%	0,0	-800,0
BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN	900 176,5	912 316,9	-12 140,4	-1,27%	992 349,2	-11 300,0

Det är politik, förvaltningsledning och stab samt grundskolan och Strömbackaskolan som har försämrat sin årsprognos. Elevhälsans prognos har förbättrats jämfört med oktober.

Sammanställning av prognosen per november ser ut som nedan:

		Verksamhet	Helårsprognos
Övergripande vht	Politiken		-800
	Ledning		1 050
	Verksamhetsutveckling		500
	Lokaler		-1 500
	Skolskjuts		2 000
	Bidrag till fristående		-3 000
	Interkommunalersättning		-4 300
	Elevhälsa		1 000
	Förskola		-1 000
	Grundskola		-4 000
	Strömbackaskolan		-500
	Grans		-800
	Total		-11 350

På **övergripande nivå** finns det, utifrån Utbildningsförvaltningens resursfördelningsmodell, kostnader för politikernas arvoden, ledning och stabens personal. Det finns också kostnaderna för lokaler (hyror, städ, avtalat vaktmästeri, underhåll av fastigheter, mm), skolskjuts för grundskolan och gymnasiet, bidrag till Piteå kommuns fristående verksamheter och Grans naturbruksgymnasium samt nettokostnaderna för interkommunalersättning (IKE), IT-stöd, kommunikation och nämnd. De flesta av dessa kostnader är antingen avtalade eller lagstadgade så avdelningarna kan inte påverka dem, därför har det beslutats att lyfta upp dem från avdelningsnivå till övergripande nivå.

Politikernas arvoden har varit högre än budgeterat hela 2023. Detta beror på oförutsedda sjuklönekostnader för Barn- och utbildningsnämndens ordförande som beräknas uppgå till ca 250 tkr för helåret. Samtidigt beviljade kommunstyrelsen omställningsstöd till nämndens tidigare ordförande vilket kommer att belasta nämndens årsresultat med 525 tkr. Av den anledning sätts helårsprognosen för politiken till -800 tkr.

Förvaltningsledningen prognostiserar ett överskott som delvis beror på att budgeten för konsulttjänster om 300 tkr inte har och inte kommer att upparbetas i år. Samtidigt finns det också medel till projektet Nationella minoriteter som pågår fram till 2024, projektet är försenat något och medlet för perioden har inte upparbetats. Projektet kommer att generera ett överskott om ca 750 tkr för ledningen i år. Prognosen för ledningen sätts till överskott om drygt 1 mkr.

Staben är indelad i två grenar, verksamhetsutveckling samt ekonomi och planering. Verksamhetsutveckling har fram till november ett överskott om 453 tkr. Detta beror på en del personalvakanser som har funnits under året men också på grund av att forskningsteamet har medel som anslagsöverfördes från 2022 för att jobba med lärarnas kompetensutveckling och som har varit svårt för dem att upparbeta även i år. Arbetet med kompetensutveckling som har genomförts i år har varit stort, men i princip externt finansierat i sin helhet. Helårsprognosen för verksamhetsutveckling sätts till +500 tkr på grund av att det inte finns möjlighet för forskningsteamet att organisera en stor kompetensutvecklingsinsats innan året slut.

I ekonomi och planering ingår förutom personalkostnader för en del av staben, också kostnaderna för lokaler, skolskjuts, bemanning, bidrag till fristående och IKE. Prognosen för lokaler är ett underskott om ca -1,5 mkr. Detta på grund av oförutsedda kapitalkostnader hänförliga ombyggnationen av hälsocentralen i Norrfjärden till Norrfjärdens förskolan. Samtidigt har en del oplanerade inköp av möbler och vaktmästeritid för att färdigställa Strandbackens resursskolan inför höstterminen också bidragit till att budgeten för lokaler överskridits. Inom Skolskjuts verksamhetsområde har genomförande av projektet "ansökan för alla" gett ett positivt genomslag. Tillsammans med minskade kostnader för skolskjuts för de elever som bott i kommunens ytterkant och som flyttade från kommunen tidigt under våren, prognosticeras de sammanlagda kostnaderna för skolskjuts att minskas med ca 2 mkr på helåret.

Prognosen för bidrag till fristående verksamheter i Piteå kommun beräknas till ett underskott om -3 mkr för 2023. Budgeten baseras på en prognos om hur många barn/elever som tros vara inskrivna i Piteå kommuns fristående verksamheter kommande år. Senare, utifrån mätningar av faktiska inskrivna barn/elever under året betalas bidraget ut till de olika fristående verksamheter. Precis som i de kommunala förskolorna syns det inom de fristående samma trend om att barn skrivs in i yngre åldrar. Budgeten för fristående förskolor är baserad på ett snitt av 105 barn 2023. Av dessa barn har det beräknats att 30,7 % är 1–2 åringar som får högre bidrag per år än 3–5 åringar. Per november var snittet 1–2 åringar i själva verket 43 % vilket är en avvikelse om 12,3% mot budget.

Andel barn 1 – 2 år i fristående förskola

Radetiket	2020	2021	2022	2023
Jan	32%	29%	29%	39%
Feb	33%	29%	29%	39%
Mar	34%	31%	28%	39%
Apr	38%	32%	31%	42%
Maj	38%	32%	31%	42%
Jun	38%	32%	32%	43%
Jul	41%	34%	33%	44%
Aug	26%	24%	26%	40%
Sep	26%	29%	33%	47%
Okt	27%	29%	34%	47%
Nov	26%	29%	35%	49%
Dec	26%	29%	35%	
Totalsumr	936	930	898	690

Budgeten 2023 för fristående grundskolan är baserad på ett snitt om 166 elever. Det verkliga snittet har varit 173 elever i år. Antal inskrivna elever under vårterminen stämmer mot prognosen, det är antal elever under höstterminen som avviker mot prognosen med 13 elever där de flesta av de finns i förskoleklass som är dyrare än senare årskurser. Antal barn på fritidshem baseras på nyttjandegrad i jämförelse med antal elever i grundskolan. Eftersom elevantalet har varit för lågt i jämförelse med faktiskt utfall, så har även antalet barn på fritidshem varit för lågt. Budgeterat antal var 114 st och faktiskt snitt är ca 120 st.

Nettokostnaderna för Interkommunalersättning (IKE), avviker från budgeten och prognosticeras till ett underskott om -4,3 mkr vid årets slut. IKE är en budgetpost som är svår att prognosticera i budgetarbetet. Oftast blir det känt att ett nytt barn eller ny elev som är folkbokförd i Piteå kommun studerar i annan kommun först när ett yttrande från mottagande kommun kommer in, eller vid inkommen faktura om placeringen är i en fristående skola i en annan kommun. Det kan handla om barn och elever som är med ett helt läsår, eller en del av ett läsår, det kan variera och förändras hela tiden så det är svårt att budgetera efter en trend eller historik främst inom förskolan och grundskolan. Budgeten baseras oftast på barn och elever som finns placerade i andra kommuner och som tros komma att fortsätta studera kommande läsår. På gymnasiet görs en bedömning om hur många elever från Åk 9 kommer att välja annat program i annan kommun, samt hur många elever från andra kommuner förväntas välja Strömbäckaskolan i sitt gymnasieval.

På IKE förskola har budgeten baserats på att 1,5 barn i snittålder 5 år är placerad. I snitt har det i verkligheten funnits 6 barn, de flesta 1 – 2 åringar som har en högre kostnad än vad större barn har. Denna avvikelse i antal barn bidrar till ett underskott om ca 0,8 mkr för IKE förskola.

Inom IKE grundskolan har avvikelsen gällande antal barn inte varit lika stor. Det finns bland annat två fler elever än prognostiserats som går på en fristående verksamhet i annan kommun. Extra kostnader har dock tillkommit på grund av att en av dessa elever går i anpassad grundskola och har stora resursbehov för att klara skolgången. Helårs avvikelsen motsvarar ca 0,7 mkr.

Den största avvikelsen på IKE gymnasiet gäller intäkter. Budgeten för intäkter är baserad på 129 elever från andra kommuner som förväntades studera på Strömbäckaskolan. I verkligheten är det 124 elever inskrivna i skolan som kommer från en annan kommun. Fem färre elever kan tyckas vara en liten förändring, men en av dem förväntades komma till anpassad gymnasieskolan vilket genererar ett intäktsbortfall om 0,6 mkr för just den eleven. Sammanlagt är intäktsavvikelse för IKE gymnasiet -1,8 mkr. Kostnadsavvikelsen avser 2 fler elever än budgeterad, varav en av de på anpassad gymnasieskola i annan kommun vilket har en högre kostnad. Det finns också tre nya elever som har valt att studera på nya Naturbruks Realgymnasiet i Luleå från och med HT 2023 som har högre pris en andra program på Strömbäckaskolan vilket bidrar till en kostnadsavvikelse på helår med ytterligare -0,8

Prognos IKE och Bidrag till fristående 2023

Skolform	Budget 2023	Prognos 2023	Avvikelse
Förskola kommunal vht intäkter	0	-51 676	51 676
Förskola kommunal vht kostnader	203 880	942 591	-738 711
Grundskola kommunal vht intäkter	-498 560	-526 556	27 996
Grundskola kommunal vht kostnader	1 857 594	2 221 724	-364 130
Grundskola fristående vht annan kommun kostnader	390 271	1 063 362	-673 091
Fritidshem kommunal vht intäkter	0	7747	-7 747
Fritidshem kommunal vht kostnader	178 680	218 241	-39 561
Fritidshem fristående vht annan kommun kostnader	67 155	47 316	19 839
Gymnasiet kommunal vht intäkter	-21 078 000	-19 268 000	-1 810 000
Gymnasiet kommunal vht kostnader	10 429 000	10 921 000	-492 000
Gymnasiet fristående vht annan kommun kostnader	6 431 000	6 758 000	-327 000
Total	-2 018 980	2 333 749	-4 352 729
Bidrag till Piteås fristående verksamheter	36 833 000	39 766 900	-2 933 900
Total bidrag och IKE	34 814 020	42 100 649	-7 286 629

Elevhälsans prognos för helåret sätts till +1 mkr. Yrkeskategorier som ingår i elevhälsan är psykolog, kurator och sjuksköterskor. Vakanser, sjukskrivningar och nedsättningar av sysselsättningsgrad som har funnits under året har inte täckts av vikarier. Det finns ingen vikariepool för ovanstående yrkeskategorier och de är svårrekryterade för kortare vikariat. Därför har dessa personalkostnader ackumulerats vilket utgör avdelningens överskott.

Förskolans avvikelse per november är ett underskott om -1,2 mkr. Trots högre kostnader för barn i behov av särskilt stöd och på avräkningskontot för barnpeng än budgeterat, prognosticerar förskolan ett underskott om -1 mkr vid årets slut. Arbetet som rektorerna gör för att kostnadseffektivisera organisationen genom att dagligen omfördela personal utifrån barnens närvaro för att minska vikariebehovet samt återhållsamhet gällande inköp av material förväntas dämpa kostnadsutvecklingen. I prognosen ingår också förväntad ersättning för kapitalkostnader för fjolårets investeringar om ca 400–500 tkr och rektorernas uppdrag om att minska sina personalkostnader ytterligare under december.

Grundskolans utfall per november är en avvikelse mot budget om -4,7 mkr. Avdelningen har valt att försämra sin tidigare prognos med ytterligare 0,5 mkr, och bedömer att ha ett underskott om -4 mkr vid årets slut. Avvikelsen som finns i avräkningskontot för elevpeng har tidigare trots skulle stagnera inför höstterminen, men på grund av att elevunderlaget har varit större under höstterminen än prognosticerat har avvikelsen snarare ökat och förväntas vara lika hög årets sista månaden. Bland annat är det sex fler elever placerade i anpassad grundskola och 15 fler barn i fritidshem i förhållande till prognosen. Arbeta med att minska vikarieintag samt materialinköp pågår i samtliga enheter för att komma från novembers utfall ner till prognosticerad utfall för helåret.

Strömbäckskolan har precis som de andra avdelningarna gjort en rad åtgärder vid årets början för att få en budget i balans. Bland åtgärderna fanns att minska ner antal elevassistenter med två tjänster från och med HT-23 samt att minska läromedelbudgeten med 12%. Skolan har i prognosen haft budget i balans första halvåret. Den negativa utvecklingen uppstod under höstterminens början där nya behov

som inte gick att förutse tidigare tillkom med det nya elevunderlaget. Det extra behovet av elevassistenter för hösten motsvarar ca 0,3 mkr, dvs ca 0,5 tjänst. Samtidigt har rektorerna kunnat hålla den minskade läromedelsbudgeten under vårterminen, men inflationen som har gett ytterligare prisökningar har gjort att budgeten för läromedel främst på de praktiska programmen har överskridits under höstterminen och bedöms till underskott om 0,2 mkr. Sammanlagt prognosticerar Strömbackaskolan ett underskott för helåret om 0,5 mkr.

Grans Naturbruksgymnasiums helårsprognos bedöms per november till ett underskott om -0,8 mkr. Skolan har dragit ner tjänster inför höstterminen utifrån att det är färre elever än budgeterat. Färre elever innebär dock minskade intäkter för skolan då Grans är en resultatenhet och därmed helt intäktfinansierad. Oförutsedda kostnader under året har minskat möjligheten för skolan att nå en budget i balans. Tidigt under sommaren fick ladugårdsbyggnaden saneras från råttor till en kostnad av 350 tkr. Mjölktäkterna har också minskat då Norrmejerier har sänkt mjölkpriset i somras och vädret i stort har påverkat skolans möjlighet till att vara självförsörjande av foder, därför har större inköp av kostsamt stödfoder varit nödvändigt. För att balansera dessa minskade intäkter och ökade kostnader har Grans sett över verksamheten och minskat kostnaderna främst för vikarier och timanställda inom lantbruket, ej tillsatt vakanta tjänster inför höstterminen samt allmänt åtstramat verksamhetens övriga kostnader.

Analys per Avdelning

Övergripande verksamheter redovisar per sista november ett underskott om -6,2 mkr. Underskottet beror på högre kostnader för barn och elever både i fristående verksamheter i kommunen samt i andra kommuner än det som är budgeterat. Framst inom förskolan men också inom grundskolan och gymnasiet. Tabellen nedan illustrerar avvikelsen i de olika verksamheter kopplade till Interkommunalersättning samt Bidrag till fristående verksamheter som prognostiseras för helåret 2023 utifrån novembers utfall samt intäkter och kostnader som förväntas komma i december.

Skolform	Budget 2023	Prognos 2023	Avvikelse
Förskola kommunal vht intäkter	0	-51 676	51 676
Förskola kommunal vht kostnader	203 880	942 591	-738 711
Grundskola kommunal vht intäkter	-498 560	-526 556	27 996
Grundskola kommunal vht kostnader	1 857 594	2 221 724	-364 130
Grundskola fristående vht annan kommun kostnader	390 271	1 063 362	-673 091
Fritidshem kommunal vht intäkter	0	7 747	-7 747
Fritidshem kommunal vht kostnader	178 680	218 241	-39 561
Fritidshem fristående vht annan kommun kostnader	67 155	47 316	19 839
Gymnasiet kommunal vht intäkter	-21 078 000	-19 268 000	-1 810 000
Gymnasiet kommunal vht kostnader	10 429 000	10 921 000	-492 000
Gymnasiet fristående vht annan kommun kostnader	6 431 000	6 758 000	-327 000
Total	-2 018 980	2 333 749	-4 352 729
Bidrag till Piteås fristående verksamheter	36 833 000	39 766 900	-2 933 900
Total bidrag och IKE	34 814 020	42 100 649	-7 286 629

Några andra orsaker till underskottet på förvaltningsövergripande nivå är placeringspoolen som har ett underskott på ca -1 mkr. Placeringspoolen är en verksamhet som ska vara självfinansierad, men på grund av exempelvis sjukfrånvaro, kostnader för rehabärenden, med mer, har inte all personal i poolen varit placeringsbar och därav belastar kostnaden placeringspoolen. Politiken har fram till november ett underskott om -0,8 mkr som avser sjuklönekostnader för nämndens ordförande samt omställningsstöd som har betalats ut hela året till nämndens tidigare ordförande.

Lokalkostnaderna för förvaltningen har varit ca 2,5 mkr högre än budgeterat. Detta beror på kapitalkostnader som har belastat verksamheten under ombyggnationen av förskolan i Norrfjärdens hälsocentral med ca 1,5 mkr och som inte fanns med i budgeten. En del oplanerade inköp av möbler och vaktmästeritid har också bidragit till underskottet hänförliga lokaler. Kostnaderna för skolskjuts har dock minskat väsentligt under året. Genomförande av projektet ”ansökan för alla” under höstterminen har gett ett positivt genomslag tillsammans med minskade kostnader för skolskjuts för elever som har bott i kommunens ytterkant och som flyttade från kommunen tidigt under våren.

Helårsprognos på förvaltningens övergripande nivå sätts till -6 mkr.

Elevhälsan har för perioden ett överskott om 1,1 mkr. Det positiva utfallet beror på flera olika vakanser inom elevhälsan som har varit svåra att rekrytera samt sjukskrivningar som inte kunnat ersättas med vikarier, vilket också bidrar till överskottet. Helårsprognosen ställs till 1 mkr

Förskolan redovisar per november en budgetavvikelse på -1,2 mkr vilket är en förbättring med 0,2 mkr. Anledningen till det förbättrade utfallet jämfört med oktober är personalkostnader som ska belasta ett externt projekt har varit felbokade och har rättats till i november.

Avvikelsen består till största delen av budgetunderskott för avräkningskonton för barnpeng och tilläggsbelopp. Budgeten för förskolans barnpeng är 194,8 mkr (inklusive ca 4,5 mkr statsbidrag), den grundar sig i antal barn folkbokförda i kommunen, nyttjandegrader, åldersgrupp, samt typ av placering (hel/halvtid). Prognosen är därmed baserad till stor del på trender och en rimlighetsbedömning av economicontroller och avdelningschef. Hänsyn tas även till när under året barnen börjar förskola vilket ligger till grund för utbetalning av barnpeng till rektorerna fyra gånger per år. För 2023 har det faktiska antal placerade barn varit 1 817 st, vilket innebär 37 fler

placerade barn (i helårssnitt) än de 1 780 st som avdelningen har budget för. Denna avvikelse motsvarar -2,2 mkr underskott för barnpengens avräkningskontot. Budgeten för barn i behov av särskilt stöd (tilläggsbelopp) uppgår till 7,0 mkr för 2023, den baseras på tidigare års utbetalningar, de barn som rektor har fått medel för under innevarande år och som kan tänkas fortsätta behöva stöd samt egna bedömningar. Varje enskild ansökan kan kräva olika resurser, då det inte finns fastställda belopp inom förskolan. Rektor/friståendeskolor äskar medel hos avdelningschef baserat på de extraordinära stödbehov barnen har, detta efter de själva har gjort vad de kunnat inom den fördelade barnpengen. Under 2023 har i totalt ca 25% fler ansökningar beviljats jämfört med tidigare år. Denna avvikelse motsvarar -0,9 mkr för tilläggsbeloppets avräkningskonto.

Beviljade ansökningar för barn i behov av särskilt stöd

Förskolan	Kommun		Fristående	
	VT	HT	VT	HT
2022	26	28	5	2
2023	33	38	2	3

För att dämpa ovan nämnda kostnadsökningar har rektorerna gjort allt de kan för att kostnadseffektivisera sina organisationer, bland annat genom att dagligen omfördela personal för att minska intag av vikarier samt genom att vara återhållsamma gällande sina materialinköp. Per november har förskolan en sjukfrånvaro på 8%, men barnnärvaron har inte minskat. Detta försvårar hanteringen av förskolans underskott då rektor dels måste betala 80% av frånvarande personal, dels 100% vikariekostnad för att täcka upp bortfallet.

Helårsprognosen för avdelningen sätts till -1 mkr. Prognosen är fortfarande osäker, detta beror på om avdelningen får budgetkompensation för kapitalkostnader för fjolårets investeringar samt om rektorerna lyckas fortsätta dra ner på sina personalkostnader.

Grundskolans utfall för perioden är -4,7 mkr, vilket motsvarar -1,3 % av periodens budget, en försämring med 0,2 mkr jämfört med utfallet per oktober. Den nedåtgående trenden för oktober gällande personalkostnader har inte fortsatt som förväntat, vilket beror på att grundskolan under hösten har haft sex fler elever placerade i anpassad grundskola och 15 fler barn i fritidshem i förhållande till prognosen. Även antalet elever med intellektuell funktionsnedsättning som är integrerade i den ordinarie grundskolan har ökat, och är två fler elever jämfört med prognosen. Rektorernas personalkostnader har minskat under november som ett resultat av de omfördelningar som skulle omhändertas. I övrigt förklaras underskottet genom ramflytt till IT-avdelningen för drift av leasingdatorer som införskaffades 2022 motsvarande 0,4 mkr samt 8,2 % utökade kostnader för IT-licenser jämfört med helårsbudgeten för ändamålet på ytterligare 0,4 mkr. Kostnaderna för barn i behov av särskilt stöd har också ökat. Årsbudgeten på avdelningsnivå ligger på 4,3 mkr och utbetalningarna motsvarar 7,7 mkr vilket ger en avvikelse på avräkningskontot för tilläggsbelopp om -3,4 mkr. Särskilt stöd för elever finansieras även av rektorernas tilldelade elevpeng och kan i dagsläget ej särredovisas.

Årsprognosen revideras till -4,0 mkr, motsvarande -1,03 % utifrån budgetavvikelsen per november samt ovan nämnda orsaker.

Strömbackaskolan redovisar per november ett underskott på -0,5 mkr vilket motsvarar -0,4% av budgeten för perioden.

Inför höstterminen har organisationen slimmats utifrån åtgärdsplanen för budget i balans där bland annat nollintag gjorts på två program och en neddragning av klasser gjorts på två av programmen. Konsekvensen är att skolan kommer att kunna spara ca 1,3 mkr mer än besparingsförslaget på undervisning under höstterminen och därmed kostnadsmässigt omhändertar beslutet från nämnden att inte lägga ned bildinriktningen vid Estetiska programmet. Däremot finns ett underskott om -1,2 mkr kopplat till bidragsintäkter från Migrationsverket. I budgeten ligger det förväntade intäkter för sex kvartal och fram till november har Strömbackaskolan erhållit bidrag för bara fyra kvartal. Inflationen gör det svårt för verksamheten att hålla budgeten för läromedel, speciellt på de kostnadstunga yrkesprogrammen. Behovet av att öka läromedelsbudgeten inför 2023 beräknades till 15%, men på grund av omfördelningarna gjorda i internbudgeten blev den faktiska ökningen bara 3% vilket är svårt för verksamheten att hålla. Läromedelsbudgeten har per november ett underskott om -0,5 mkr.

Det verkliga behovet av elevassistenter har ökat under höstterminen i förhållande till det som planerades. Enligt åtgärdsplanen för att ha budget i balans fanns det bland annat minskning av antal elevassistenter. Detta har inte varit möjligt att genomföra fullt ut på grund av nytillkomna behov under hösten som ej gick att förutse. Detta har

genererat en avvikelse mot periodsbudgeten för ändamålet om -0,5 mkr, varav 350 tkr avser behovet under höstterminen.

Helårsprognos för skolan är ett underskott på -0,5 mkr (-0,4%). Skolan fortsätter arbeta för att använda resurserna på ett så effektivt sätt som möjligt.

Grans Naturbruksgymnasiums utfall per november är ett underskott om -0,7 mkr

Helårsprognosen bedöms till underskott om -0,8 mkr trots neddragnings av tjänster under hösten. Underskottet beror på färre elever än budgeterat, höga foderkostnader på grund av sommarens väder samt en stor, oförutsedd, saneringskostnad av råttor i ladugårdsbyggnaden. Grans har också under året haft en ökad kostnad för reparation och underhåll av maskiner och redskap vilket beror både på att priset för reparationer och reservdelar har ökat men också på att skolan har en gammal maskin- och redskapspark som kräver mycket underhåll. Mjölktäkterna har minskat i år med ca 0,3 mkr, då mjölkpriset har sänkts två gånger under året. Den minskade intäkten tillsammans med ökade och oförutsedda kostnader skulle ge ett totalt underskott på ca 1,6 mkr utan besparande åtgärder.

Dispensansökan
arbetstidsregler -
Räddningstjänsten Piteå
Älvsbyn
§4
23KS768

...

Dispensansökan

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn

2023-11-23

1. Ange om begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 eller bilaga till AB och i så fall vilken.

Begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 samt Bilaga R.

2. Vilken verksamhet och vilka delar av verksamheten är aktuell/aktuella för begäran av dispens?

Begäran berör Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyns verksamhet. Inom verksamheten berörs skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R, viss dagtidspersonal som arbetar enligt AB samt ett antal skiftgående vikarier som arbetar enligt AB.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass vid behov för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R. Dispens söks även för att möjliggöra ett grundläggande schema med 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass, arbete+jour, vid behov för viss dagtidspersonal som arbetar enligt AB.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass, arbete+jour, för korttidsvikarier som i dagsläget går skiftgång enligt Bilaga R men egentligen ska arbeta enligt AB. (Förhoppningen är dock att korttidsvikarier för skiftgående personal ska kunna arbeta utifrån Bilaga R).

3. Vilken/vilka yrkesgrupp/yrkesgrupper är berörda av begäran av dispens och hur många arbetstagare i dessa grupper skulle beröras?

Brandmän:	24 st
Brandmän (vikarier):	5 st
Brandförmän:	5 st
Brandmästare:	5 st
Brandinspektörer:	7 st
Brandingenjörer:	2 st

4. Beskriv hur verksamheten är bemannad och hur belastningen ser ut. Ange om det saknas specifik kompetens eller dylikt. Om så är fallet vilken/vilka kompetenser saknas och vilka konsekvenser får det?

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn består av en heltids- samt en RIB-station i Piteå (samma byggnad), en RIB-station i Älvsbyn och en RIB-station i Vidsel. I Piteå kommun finns även tre räddningsvärn: Norrfjärden, Infjärden och Långträsk. Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn är en del av Räddningssamverkan Nord där 19 kommuner ingår för att skapa ett övergripande ledningssystem. Inom Räddningssamverkan Nord finns ett antal övergripande ledningsfunktioner som bemannas gemensamt av deltagande organisationer.

På heltidsstationen i Piteå tillämpas skiftgång enligt Bilaga R för brandmän, brandförmän samt brandmästare. På stationen finns dygnet runt, året runt, minst ett befäl samt fem brandmän i tjänst (1+5).

Det finns fem skiftlag på stationen i Piteå varav ett skiftlag varje vecka utgår från dagtid måndags 07:30-16:30 och fredag 07:30-13:30, samtliga pass med måltidsuppehåll. Övriga fyra skiftlag arbetar delade dygn mån-fre 07:30-17:30/17:30-07:30 och "förtätat" fredag-lördag och lördag-

söndag 17:30-17:30 (dygnspass), samtliga pass med måltidsuppehåll. Dagtid mån-fre finns enligt grundschema upp till två skiftlag på stationen. Mellan 23:00-06:00 är det icke planerad verksamhet inklusive nattvila, dvs. tjänstgörande personal har möjlighet till nattvila på arbetsplatsen i eget logement om verksamheten medger. Genomsnittlig arbetstid är 42h/vecka. Under semesterperiod på sommaren går verksamheten ner till fyra skiftlag och skiftgång med delade dygn under veckan och dygnspass under helgen tillämpas för samtliga skift. Nuvarande schema finns presenterat i Bilaga 1.

Personal från skiftlaget som endast går dagtid en vecka i taget ("dagtidsvecka") nyttjas vid behov i uttryckande skiftlag för att täcka upp vid ex. utbildning, övning, samverkan, sjukdom eller ledighet. Det kan innebära att någon som jobbar ett pass 07:30-16:30 under sin dagtidsvecka vissa dagar stannar till 17:30 för att täcka upp på uttryckande skift. Det innebär även att någon som jobbar ett pass 07:30-16:30 under sin dagtidsvecka fortsätter och jobbar till 17:30 och därefter går på ett nattpass 17:30-07:30.

På heltidsstationen i Piteå samt RIB-stationen i Älvsbyn arbetar brandinspektörer samt brandingenjörer dagtid enligt AB mån-fre 07:30-16:30, med lunchrast. Brandinspektörer samt brandingenjörer kan inneha olika befälskompetenser vilket möjliggör tjänstgöring i varierande ledningsfunktioner.

De ledningsfunktioner som bemannas av Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn är styrkeledare, insatsledare, regional insatsledare, ledningsbefäl, vakthavande befäl samt vakthavande räddningschef.

Samtliga med befälskompetens förväntas kunna tjänstgöra som styrkeledare i uttryckande skift på stationen i Piteå vid behov. Vanligtvis innehar brandmästare eller brandförman funktionen styrkeledare. Brandinspektörer samt brandingenjörer har dock kompetens att tjänstgöra i funktionen och ska kunna göra det vid behov.

Ledningsfunktionen insatsledare bemannas av brandmästare, brandinspektörer samt brandingenjörer med befälskompetens för funktionen. Insatsledarfunktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

Regional insatsledare är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen bemannas av person med en högre befälskompetens än grundnivån för insatsledare, ex. brandmästare, brandinspektör samt brandingenjör med erfarenhet eller utbildning som bedöms lämplig. Funktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

Ledningsbefäl är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen sitter i Räddningscentralen tillsammans med Vakthavande befäl. För tjänstgöring i funktionen ska lägst befälskompetens för styrkeledare uppfyllas. Funktionen tjänstgör måndag-söndag 09:00-18:00.

Vakthavande befäl är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen sitter i Räddningscentralen som är samlokaliserad med SOS Alarm i Luleå. För tjänstgöring i funktionen ska lägst befälskompetens insatsledare uppfyllas. Funktionen tjänstgör dygnet runt, året runt, med dygnstjänstgöring 10:00-10:00.

Vakthavande räddningschef är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Räddningschefer utsedda av styrgrupp för samverkan bemannar funktionen. Funktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

För tillfället bedöms det inte saknas någon kompetens för att kunna upprätthålla bemanning enligt handlingsprogram. Risken är dock att ett nytt schema medför att personal med befälskompetens väljer att lämna verksamheten och verksamheten kan därmed få svårt att bemanna den egna organisationens ledningsfunktioner men även Räddningssamverkan Nord's ledningsfunktioner. Flertalet anställda med befälskompetens tjänstgör i flera ledningsfunktioner och verksamheten har för närvarande ett behov att anställda tjänstgör i olika ledningsfunktioner för att effektivt kunna bemanna verksamheten. Att rekrytera färdigutbildad personal samt personal med befälskompetens är av erfarenhet svårt inom räddningstjänsten.

5. *Beskriv om det finns specifika faktorer kopplade till tredje man (till exempel patient, brukare, barn civilsamhälle eller dylikt) som särskilt behöver beaktas när verksamheten bemannas.*

Räddningstjänstens grunduppdrag är att verka för tredje man. Utdrag ur Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 1 kap. 2 §:

“Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.”

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn utgör även en statlig nationell resurs på uppdrag av MSB i form av saneringsenhet. För detta uppdrag ställs vissa krav på verksamheten, bl.a. tjänstgöringstid, samt att personalen ska genomgå särskild utbildning för att kunna verka vid räddningsinsatser där behov av personsanering i större mängd finns.

6. *Finns det andra faktorer som påverkar möjligheten att bemanna, såsom hög andel deltidsarbete, frånvara, svårigheter att rekrytera eller dylikt?*

Antalet individer som söker sig till Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har minskat över åren. Det är Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyns uppfattning är att detta är fallet för de flesta räddningstjänsterna i Sverige. Samtidigt har antalet individer som söker sig bort från räddningstjänsten ökat vilket resulterat i en högre personalomsättning än historiskt. Varför fler väljer att lämna räddningstjänsten är svårt att svara på men ett schema som hos arbetstagare upplevs som sämre än nuvarande schema ser inte vi som arbetsgivare är något som kommer påverka dessa trender positivt.

Ett upplevt försämrat schema i kombination med försämrade pensionsavtal som trädde i kraft vid årsskiftet 2023 kan troligen minska yrkets attraktivitet. Detta i kombination med de industriella satsningar som genomförs i Norr- och Västerbotten riskerar medföra att antalet sökande minskar ytterligare samtidigt som antalet som väljer att lämna riskerar att öka. Här kan schema såklart spela in i om någon väljer att söka sig till eller lämna räddningstjänstens verksamhet.

7. *Beskriv verksamhetens geografiska förutsättningar, till exempel om det rör sig om glesbygd med långa pendlingsavstånd eller dylikt?*

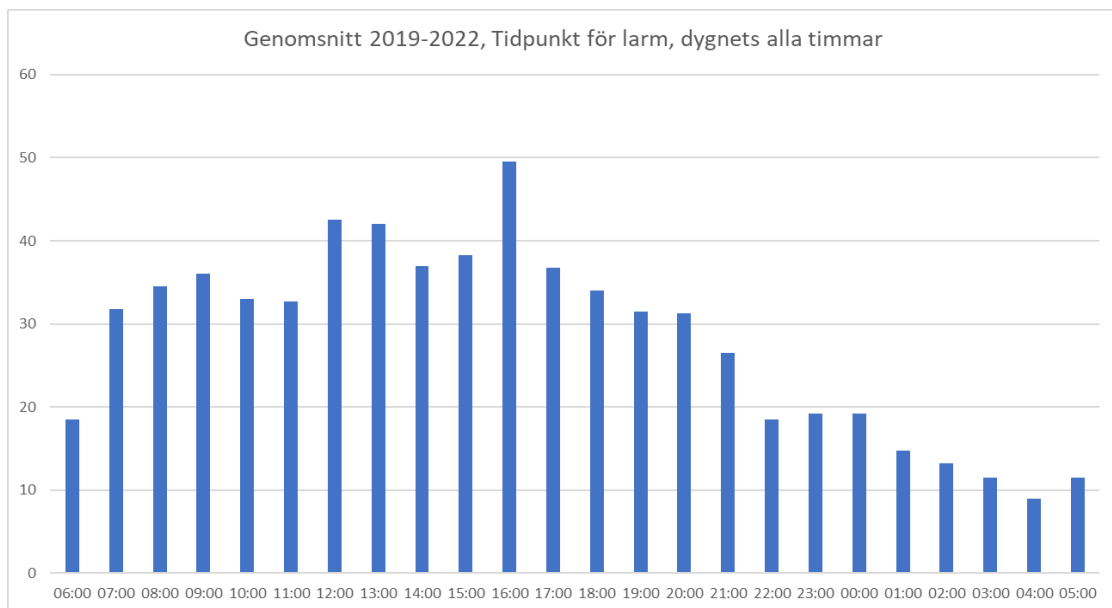

Piteå kommun består av en mindre stad (Piteå) med ca. 20 000 invånare i stadskärnan och ca. 20 000 utanför stadskärna i byar inom ca. 2-3 mils radie. Älvsbyns kommun som också ingår i verksamheten ligger ca. 5 mil från Piteå bilvägen och är en mindre kommun med ca. 8000 invånare. Andra städer i närheten är Luleå, ca. 6 mil bilväg, och Skellefteå, ca. 8 mil bilväg.

På heltidsstationen i Piteå arbetar individer som är bosatta i Piteå, Luleå, Skellefteå och Älvsbyn. Ett schema som är mindre attraktivt för de anställda riskerar att försvåra rekrytering av personal ytterligare och begränsa rekryteringsområdet då pendlingsavstånd medför större svårigheter att kombinera arbete och fritid.

8. Ange genomsnittlig andel aktivt arbete under jour för berörd/berörda yrkesgrupp/yrkesgrupper. Bifoga statistik om sådan finns att tillgå.

Statistiken som presenteras nedan är hämtad från händelserapporter i räddningstjänstens verksamhetssystem Daedalos. Statistiken från Daedalos finns sammanställd i Bilaga 3 och utgår från perioden 2019 t.o.m 2022. Statistik för 2023 finns även presenterad nedan och i Bilaga 3 men gäller endast larm t.o.m. 2023-11-19 då sammanställningen gjorts innan årets slut. Statistiken för 2023 visar på ett något högre antal larm än tidigare år och anledning till detta bedöms bero på deltagandet i Räddningssamverkan Nord sedan 2023-01-10 samt införandet av nya larmplaner med en mer proaktiv utalarmering än tidigare år. Värdena som presenteras är avrundade till närmaste heltal.

Figur 1. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 fördelat över dygnets 24 timmar.

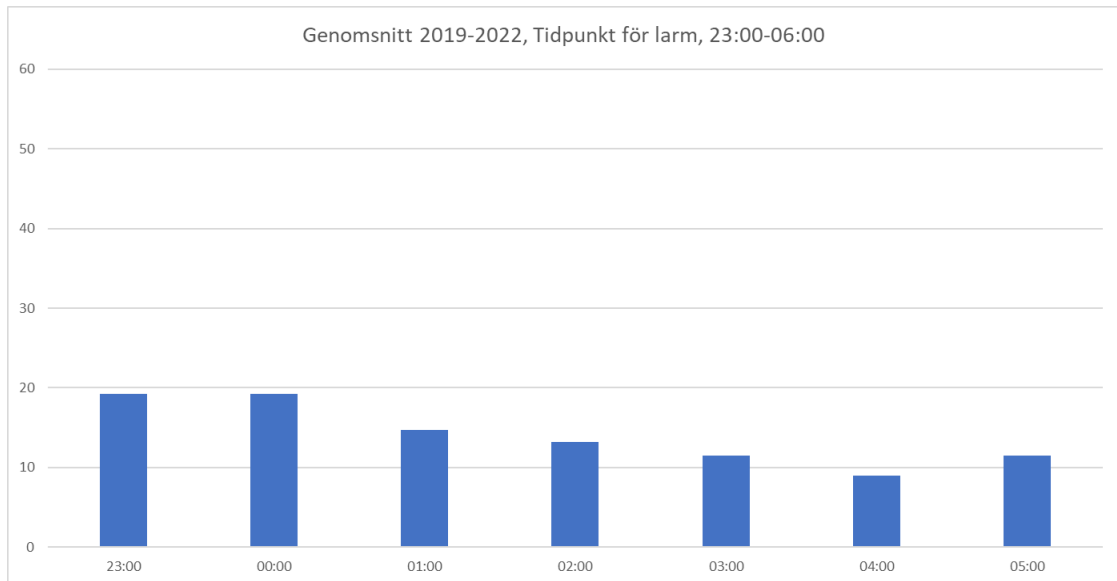
Tabell 1. Varaktighet av larm från statistik i diagram 1. För 2023 ingår statistik t.o.m 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	686	680	611	714	684	673
>30 min	385	370	332	321	279	352
>60 min	165	147	154	148	148	154
>90 min	84	76	77	84	94	80
>120 min	54	48	50	47	69	50
>150 min	36	34	40	34	51	36
>180 min	25	29	28	30	38	28

Figur 1 och Tabell 1 visar att det genomsnittliga antalet larm till stationen i Piteå under perioden 2019-2022 uppgår till 673 st/år. Vilket innebär 1,84 larm/dygn. Ungefär hälften av dessa larm, 352 st, har haft en varaktighet kortare än 30 minuter. Mindre än en fjärdedel, 154 st, har haft en varaktighet kortare än 60 minuter osv. De flesta larm till stationen i Piteå inkommer under dagtid. De flesta larm som inkommer har kort varaktighet och är inte hårt belastande händelser. Det förekommer utdragna och/eller hårt belastande räddningsinsatser

men dessa är få till antalet och verksamheten har arbetssätt och rutiner för att motverka utarbetning kopplat till räddningsinsats, mer om detta under pkt. 11.

I diagram 2 redovisas genomsnittligt antal inkomna larm årligen under åren 2019-2022 under icke planerad verksamhet, inklusive nattvila, mellan 23:00 och 06:00 (den del av ett arbetspass som kan likställas med jour).

Figur 2. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 (kan likställas med jourtid).

Tabell 2. Varaktighet av larm från statistik i diagram 2. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

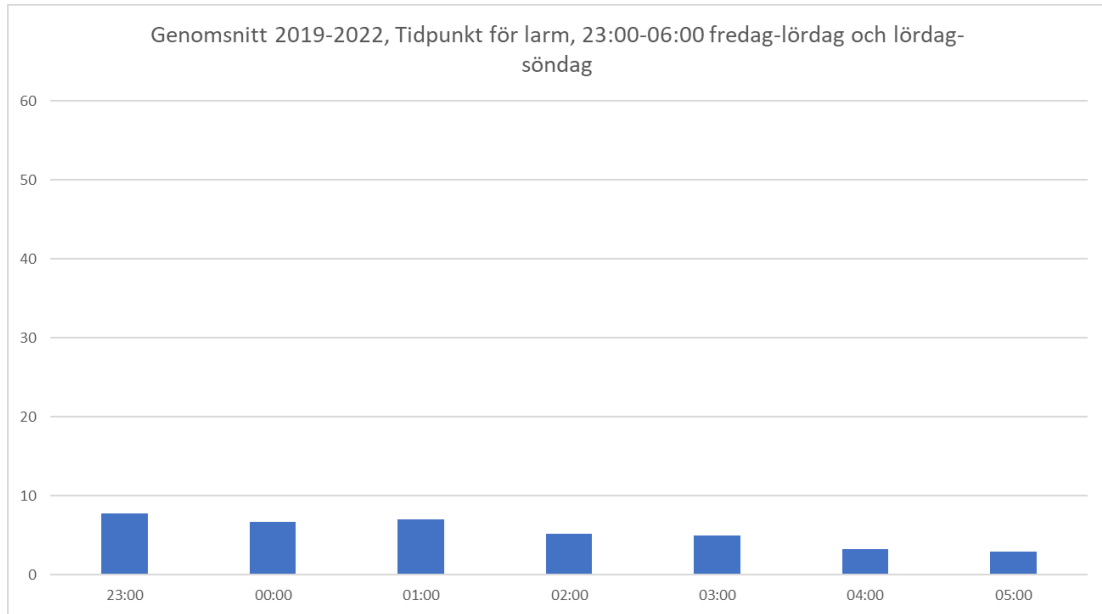
	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	112	91	81	110	120	99
>30 min	66	50	45	51	63	53
>60 min	24	19	22	22	31	22
>90 min	11	9	9	14	19	11
>120 min	9	5	6	7	16	7
>150 min	6	4	6	7	11	6
>180 min	4	3	3	5	9	4

Figur 2 och tabell 2 visar att under perioden 2019-2022 har antalet larm mellan 23:00-06:00 i genomsnitt varit 100 st/år. Tabell 2 redovisar även följande:

- I snitt var 4:e natt sker ett larm under "jourtid".
- I snitt var 7:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 30 minuter under "jourtid".
- I snitt var 17:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 60 minuter under "jourtid".
- I snitt var 33:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 90 minuter under "jourtid".
- I snitt var 52:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 120 minuter under "jourtid".
- I snitt var 61:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 150 minuter under "jourtid".
- I snitt var 91:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 180 minuter under "jourtid".

I diagram 3 redovisas genomsnittligt antal inkomna larm årligen under åren 2019-2022 under icke planerad verksamhet, inklusive nattvila, mellan 23:00 och 06:00 (den del av ett arbetspass som kan likställas med jour), fredag-lördag samt lördag-söndag då nuvarande schema innehåller 24h arbetspass.

Figur 3. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 (kan likställas med jourtid) fredag-lördag samt lördag-söndag då nuvarande grundschema innehåller 24h arbetspass.

Tabell 3. Varaktighet av larm från statistik i diagram 3. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	46	26	43	37	46	38
>30 min	31	16	19	13	17	20
>60 min	11	5	7	6	9	7
>90 min	5	2	4	3	3	4
>120 min	3	1	3	2	2	2
>150 min	3	1	3	1	1	2
>180 min	3	1	2	1	1	2

Figur 3 och tabell 3 visar att under perioden 2019-2022 har antalet larm mellan 23:00-06:00 fredag-lördag eller lördag-söndag i genomsnitt varit 38 st/år. Tabell 3 redovisar följande:

- I snitt var 3:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm under "jourtid".
- I snitt var 5:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 30 minuter under "jourtid".
- I snitt var 15:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 60 minuter under "jourtid".
- I snitt var 26:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 90 minuter under "jourtid".
- I snitt var 52:a natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 180 minuter under "jourtid".

Tabell 4. Antal nätter mellan 23:00-06:00 där fler än ett larm inkommit. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
Totalt	15	10	10	13	15	12
Fredag-Lördag och Lördag-Söndag	10	1	6	4	6	5

Tabell 4 visar att under perioden 2019-2022 har antalet nätter med fler än ett larm mellan 23:00-06:00 varit i genomsnitt 12 st/år. Antalet nätter med fler än ett larm mellan 23:00-06:00 fredag-lördag och lördag-söndag har i genomsnitt varit 5 st/år. Statistiken visar på att flertalet störningar under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 är sällan förekommande. Av erfarenhet inom verksamheten och tillgängliga händelserapporter är de flesta störningar inte hårt belastande för arbetstagare då det sällan rör sig om utdragna händelser eller fysiskt krävande arbete. Dessa typer av händelser förekommer dock men verksamheten bedömer att de arbetssätt och rutiner som tillämpas inom verksamheten motverkar utarbetning av personal och möjliggör erforderlig återhämtning för arbetstagare.

9. Beskriv förväntad utveckling och belastning på verksamheten under de kommande 12 månaderna.

Belastning sett till antal räddningsinsatser har legat relativt konstant de senaste 5 åren och under kommande 12 månaderna bedöms att likvärdig belastningen kommer kvarstå. Under senaste två åren har en viss ökning skett, troligtvis pga. en mer proaktiv utalarmering efter införandet av nya larmplaner kopplat till Räddningssamverkan Nord. Ökningen bedöms dock inte innebära, eller kommer innebära, något stor ökning i belastning för arbetstagare då merparten av ökningen genererar motbud innan framkomst.

Större förändringar som kan tänkas påverka verksamheten under kommande 12 månader är fortsatt utveckling av det övergripande ledningssystem Räddningssamverkan Nord samt uppbyggnaden av det civila försvaret.

Räddningssamverkan Nord är ett samarbete mellan 19 kommuner i Norr- och Västerbotten med avsikt att uppfylla ny lagstiftning som kräver att kommuner ska samverka och upprätthålla en övergripande ledning dygnet runt, året runt. Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har deltagit i Räddningssamverkan Nord sedan 2023-01-10 och det pågår ständig utveckling av ledningssystemet för att möta kraven i lagstiftning och behoven i samhället. Detta har under året krävt flertalet utbildningsinsatser internt samt utökad samverkan med andra organisationer inom ett flertal områden. Under kommande år bedöms utbildningsbehovet samt behovet av utökad samverkan bestå. Detta medför att verksamheten har behov att enkelt och effektivt kunna planera och schemalägga personal för att både bemanna utryckande verksamhet lokalt, delta eller hålla utbildningar samt samverka med andra organisationer. Något som bedöms försvåras avsevärt om möjlighet till 24h arbetspass inte finns, varför beskrivs mer ingående under pkt. 11.

Uppbyggnaden av det civila försvaret bedöms kunna påverka belastningen på verksamheten under kommande 12 månader. Det pågår flertalet utredningar på statlig nivå som kommer påverka kommuner och däribland räddningstjänsten. Vad dessa utredningar innebär för räddningstjänsten är svårt att i detalj svara på i dagsläget men utbildning av personal inom ett

flertal områden kopplat till räddningstjänst under höjd beredskap är högst troligt. Även detta medför att verksamheten har behov av att enkelt kunna planera och schemalägga personal för att både bemanna utryckande verksamhet och delta eller hålla i utbildningar. Något som försvåras avsevärt om möjlighet till 24h arbetspass inte finns.

Belastning för verksamheten sett till möjlighet att bemanna den utryckande verksamheten kommande 12 månaderna är svår att bedöma då det förekommer diskussioner på arbetsplatsen om att söka tjänstledigt samt säga upp sig pga. de ändringar i schemat som krävs för att uppfylla gällande avtal. Vid större bortfall av personal finns risk för svårigheter att bemanna den utryckande verksamheten med likvärdig kompetens som finns i dagsläget samtidigt som behov av fortbildning och samverkan finns internt samt med samverkande parter.

10. Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt AB eller tillämplig bilaga till AB ska kunna förläggas.

Arbetsgivare samt arbetstagarorganisationer har tillsammans tagit fram schemaförslag som bedömts genomförbara och uppfylla gällande regler enligt Bilaga R, schemaförslag finns i Bilaga 1. Schemaförslag 1-3 med upp till 20h långa arbetspass under helg har under arbetets gång lagts åt sidan då det framkommit att dessa schemaförslag inte uppfyller gällande avtal med anledning av regler/tolkningar kring dygnsbryt.

Schemaförslag 4-6 har därför tittats vidare på och skulle behov att frångå nuvarande schema uppstå kommer schemaförslag 6 tillämpas. En risk- och konsekvensanalys har genomförts för att belysa riskerna att fortsätta ha möjlighet till 24h arbetspass under vardagar vid behov och schemalagt 24h arbetspass fredag-lördag samt lördag-söndag, risk- och konsekvensanalys finns i Bilaga 2. Risk- och konsekvensanalysen ligger till grund ligger till grund för dispensansökan.

11. Beskriv varför det krävs en dispens och utveckla varför arbetstid och jourtid, som sammantaget uppgår till 20 timmar, inte är tillräckligt för verksamheten. Beskriv också vilka konsekvenser en sådan schemaläggning skulle medföra för verksamheten.

Den risk- och konsekvensanalys som genomförts inom verksamheten visar på flertalet positiva effekter för verksamheten att fortsatt möjliggöra 24h arbetspass under vardagar och i grundschemas tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag jämfört med att övergå till som längst 20h arbetspass. Det lyfts även ett fåtal negativa konsekvenser i analysen men dessa bedöms dock utifrån statistik ha låg sannolikhet och de arbetssätt och rutiner som finns inom verksamheten bedöms motverka riskerna samt konsekvenserna ytterligare.

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn tillämpar ett femskifts system där personal var femte vecka arbetar en så kallad "dagtidsvecka". Med hjälp av dagtidsveckan utförs bl.a.

kompetenshöjning av personal samt förebyggande åtgärder samt serviceuppdrag inom kommunen. Under dagtidsveckan kan personal genomföra kompetenshöjande insatser inom det egna skiftlaget eller genomföra andra internat/externa insatser till gagn för verksamheten eller kommunen. Dagtidsveckan skapar även möjlighet för utryckande skiftlag att genomföra kompetenshöjande insatser i större utsträckning än om endast fyra skiftlag skulle funnits att tillgå. Personal från dagtidsveckan kan möjliggöra för verksamheten ett effektivt sätt att planera möten, utbildningar och övningar samtidigt som de kan täcka upp vid sjukdom och VAB. Dagtidsveckan innebär även att vi under en stor del av dygnet när merparten av

händelser sker har extra personal att tillgå för att effektivt kunna bedriva räddningsinsats. Det förebyggande arbete som bedrivs under dagtidsveckan varierar och inkluderar bl.a. utbildning av skolungdomar och kommunala verksamheter i grundläggande brandsäkerhet samt service och underhåll av brandskydd i kommunala fastigheter. Under dagtidsveckan sker även mycket utvecklingsarbete av arbetssätt kopplat till räddningsinsats för att öka effektivitet samt säkerställa god arbetsmiljö för personalen.

Den möjlighet till 20h arbetspass som kollektivavtalet möjliggör inskränker kraftigt på de möjligheter verksamheten har att samordna kompetenshöjning av personal, utveckling av verksamheten samt samverkan med andra organisationer. Detta då bl.a. möten, utbildningar och övningar där personal från samtliga skiftlag behöver medverka begränsas till halvdagar eftersom personal som genomfört ett nattpass inte kan arbeta längre än till 13:30, dvs. 20h arbetspass. Detta skulle kräva att vi dubblar antalet träffar för att lyckas få likvärdig tid som är möjligt med nuvarande möjlighet till 24h arbetspass. Detta i sin tur skulle kräva att externa utbildare behöver kallas till fler tillfällen samt att arbetsprocesser risker att bli långdragna.

Om personal som i grundskemat är schemalagd ett nattpass inte kan genomföra detta nattpass och sedan stanna ett helt efterföljande dagpass för ett möte, utbildning eller övning kommer fler från dagtidsveckan behöva schemaläggas på nattpass. Detta påverka i sin tur verksamhetens möjligheter till kompetenshöjning, förebyggande åtgärder, kommunal service och utvecklingsarbete negativt då stora delar av detta möjliggörs av personal från dagtidsveckan. Detsamma gäller om någon som är inplanerad på ett möte, utbildning eller övning under ett dagpass inte kan fortsätta och arbeta ett anslutande nattpass som denne enligt grundskemat är schemalagd. Om fler från dagtidsveckan behövs för att bemanna den uttryckande verksamheten påverkas även vår förmåga vid räddningsinsats negativt då vi blir färre tjänstgörande dagtid vilket är den del av dygnet då flest händelser inträffar.

Det administrativa arbetet som skulle krävas för att planera verksamheten med så likvärdigt resultat som i dagsläget utan möjlighet till 24h arbetspass under vardagar bedöms bli extremt tidskrävande. Risken är att det utvecklingsarbete och de kompetenshöjande insatser som i dagsläget genomförs kommer stanna av då det blir för krångligt att samordna allt för att få ut så stor effekt som möjligt i samhället, en effekt som troligtvis ändå inte kommer kunna bli lika stor som vid möjlighet till 24h arbetspass.

Då Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn utgör en statlig saneringsresurs ser verksamheten även ett behov att möjliggöra schemaläggning av 24h arbetspass med anledning av det avtal verksamheten har med MSB. I detta avtal står det att avtalspart enskilt ska kunna verka upp till 24h vid aktivering. Att i samband med räddningsinsats kunna verka enskilt upp till 24h utifrån gällande kollektivavtal bedömer vi är möjligt då det skulle klassificeras som övertidsarbete. Under året har vi dock upplevt behov av att även kunna schemalägga saneringsresursen i samband med vissa händelser, ex. EU-toppmöte. Att endast ha möjlighet till 20h arbetspass ser verksamheten som en begränsning och möjlighet till 24h schemaläggning bedöms underlätta schemalagd bemanning av saneringsresurs vid behov, ett behov som bedöms uppstå sällan.

Statistiken visar på en låg belastning/påverkan kopplat till räddningsinsats under dygnet alla timmar men speciellt under den vila som möjliggörs under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00. De händelser som räddningsstyrkan i Piteå responderar på är vanligtvis korta och ej speciellt fysiskt eller mentalt påfrestande. Oavsett när under dygnet en händelse inträffar har

verksamheten rutiner för att motverka att personalen blir utarbetad om det visar sig att händelsen är påfrestande fysiskt eller mentalt. Befäl på plats vid en räddningsinsats har ett ansvar att se till att arbetsmiljön för personal är god. Vid krävande räddningsinsatser sker avlösning av personal efter att de verkat en viss tid, hur lång tid varierar från en insats till en annan och utgår från befälets samt personalens egna bedömningar.

Personal som blivit avlöst från en insats åker tillbaka till stationen för att vila upp sig för att eventuellt återvända till insatsen och avlösa någon annan efter ett antal timmar. Vanligtvis behövs inte detta och personalen kan återhämta sig på stationen tills skiftbyte då de kan åka hem. Efter vissa typer av insatser förekommer det att personal som lösts av skickas hem för återhämtning istället för att återhämta sig på stationen, detta förekommer dock väldigt sällan då bedömning inte visat på det behovet. Under tiden personal återhämtar sig på stationen kan de behöva rycka ut på nya larm som inkommer. Statistiskt sett så är sannolikheten för detta dock väldigt låg och i Piteå har man utöver heltidsstyrkan även en RIB-styrka som skulle kunna nyttjas för andra larm om personalen från heltidsstyrkan inte bedöms kunna rycka ut på nya larm under en viss period. Inom räddningssamverkan Nord tillämpar man även gränslös räddningstjänst vilket innebär att avlösning vid större insatser kan komma från annan kommun och under en större pågående händelse kan resurser från annan kommun även åka på nya larm.

Arbetstagare som under vardagar tjänstgör 24h verkar sällan i uttryckande tjänst hela arbetspasset. Vanligtvis har arbetstagaren efter sitt nattpass eller inför sitt nattpass deltagit vid ett möte, en utbildning eller en övning som inte riskerar att skapa en lika hård belastning som en uttryckande tjänst har. I nuvarande grundschema finns det två arbetspass som är 24h långa och dessa är fredag-lördag och lördag-söndag. Under dessa 24h helgpasstjänstgör arbetstagaren i uttryckande tjänst under hela arbetspasset och risken att arbetstagaren blir utarbetad kan därmed bedömas som högre än under ett 24h arbetspass en vardag. Under dessa 24h helgpasstjänstgör dock verksamheten sällan in krävande övningar eller arbeten för att minska risken att personal blir utarbetad vid räddningsinsatser som kan medföra en hård belastning under längre tid. Avlösning under pågående räddningsinsats sker såklart även under helgpasstjänstgör för att motverka utarbetning. Om vilan under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 under ett helgpasstjänstgör påverkats i stor utsträckning pga. en större händelse, eller flera mindre händelser, har arbetsledare möjlighet att omprioritera verksamheten för att möjliggöra återhämtning på arbetsplatsen i väntan på eventuella nya larm, dvs. vila kan förläggas till andra tider än 23:00-06:00. Skulle någon efter ett 24h arbetspass känna sig utarbetad och har behov av att vila innan den beger sig hemåt för att minska risken för en olycka under färden finns även möjlighet att vila på arbetsplatsen efter avslutat arbetspass.

Grundschema innebär endast två 24h arbetspass under varje period om fem veckor för en arbetstagare. Grundschema tillgodoser även likvärdig vila efter dessa 24h arbetspass. I snitt bedömer arbetsgivaren att det som mest läggs ut tre 24h arbetspass per individ under varje period om fem veckor. Dvs. 24h arbetspass används sparsamt inom verksamheten men möjliggör för verksamheten att effektivt kunna bedriva den verksamhet som det finns behov för. Verksamheten har arbetat på detta sätt under lång tid och varken arbetstagare eller arbetsgivare ser någon större risk att möjliggöra 24h arbetspass under vardagar vid behov samt tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag enligt nuvarande schema istället för upp till 20h arbetspass enligt kollektivavtal. Låga sjuktal inom verksamheten, lägst inom kommunen, och få anmälda tillbud och olyckor bedöms visa på en god arbetsmiljö.

Schemaförslag 4-6 som arbetats fram bedöms av arbetstagarna som en stor försämring mot nuvarande schema. Förslag 4 innebär att 4 av 5 helger är påverkade, förslag 5 innebär att 3 av 5 helger är påverkade och förslag 6 innebär att 2 av 5 helger är påverkade. Förslag 6 innebär lika många påverkade helger som nuvarande schema, 2 av 5, men den skiftgång som det innebär bedöms påverka möjligheten att kombinera arbete och fritid/familjeliv väldigt negativt jämfört med nuvarande schema. Vi som arbetsgivare önskar såklart att arbete och fritid ska kunna kombineras och att både arbetsgivare och arbetstagare ska vara nöjda med det schema som tillämpas. Då statistiken visar på en låg genomsnittlig belastning under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 under de 24h arbetspass som finns fredag-lördag och lördag-söndag och dessa arbetspass upplevs som attraktivare för arbetstagare så innebär det att även vi som arbetsgivare ser en sådan schemalösning som mer attraktivt.

Att inte ha möjlighet till 24h arbetspass under vardagar ses inte bara av arbetsgivaren som en stor begränsande faktor för verksamheten. Även arbetstagarna ser detta som en försämring då möjlighet att planera verksamhet utifrån verksamhetens behov begränsas samtidigt som arbetstagarnas möjlighet till ledighet och byten minskar. Möjligheten att kombinera arbete och fritid/familjeliv samt möjlighet att påverka sitt schema minskar helt enkelt.

Vi som arbetsgivare har i uppdrag att leverera en ändamålsenlig räddningstjänst till våra medborgare och det underlättas om vi har goda möjligheter att rekryter personal samt behålla kompetent personal som i slutändan trivs på arbetsplatsen. De stora industrisatsningarna som sker i närområdet i kombination med ett försämrat pensionsavtal och nu ett försämrat schema skapar stora utmaningar för oss att kunna leverera en ändamålsenlig räddningstjänst till våra medborgare. Att då möjliggöra 24h arbetspass under vardagar och tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag samt lördag-söndag i grundschema ger oss som arbetsgivare större möjlighet att effektivt bedriva vår verksamhet. Dels genom att det underlättar planering av verksamheten utifrån samhällets behov sett till kompetens- och verksamhetsutveckling samt förebyggande åtgärder men även genom att skapa en mer attraktiv arbetsplats. Allt detta underlättar för arbetsgivaren att rekrytera och behålla kompetens samtidigt som det ger bättre förutsättningar att skapa en god arbetsmiljö på arbetsplatsen som i sin tur gynnar det arbete och den utvecklingen som sker i verksamheten. Vilket i slutändan ger en större positiv effekt ut till samhället.

Då verksamheten har behov av att bemanna utryckande verksamhet dygnet runt, året runt, finns även behov av att personal som arbetar enligt AB och utgår från dagtid kan schemaläggas 24h arbetspass genom kombination arbetstid samt jourtid. Detta sker inte allt för ofta men för att behålla en robusthet inom verksamheten kopplat till befälskompetens finns detta behov förutsatt att dispens som möjliggör 24h tjänstgöringstid enligt beskrivningar ovan beviljas för personal som arbetar enligt Bilaga R.

Korttidsvikarier som tjänstgör i utryckande tjänst arbetar idag enligt Bilaga R. Detta är enligt avtalen felaktigt och korttidsvikarier ska egentligen arbeta enligt AB, dvs. arbetstid och jour. För att kunna bemanna den utryckande verksamheten dygnet runt, året runt om verksamheten beviljats dispens för 24h arbetspass enligt dispensansökan finns även ett behov att möjliggöra 24h arbetspass för våra korttidsvikarier. Om dessa inte kan arbeta enligt Bilaga R utan måste arbeta enligt AB innebär det en kombination av arbetstid och jour upp till 24h. Arbetsgivaren har såklart förhoppning att möjligheten för korttidsvikarier att arbeta enligt Bilaga R ses över i nästkommande avtalsrörelse.

12. Ange för hur lång tidsperiod dispens krävs, och vad som ligger till grund för detta.

Verksamheten bedömer att behovet av dispens föreligger tillsvidare. Verksamheten ser att dispens som möjliggör:

- 24h tjänstgöringstid under vardagar för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R,
- 24h schemalagd tjänstgöringstid fredag-lördag samt lördag-söndag för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R,
- 24h arbete+jour för dagtidspersonal som arbetar enligt AB,
- 24h arbete+jour för skiftgående korttidsvikarier som arbetar enligt AB,

ger verksamheten möjlighet att bemanna, planera och bedriva verksamheten så effektivt som möjligt utifrån verksamhetens behov samtidigt som vi ökar arbetsplatsens attraktivitet för nuvarande och framtida arbetstagare.

Risk- och konsekvensanalysen visar på att möjligheten till 24h arbetspass jämfört med 20h arbetspass inte bedöms medföra några ytterligare risker för personalen utifrån den belastningen som arbetstagare vanligtvis utsätts för i verksamheten. De arbetssätt och rutiner som tillämpas inom verksamheten för att minska risken för utarbetning samt grundschemas utformning bedöms ge likvärdig eller bättre möjlighet till återhämtning än att tillämpa schemaförslag 4-6.

Nuvarande schema (Delat dygn men förtätat fre-lör och lör-sön, 2 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30	17:30-17:30	
Vecka 2	17:30-07:30			07:30-17:30			
Vecka 3		07:30-17:30	17:30-07:30		17:30-17:30		17:30-07:30
Vecka 4			07:30-17:30	17:30-07:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Schemaförslag 1 (3 st 20h pass helg)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-19:30	15:30-11:30	
Vecka 2	17:30-07:30			07:30-17:30			
Vecka 3		07:30-17:30	17:30-07:30		19:30-15:30		11:30-07:30
Vecka 4			07:30-17:30	17:30-07:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Schemaförslag 2 (2 st 19h pass helg, alt. 1)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			17:30-12:30		07:30-17:30
Vecka 2			07:30-17:30	17:30-07:30			17:30-07:30
Vecka 3		07:30-17:30	17:30-07:30		07:30-17:30	12:30-07:30	
Vecka 4	17:30-07:30			07:30-17:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Schemaförslag 3 (2 st 19h pass helg, alt. 2)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30	12:30-07:30	
Vecka 2	17:30-07:30			07:30-17:30			17:30-07:30
Vecka 3		07:30-17:30	17:30-07:30		17:30-12:30		07:30-17:30
Vecka 4			07:30-17:30	17:30-07:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Schemaförslag 4 (Delat dygn löpande, 4 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30	17:30-07:30	
Vecka 2		07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30	17:30-07:30
Vecka 3			07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30
Vecka 4	17:30-07:30			07:30-17:30	17:30-07:30		

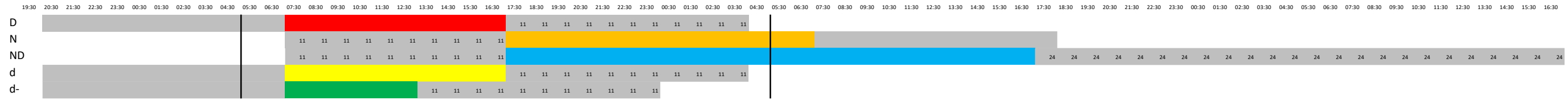
Schemaförslag 5 (Delat dygn, 3 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			17:30-07:30		17:30-07:30
Vecka 2		07:30-17:30	17:30-07:30		07:30-17:30	17:30-07:30	
Vecka 3			07:30-17:30	17:30-07:30		07:30-17:30	07:30-17:30
Vecka 4	17:30-07:30			07:30-17:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Schemaförslag 6 (Delat dygn, 2 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:30-17:30	17:30-07:30			07:30-17:30	07:30-17:30	07:30-17:30
Vecka 2	17:30-07:30			07:30-17:30			
Vecka 3		07:30-17:30	17:30-07:30		17:30-07:30	17:30-07:30	17:30-07:30
Vecka 4			07:30-17:30	17:30-07:30			
Vecka 5	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-16:30	07:30-13:30		

Dygnsbryt nuvarande schema

Dygnsbryt Schemaförslag 1

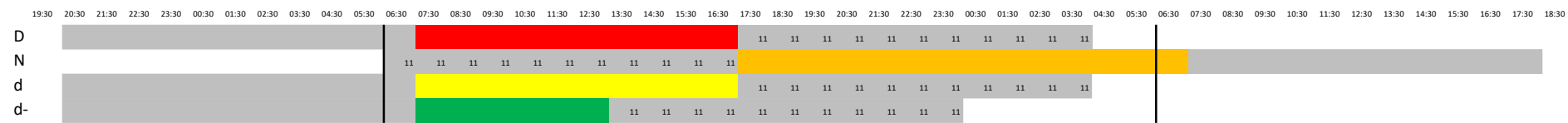
Dygnsbryt Schemaförslag 2

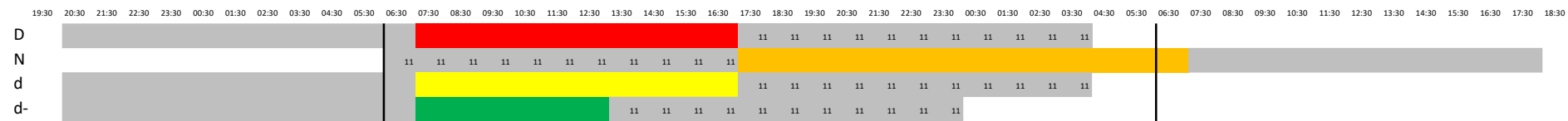
Dygnsbryt Schemaförslag 3

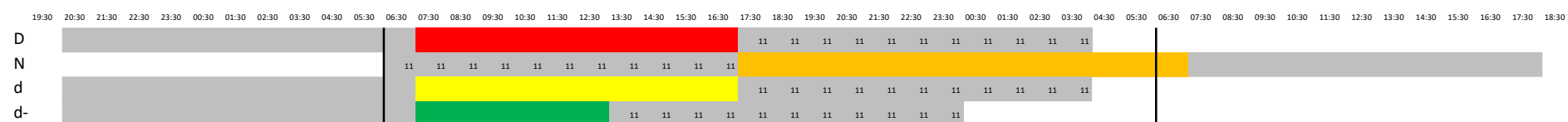
Dygnsbryt Schemaförslag 4

Dygnsbryt Schemaförslag 5

Dygnsbryt Schemaförslag 6

Risk- och konsekvensbedömning med handlingsplan inför förändring

När ändringar i verksamheten planeras, ska arbetsgivaren bedöma om ändringarna medför risker för ohälsa eller olycksfall som kan behöva åtgärdas – AFS 2001:1. De ändringar som föreskriften avser är exempelvis personalförändringar, nya arbetstider och arbetsmetoder, andra organisationsförändringar, om- och nybyggnation samt ny maskinell utrustning. Det handlar om ändringar som inte utgör del av den dagliga, löpande verksamheten.

Det är chefen som ansvarar för att risk- och konsekvensbedömningen genomförs. Chefen ska se till skyddsombud och medarbetare får möjlighet att medverka. Önskas stöd i arbetet kontaktas personalavdelningen eller Företagshälsan.

Risk- och konsekvensbedömningen ska utgå från den planerade förändringen och ska omhänderta de positiva och negativa konsekvenserna som förändringen kan medföra för medarbetarna. Huvudsyftet är inte att hindra att förändringen genomförs. Bedömningen ska göras innan förändringen genomförs och avse tiden efter genomförd förändring. Observera att förändringsarbete i sig kan utgöra en risk för ohälsa.

Riskbedömningen och åtgärder ska kontrolleras/följas upp regelbundet under hela förändringsarbetet och kan behöva justeras utifrån ändrade förutsättningar.

- Börja med att fylla i uppgifterna nedan. Lägg stor vikt vid att beskriva förändringen och vilka som berörs av den. Tänk på att det kan finnas behov av att göra separata risk- och konsekvensbedömningar för respektive berörd verksamhet/personal/lokal
- Börja med att lista de positiva konsekvenserna ni ser med föreslagen förändring
- Gå därefter igenom faktor för faktor och identifiera om det finns några risker kopplade till dessa. Det finns också möjlighet att komplettera med egna faktorer.
- För de identifierade riskerna ska sedan en bedömning göras om risken är **liten**, **måttlig** eller **stor**. Vid **måttlig** och **stor risk** ska en handlingsplan upprättas.
- Det är lämpligt att även beskriva positiva konsekvenser av förändringen ur ett hälsofrämjande perspektiv. Det markeras med ett **+** i dokumentet.
- De faktorer som ej påverkas av förändringen markeras med **0**.

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

Datum: 2023-11-08	Förvaltning/bolag/avd/skola: Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn	Ansvarig chef: Räddningschef Jim Lundström	Medverkande vid riskbedömningen 6/11: Jim Lundström (Arbetsgivare) Peter Granberg (Arbetsgivare) Emelie Ullberg (Kommunal) Andreas Wiksten (Vision) Samtlig skiftgående personal har beretts möjlighet att lämna redogöra för bedömda konsekvenser.
<p>Beskrivning av förändringen</p> <p>Söka dispens enligt kollektivavtal och möjliggöra 24h arbetspass istället för 20h arbetspass. Möjliggöra 24h arbetspass under veckodagar samt återgå till 24h schemalagda arbetspass fre-lör samt lör-sön. Alternativet är att arbeta i ett grundschema med delade dygn även under helg. Frågeställningen som utgör grund för RoK är:</p> <p>Vilka risker och konsekvenser ser ni om möjlighet till 24h arbetspass finns under vardagar samt 24h arbetspass finns schemalagt som grund fre-lör samt lör-sön istället för att tillämpa grundschema med delat dygn 10h D/14h N alt. 11h D/13h N alla veckans dagar och som längst tillåta 20h arbetspass?</p> <p><i>Se tillhörande bilagor:</i> Bilaga 1, Schemaförslag 1-6 samt nuvarande schema</p>			
Berörd verksamhet/personal/lokal: Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn, skiftgående personal, viss dagtidspersonal			Datum när förändringen ska genomföras: Tidigast 2023-02-01

<p>Vilka positiva konsekvenser/effekter leder förändringen till?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Underlättar administration kopplat till bemanning och planering av verksamheten markant. Ökar möjlighet att upprätthålla befäls- och specialistkompetens inom arbetslagen, ex. saneringsresurskompetens. • Minskar risken för utdragna arbetsprocesser i arbetsgrupper. • Fler tjänstgörande dagtid då personal från d-veckan inte behöver täcka N-pass lika ofta. • Ger personalen fler möjligheter att påverka sitt schema, ex. byten och ledighet. • Minskar risk att personal slutar och kan underlätta rekrytering. • Större möjlighet att kombinera arbete och fritid vid färre påverkade helger och 24h arbetspass under helg. • Bättre återhämtning med 24h arbetspass under helg än vid delade dygn med två av fem påverkade helger. • Bättre klimat på arbetsplatsen, mindre missnöje bland personalen som riskerar påverka arbetsmiljön. • Minskad belastning på arbetsgivare att hantera missnöje bland personalen. • Färre transporter till och från arbetsplatsen.

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1. ORGANISATORISKA OCH SOCIALA FAKTORER										
1.1	<p>Arbetsuppgifter</p> <p>- Administration. Enklare och minskad arbetsbelastning för administration gällande schemaläggning av verksamheten.</p> <p>- Planering. Enklare och effektivare planering av verksamheten då fler möjligheter att bemanna verksamheten finns för att kunna genomföra utbildningar, övningar, möten och samarbete med andra organisationer.</p> <p>- Arbetsuppgifter behöver inte planeras om/falla bort under d-veckan vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass dagen efter ett N-pass.</p> <p>- Arbetsuppgifter behöver inte planeras om/falla bort under N-pass vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta ett N-pass och efterföljande d-pass och kan därmed medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass.</p> <p>- Snabbare arbetsprocesser i arbetsgrupper med deltagare från skiftlag vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass efter ett N-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass.</p> <p>- Fler tjänstgörande dagtid för uttryckande verksamhet då d-personal inte behöver nyttjas på samma sätt för skiftgång.</p>	+					-			
		+					-			
		+					-			
		+					-			
		+					-			

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.2	<p>Kompetenskrav</p> <p>- Enklare att planera och bemanna verksamheten för kompetensutveckling vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass efter ett N-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass.</p> <p>- Enklare att planera och bemanna verksamheten för att upprätthålla kompetensnivå inom ett arbetslag vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal med befäls- eller specialistkompetens kan arbeta N-pass och efterkommande d-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under både N-pass samt efterkommande d-pass.</p>	+					-			
1.3	Handledning/ introduktion		0							
1.4	<p>Tidspress/tidsbundenhet</p> <p>- Enklare och större möjligheter att planera verksamheten effektivt gällande möten, utbildningar och övningar med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar.</p> <p>- Övertidsarbete. Begränsa möjlighet till övertid i samband med larm pga. det kan påverka efterkommande arbetspass i uttryckande tjänst. (Oklart)</p>	+					-			
			0				-			

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.5	Inflytande/påverkansmöjligheter - Mer attraktivt för arbetstagare att förfrågan om vem som kan ta ett N-pass under d-veckan ställs istället för att den schemaläggs direkt av arbetsgivaren. - Större möjlighet till byten för arbetstagare. - Större möjlighet till ledighet vid ledighetsansökan.	+					-			
1.6	Krav och förväntningar - Färre parametrar att ta hänsyn till för arbetsgivare samt arbetstagare kopplat till schemaläggning vid möjlighet till 24h arbetspass under vardagar samt helger. Fler möjligheter att lösa bemanning.	+					-			
1.7	Stöd - Administration. Minskat behov av stöd för administration då det är färre parametrar att ta hänsyn till kopplat till schemaläggning vid möjlighet till 24h arbetspass under vardagar samt helger. Fler möjligheter att lösa bemanning.	+					-			

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.8	<p>Arbetsbelastning</p> <p>- Administration och verksamhetsplanering. Minskad arbetsbelastning då fler möjligheter att lösa bemanning finns att tillgå.</p> <p>- Chefsskap. Minskat behov att hantera frågor gällande arbetstider och missnöje bland arbetstagare.</p> <p>- Risken för utarbetning under ett 24h arbetspass är högre än under ett 20h, 14h eller 10h arbetspass.</p>	+					-			
		+					-			
				X			Risken är större ja men statistiken för verksamheten visar att sannolikheten för störningar som medför utarbetning bedöms som låg. Arbetsätt med avlösning vid större händelser och möjlighet att planera om verksamheten under resterande del av arbetspass minskar risken markant. Låga sjuktal samt få tillbud/olyckor under arbetstid indikerar att återhämtning erhålls med tidigare schema som möjliggjorde 24h arbetspass under veckodagar samt 24h arbetspass fre-lör samt lör-sön schemalagt under helg. I grundschema är endast 2 arbetspass under 5 veckor arbetspass som är 24h. Rutiner för att motverka utarbetning finns redan inom organisationen men kommer ses över.	Arbetsgivare	Kontinuerligt	

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

1.9	Arbets tid								
	- Minskar risken att personal säger upp sig. Får behålla kompetens.	+				-			
	- Ökad attraktivitet att söka sig till räddningstjänsten.	+				-			
	- Ger större möjlighet att kombinera arbete och fritid (familj och socialt liv). Längre sammanhängande tid hemma under helger.	+				-			
	- Bättre möjlighet till återhämtning än schemaförslag 6 om störning skulle ske under första N-passet.	+				-			
	- Svårare för heltidspersonal att täcka upp RIB-pass då nästkommande arbetspass på skift riskerar påverkas.		0			-			
	- Längre arbetspass med ökad risk för utarbetning under ett arbetspass.			X					
						Risken är större ja men statistiken för verksamheten visar att sannolikheten för störningar som medför utarbetning bedöms som låg. Arbetssätt med avlösning vid större händelser och möjlighet att planera om verksamheten under resterande del av arbetspass minskar risken markant. Låga sjuktal samt få tillbud/olyckor under arbetstid indikerar att återhämtning erhålls med tidigare schema som möjliggjorde 24h arbetspass under veckodagar samt 24h arbetspass fre-lör samt lör-sön schemalagt under helg. I grundschema är endast 2 arbetspass under 5 veckor arbetspass som är 24h. Rutiner för att motverka utarbetning finns redan inom organisationen men kommer ses över.	Arbetsgivare	Kontinuerligt	

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.10	<p>Samarbete</p> <p>- Administration. Minskat behov av samarbete kopplat till schemaplanering vid möjlighet till 24h arbetspass under vardagar samt helger.</p> <p>- Minskad risk för slitningar mellan arbetsgivare och arbetstagare samt mellan skifteslag. Bättre klimat på arbetsplatsen då möjlighet till 24h arbetspass under vardagar och schemalagt under helger ger fler möjligheter för arbetstagare att påverka sin vardag och arbetsgivaren får fler möjligheter att schemalägga för att bemanna verksamheten.</p> <p>- Enklare och större möjligheter att planera verksamheten effektivt gällande möten, utbildningar och övningar i samarbete med andra organisationer med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar.</p>	+					-			
1.11	<p>Arbetsorganisation</p> <p>- Fler tjänstgörande dagtid för uttryckande verksamhet då d-personal inte behöver nyttjas på samma sätt för skiftgång.</p>	+					-			
1.12	Hot och våld		0							

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.13	Ensamarbete - Minskad risk för ensamarbete under d-veckan med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar då det underlättar planering och schemaläggning.	+					-			
1.14	Information - Minskat behov av information från arbetsgivare till arbetstagare.	+					-			
1.15	Ledarskap - Minskad risk för slitningar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Bättre klimat på arbetsplatsen då möjlighet till 24h arbetspass under vardagar och schemalagt under helger ger fler möjligheter för arbetstagare att påverka sin vardag och arbetsgivaren får fler möjligheter att schemalägga för att bemanna verksamheten vilket kan motverka missnöjdhet.	+					-			
ANDRA ORGANISATORISKA OCH SOCIALA FAKTORER										
	Synpunkter utöver beskrivning av konsekvenser kopplat till aktuell förändring:									

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
2. FYSISKA FAKTORER										
2.1	Belysning		0							
2.2	Buller/vibrationer		0							
2.3	Inomhusklimat		0							
2.4	Luftföroreningar		0							
2.5	Kemikalier		0							
2.6	Lyfthjälpmedel		0							
2.7	Arbetsställningar		0							
2.8	Arbetsplatsens utformning		0							
2.9	Arbetslokaler		0							
2.10	Personalutrymmen		0							

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING						HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
2.11	<p>Personaltransporter</p> <p>- 2 färre arbetspass under 5 veckor. Dvs. 2 färre transporter till och från arbetsplatsen. Minskar risken för olycka samt minskar påverkan på miljö.</p> <p>- Transporter från arbetsplatsen efter 24h hårt belastat arbetspass ökar risken för olycka.</p>	+		X			Risken är större ja men statistiken för verksamheten visar att sannolikheten för störningar som medför utarbetning bedöms som låg. Arbetssätt med avlösning vid större händelser och möjlighet att planera om verksamheten under resterande del av arbetspass minskar risken markant. Möjlighet att stanna efter arbetspass och vila i logement finns till dess man känner sig utvilad nog att åka hem. Låga sjuktal samt få tillbud/olyckor under arbetstid indikerar att återhämtning erhålls med tidigare schema som möjliggjorde 24h arbetspass under veckodagar samt 24h arbetspass fre-lör samt lör-sön schemalagt under helg. I grundscemat är endast 2 arbetspass under 5 veckor arbetspass som är 24h. Rutiner för att motverka utarbetning finns redan inom organisationen men kommer ses över.	Arbetsgivare	Kontinuerligt	
2.12	Personlig skyddsutrustning		0							

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

2.13	Instruktioner/rutiner - Instruktion för bemanning. Behöver inte revideras lika mycket.	+							
2.14	Skyltning		0						
ANDRA FYSISKA FAKTORER									

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-11-19	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

Måndag-Söndag

	2019							2020						
	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
06:00	24	14	9	4	3	3	0	17	10	3	2	0	0	0
07:00	30	16	7	4	3	3	3	29	13	4	3	2	1	1
08:00	38	19	6	5	4	2	2	34	19	3	1	1	1	1
09:00	32	18	6	4	3	2	2	31	16	6	2	0	0	0
10:00	40	24	9	4	3	2	2	45	21	5	4	4	3	3
11:00	34	18	7	4	3	1	0	33	20	12	5	3	3	3
12:00	44	26	6	4	1	0	0	45	25	10	4	4	3	3
13:00	43	28	10	3	2	2	1	54	26	9	6	4	1	1
14:00	39	21	8	5	4	3	2	29	14	9	4	3	2	2
15:00	40	22	16	12	6	4	2	29	19	10	8	4	3	2
16:00	57	25	16	6	2	2	1	52	32	15	6	4	4	3
17:00	34	18	12	5	4	2	2	44	23	9	2	1	1	1
18:00	30	16	7	2	1	0	0	34	18	7	5	3	2	1
19:00	21	15	8	2	1	0	0	35	22	11	6	5	2	2
20:00	25	11	4	2	2	2	2	31	17	5	2	0	0	0
21:00	27	18	5	3	1	0	0	26	15	8	5	4	3	3
22:00	16	10	5	4	2	2	2	21	10	2	2	1	1	0
23:00	25	15	4	3	3	3	2	15	10	4	2	1	0	0
00:00	24	11	5	3	3	2	2	17	5	3	3	2	2	1
01:00	18	13	6	4	2	1	0	18	13	5	1	1	1	1
02:00	12	5	1	0	0	0	0	12	9	3	1	0	0	0
03:00	10	9	4	0	0	0	0	12	2	2	1	1	1	1
04:00	10	5	2	1	1	0	0	3	2	0	0	0	0	0
05:00	13	8	2	0	0	0	0	14	9	2	1	0	0	0
Totalt:	686	385	165	84	54	36	25	680	370	147	76	48	34	29
Totalt 23-06	112	66	24	11	9	6	4	91	50	19	9	5	4	3

Fredag-Lördag och Lördag-Söndag

	2019							2020						
	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
23:00	10	7	2	2	2	2	2	5	3	0	0	0	0	0
00:00	11	5	2	2	1	1	1	4	0	0	0	0	0	0
01:00	7	6	3	1	0	0	0	8	6	3	1	1	1	1
02:00	6	2	0	0	0	0	0	4	4	2	1	0	0	0
03:00	7	6	3	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
04:00	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
05:00	2	5	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0
Totalt:	46	31	11	5	3	3	3	26	16	5	2	1	1	1

Måndag-Söndag

	2021							2022						
	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
06:00	18	9	6	3	2	2	2	15	7	5	3	2	0	0
07:00	39	23	7	4	3	2	2	29	15	8	6	3	2	1
08:00	30	9	4	0	0	0	0	36	13	3	2	0	0	0
09:00	34	17	9	5	4	2	1	47	20	8	5	1	1	1
10:00	20	13	5	1	0	0	0	27	11	6	3	2	2	2
11:00	30	16	9	4	2	2	2	34	11	3	1	0	0	0
12:00	36	25	19	12	8	5	4	45	21	8	3	2	2	2
13:00	31	19	7	2	1	1	1	40	13	8	5	4	2	2
14:00	45	19	7	3	0	0	0	35	15	9	2	2	2	1
15:00	37	23	8	3	2	1	0	47	24	12	8	4	3	3
16:00	45	21	8	3	3	2	1	44	22	8	5	3	1	1
17:00	31	19	9	5	3	2	1	38	17	11	5	3	2	2
18:00	37	23	10	6	4	4	4	35	13	4	4	3	1	1
19:00	29	16	8	5	4	3	2	41	25	15	7	5	5	5
20:00	28	11	5	3	0	0	0	41	18	7	4	1	1	1
21:00	24	14	6	4	3	3	1	29	13	6	3	3	1	1
22:00	16	10	5	5	5	5	4	21	12	5	4	2	2	2
23:00	14	6	2	2	1	1	1	23	7	1	0	0	0	0
00:00	14	11	7	3	2	2	1	22	10	4	4	2	2	2
01:00	11	3	2	1	1	1	0	12	7	3	3	2	2	0
02:00	11	9	3	1	0	0	0	18	10	5	2	0	0	0
03:00	11	6	2	1	1	1	1	13	4	1	1	1	1	1
04:00	11	6	4	0	0	0	0	12	7	4	2	1	1	1
05:00	9	4	2	1	1	1	0	10	6	4	2	1	1	1
Totalt:	611	332	154	77	50	40	28	714	321	148	84	47	34	30
Totalt 23-06	81	45	22	9	6	6	3	110	51	22	14	7	7	5

Fredag-Lördag och Lördag-Söndag

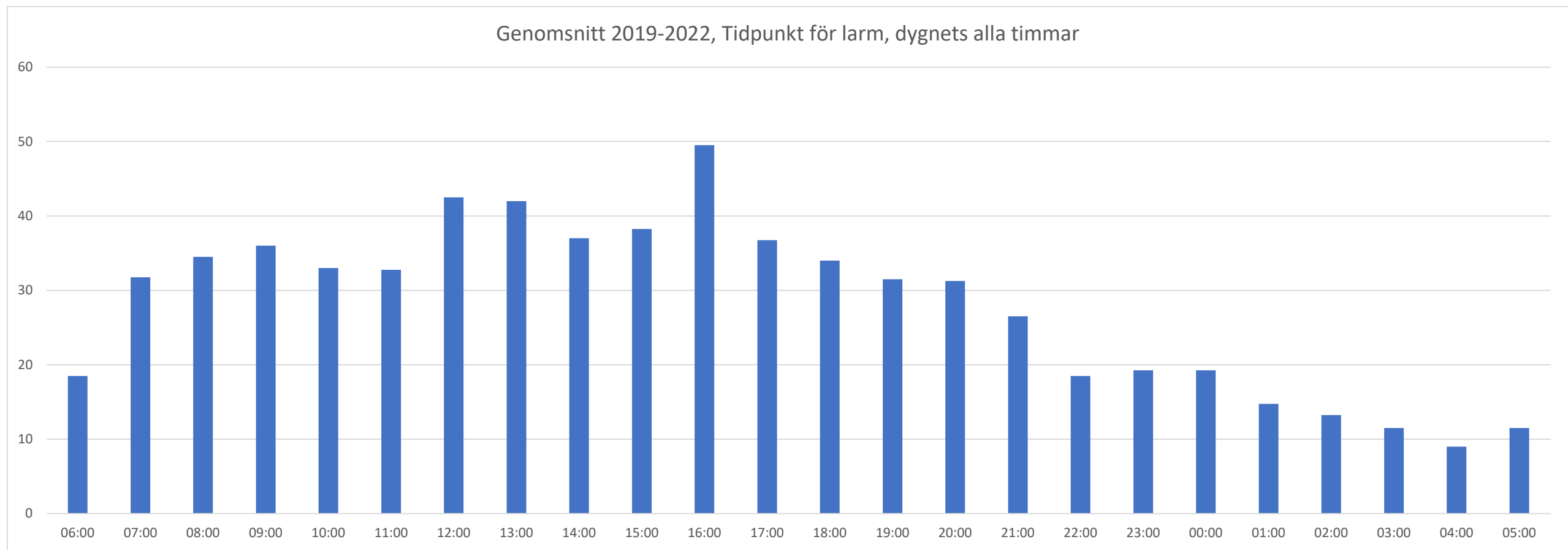
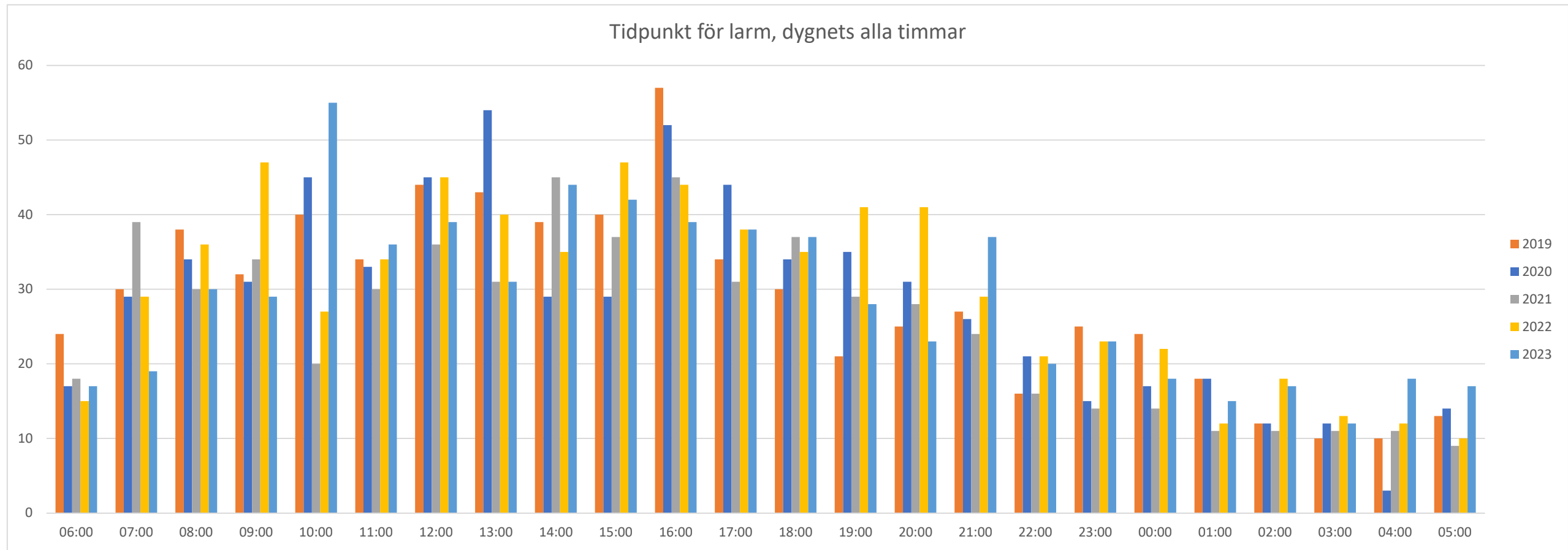
	2021							2022						
	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
23:00	7	4	0	0	0	0	0	9	2	0	0	0	0	0
00:00	6	4	1	1	1	1	1	6	1	1	1	1	1	1
01:00	8	1	1	1	1	1	0	5	3	2	2	1	0	0
02:00	6	4	2	1	0	0	0	5	3	1	0	0	0	0
03:00	7	3	2	1	1	1	1	4	0	0	0	0	0	0
04:00	4	2	1	0	0	0	0	5	3	1	0	0	0	0
05:00	5	1	0	0	0	0	0	3	1	1	0	0	0	0
Totalt:	43	19	7	4	3	3	2	37	13	6	3	2	1	1

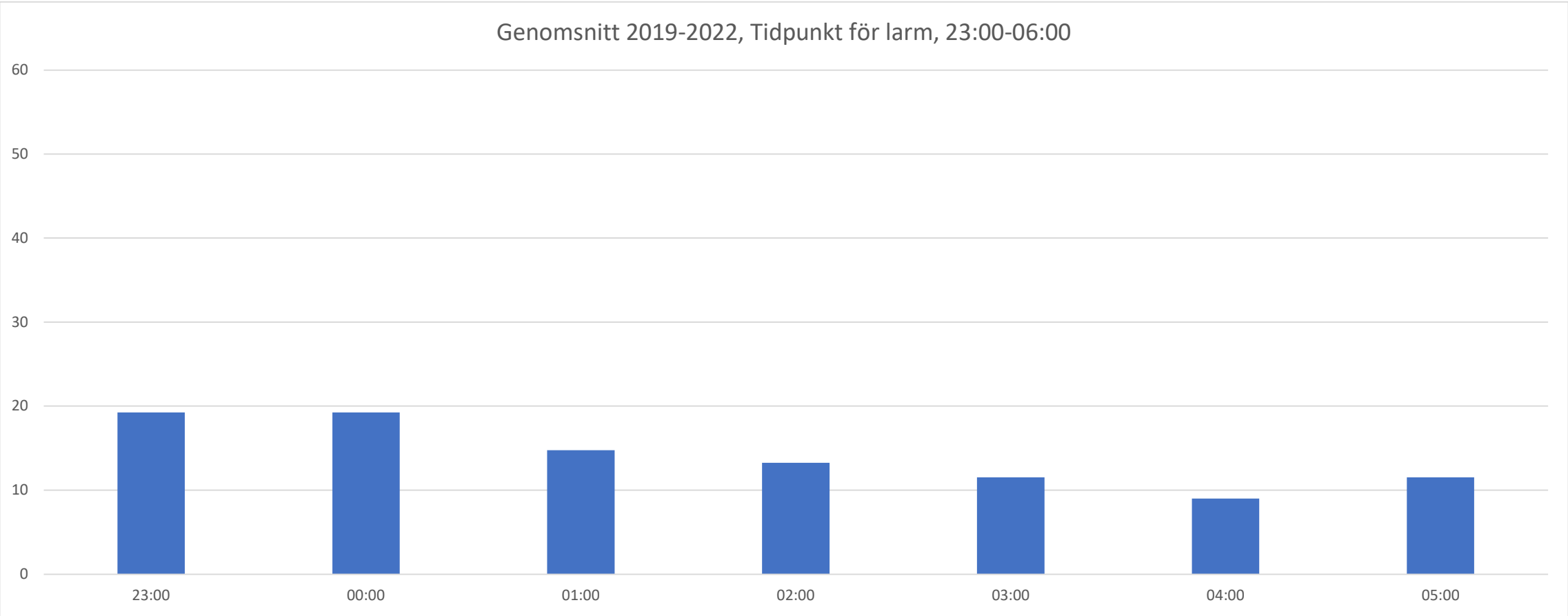
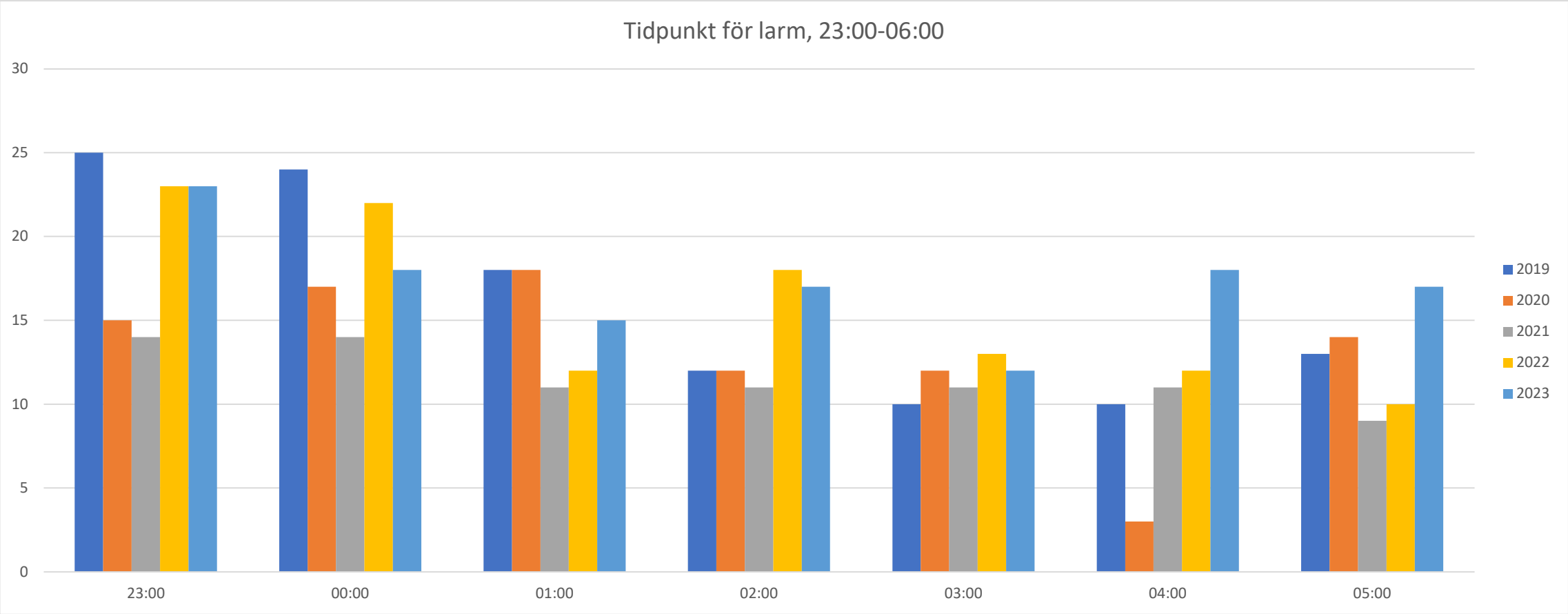
Måndag-Söndag

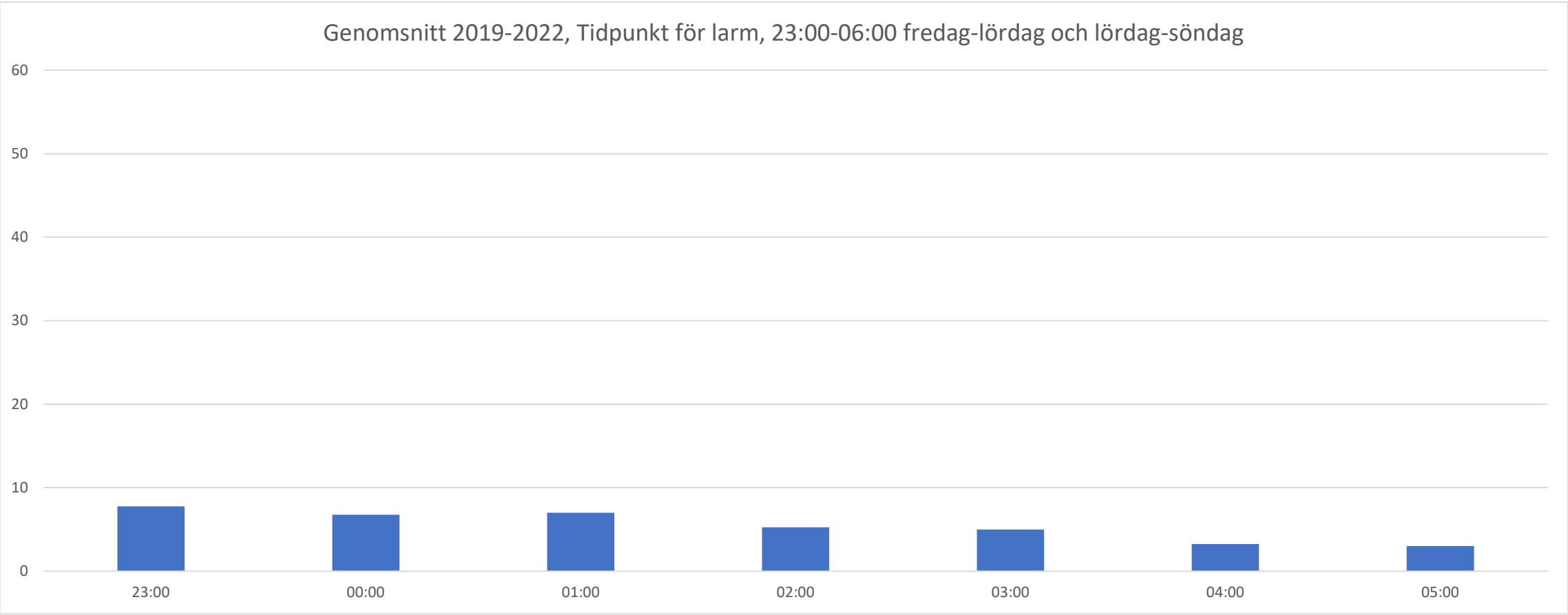
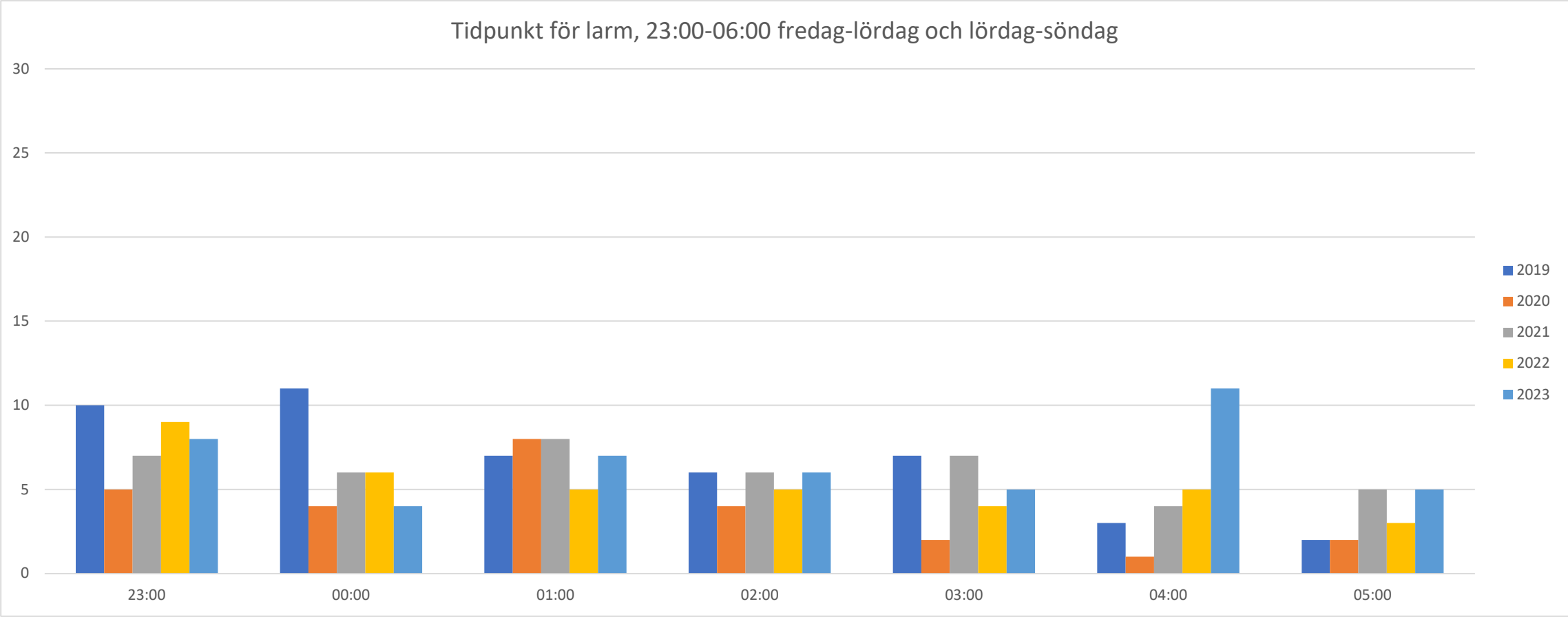
	Genomsnitt 2019-2022							2023 (t.o.m. 2023-11-19)						
	Totalt	>30 min	>60 min	>90 min	>120 min	>150 min	>180 min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
06:00	18,5	10	5,75	3	1,75	1,25	0,5	17	10	5	1	1	1	0
07:00	31,75	16,75	6,5	4,25	2,75	2	1,75	19	4	1	1	1	1	1
08:00	34,5	15	4	2	1,25	0,75	0,75	30	8	5	2	1	1	1
09:00	36	17,75	7,25	4	2	1,25	1	29	12	5	3	2	1	1
10:00	33	17,25	6,25	3	2,25	1,75	1,75	55	25	17	15	13	9	6
11:00	32,75	16,25	7,75	3,5	2	1,5	1,25	36	10	7	1	1	1	1
12:00	42,5	24,25	10,75	5,75	3,75	2,5	2,25	39	9	4	4	0	0	0
13:00	42	21,5	8,5	4	2,75	1,5	1,25	31	9	6	5	4	3	3
14:00	37	17,25	8,25	3,5	2,25	1,75	1,25	44	18	10	7	6	4	2
15:00	38,25	22	11,5	7,75	4	2,75	1,75	42	23	12	10	5	5	3
16:00	49,5	25	11,75	5	3	2,25	1,5	39	14	8	5	3	3	3
17:00	36,75	19,25	10,25	4,25	2,75	1,75	1,5	38	17	11	3	2	1	0
18:00	34	17,5	7	4,25	2,75	1,75	1,5	37	11	4	3	2	1	1
19:00	31,5	19,5	10,5	5	3,75	2,5	2,25	28	11	6	3	2	1	1
20:00	31,25	14,25	5,25	2,75	0,75	0,75	0,75	23	11	6	4	3	2	2
21:00	26,5	15	6,25	3,75	2,75	1,75	1,25	37	18	7	6	5	4	3
22:00	18,5	10,5	4,25	3,75	2,5	2,5	2	20	6	3	2	2	2	1
23:00	19,25	9,5	2,75	1,75	1,25	1	0,75	23	8	3	3	3	2	2
00:00	19,25	9,25	4,75	3,25	2,25	2	1,5	18	12	6	2	2	1	0
01:00	14,75	9	4	2,25	1,5	1,25	0,25	15	10	8	4	3	1	0
02:00	13,25	8,25	3	1	0	0	0	17	11	5	4	3	3	3
03:00	11,5	5,25	2,25	0,75	0,75	0,75	0,75	12	7	3	1	1	1	1
04:00	9	5	2,5	0,75	0,5	0,25	0,25	18	7	2	2	2	2	2
05:00	11,5	6,75	2,5	1	0,5	0,5	0,25	17	8	4	3	2	1	1
Totalt:	672,75	352	153,5	80,25	49,75	36	28	684	279	148	94	69	51	38
Totalt 23-06	98,5	53	21,75	10,75	6,75	5,75	3,75	120	63	31	19	16	11	9

Fredag-Lördag och Lördag-Söndag

	Genomsnitt 2019-2022							2023						
	Totalt	>30 min	>60 min	>90 min	>120 min	>150 min	>180 min	Totalt	>30min	>60min	>90min	>120min	>150min	>180min
23:00	7,75	4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	8	2	0	0	0	0	0
00:00	6,75	2,5	1	1	0,75	0,75	0,75	4	4	2	0	0	0	0
01:00	7	4	2,25	1,25	0,75	0,5	0,25	7	3	3	1	1	0	0
02:00	5,25	3,25	1,25	0,5	0	0	0	6	2	2	1	0	0	0
03:00	5	2,25	1,25	0,25	0,25	0,25	0,25	5	1	0	0	0	0	0
04:00	3,25	1,5	0,5	0	0	0	0	11	4	1	1	1	1	1
05:00	3	2,25	0,5	0	0	0	0	5	1	1	0	0	0	0
Totalt:	38	19,75	7,25	3,5	2,25	2	1,75	46	17	9	3	2	1	1

Nätter med fler än ett larm

	2019	2020	2021	2022	2023	Genomsnitt 2019-2022
Totalt	15	10	10	13	15	12
Fre-lör och lör-sön	10	1	6	4	6	5

MBL § 11 angående dispensansökan dygnsvila i Räddningstjänsten

Tid: 2023-11-23

Plats: Telefon

Parter: Kommunal, Vision, Ledarna och Piteå kommun

Närvarande: För kommunen: Anette Carlsson, Carina Åström, Jim Lundström

För Kommunal: Veronica Öhlund och Emelie Ullberg

För Vision: Michaela Gebing

För Ledarna: Daniel Granberg

Protokollförare: Anette Carlsson

Justerande: Anette Carlsson, Veronica Öhlund, Michaela Gebing, Daniel Granberg

§ 1

Arbetsgivaren redogör för bakgrunden och underlagen till den dispensansökan som arbetsgivaren vill besluta om.

Risk- och konsekvensanalys är genomförd tillsammans med fackliga representanter.

§ 2

Kommunal har tagit del av arbetsgivarens underlag och anser att arbetsgivaren kan gå vidare med dispensansökan.

Vision har tagit del av arbetsgivarens underlag och anser att arbetsgivaren kan gå vidare med dispensansökan.

Ledarna har tagit del av arbetsgivarens underlag och anser att arbetsgivaren kan gå vidare med dispensansökan.

§ 3

Förhandlingen avslutas.

Vid protokollet
Anette Carlsson

Justeras digitalt
Anette Carlsson, Piteå kommun
Veronica Öhlund, Kommunal
Michaela Gebing, Vision
Daniel Granberg, Ledarna

Dispensansökan

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn

2023-11-23

1. Ange om begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 eller bilaga till AB och i så fall vilken.

Begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 samt Bilaga R.

2. Vilken verksamhet och vilka delar av verksamheten är aktuell/aktuella för begäran av dispens?

Begäran berör Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyns verksamhet. Inom verksamheten berörs skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R, viss dagtidspersonal som arbetar enligt AB samt ett antal skiftgående vikarier som arbetar enligt AB.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass vid behov för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R. Dispens söks även för att möjliggöra ett grundläggande schema med 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass, arbete+jour, vid behov för viss dagtidspersonal som arbetar enligt AB.

Dispens söks för att möjliggöra 24h arbetspass, arbete+jour, för korttidsvikarier som i dagsläget går skiftgång enligt Bilaga R men egentligen ska arbeta enligt AB. (Förhoppningen är dock att korttidsvikarier för skiftgående personal ska kunna arbeta utifrån Bilaga R).

3. Vilken/vilka yrkesgrupp/yrkesgrupper är berörda av begäran av dispens och hur många arbetstagare i dessa grupper skulle beröras?

Brandmän:	24 st
Brandmän (vikarier):	5 st
Brandförmän:	5 st
Brandmästare:	5 st
Brandinspektörer:	7 st
Brandingenjörer:	2 st

4. Beskriv hur verksamheten är bemannad och hur belastningen ser ut. Ange om det saknas specifik kompetens eller dylikt. Om så är fallet vilken/vilka kompetenser saknas och vilka konsekvenser får det?

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn består av en heltids- samt en RIB-station i Piteå (samma byggnad), en RIB-station i Älvsbyn och en RIB-station i Vidsel. I Piteå kommun finns även tre räddningsvärn: Norrfjärden, Infjärden och Långträsk. Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn är en del av Räddningssamverkan Nord där 19 kommuner ingår för att skapa ett övergripande ledningssystem. Inom Räddningssamverkan Nord finns ett antal övergripande ledningsfunktioner som bemannas gemensamt av deltagande organisationer.

På heltidsstationen i Piteå tillämpas skiftgång enligt Bilaga R för brandmän, brandförmän samt brandmästare. På stationen finns dygnet runt, året runt, minst ett befäl samt fem brandmän i tjänst (1+5).

Det finns fem skiftlag på stationen i Piteå varav ett skiftlag varje vecka utgår från dagtid måtors 07:30-16:30 och fre 07:30-13:30, samtliga pass med måltidsuppehåll. Övriga fyra skiftlag arbetar delade dygn mån-fre 07:30-17:30/17:30-07:30 och "förtätat" fredag-lördag och lördag-

söndag 17:30-17:30 (dygnspass), samtliga pass med måltidsuppehåll. Dagtid mån-fre finns enligt grundschemat upp till två skiftlag på stationen. Mellan 23:00-06:00 är det icke planerad verksamhet inklusive nattvila, dvs. tjänstgörande personal har möjlighet till nattvila på arbetsplatsen i eget logement om verksamheten medger. Genomsnittlig arbetstid är 42h/vecka. Under semesterperiod på sommaren går verksamheten ner till fyra skiftlag och skiftgång med delade dygn under veckan och dygnspass under helgen tillämpas för samtliga skift. Nuvarande schema finns presenterat i Bilaga 1.

Personal från skiftlaget som endast går dagtid en vecka i taget ("dagtidsvecka") nyttjas vid behov i uttryckande skiftlag för att täcka upp vid ex. utbildning, övning, samverkan, sjukdom eller ledighet. Det kan innebära att någon som jobbar ett pass 07:30-16:30 under sin dagtidsvecka vissa dagar stannar till 17:30 för att täcka upp på uttryckande skift. Det innebär även att någon som jobbar ett pass 07:30-16:30 under sin dagtidsvecka fortsätter och jobbar till 17:30 och därefter går på ett nattpass 17:30-07:30.

På heltidsstationen i Piteå samt RIB-stationen i Älvsbyn arbetar brandinspektörer samt brandingenjörer dagtid enligt AB mån-fre 07:30-16:30, med lunchrast. Brandinspektörer samt brandingenjörer kan inneha olika befälskompetenser vilket möjliggör tjänstgöring i varierande ledningsfunktioner.

De ledningsfunktioner som bemannas av Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn är styrkeledare, insatsledare, regional insatsledare, ledningsbefäl, vakthavande befäl samt vakthavande räddningschef.

Samtliga med befälskompetens förväntas kunna tjänstgöra som styrkeledare i uttryckande skift på stationen i Piteå vid behov. Vanligtvis innehar brandmästare eller brandförman funktionen styrkeledare. Brandinspektörer samt brandingenjörer har dock kompetens att tjänstgöra i funktionen och ska kunna göra det vid behov.

Ledningsfunktionen insatsledare bemannas av brandmästare, brandinspektörer samt brandingenjörer med befälskompetens för funktionen. Insatsledarfunktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

Regional insatsledare är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen bemannas av person med en högre befälskompetens än grundnivån för insatsledare, ex. brandmästare, brandinspektör samt brandingenjör med erfarenhet eller utbildning som bedöms lämplig. Funktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

Ledningsbefäl är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen sitter i Räddningscentralen tillsammans med Vakthavande befäl. För tjänstgöring i funktionen ska lägst befälskompetens för styrkeledare uppfyllas. Funktionen tjänstgör måndag-söndag 09:00-18:00.

Vakthavande befäl är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Funktionen sitter i Räddningscentralen som är samlokaliserad med SOS Alarm i Luleå. För tjänstgöring i funktionen ska lägst befälskompetens insatsledare uppfyllas. Funktionen tjänstgör dygnet runt, året runt, med dygnstjänstgöring 10:00-10:00.

Vakthavande räddningschef är en ledningsfunktion som bemannas gemensamt av deltagare i Räddningssamverkan Nord. Räddningschefer utsedda av styrgrupp för samverkan bemannar funktionen. Funktionen är en beredskapsfunktion i hemmet utanför ordinarie arbetstid.

För tillfället bedöms det inte saknas någon kompetens för att kunna upprätthålla bemanning enligt handlingsprogram. Risken är dock att ett nytt schema medför att personal med befälskompetens väljer att lämna verksamheten och verksamheten kan därmed få svårt att bemanna den egna organisationens ledningsfunktioner men även Räddningssamverkan Nords ledningsfunktioner. Flertalet anställda med befälskompetens tjänstgör i flera ledningsfunktioner och verksamheten har för närvarande ett behov att anställda tjänstgör i olika ledningsfunktioner för att effektivt kunna bemanna verksamheten. Att rekrytera färdigutbildad personal samt personal med befälskompetens är av erfarenhet svårt inom räddningstjänsten.

5. *Beskriv om det finns specifika faktorer kopplade till tredje man (till exempel patient, brukare, barn civilsamhälle eller dylikt) som särskilt behöver beaktas när verksamheten bemannas.*

Räddningstjänstens grunduppdrag är att verka för tredje man. Utdrag ur Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 1 kap. 2 §:

“Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.”

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn utgör även en statlig nationell resurs på uppdrag av MSB i form av saneringsenhet. För detta uppdrag ställs vissa krav på verksamheten, bl.a. tjänstgöringstid, samt att personalen ska genomgå särskild utbildning för att kunna verka vid räddningsinsatser där behov av personsanering i större mängd finns.

6. *Finns det andra faktorer som påverkar möjligheten att bemanna, såsom hög andel deltidsarbete, frånvara, svårigheter att rekrytera eller dylikt?*

Antalet individer som söker sig till Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har minskat över åren. Det är Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyns uppfattning är att detta är fallet för de flesta räddningstjänsterna i Sverige. Samtidigt har antalet individer som söker sig bort från räddningstjänsten ökat vilket resulterat i en högre personalomsättning än historiskt. Varför fler väljer att lämna räddningstjänsten är svårt att svara på men ett schema som hos arbetstagare upplevs som sämre än nuvarande schema ser inte vi som arbetsgivare är något som kommer påverka dessa trender positivt.

Ett upplevt försämrat schema i kombination med försämrade pensionsavtal som trädde i kraft vid årsskiftet 2023 kan troligen minska yrkets attraktivitet. Detta i kombination med de industriella satsningar som genomförs i Norr- och Västerbotten riskerar medföra att antalet sökande minskar ytterligare samtidigt som antalet som väljer att lämna riskerar att öka. Här kan schema såklart spela in i om någon väljer att söka sig till eller lämna räddningstjänstens verksamhet.

7. *Beskriv verksamhetens geografiska förutsättningar, till exempel om det rör sig om glesbygd med långa pendlingsavstånd eller dylikt?*

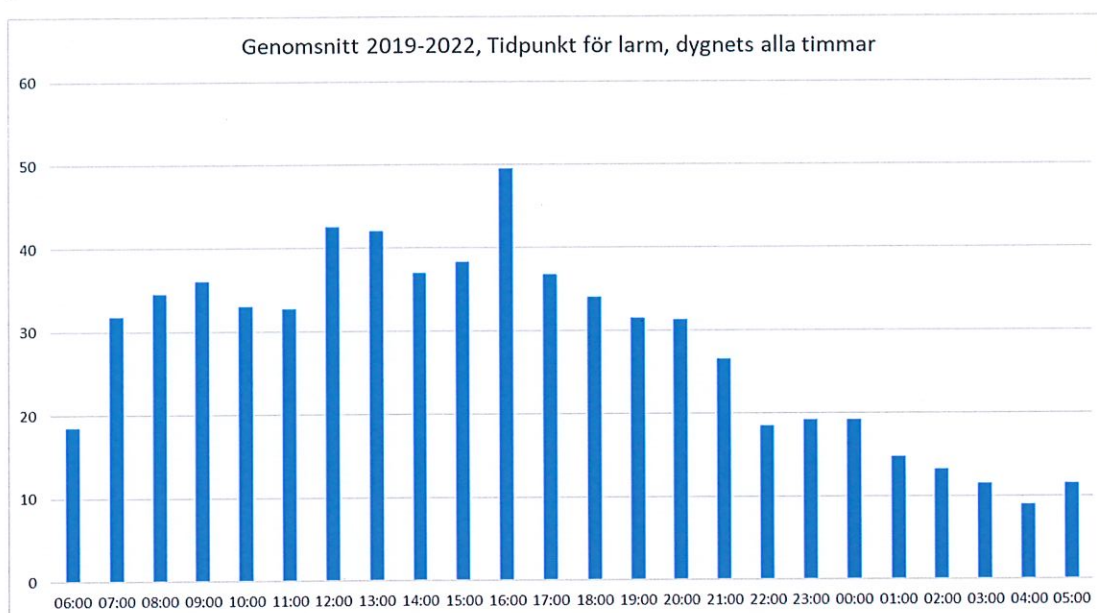
Piteå kommun består av en mindre stad (Piteå) med ca. 20 000 invånare i stadskärnan och ca. 20 000 utanför stadskärna i byar inom ca. 2-3 mils radie. Älvsbyns kommun som också ingår i verksamheten ligger ca. 5 mil från Piteå bilvägen och är en mindre kommun med ca. 8000 invånare. Andra städer i närheten är Luleå, ca. 6 mil bilväg, och Skellefteå, ca. 8 mil bilväg.

På heltidsstationen i Piteå arbetar individer som är bosatta i Piteå, Luleå, Skellefteå och Älvsbyn. Ett schema som är mindre attraktivt för de anställda riskerar att försvåra rekrytering av personal ytterligare och begränsa rekryteringsområdet då pendlingsavstånd medför större svårigheter att kombinera arbete och fritid.

8. Ange genomsnittlig andel aktivt arbete under jour för berörd/berörda yrkesgrupp/yrkesgrupper. Bifoga statistik om sådan finns att tillgå.

Statistiken som presenteras nedan är hämtad från händelserapporter i räddningstjänstens verksamhetssystem Daedalos. Statistiken från Daedalos finns sammanställd i Bilaga 3 och utgår från perioden 2019 t.o.m 2022. Statistik för 2023 finns även presenterad nedan och i Bilaga 3 men gäller endast larm t.o.m. 2023-11-19 då sammanställningen gjorts innan årets slut. Statistiken för 2023 visar på ett något högre antal larm än tidigare år och anledning till detta bedöms bero på deltagandet i Räddningssamverkan Nord sedan 2023-01-10 samt införandet av nya larmplaner med en mer proaktiv utalarmering än tidigare år. Värdena som presenteras är avrundade till närmaste heltal.

Figur 1. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 fördelat över dygnets 24 timmar.

Tabell 1. Varaktighet av larm från statistik i diagram 1. För 2023 ingår statistik t.o.m 2023-11-19.

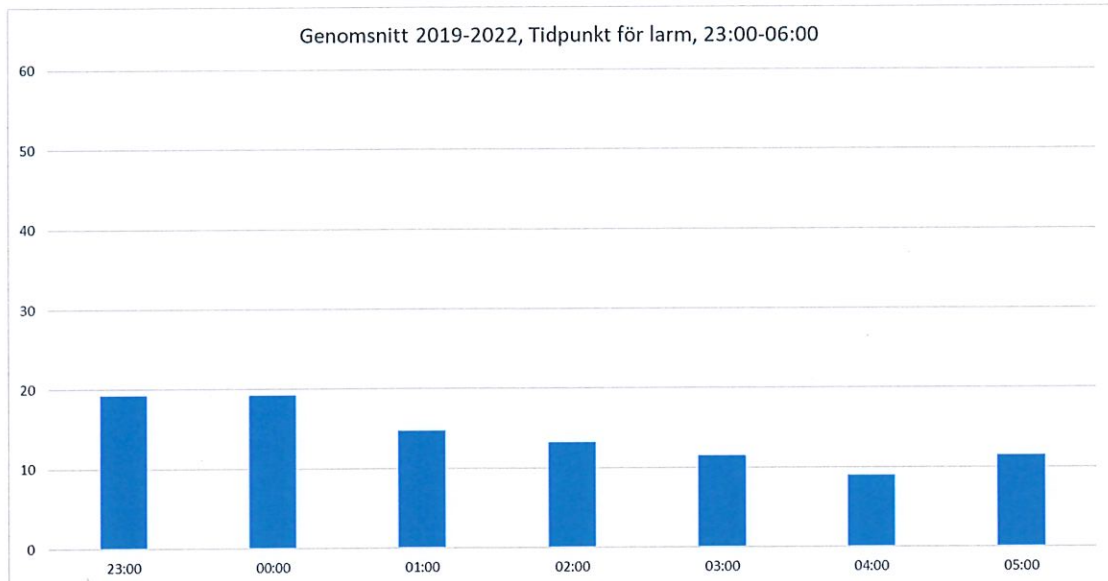
	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	686	680	611	714	684	673
>30 min	385	370	332	321	279	352
>60 min	165	147	154	148	148	154
>90 min	84	76	77	84	94	80
>120 min	54	48	50	47	69	50
>150 min	36	34	40	34	51	36
>180 min	25	29	28	30	38	28

Figur 1 och Tabell 1 visar att det genomsnittliga antalet larm till stationen i Piteå under perioden 2019-2022 uppgår till 673 st/år. Vilket innebär 1,84 larm/dygn. Ungefär hälften av dessa larm, 352 st, har haft en varaktighet kortare än 30 minuter. Mindre än en fjärdedel, 154 st, har haft en varaktighet kortare än 60 minuter osv. De flesta larm till stationen i Piteå inkommer under dagtid. De flesta larm som inkommer har kort varaktighet och är inte hårt belastande händelser. Det förekommer utdragna och/eller hårt belastande räddningsinsatser

men dessa är få till antalet och verksamheten har arbetssätt och rutiner för att motverka utarbetning kopplat till räddningsinsats, mer om detta under pkt. 11.

I diagram 2 redovisas genomsnittligt antal inkomna larm årligen under åren 2019-2022 under icke planerad verksamhet, inklusive nattvila, mellan 23:00 och 06:00 (den del av ett arbetspass som kan likställas med jour).

Figur 2. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 (kan likställas med jourtid).

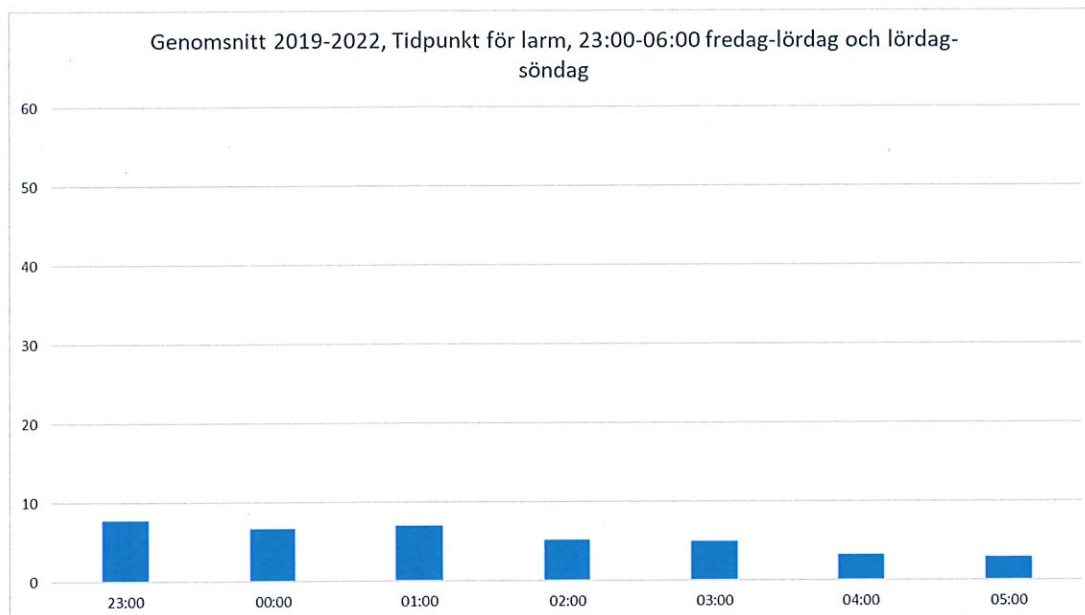
Tabell 2. Varaktighet av larm från statistik i diagram 2. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	112	91	81	110	120	99
>30 min	66	50	45	51	63	53
>60 min	24	19	22	22	31	22
>90 min	11	9	9	14	19	11
>120 min	9	5	6	7	16	7
>150 min	6	4	6	7	11	6
>180 min	4	3	3	5	9	4

Figur 2 och tabell 2 visar att under perioden 2019-2022 har antalet larm mellan 23:00-06:00 i genomsnitt varit 100 st/år. Tabell 2 redovisar även följande:

- I snitt var 4:e natt sker ett larm under "jourtid".
- I snitt var 7:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 30 minuter under "jourtid".
- I snitt var 17:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 60 minuter under "jourtid".
- I snitt var 33:e natt sker ett larm med varaktighet längre än 90 minuter under "jourtid".
- I snitt var 52:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 120 minuter under "jourtid".
- I snitt var 61:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 150 minuter under "jourtid".
- I snitt var 91:a natt sker ett larm med varaktighet längre än 180 minuter under "jourtid".

I diagram 3 redovisas genomsnittligt antal inkomna larm årligen under åren 2019-2022 under icke planerad verksamhet, inklusive nattvila, mellan 23:00 och 06:00 (den del av ett arbetspass som kan likställas med jour), fredag-lördag samt lördag-söndag då nuvarande schema innehåller 24h arbetspass.

Figur 3. Diagram genomsnittligt antal inkomna larm årligen under perioden 2019-2022 under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 (kan likställas med jourtid) fredag-lördag samt lördag-söndag då nuvarande grundschema innehåller 24h arbetspass.

Tabell 3. Varaktighet av larm från statistik i diagram 3. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
<30 min	46	26	43	37	46	38
>30 min	31	16	19	13	17	20
>60 min	11	5	7	6	9	7
>90 min	5	2	4	3	3	4
>120 min	3	1	3	2	2	2
>150 min	3	1	3	1	1	2
>180 min	3	1	2	1	1	2

Figur 3 och tabell 3 visar att under perioden 2019-2022 har antalet larm mellan 23:00-06:00 fredag-lördag eller lördag-söndag i genomsnitt varit 38 st/år. Tabell 3 redovisar följande:

- I snitt var 3:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm under "jourtid".
- I snitt var 5:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 30 minuter under "jourtid".
- I snitt var 15:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 60 minuter under "jourtid".
- I snitt var 26:e natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 90 minuter under "jourtid".
- I snitt var 52:a natt fredag-lördag eller lördag-söndag sker ett larm med varaktighet längre än 180 minuter under "jourtid".

Tabell 4. Antal nätter mellan 23:00-06:00 där fler än ett larm inkommit. För 2023 ingår statistik t.o.m. 2023-11-19.

	Antal 2019	Antal 2020	Antal 2021	Antal 2022	Antal 2023*	Genomsnitt 2019-2022
Totalt	15	10	10	13	15	12
Fredag- Lördag och Lördag- Söndag	10	1	6	4	6	5

Tabell 4 visar att under perioden 2019-2022 har antalet nätter med fler än ett larm mellan 23:00-06:00 varit i genomsnitt 12 st/år. Antalet nätter med fler än ett larm mellan 23:00-06:00 fredag-lördag och lördag-söndag har i genomsnitt varit 5 st/år. Statistiken visar på att flertalet störningar under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 är sällan förekommande. Av erfarenhet inom verksamheten och tillgängliga händelserapporter är de flesta störningar inte hårt belastande för arbetstagare då det sällan rör sig om utdragna händelser eller fysiskt krävande arbete. Dessa typer av händelser förekommer dock men verksamheten bedömer att de arbetsätt och rutiner som tillämpas inom verksamheten motverkar utarbetning av personal och möjliggör erforderlig återhämtning för arbetstagare.

9. *Beskriv förväntad utveckling och belastning på verksamheten under de kommande 12 månaderna.*

Belastning sett till antal räddningsinsatser har legat relativt konstant de senaste 5 åren och under kommande 12 månaderna bedöms att likvärdig belastningen kommer kvarstå. Under senaste två åren har en viss ökning skett, troligtvis pga. en mer proaktiv utalarmering efter införandet av nya larmplaner kopplat till Räddningssamverkan Nord. Ökningen bedöms dock inte innebära, eller kommer innebära, något stor ökning i belastning för arbetstagare då merparten av ökningen genererar motbud innan framkomst.

Större förändringar som kan tänkas påverka verksamheten under kommande 12 månader är fortsatt utveckling av det övergripande ledningssystemet Räddningssamverkan Nord samt uppbyggnaden av det civila försvaret.

Räddningssamverkan Nord är ett samarbete mellan 19 kommuner i Norr- och Västerbotten med avsikt att uppfylla ny lagstiftning som kräver att kommuner ska samverka och upprätthålla en övergripande ledning dygnet runt, året runt. Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har deltagit i Räddningssamverkan Nord sedan 2023-01-10 och det pågår ständig utveckling av ledningssystemet för att möta kraven i lagstiftning och behoven i samhället. Detta har under året krävt flertalet utbildningsinsatser internt samt utökad samverkan med andra organisationer inom ett flertal områden. Under kommande år bedöms utbildningsbehovet samt behovet av utökad samverkan bestå. Detta medför att verksamheten har behov att enkelt och effektivt kunna planera och schemalägga personal för att både bemanna utryckande verksamhet lokalt, delta eller hålla utbildningar samt samverka med andra organisationer. Något som bedöms försvåras avsevärt om möjlighet till 24h arbetspass inte finns, varför beskrivs mer ingående under pkt. 11.

Uppbyggnaden av det civila försvaret bedöms kunna påverka belastningen på verksamheten under kommande 12 månader. Det pågår flertalet utredningar på statlig nivå som kommer påverka kommuner och däribland räddningstjänsten. Vad dessa utredningar innebär för räddningstjänsten är svårt att i detalj svara på i dagsläget men utbildning av personal inom ett

flertal områden kopplat till räddningstjänst under höjd beredskap är högst troligt. Även detta medför att verksamheten har behov av att enkelt kunna planera och schemalägga personal för att både bemanna utryckande verksamhet och delta eller hålla i utbildningar. Något som försvåras avsevärt om möjlighet till 24h arbetspass inte finns.

Belastning för verksamheten sett till möjlighet att bemanna den utryckande verksamheten kommande 12 månaderna är svår att bedöma då det förekommer diskussioner på arbetsplatsen om att söka tjänstledigt samt säga upp sig pga. de ändringar i schemat som krävs för att uppfylla gällande avtal. Vid större bortfall av personal finns risk för svårigheter att bemanna den utryckande verksamheten med likvärdig kompetens som finns i dagsläget samtidigt som behov av fortbildning och samverkan finns internt samt med samverkande parter.

10. Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt AB eller tillämplig bilaga till AB ska kunna förläggas.

Arbetsgivare samt arbetstagarorganisationer har tillsammans tagit fram schemaförslag som bedömts genomförbara och uppfylla gällande regler enligt Bilaga R, schemaförslag finns i Bilaga 1. Schemaförslag 1-3 med upp till 20h långa arbetspass under helg har under arbetets gång lagts åt sidan då det framkommit att dessa schemaförslag inte uppfyller gällande avtal med anledning av regler/tolkningar kring dygnsbryt.

Schemaförslag 4-6 har därför tittats vidare på och skulle behov att frångå nuvarande schema uppstå kommer schemaförslag 6 tillämpas. En risk- och konsekvensanalys har genomförts för att belysa riskerna att fortsätta ha möjlighet till 24h arbetspass under vardagar vid behov och schemalagt 24h arbetspass fredag-lördag samt lördag-söndag, risk- och konsekvensanalys finns i Bilaga 2. Risk- och konsekvensanalysen ligger till grund ligger till grund för dispensansökan.

11. Beskriv varför det krävs en dispens och utveckla varför arbetstid och jourtid, som sammantaget uppgår till 20 timmar, inte är tillräckligt för verksamheten. Beskriv också vilka konsekvenser en sådan schemaläggning skulle medföra för verksamheten.

Den risk- och konsekvensanalys som genomförts inom verksamheten visar på flertalet positiva effekter för verksamheten att fortsatt möjliggöra 24h arbetspass under vardagar och i grundschemat tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag jämfört med att övergå till som längst 20h arbetspass. Det lyfts även ett fåtal negativa konsekvenser i analysen men dessa bedöms dock utifrån statistik ha låg sannolikhet och de arbetssätt och rutiner som finns inom verksamheten bedöms motverka riskerna samt konsekvenserna ytterligare.

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn tillämpar ett femskifts system där personal var femte vecka arbetar en så kallad "dagtidsvecka". Med hjälp av dagtidsveckan utförs bl.a. kompetenshöjning av personal samt förebyggande åtgärder samt serviceuppdrag inom kommunen. Under dagtidsveckan kan personal genomföra kompetenshöjande insatser inom det egna skiftlaget eller genomföra andra internat/externa insatser till gagn för verksamheten eller kommunen. Dagtidsveckan skapar även möjlighet för utryckande skiftlag att genomföra kompetenshöjande insatser i större utsträckning än om endast fyra skiftlag skulle funnits att tillgå. Personal från dagtidsveckan kan möjliggöra för verksamheten ett effektivt sätt att planera möten, utbildningar och övningar samtidigt som de kan täcka upp vid sjukdom och VAB. Dagtidsveckan innebär även att vi under en stor del av dygnet när merparten av

händelser sker har extra personal att tillgå för att effektivt kunna bedriva räddningsinsats. Det förebyggande arbete som bedrivs under dagtidsveckan varierar och inkluderar bl.a. utbildning av skolungdomar och kommunala verksamheter i grundläggande brandsäkerhet samt service och underhåll av brandskydd i kommunala fastigheter. Under dagtidsveckan sker även mycket utvecklingsarbete av arbetsätt kopplat till räddningsinsats för att öka effektivitet samt säkerställa god arbetsmiljö för personalen.

Den möjlighet till 20h arbetspass som kollektivavtalet möjliggör inskränker kraftigt på de möjligheter verksamheten har att samordna kompetenshöjning av personal, utveckling av verksamheten samt samverka med andra organisationer. Detta då bl.a. möten, utbildningar och övningar där personal från samtliga skiftlag behöver medverka begränsas till halvdagar eftersom personal som genomfört ett nattpass inte kan arbeta längre än till 13:30, dvs. 20h arbetspass. Detta skulle kräva att vi dubblar antalet träffar för att lyckas få likvärdig tid som är möjligt med nuvarande möjlighet till 24h arbetspass. Detta i sin tur skulle kräva att externa utbildare behöver kallas till fler tillfällen samt att arbetsprocesser risker att bli långdragna.

Om personal som i grundschemat är schemalagd ett nattpass inte kan genomföra detta nattpass och sedan stanna ett helt efterföljande dagpass för ett möte, utbildning eller övning kommer fler från dagtidsveckan behöva schemaläggas på nattpass. Detta påverka i sin tur verksamhetens möjligheter till kompetenshöjning, förebyggande åtgärder, kommunal service och utvecklingsarbete negativt då stora delar av detta möjliggörs av personal från dagtidsveckan. Detsamma gäller om någon som är inplanerad på ett möte, utbildning eller övning under ett dagpass inte kan fortsätta och arbeta ett anslutande nattpass som denne enligt grundschemat är schemalagd. Om fler från dagtidsveckan behövs för att bemanna den uttryckande verksamheten påverkas även vår förmåga vid räddningsinsats negativt då vi blir färre tjänstgörande dagtid vilket är den del av dygnet då flest händelser inträffar.

Det administrativa arbetet som skulle krävas för att planera verksamheten med så likvärdigt resultat som i dagsläget utan möjlighet till 24h arbetspass under vardagar bedöms bli extremt tidskrävande. Risken är att det utvecklingsarbete och de kompetenshöjande insatser som i dagsläget genomförs kommer stanna av då det blir för krångligt att samordna allt för att få ut så stor effekt som möjligt i samhället, en effekt som troligtvis ändå inte kommer kunna bli lika stor som vid möjlighet till 24h arbetspass.

Då Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn utgör en statlig saneringsresurs ser verksamheten även ett behov att möjliggöra schemaläggning av 24h arbetspass med anledning av det avtal verksamheten har med MSB. I detta avtal står det att avtalspart enskilt ska kunna verka upp till 24h vid aktivering. Att i samband med räddningsinsats kunna verka enskilt upp till 24h utifrån gällande kollektivavtal bedömer vi är möjligt då det skulle klassificeras som övertidsarbete. Under året har vi dock upplevt behov av att även kunna schemalägga saneringsresursen i samband med vissa händelser, ex. EU-toppmöte. Att endast ha möjlighet till 20h arbetspass ser verksamheten som en begränsning och möjlighet till 24h schemaläggning bedöms underlätta schemalagd bemanning av saneringsresurs vid behov, ett behov som bedöms uppstå sällan.

Statistiken visar på en låg belastning/påverkan kopplat till räddningsinsats under dygnet alla timmar men speciellt under den vila som möjliggörs under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00. De händelser som räddningsstyrkan i Piteå responderar på är vanligtvis korta och ej speciellt fysiskt eller mentalt påfrestande. Oavsett när under dygnet en händelse inträffar har

verksamheten rutiner för att motverka att personalen blir utarbetad om det visar sig att händelsen är påfrestande fysiskt eller mentalt. Befäl på plats vid en räddningsinsats har ett ansvar att se till att arbetsmiljön för personal är god. Vid krävande räddningsinsatser sker avlösning av personal efter att de verkat en viss tid, hur lång tid varierar från en insats till en annan och utgår från befälets samt personalens egna bedömningar.

Personal som blivit avlöst från en insats åker tillbaka till stationen för att vila upp sig för att eventuellt återvända till insatsen och avlösa någon annan efter ett antal timmar. Vanligtvis behövs inte detta och personalen kan återhämta sig på stationen tills skiftbyte då de kan åka hem. Efter vissa typer av insatser förekommer det att personal som lösts av skickas hem för återhämtning istället för att återhämta sig på stationen, detta förekommer dock väldigt sällan då bedömning inte visat på det behovet. Under tiden personal återhämtar sig på stationen kan de behöva rycka ut på nya larm som inkommer. Statistiskt sett så är sannolikheten för detta dock väldigt låg och i Piteå har man utöver heltidsstyrkan även en RIB-styrka som skulle kunna nyttjas för andra larm om personalen från heltidsstyrkan inte bedöms kunna rycka ut på nya larm under en viss period. Inom räddningssamverkan Nord tillämpar man även gränslös räddningstjänst vilket innebär att avlösning vid större insatser kan komma från annan kommun och under en större pågående händelse kan resurser från annan kommun även åka på nya larm.

Arbetstagare som under vardagar tjänstgör 24h verkar sällan i uttryckande tjänst hela arbetspasset. Vanligtvis har arbetstagaren efter sitt nattpass eller inför sitt nattpass deltagit vid ett möte, en utbildning eller en övning som inte riskerar att skapa en lika hård belastning som en uttryckande tjänst har. I nuvarande grundschema finns det två arbetspass som är 24h långa och dessa är fredag-lördag och lördag-söndag. Under dessa 24h helgpas tjänstgör arbetstagaren i uttryckande tjänst under hela arbetspasset och risken att arbetstagaren blir utarbetad kan därmed bedömas som högre än under ett 24h arbetspass en vardag. Under dessa 24h helgpas planerar dock verksamheten sällan in krävande övningar eller arbeten för att minska risken att personal blir utarbetad vid räddningsinsatser som kan medföra en hård belastning under längre tid. Avlösning under pågående räddningsinsats sker såklart även under helgpas för att motverka utarbetning. Om vilan under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 under ett helgpas påverkats i stor utsträckning pga. en större händelse, eller flera mindre händelser, har arbetsledare möjlighet att omprioritera verksamheten för att möjliggöra återhämtning på arbetsplatsen i väntan på eventuella nya larm, dvs. vila kan förläggas till andra tider än 23:00-06:00. Skulle någon efter ett 24h arbetspass känna sig utarbetad och har behov av att vila innan den beger sig hemåt för att minska risken för en olycka under färden finns även möjlighet att vila på arbetsplatsen efter avslutat arbetspass.

Grundschema innebär endast två 24h arbetspass under varje period om fem veckor för en arbetstagare. Grundschema tillgodoser även likvärdig vila efter dessa 24h arbetspass. I snitt bedömer arbetsgivaren att det som mest läggs ut tre 24h arbetspass per individ under varje period om fem veckor. Dvs. 24h arbetspass används sparsamt inom verksamheten men möjliggör för verksamheten att effektivt kunna bedriva den verksamhet som det finns behov för. Verksamheten har arbetat på detta sätt under lång tid och varken arbetstagare eller arbetsgivare ser någon större risk att möjliggöra 24h arbetspass under vardagar vid behov samt tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag och lördag-söndag enligt nuvarande schema istället för upp till 20h arbetspass enligt kollektivavtal. Låga sjuktal inom verksamheten, lägst inom kommunen, och få anmälda tillbud och olyckor bedöms visa på en god arbetsmiljö.

Schemaförslag 4-6 som arbetats fram bedöms av arbetstagarna som en stor försämring mot nuvarande schema. Förslag 4 innebär att 4 av 5 helger är påverkade, förslag 5 innebär att 3 av 5 helger är påverkade och förslag 6 innebär att 2 av 5 helger är påverkade. Förslag 6 innebär lika många påverkade helger som nuvarande schema, 2 av 5, men den skiftgång som det innebär bedöms påverka möjligheten att kombinera arbete och fritid/familjeliv väldigt negativt jämfört med nuvarande schema. Vi som arbetsgivare önskar såklart att arbete och fritid ska kunna kombineras och att både arbetsgivare och arbetstagare ska vara nöjda med det schema som tillämpas. Då statistiken visar på en låg genomsnittlig belastning under icke planerad verksamhet mellan 23:00-06:00 under de 24h arbetspass som finns fredag-lördag och lördag-söndag och dessa arbetspass upplevs som attraktivare för arbetstagare så innebär det att även vi som arbetsgivare ser en sådan schemalösning som mer attraktivt.

Att inte ha möjlighet till 24h arbetspass under vardagar ses inte bara av arbetsgivaren som en stor begränsande faktor för verksamheten. Även arbetstagarna ser detta som en försämring då möjlighet att planera verksamhet utifrån verksamhetens behov begränsas samtidigt som arbetstagarnas möjlighet till ledighet och byten minskar. Möjligheten att kombinera arbete och fritid/familjeliv samt möjlighet att påverka sitt schema minskar helt enkelt.

Vi som arbetsgivare har i uppdrag att leverera en ändamålsenlig räddningstjänst till våra medborgare och det underlättas om vi har goda möjligheter att rekrytera personal samt behålla kompetent personal som i slutändan trivs på arbetsplatsen. De stora industrisatsningarna som sker i närområdet i kombination med ett försämrat pensionsavtal och nu ett försämrat schema skapar stora utmaningar för oss att kunna leverera en ändamålsenlig räddningstjänst till våra medborgare. Att då möjliggöra 24h arbetspass under vardagar och tillämpa 24h arbetspass fredag-lördag samt lördag-söndag i grundschema ger oss som arbetsgivare större möjlighet att effektivt bedriva vår verksamhet. Dels genom att det underlättar planering av verksamheten utifrån samhällets behov sett till kompetens- och verksamhetsutveckling samt förebyggande åtgärder men även genom att skapa en mer attraktiv arbetsplats. Allt detta underlättar för arbetsgivaren att rekrytera och behålla kompetens samtidigt som det ger bättre förutsättningar att skapa en god arbetsmiljö på arbetsplatsen som i sin tur gynnar det arbete och den utvecklingen som sker i verksamheten. Vilket i slutändan ger en större positiv effekt ut till samhället.

Då verksamheten har behov av att bemanna utryckande verksamhet dygnet runt, året runt, finns även behov av att personal som arbetar enligt AB och utgår från dagtid kan schemaläggas 24h arbetspass genom kombination arbetstid samt jourtid. Detta sker inte allt för ofta men för att behålla en robusthet inom verksamheten kopplat till befälskompetens finns detta behov förutsatt att dispens som möjliggör 24h tjänstgöringstid enligt beskrivningar ovan beviljas för personal som arbetar enligt Bilaga R.

Korttidsvikarier som tjänstgör i utryckande tjänst arbetar idag enligt Bilaga R. Detta är enligt avtalen felaktigt och korttidsvikarier ska egentligen arbeta enligt AB, dvs. arbetstid och jour. För att kunna bemanna den utryckande verksamheten dygnet runt, året runt om verksamheten beviljats dispens för 24h arbetspass enligt dispensansökan finns även ett behov att möjliggöra 24h arbetspass för våra korttidsvikarier. Om dessa inte kan arbeta enligt Bilaga R utan måste arbeta enligt AB innebär det en kombination av arbetstid och jour upp till 24h. Arbetsgivaren har såklart förhoppning att möjligheten för korttidsvikarier att arbeta enligt Bilaga R ses över i nästkommande avtalsrörelse.

12. Ange för hur lång tidsperiod dispens krävs, och vad som ligger till grund för detta.

Verksamheten bedömer att behovet av dispens föreligger tillsvidare. Verksamheten ser att dispens som möjliggör:

- 24h tjänstgöringstid under vardagar för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R,
- 24h schemalagd tjänstgöringstid fredag-lördag samt lördag-söndag för skiftgående personal som arbetar enligt Bilaga R,
- 24h arbete+jour för dagtidspersonal som arbetar enligt AB,
- 24h arbete+jour för skiftgående korttidsvikarier som arbetar enligt AB,

ger verksamheten möjlighet att bemanna, planera och bedriva verksamheten så effektivt som möjligt utifrån verksamhetens behov samtidigt som vi ökar arbetsplatsens attraktivitet för nuvarande och framtida arbetstagare.

Risk- och konsekvensanalysen visar på att möjligheten till 24h arbetspass jämfört med 20h arbetspass inte bedöms medföra några ytterligare risker för personalen utifrån den belastningen som arbetstagare vanligtvis utsätts för i verksamheten. De arbetssätt och rutiner som tillämpas inom verksamheten för att minska risken för utarbetning samt grundschemas utformning bedöms ge likvärdig eller bättre möjlighet till återhämtning än att tillämpa schemaförslag 4-6.

Risk- och konsekvensbedömning med handlingsplan inför förändring

När ändringar i verksamheten planeras, ska arbetsgivaren bedöma om ändringarna medför risker för ohälsa eller olycksfall som kan behöva åtgärdas – AFS 2001:1. De ändringar som föreskriften avser är exempelvis personalförändringar, nya arbetstider och arbetsmetoder, andra organisationsförändringar, om- och nybyggnation samt ny maskinell utrustning. Det handlar om ändringar som inte utgör del av den dagliga, löpande verksamheten.

Det är chefen som ansvarar för att risk- och konsekvensbedömningen genomförs. Chefen ska se till skyddsombud och medarbetare får möjlighet att medverka. Önskas stöd i arbetet kontaktas personalavdelningen eller Företagshälsan.

Risk- och konsekvensbedömningen ska utgå från den planerade förändringen och ska omhändertaga de positiva och negativa konsekvenserna som förändringen kan medföra för medarbetarna. Huvudsyftet är inte att hindra att förändringen genomförs. Bedömningen ska göras innan förändringen genomförs och avse tiden efter genomförd förändring. Observera att förändringsarbete i sig kan utgöra en risk för ohälsa.

Riskbedömningen och åtgärder ska kontrolleras/följas upp regelbundet under hela förändringsarbetet och kan behöva justeras utifrån ändrade förutsättningar.

- Börja med att fylla i uppgifterna nedan. Lagg stor vikt vid att beskriva förändringen och vilka som berörs av den. Tänk på att det kan finnas behov av att göra separata risk- och konsekvensbedömningar för respektive berörd verksamhet/personal/lokal
- Börja med att lista de positiva konsekvenserna ni ser med föreslagen förändring
- Gå därefter igenom faktor för faktor och identifiera om det finns några risker kopplade till dessa. Det finns också möjlighet att komplettera med egna faktorer.
- För de identifierade riskerna ska sedan en bedömning göras om risken är **liten**, **måttlig** eller **stor**. Vid **måttlig** och **stor risk** ska en handlingsplan upprättas.
- Det är lämpligt att även beskriva positiva konsekvenser av förändringen ur ett hälsofrämjande perspektiv. Det markeras med ett **+** i dokumentet.
- De faktorer som ej påverkas av förändringen markeras med **0**.

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

Datum: 2023-11-08	Förvaltning/bolag/avd/skola: Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn	Ansvarig chef: Räddningschef Jim Lundström	Medverkande vid riskbedömningen 6/11: Jim Lundström (Arbetsgivare) Peter Granberg (Arbetsgivare) Emelie Ullberg (Kommunal) Andreas Wiksten (Vision)
Samtlig skiftgående personal har beretts möjlighet att lämna redogöra för bedömda konsekvenser.			
Beskrivning av förändringen			
Söka dispens enligt kollektivavtal och möjliggöra 24h arbetspass istället för 20h arbetspass. Möjliggöra 24h arbetspass under veckodagar samt återgå till 24h schemalagda arbetspass fre-lör samt lör-sön. Alternativet är att arbeta i ett grundschema med delade dygn även under helg. Frågeställningen som utgör grund för RoK är:			
Vilka risker och konsekvenser ser ni om möjlighet till 24h arbetspass finns under vardagar samt 24h arbetspass finns schemalagt som grund fre-lör samt lör-sön istället för att tillämpa grundschema med delat dygn 10h D/14h N alt. 11h D/13h N alla veckans dagar och som längst tillåta 20h arbetspass?			
<i>Se tillhörande bilagor:</i>			
Bilaga 1, Schemaförslag 1-6 samt nuvarande schema			
Berörd verksamhet/personal/lokal: Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn, skiftgående personal, viss dagtidspersonal		Datum när förändringen ska genomföras: Tidigast 2023-02-01	

Vilka positiva konsekvenser/effekter leder förändringen till?

- Underlättar administration kopplat till bemanning och planering av verksamheten markant. Ökar möjlighet att upprätthålla befäls- och specialistkompetens inom arbetslagen, ex. saneringsresurskompetens.
- Minskar risken för utdragna arbetsprocesser i arbetsgrupper.
- Fler tjänstgörande dagtid då personal från d-veckan inte behöver täcka N-pass lika ofta.
- Ger personalen fler möjligheter att påverka sitt schema, ex. byten och ledighet.
- Minskar risk att personal slutar och kan underlätta rekrytering.
- Större möjlighet att kombinera arbete och fritid vid färre påverkade helger och 24h arbetspass under helg.
- Bättre återhämtning med 24h arbetspass under helg än vid delade dygn med två av fem påverkade helger.
- Bättre klimat på arbetsplatsen, mindre missnöje bland personalen som riskerar påverka arbetsmiljön.
- Minskad belastning på arbetsgivare att hantera missnöje bland personalen.

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

- Färre transporter till och från arbetsplatsen.

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN					
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1. ORGANISATORISKA OCH SOCIALA FAKTORER									
1.1	<p>Arbetsuppgifter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Administration. Enklare och minskad arbetsbelastning för administration gällande schemaläggning av verksamheten. - Planering. Enklare och effektivare planering av verksamheten då fler möjligheter att bemanna verksamheten finns för att kunna genomföra utbildningar, övningar, möten och samarbete med andra organisationer. - Arbetsuppgifter behöver inte planeras om/falla bort under d-veckan vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass dagen efter ett N-pass. - Arbetsuppgifter behöver inte planeras om/falla bort under N-pass vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta ett N-pass och efterföljande d-pass och kan därmed medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass. - Snabbare arbetsprocesser i arbetsgrupper med deltagare från skiftlag vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass efter ett N-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass. - Fler tjänstgörande dagtid för utryckande verksamhet då d-personal inte behöver nyttjas på samma sätt för skiftgång. 	+				-			

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN					
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	0 +	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.2	<p>Kompetenskrav</p> <p>- Enklare att planera och bemanna verksamheten för kompetensutveckling vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal kan arbeta d-pass efter ett N-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under N-pass samt efterkommande d-pass.</p> <p>- Enklare att planera och bemanna verksamheten för att upprätthålla kompetensnivå inom ett arbetslag vid möjlighet till 24h arbetspass under veckodagar. Detta då personal med befäls- eller specialistkompetens kan arbeta N-pass och efterkommande d-pass och därmed kan medverka på utbildningar, övningar och möten under både N-pass samt efterkommande d-pass.</p>	+							
1.3	Handledning/ introduktion	0							
1.4	<p>Tidspress/tidsbundenhet</p> <p>- Enklare och större möjligheter att planera verksamheten effektivt gällande möten, utbildningar och övningar med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar.</p> <p>- Övertidsarbete. Begränsa möjlighet till övertid i samband med larm pga. det kan påverka efterkommande arbetspass i uttryckande tjänst. (Okklart)</p>	+							

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN					
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.8	Arbetsbelastning - Administration och verksamhetsplanering. Minskad arbetsbelastning då fler möjligheter att lösa bemanning finns att tillgå. - Chefsskap. Minskat behov att hantera frågor gällande arbetstider och missnöje bland arbetstagare. - Risken för utarbetning under ett 24h arbetspass är högre än under ett 20h, 14h eller 10h arbetspass.	+						Kontinuerligt	
			X			Risken är större ja men statistiken för verksamheten visar att sannolikheten för störningar som medför utarbetning bedöms som låg. Arbetssätt med avlösning vid större händelser och möjlighet att planera om verksamheten under resterande del av arbetspass minskar risken markant. Låga sjuktal samt få tillbud/olyckor under arbetstid indikerar att återhämtning erhålls med tidigare schema som möjliggjorde 24h arbetspass under veckodagar samt 24h arbetspass fre-lör samt lör-sön schemalagt under helg. I grundschema är endast 2 arbetspass under 5 veckor arbetspass som är 24h. Rutiner för att motverka utarbetning finns redan inom organisationen men kommer ses över.		Arbetsgivare	

Dokumenttyp Rutin	Fastställd 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING		HANDLINGSPLAN								
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.10	<p>Samarbete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Administration. Minskat behov av samarbete kopplat till schemaplanering vid möjlighet till 24h arbetspass under vardagar samt helger. - Minskad risk för slitningar mellan arbetsgivare och arbetstagare samt mellan skifteslag. Bättre klimat på arbetsplatsen då möjlighet till 24h arbetspass under vardagar och schemalagt under helger ger fler möjligheter för arbetstagare att påverka sin vardag och arbetsgivaren får fler möjligheter att schemalägga för att bemanna verksamheten. - Enklare och större möjligheter att planera verksamheten effektivt gällande möten, utbildningar och övningar i samarbete med andra organisationer med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar. 	+	+				-			
1.11	<p>Arbetsorganisation</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fler tjänstgörande dagtid för uttryckande verksamhet då d-personal inte behöver nyttjas på samma sätt för skiftgång. 	+					-			
1.12	Hot och våld		0							

Dokumenttyp	Rutin	Fastställt	2023-11-06	Giltighetstid	Tills vidare	Dokumentansvarig	Jim Lundström
Dokument gäller för	Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans		Senast reviderad	2023-XX-XX	Dokumentnamn	Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN					
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+ 0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
1.13	Ensamarbete - Minskad risk för ensamarbete under d-veckan med möjlighet till 24h arbetspass under vardagar då det underlättar planering och schemaläggning.	+				-			
1.14	Information - Minskat behov av information från arbetsgivare till arbetstagare.	+				-			
1.15	Ledarskap - Minskad risk för slitningar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Bättre klimat på arbetsplatsen då möjlighet till 24h arbetspass under vardagar och schemalagt under helger ger fler möjligheter för arbetstagare att påverka sin vardag och arbetsgivaren får fler möjligheter att schemalägga för att bemanna verksamheten vilket kan motverka missnöjdhet.	+				-			
ANDRA ORGANISATORISKA OCH SOCIALA FAKTORER									
	Synpunkter utöver beskrivning av konsekvenser kopplat till aktuell förändring:								

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN				
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	+ 0			Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvarig för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
		Liten risk	Måttlig risk	Stor risk				
2. FYSISKA FAKTORER								
2.1	Belysning	0						
2.2	Buller/vibrationer	0						
2.3	Inomhusklimat	0						
2.4	Luftföroreningar	0						
2.5	Kemikalier	0						
2.6	Lyfthjälpmedel	0						
2.7	Arbetsställningar	0						
2.8	Arbetsplatsens utformning	0						
2.9	Arbetslokaler	0						
2.10	Personalutrymmen	0						

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

RISK- OCH KONSEKVENSBEDÖMNING				HANDLINGSPLAN					
Nr	Beskriv konsekvenserna kopplat till förändringen	0	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Åtgärder (vid måttlig och stor risk)	Ansvareg för åtgärd	Klart när	Kontroll/ Uppföljning
2.11	<p>Personaltransporter</p> <p>- 2 färre arbetspass under 5 veckor. Dvs. 2 färre transporter till och från arbetsplatsen. Minskar risken för olycka samt minskar påverkan på miljö.</p> <p>- Transporter från arbetsplatsen efter 24h hårt belastat arbetspass ökar risken för olycka.</p>	+		X		Risken är större ja men statistiken för verksamheten visar att sannolikheten för störningar som medför utarbetning bedöms som låg. Arbetssätt med avlösning vid större händelser och möjlighet att planera om verksamheten under resterande del av arbetspass minskar risken markant. Möjlighet att stanna efter arbetspass och vila i logement finns till dess man känner sig utvilad nog att åka hem. Låga sjuktal samt få tillbud/olyckor under arbetstid indikerar att återhämtning erhålls med tidigare schema som möjliggjorde 24h arbetspass under veckodagar samt 24h arbetspass fre-lör samt lör-sön schemalagt under helg. I grundschema är endast 2 arbetspass under 5 veckor arbetspass som är 24h. Rutiner för att motverka utarbetning finns redan inom organisationen men kommer ses över.	Arbetsgivare	Kontinuerligt	
2.12	Personlig skyddsutrustning								

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beslutsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

2.13	Instruktioner/rufter - Instruktion för bemanning. Behöver inte revideras lika mycket.	+										
2.14	Skyltning	0										
ANDRA FYSISKA FAKTORER												

Dokumenttyp Rutin	Fastställt 2023-11-06	Giltighetstid Tills vidare	Dokumentansvarig Jim Lundström
Dokument gäller för Räddningstjänsten Piteå Älvsbyn	Beståndsinstans	Senast reviderad 2023-XX-XX	Dokumentnamn Risk-och konsekvensbedömning med handlingsplan

Statistik

	2019	2019, >30min	2019, >60min	2019, >90min	2019, >120min	2019, >150min	2019, >180min
06:00	24	14	9	4	3	3	0
07:00	30	16	7	4	3	3	3
08:00	38	19	6	5	4	2	2
09:00	32	18	6	4	3	2	2
10:00	40	24	9	4	3	2	2
11:00	34	18	7	4	3	1	0
12:00	44	26	6	4	1	0	0
13:00	43	28	10	3	2	2	1
14:00	39	21	8	5	4	3	2
15:00	40	22	16	12	6	4	2
16:00	57	25	16	6	2	2	1
17:00	34	18	12	5	4	2	2
18:00	30	16	7	2	1	0	0
19:00	21	15	8	2	1	0	0
20:00	25	11	4	2	2	2	2
21:00	27	18	5	3	1	0	0
22:00	16	10	5	4	2	2	2
23:00	25	15	4	3	3	3	2
00:00	24	11	5	3	3	2	2
01:00	18	13	6	4	2	1	0
02:00	12	5	1	0	0	0	0
03:00	10	9	4	0	0	0	0
04:00	10	5	2	1	1	0	0
05:00	13	8	2	0	0	0	0
Totalt:	686	385	165	84	54	36	25
Totalt 23-06	112	66	24	11	9	6	4

	2019	2019, >30min	2019, >60min	2019, >90min	2019, >120min	2019, >150min	2019, >180min
23:00	10	7	2	2	2	2	2
00:00	11	5	2	2	1	1	1
01:00	7	6	3	1	0	0	0
02:00	6	2	0	0	0	0	0
03:00	7	6	3	0	0	0	0
04:00	3	0	0	0	0	0	0
05:00	2	5	1	0	0	0	0
Totalt 23-06, helg	46	31	11	5	3	3	3

	2020	2020, >30min	2020, >60min	2020, >90min	2020, >120min	2020, >150min	2020, >180min
06:00	17	10	3	2	0	0	0
07:00	29	13	4	3	2	1	1
08:00	34	19	3	1	1	1	1
09:00	31	16	6	2	0	0	0
10:00	45	21	5	4	4	3	3
11:00	33	20	12	5	3	3	3
12:00	45	25	10	4	4	3	3
13:00	54	26	9	6	4	1	1
14:00	29	14	9	4	3	2	2
15:00	29	19	10	8	4	3	2
16:00	52	32	15	6	4	4	3
17:00	44	23	9	2	1	1	1
18:00	34	18	7	5	3	2	1
19:00	35	22	11	6	5	2	2
20:00	31	17	5	2	0	0	0
21:00	26	15	8	5	4	3	3
22:00	21	10	2	2	1	1	0
23:00	15	10	4	2	1	0	0
00:00	17	5	3	3	2	2	1
01:00	18	13	5	1	1	1	1
02:00	12	9	3	1	0	0	0
03:00	12	2	2	1	1	1	1
04:00	3	2	0	0	0	0	0
05:00	14	9	2	1	0	0	0
Totalt:	680	370	147	76	48	34	29
Totalt 23-0	91	50	19	9	5	4	3

	2020	2020, >30min	2020, >60min	2020, >90min	2020, >120min	2020, >150min	2020, >180min
23:00	5	3	0	0	0	0	0
00:00	4	0	0	0	0	0	0
01:00	8	6	3	1	1	1	1
02:00	4	4	2	1	0	0	0
03:00	2	0	0	0	0	0	0
04:00	1	1	0	0	0	0	0
05:00	2	2	0	0	0	0	0
Totalt 23-0	26	16	5	2	1	1	1

	2021	2021,>30min	2021,>60min	2021,>90min	2021,>120min	2021,>150min	2021,>180min
06:00	18	9	6	3	2	2	2
07:00	39	23	7	4	3	2	2
08:00	30	9	4	0	0	0	0
09:00	34	17	9	5	4	2	1
10:00	20	13	5	1	0	0	0
11:00	30	16	9	4	2	2	2
12:00	36	25	19	12	8	5	4
13:00	31	19	7	2	1	1	1
14:00	45	19	7	3	0	0	0
15:00	37	23	8	3	2	1	0
16:00	45	21	8	3	3	2	1
17:00	31	19	9	5	3	2	1
18:00	37	23	10	6	4	4	4
19:00	29	16	8	5	4	3	2
20:00	28	11	5	3	0	0	0
21:00	24	14	6	4	3	3	1
22:00	16	10	5	5	5	5	4
23:00	14	6	2	2	1	1	1
00:00	14	11	7	3	2	2	1
01:00	11	3	2	1	1	1	0
02:00	11	9	3	1	0	0	0
03:00	11	6	2	1	1	1	1
04:00	11	6	4	0	0	0	0
05:00	9	4	2	1	1	1	0
Totalt:	611	332	154	77	50	40	28
Totalt 23-06	81	45	22	9	6	6	3

	2021	2021,>30min	2021,>60min	2021,>90min	2021,>120min	2021,>150min	2021,>180min
23:00	7	4	0	0	0	0	0
00:00	6	4	1	1	1	1	1
01:00	8	1	1	1	1	1	0
02:00	6	4	2	1	0	0	0
03:00	7	3	2	1	1	1	1
04:00	4	2	1	0	0	0	0
05:00	5	1	0	0	0	0	0
Totalt 23-06	43	19	7	4	3	3	2

	2022	2022, >30min	2022, >60min	2022, >90min	2022, >120min	2022, >150min	2022, >180min
06:00	15	7	5	3	2	0	0
07:00	29	15	8	6	3	2	1
08:00	36	13	3	2	0	0	0
09:00	47	20	8	5	1	1	1
10:00	27	11	6	3	2	2	2
11:00	34	11	3	1	0	0	0
12:00	45	21	8	3	2	2	2
13:00	40	13	8	5	4	2	2
14:00	35	15	9	2	2	2	1
15:00	47	24	12	8	4	3	3
16:00	44	22	8	5	3	1	1
17:00	38	17	11	5	3	2	2
18:00	35	13	4	4	3	1	1
19:00	41	25	15	7	5	5	5
20:00	41	18	7	4	1	1	1
21:00	29	13	6	3	3	1	1
22:00	21	12	5	4	2	2	2
23:00	23	7	1	0	0	0	0
00:00	22	10	4	4	2	2	2
01:00	12	7	3	3	2	2	0
02:00	18	10	5	2	0	0	0
03:00	13	4	1	1	1	1	1
04:00	12	7	4	2	1	1	1
05:00	10	6	4	2	1	1	1
Totalt:	714	321	148	84	47	34	30
Totalt 23-06	110	51	22	14	7	7	5

	2022	2022, >30min	2022, >60min	2022, >90min	2022, >120min	2022, >150min	2022, >180min
23:00	9	2	0	0	0	0	0
00:00	6	1	1	1	1	1	1
01:00	5	3	2	2	1	0	0
02:00	5	3	1	0	0	0	0
03:00	4	0	0	0	0	0	0
04:00	5	3	1	0	0	0	0
05:00	3	1	1	0	0	0	0
Totalt 23-06, f	37	13	6	3	2	1	1

	2023-11-19	2023, >30min	2023, >60min	2023, >90min	2023, >120min	2023, >1	2023, >180min	
06:00	17	10	5	1		1	1	0
07:00	19	4	1	1		1	1	1
08:00	30	8	5	2		1	1	1
09:00	29	12	5	3		2	1	1
10:00	55	25	17	15		13	9	6
11:00	36	10	7	1		1	1	1
12:00	39	9	4	4		0	0	0
13:00	31	9	6	5		4	3	3
14:00	44	18	10	7		6	4	2
15:00	42	23	12	10		5	5	3
16:00	39	14	8	5		3	3	3
17:00	38	17	11	3		2	1	0
18:00	37	11	4	3		2	1	1
19:00	28	11	6	3		2	1	1
20:00	23	11	6	4		3	2	2
21:00	37	18	7	6		5	4	3
22:00	20	6	3	2		2	2	1
23:00	23	8	3	3		3	2	2
00:00	18	12	6	2		2	1	0
01:00	15	10	8	4		3	1	0
02:00	17	11	5	4		3	3	3
03:00	12	7	3	1		1	1	1
04:00	18	7	2	2		2	2	2
05:00	17	8	4	3		2	1	1
Totalt:	684	279	148	94		69	51	38
Totalt 23-06	120	63	31	19		16	11	9

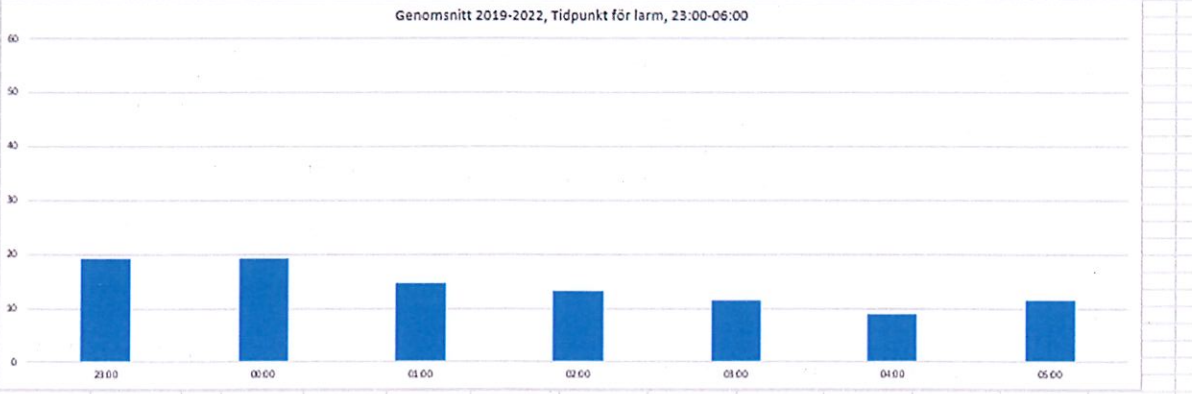
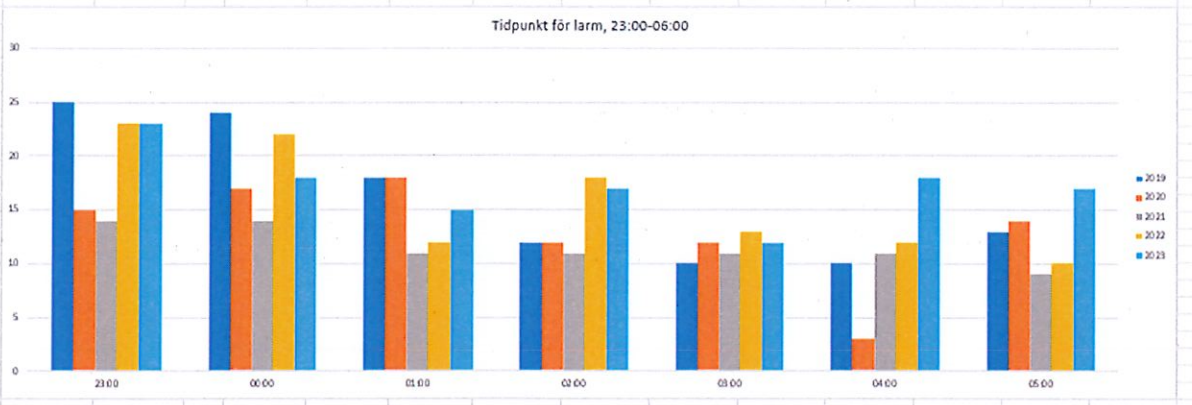
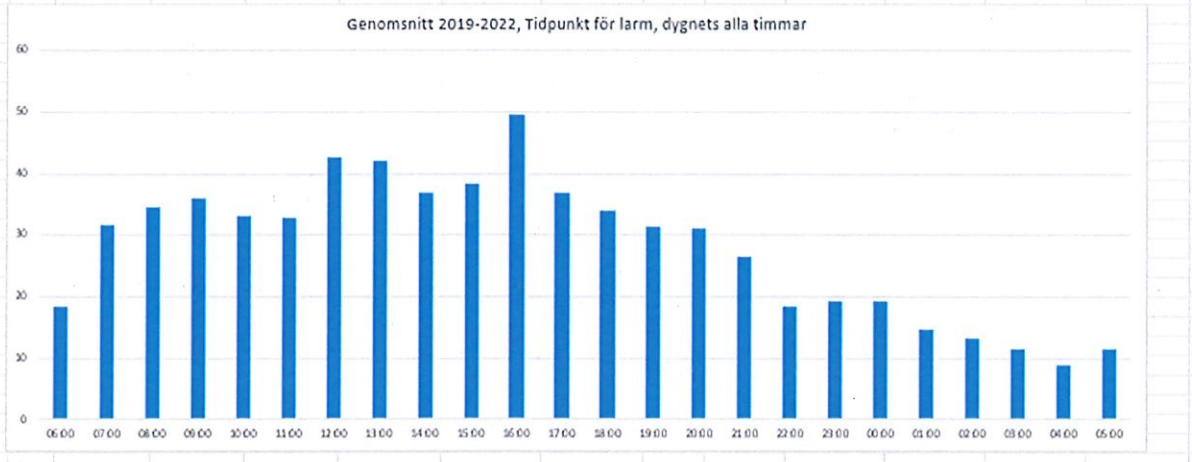
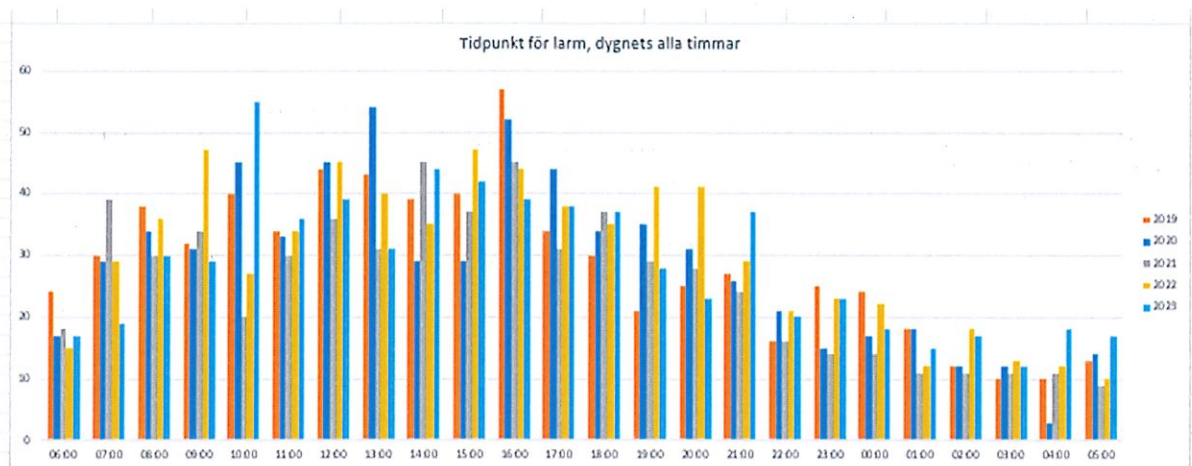
	2023-11-19	2023, >30min	2023, >60min	2023, >90min	2023, >120min	2023, >1	2023, >180min	
23:00	8	2	0	0		0	0	0
00:00	4	4	2	0		0	0	0
01:00	7	3	3	1		1	0	0
02:00	6	2	2	1		0	0	0
03:00	5	1	0	0		0	0	0
04:00	11	4	1	1		1	1	1
05:00	5	1	1	0		0	0	0
Totalt 23-06, I	46	17	9	3		2	1	1

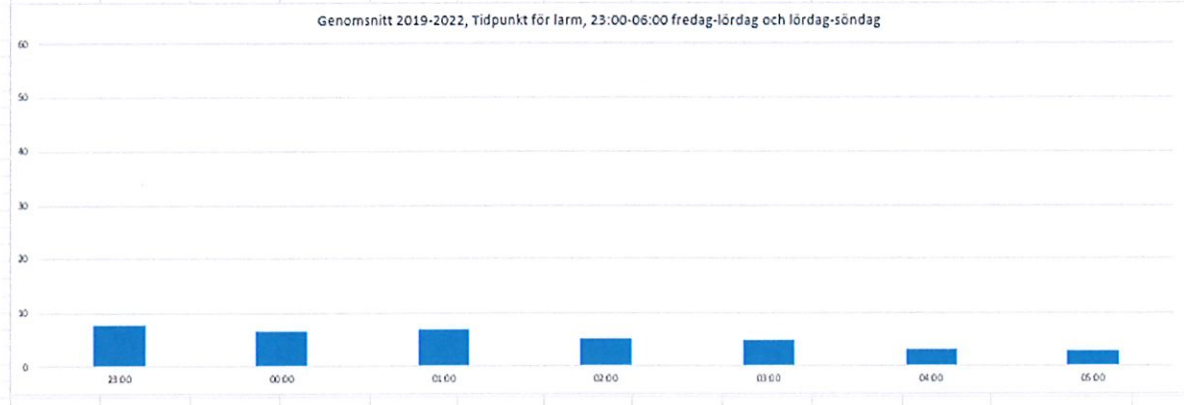
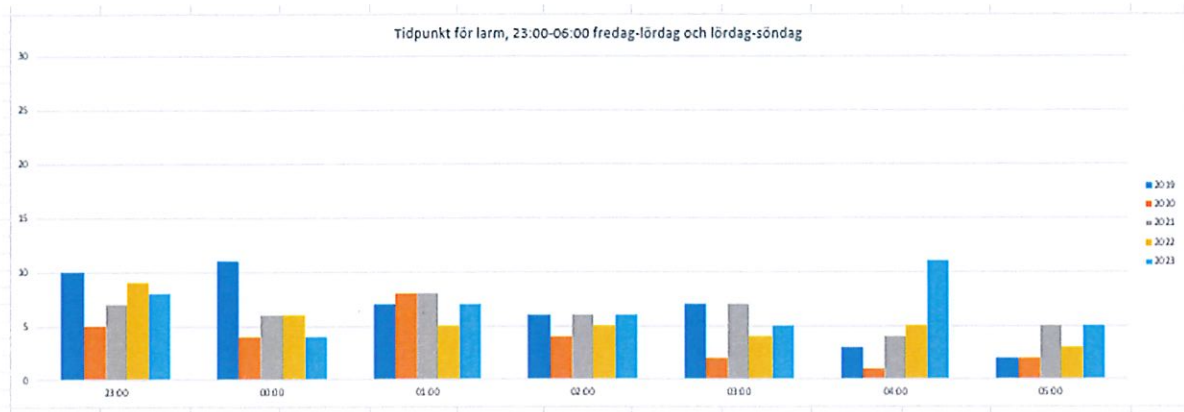
Genomsnitt 2019-2022

Totalt	>30 min	>60 min	>90 min	>120 min	>150 min	>180 min
18,5	10	5,75	3	1,75	1,25	0,5
31,75	16,75	6,5	4,25	2,75	2	1,75
34,5	15	4	2	1,25	0,75	0,75
36	17,75	7,25	4	2	1,25	1
33	17,25	6,25	3	2,25	1,75	1,75
32,75	16,25	7,75	3,5	2	1,5	1,25
42,5	24,25	10,75	5,75	3,75	2,5	2,25
42	21,5	8,5	4	2,75	1,5	1,25
37	17,25	8,25	3,5	2,25	1,75	1,25
38,25	22	11,5	7,75	4	2,75	1,75
49,5	25	11,75	5	3	2,25	1,5
36,75	19,25	10,25	4,25	2,75	1,75	1,5
34	17,5	7	4,25	2,75	1,75	1,5
31,5	19,5	10,5	5	3,75	2,5	2,25
31,25	14,25	5,25	2,75	0,75	0,75	0,75
26,5	15	6,25	3,75	2,75	1,75	1,25
18,5	10,5	4,25	3,75	2,5	2,5	2
19,25	9,5	2,75	1,75	1,25	1	0,75
19,25	9,25	4,75	3,25	2,25	2	1,5
14,75	9	4	2,25	1,5	1,25	0,25
13,25	8,25	3	1	0	0	0
11,5	5,25	2,25	0,75	0,75	0,75	0,75
9	5	2,5	0,75	0,5	0,25	0,25
11,5	6,75	2,5	1	0,5	0,5	0,25
672,75	352	153,5	80,25	49,75	36	28
98,5	53	21,75	10,75	6,75	5,75	3,75

Genomsnitt 2019-2022

Totalt	>30 min	>60 min	>90 min	>120 min	>150 min	>180 min
7,75	4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
6,75	2,5	1	1	0,75	0,75	0,75
7	4	2,25	1,25	0,75	0,5	0,25
5,25	3,25	1,25	0,5	0	0	0
5	2,25	1,25	0,25	0,25	0,25	0,25
3,25	1,5	0,5	0	0	0	0
3	2,25	0,5	0	0	0	0
38	19,75	7,25	3,5	2,25	2	1,75

Schemaförslag 1 (3 st 20h pass helg)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-19:00	15:00-11:00	
Vecka 2	17:00-07:00			07:00-17:00			
Vecka 3		07:00-17:00	17:00-07:00		19:00-15:00		11:00-07:00
Vecka 4			07:00-17:00	17:00-07:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

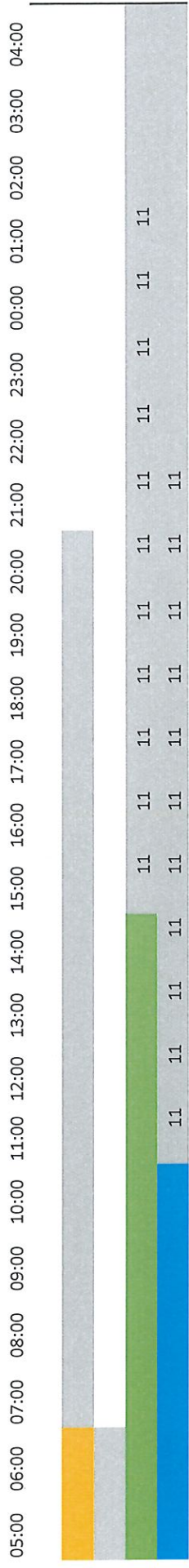
Dygnsbryt Schemaförslag 1

06:00 07:00 08:00 09:00 10:00 11:00 12:00 13:00 14:00 15:00 16:00 17:00 18:00 19:00 20:00 21:00 22:00 23:00 00:00 01:00 02:00 03:00 04:00

D
N
D+
N1
N2

36

20

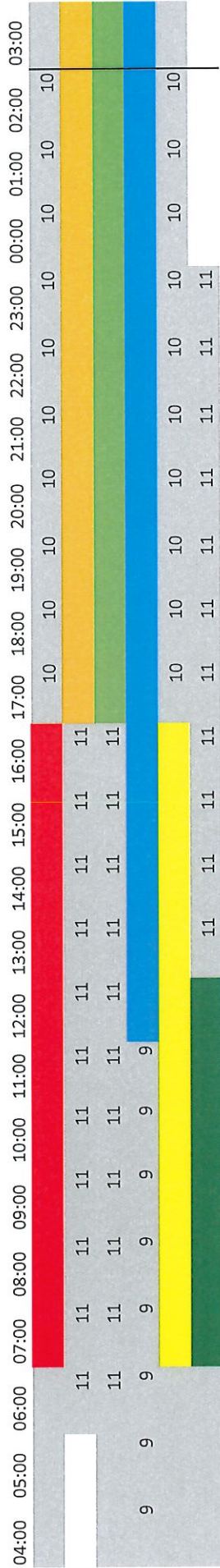

05:00 06:00 07:00 08:00 09:00 10:00 11:00

Schemaförslag 2 (2 st 19h pass helg, alt. 1)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			17:00-12:00		07:00-17:00
Vecka 2			07:00-17:00	17:00-07:00			17:00-07:00
Vecka 3		07:00-17:00	17:00-07:00		07:00-17:00	12:00-07:00	
Vecka 4	17:00-07:00			07:00-17:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

04:00 05:00 06:00 07:00

19

Schemaförslag 3 (2 st 19h pass helg, alt. 2)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-17:00	12:00-07:00	17:00-07:00
Vecka 2	17:00-07:00			07:00-17:00			07:00-17:00
Vecka 3		07:00-17:00	17:00-07:00		17:00-12:00		
Vecka 4			07:00-17:00	17:00-07:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

Dygnsbryt Schemaförslag 3

06:00 07:00 08:00 09:00 10:00 11:00 12:00 13:00 14:00 15:00 16:00 17:00 18:00 19:00 20:00 21:00 22:00 23:00 00:00 01:00 02:00

D

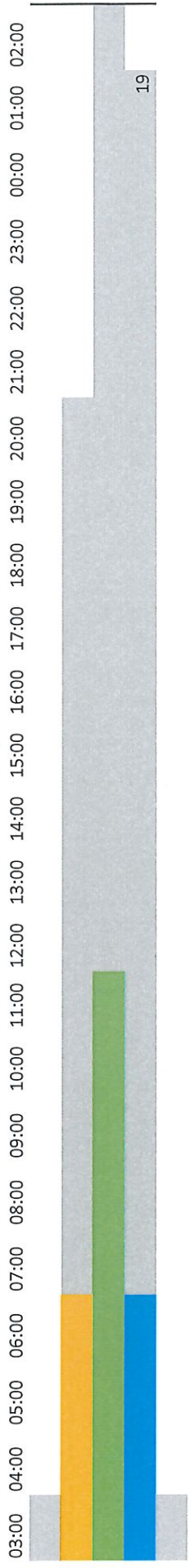
N

N/D

D/N

34

19

03:00 04:00 05:00 06:00 07:00

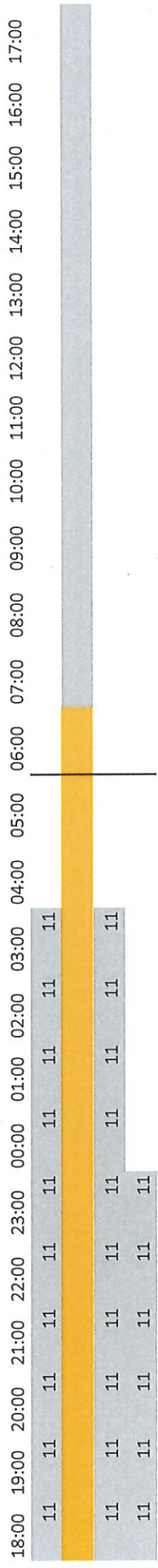
49

Schemaförslag 4 (Delat dygn löpande, 4 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00		07:00-17:00	17:00-07:00		
Vecka 2		07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-17:00	17:00-07:00
Vecka 3			07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-17:00
Vecka 4	17:00-07:00			07:00-17:00	17:00-07:00		
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

Dygnsbryt Schemaförslag 4

	19:00	20:00	21:00	22:00	23:00	00:00	01:00	02:00	03:00	04:00	05:00	06:00	07:00	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	
D													11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
N													11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
d													11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
d-													11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11

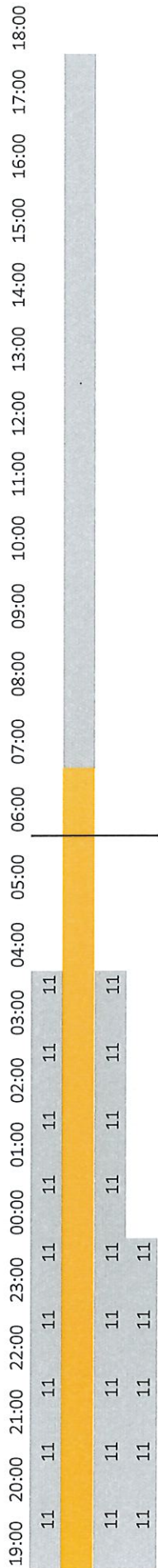
18:00

Schemaförslag 5 (Delat dygn, 3 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			17:00-07:00		17:00-07:00
Vecka 2		07:00-17:00	17:00-07:00		07:00-17:00	17:00-07:00	
Vecka 3			07:00-17:00	17:00-07:00		07:00-17:00	07:00-17:00
Vecka 4	17:00-07:00			07:00-17:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

Dygnsbryt Schemaförslag 5

	19:00	20:00	21:00	22:00	23:00	00:00	01:00	02:00	03:00	04:00	05:00	06:00	07:00	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	
D													11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
N																									
d																									
d-																									

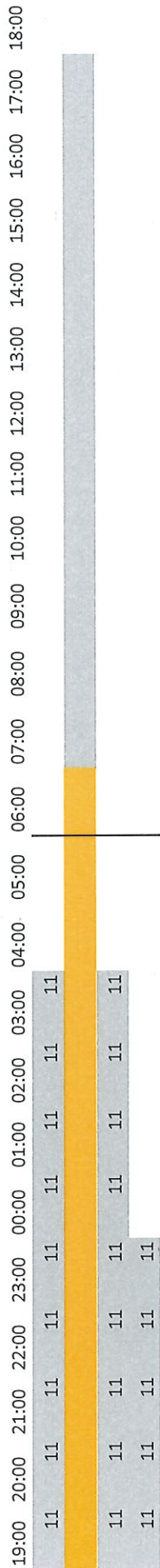

Schemaförslag 6 (Delat dygn, 2 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-17:00	07:00-17:00	07:00-17:00
Vecka 2	17:00-07:00			07:00-17:00			
Vecka 3		07:00-17:00	17:00-07:00		17:00-07:00	17:00-07:00	17:00-07:00
Vecka 4			07:00-17:00	17:00-07:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00		

Dygnsbryt Schemaförslag 6

	19:00	20:00	21:00	22:00	23:00	00:00	01:00	02:00	03:00	04:00	05:00	06:00	07:00	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00	18:00	
D																									
N																									
d																									
d-																									

Nuvarande schema (Delat dygn men förtätat fre-lör och lör-sön, 2 av 5 helger påverkade)

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Vecka 1	07:00-17:00	17:00-07:00			07:00-17:00	17:00-17:00	
Vecka 2	17:00-07:00			07:00-17:00			
Vecka 3		07:00-17:00	17:00-07:00		17:00-17:00		17:00-07:00
Vecka 4			07:00-17:00	17:00-07:00			
Vecka 5	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-16:00	07:00-13:00	

Dygnsbryt Schemaförslag 6

	19:00	20:00	21:00	22:00	23:00	00:00	01:00	02:00	03:00	04:00	05:00	06:00	07:00	08:00	09:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00	17:00		
D																								11	
N														11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	
ND														11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	
d																									11
d-																									11

05:00 06:00 07:00 08:00 09:00 10:00 11:00 12:00 13:00 14:00 15:00 16:00

24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: Veronica Öhlund

Datum: 2023-11-23 12:17

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

233D8DED4B1DCCF8138C62B6919CDD0B5E84CDAD10687F08996A490A4806F49D

Namn: Daniel Granberg

Datum: 2023-11-24 13:12

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

233D8DED4B1DCCF8138C62B6919CDD0B5E84CDAD10687F08996A490A4806F49D

Namn: Michaela Gebing

Datum: 2023-11-23 11:50

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

233D8DED4B1DCCF8138C62B6919CDD0B5E84CDAD10687F08996A490A4806F49D

Namn: Anette Carlsson

Datum: 2023-11-23 11:45

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

233D8DED4B1DCCF8138C62B6919CDD0B5E84CDAD10687F08996A490A4806F49D

Finansiering - Gröna
näringsar, ökad
försörjningsförmåga
§5
23KS658

...

Medfinansiering -
Industriellt
Utvecklingscentrum
(IUC Norr AB)

§6

23KS769

...

Medfinansiering - Leader
Spira Mare 2030

§7

23KS781

...

Avtal -
Rekryteringsplattformen
MindDig 2024 och 2025
§8
23KS799

...

Ansökan om bidrag till
Norrbottens
Föreningsarkivs
verksamhet år 2024
§9
23KS762

...

Remiss - Åtgärder för att
öka
materialåtervinningen av
avfall
§10
23KS732

...

Ert dnr KN2023/02730

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.cks.remiss@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall

Piteå kommun har givits möjlighet att yttra sig över remiss - Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall.

Piteå kommun ser positivt på att initiativ tagits för att öka materialåtervinningen av avfall. Då kommunen genom det kommunala bolaget Piteå Renhållning och Vatten AB (Pireva) inte ansvarar för allt avfall som denna skrivelse berör, avser nedanstående yttrande endast de delar som Pireva ansvarar för eller närmast berörs av.

Krav på ökad utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas

Naturvårdsverkets preliminära förslag är utsortering och separat insamling av avfallsfraktioner efter materialslagen papper, plast, metall och glas, omfattande både kommunalt och icke-kommunalt avfall. Detta är i enlighet med avfallsdirektivets artikel 11.1, men kräver en särskild och mer ingående utredning om hur ett sådant generellt krav skulle utformas och genomföras, bland annat i relation till de särskilda krav på utsortering och separat borttransport som avser bygg- och rivningsavfall, returpapper och förpackningar.

Kommunerna vidtar just nu åtgärder i syfte att genomföra kraven på fastighetsnära insamling av förpackningar från hushållen samt utsortering och separat insamling av organiskt nedbrytbart livsmedel- och köksavfall (matavfall). Det är ett omfattande regelverk som kräver stora investeringar. Dessutom tillkommer kravet på avskiljande av förpackningen från sitt innehåll, som kommer att innebära ökad materialåtervinning av matavfall samt förpackningar. Resultaten av detta arbete kommer att visa sig snabbt och medföra väsentligt förbättrad möjlighet att nå återvinningsmålen. Då krävs också att kraven efterföljs av verksamheter, inte bara hushåll och kommuner.

Detta kan även komma att öka transporterna då fler materialströmmar ska samlas in separat. Det ställer även krav på anpassning av återvinningscentraler för att kunna ta emot fler materialslag. Det är viktigt att det finns bra avsättningar för materialet efter insamling, en avsättning som i många fall är bristfällig i norra Sverige p.g.a. långa transportavstånd. Exempelvis kan wellpapp återvinnas i norra Sverige medan återvinning av andra typer av papper saknas.

Krav på att befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen upphävs

Om detta leder till enklare insamling av papper och att efterföljande återvinning materialet kan göras, kan detta vara något positivt. Justeringen bör ske i samband med införande av ett generellt krav på utsortering och separat insamling av papper, i syfte att det materialåtervinns. Då tidningspapper och kontorspapper är av olika kvalitet och materialåtervinningen har vissa kvalitetskrav, behöver det utredas närmare om de olika papperssorterna bör vara separerade inbördes.

Ansvarsfrågan för insamling bör behandlas i ett annat sammanhang, men det är viktigt att kommunernas ansvar inte utvidgas till annat än kommunalt avfall. Branschorganet Avfall Sverige har begärt att kontorspapper från verksamheter tydligt undantas från kommunens ansvar (underlag i ärendet M2022/01775), vilket vi håller med om.

Fler avfallsflöden behöver sorteras ut

Naturvårdsverket pekar ut blandat grovavfall som ett avfall där det finns potential. Kommunerna har redan möjlighet att i avfallsföreskrifter ställa närmare krav vad gäller grovavfall där det finns ekonomiskt motiverade avsättningsmöjligheter för ingående material. Exempelvis tas metaller ut för återvinning från sammansatt grovavfall och annat avfall som består av flera materialslag. Det föreslagna kravet vore ineffektivt och extremt kostsamt, särskilt i relation till väsentligt enklare och billigare åtgärder för att öka utsorteringen enligt befintligt regelverk. Om personalintensiva åtgärder ska sättas in borde de i stället avse ökad förberedelse för återanvändning i syfte att minska mängden grovavfall, batterier och elavfall – de avfallsslag som förutom bygg- och rivningsavfall kan antas ge stora möjligheter till återbruk efter renovering och reparation. Vad gäller batterier och elavfall ska kraven ställas på producenterna. Även här måste kraven vara rimliga och proportionerliga: det tillåts fragmentering av fordon och ”fluffet” medför stora hanteringsproblem och även illegal avfallshantering. Producenternas fragmentering av elavfall ökar till nackdel för den försvinnande andelen förberedelse för återanvändning. Det är inte proportionerligt att kräva att hushållen, privatpersoner eller kommunerna då ska demontera grovavfall.

Vad gäller grovavfall är utmaningen efterfrågan på de återvunna produkterna. Åtgärder för att minska efterfrågan på nya produkter, öka efterfrågan på andrahandsvaror och återvunna produkter samt minska kostnaden för personalintensiva reparationer, kräver bland annat en skatteväxling och andra ekonomiska styrmedel.

Detta kan, i alla fall på kort sikt, komma att öka transportererna då fler materialströmmar ska samlas in separat. Det ställer även krav på anpassning av återvinningscentraler för att kunna ta emot fler materialslag. Det är viktigt att det finns bra avsättningar för materialet efter insamling, en avsättning som i många fall är bristfällig i norra Sverige p.g.a. långa transportavstånd. Det finns ett behov att förtydliga att detta utsorteringskrav avser det avfall som återstår efter att avfall sorterats ut enligt övriga bestämmelser.

Krav på att kommunerna informerar hushåll och verksamheter om hur avfall under kommunalt ansvar ska hanteras.

Konsumenternas kunskap om konsumtionens totala påverkan på miljön (det osynliga avfallet) behöver höjas, så att också konsumenten kan ta ansvar för sin konsumtion. Det bör ske innan eller senast i samband med att konsumenten köper produkten. Kommande krav från EU avseende rätten att reparera, ekodesign, märkning av textilier och miljöpåståenden, är i enlighet med detta. Information som förebygger att avfall uppstår, och som åläggs producenter och återförsäljare, bör vara fokus.

Enligt gällande lagstiftning har kommunerna redan ansvar för information till hushållen och kan bekosta detta arbete med avfallstaxan, som betalas av kommunens taxekollektiv: hushåll och andra fastighetsägare. Kommunen har eller föreslås dock ha informationsansvar som går utöver kommunens ansvar för avfallet. Piteå kommun motsätter sig därför ytterligare krav på kommunerna, särskilt om det inte finansieras av producenter eller genom statliga medel.

Datainsamlingen av uppgifter om avfall från verksamheter behöver förbättras

Viktigt att kommunernas ansvar avgränsas till att handla om kommunalt avfall eller avfall under kommunalt ansvar. Detta då kommunerna inte kan ta ansvar för andra avfallsflöden och därmed inte heller kan ha full kontroll på vad som händer med avfallet.

Förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk behöver förbättras

Ett viktigt steg att förbättra förutsättningarna är att göra det enklare och tydligare. Bra om frågan utreds.

Kommunerna behöver stöd från nationell och regional nivå

Som påpekas i skrivelsen ökar kommunernas skyldighet kopplade till avfallshantering alltmer och det planeras för ytterligare skyldigheter. Detta måste åtföljas av motsvarande stöd till kommunerna så att kraven kan tillgodoses.

Piteå kommun

Patric Lundström (S)
Ordförande för Kommunstyrelsen

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2023-10-27

Ärendenummer:
NV-11029-22

Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall

Slutredovisning av regeringsuppdraget *Åtgärder för att
öka materialåtervinningen av avfall* och en del av
regeringsuppdraget *Rätt plast på rätt plats*

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
Förslag till åtgärder	4
När kan Sverige nå EU:s återvinningsmål?	8
1. FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	10
2. INLEDNING	13
2.1 Uppdragen	13
2.2 Tolkning av uppdragen	16
2.3 Genomförande och samverkan	17
3. UTGÅNGSPUNKTER	18
3.1 Kommande bestämmelser	18
3.2 Uppdrag och EU-processer som kan bidra till måluppfyllelsen	21
4. NATURVÅRDSVERKETS FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	22
4.1 Krav på ökad utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas	22
4.2 Krav på att befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen upphävs	24
4.3 Krav på att brännbart avfall sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinnas, dels övrigt brännbart avfall	40
4.4 Krav på att kommunerna informerar hushåll och verksamheter om hur avfall under kommunalt ansvar ska hanteras	44
4.5 Producentansvar för möbler respektive madrasser behöver utredas	47
4.6 Datainsamlingen av uppgifter om avfall från verksamheter behöver förbättras	53
4.7 Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras	57
4.8 Förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk behöver förbättras	64
4.9 Kommunerna behöver stöd från nationell och regional nivå	67
5. KONSEKVENSBESKRIVNING AV FÖRFATTNINGSFÖRSLAGEN	70
5.1 Problem och mål	70
5.2 Referensalternativ	70
5.3 Konsekvenser av Naturvårdsverkets förslag	71
5.4 Påverkan på konkurrensförhållanden	83
5.5 Hänsyn till små företag	83
5.6 Effekter för kommuner	83
5.7 Överensstämmelse med EU-rätten	84
5.8 Ikraftträdande och informationsinsatser	84

6.	NÄR KAN SVERIGE NÅ EU:S ÅTERVINNINGSMÅL?	85
6.1	Den teoretiska potentialen	85
6.2	Praktiska utmaningar för att nå målen	90
6.3	Slutsats	93
7.	VIDARE UTREDNING OCH UTREDDA ALTERNATIV	94
7.1	Åtgärder som kan utredas vidare	94
7.2	Utredda handlingsalternativ	98
8.	KÄLLFÖRTECKNING	106
	BILAGA 1	112

Sammanfattning

Denna skrivelse omfattar slutredovisningen av uppdraget *Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall* samt en del av uppdraget *Rätt plast på rätt plats*.

EU:s medlemsstater måste senast år 2025 se till att 55 procent av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. I Sverige uppgick år 2021 materialåtervinningen och förberedelsen för återanvändning av kommunalt avfall till 40 procent, vilket innebär att Sverige riskerar att inte nå EU:s mål till 2025.

Europeiska kommissionen (härefter kommissionen) ska säkerställa att medlemsstaterna följer EU-direktiven och kan inleda så kallade överträdelseärenden om den anser att en medlemsstat inte följer ett direktiv. Om ett medlemsland inte rättar felen i tid kan det dömas i EU-domstolen och få mycket höga böter.

Naturvårdsverket fick den 22 december 2022 i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall i EU:s avfallsdirektiv. Uppdraget reviderades den 11 maj 2023. Uppdraget delredovisades den 25 mars 2023 och slutredovisas den 31 oktober 2023.

I uppdraget *Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall* ska Naturvårdsverket överväga åtgärder som rör krav på separat insamling av relevanta avfallsfraktioner från såväl hushåll som verksamheter. Den delen av uppdraget har likheter med delen av uppdraget *Rätt plast på rätt plats* som omfattar att undersöka vilka avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav idag som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på. Naturvårdsverket har valt att redovisa dessa båda delar av uppdragen tillsammans, eftersom det finns fördelar med att lämna ett förslag som tar hand om helheten då det gäller utsortering och insamling och då det är angeläget att uppnå en ökad materialåtervinning så snart som möjligt. Övriga delar av uppdraget *Rätt plast på rätt plats* slutredovisas senast den 15 mars 2024.

Förslag till åtgärder

Naturvårdsverket har tidigare inom den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2023 lyft fram behovet av en bred översyn och utveckling av avfallslagstiftningen och eventuellt övriga styrmedel inom avfallsområdet, både på nationell och EU-nivå, för att uppnå en cirkulär ekonomi. De förslag till åtgärder som lämnas i denna skrivelse är del av en bredare kontext. Dels finns flera nya bestämmelser som kommer att träda i kraft i närtid och som berör delar av det kommunala avfallet. Dels har det under senare år lämnats förslag inom ramen för tidigare uppdrag som ännu inte realiserats. Dels pågår flera utredningar och EU-initiativ som berör området. Förslagen till åtgärder som presenteras här ger tillsammans med pågående

processer och tidigare förslag bättre förutsättningar för att Sverige ska kunna nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall i enlighet med EU:s avfallsdirektiv.

I tabellen nedan sammanfattas de förslag som Naturvårdsverket lämnar i denna redovisning och de kommande bestämmelser som träder i kraft framöver. Om och när dessa förslag till åtgärder träder i kraft kommer de sannolikt leda till ökad måluppfyllelse.

Naturvårdsverkets författningsförslag
Krav på ökad utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas.
Krav på att befintliga bestämmelser kring returpapper upphävs.
Krav på att brännbart avfall sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinning, dels övrigt brännbart avfall.
Krav på att kommunerna informerar om avfallshantering.
Naturvårdsverkets åtgärdsförslag
Producentansvar för möbler respektive madrasser behöver utredas.
Datainsamlingen av uppgifter om avfall från verksamheter behöver förbättras.
Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras.
Förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk behöver förbättras.
Kommunerna behöver stöd från nationell och regional nivå.
Kommande bestämmelser
Separat insamling av bioavfall senast 2024.
Separat insamling av textil senast 2025.
Insamling av förpackningsavfall från populära platser senast 2026.
Fastighetsnära insamling av förpackningsavfall senast 2027.

Författningsförslag

Naturvårdsverket lämnar fyra författningsförslag i syfte att bidra till att nå EU:s mål om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall.

Krav på ökad utsortering och insamling av papper, plast, metall och glas.

Förslaget omfattar såväl kommunalt som icke-kommunalt avfall. Förslaget innebär ett förtydligande av de krav som ställs i avfallsdirektivets artikel 11.1 om separat insamling av dessa avfallslag. Syftet med förslaget är att tillgängliggöra material för att underlätta och öka förberedelse för återanvändning samt materialåtervinning.

Kraven föreslås införas i två nya bestämmelser, i 3 kap. 12 d § och 12 e § avfallsförordningen (2020:614). Naturvårdsverket föreslås bli bemyndigade att meddela föreskrifter om undantag och tillsynsmyndigheterna föreslås få dispensrätt i det enskilda fallet. Bestämmelserna om undantag och dispens föreslås införas i 3 kap. 13 § respektive 15 c §.

Förslaget bör kompletteras med informationsinsatser, se förslag nedan. Dessutom kan det behövas andra åtgärder, som ökad tillsyn och sanktioner, för att säkerställa att befintligt regelverk följs. Att ta fram förslag till den typen av åtgärder ingår i Klimat- och näringslivsdepartementets pågående utredning att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen (KN2023/03088), se bilaga 1.

Krav på att befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen upphävs. Om ett utsorterings- och insamlingskrav för pappersavfall införs ser Naturvårdsverket inte att det finns anledning att särreglera just returpapper, eftersom det förväntas leda till merkostnader. Syftet med förslaget är att underlätta för kommuner och avfallsinnehavare. När ett brett utsorteringskrav för papper införs inkluderas även returpapper.

Förslaget innebär att definitionerna för tidningar, tidningspapper och returpapper tas bort. Det innebär även att kravet på att kommunen ska tillhandahålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser och kravet på att sortera ut returpapper upphävs. Även målet för materialåtervinning av returpapper samt kravet på att en kommunal avfallsplan ska innehålla ett särskilt avsnitt om returpapper upphävs.

1 kap. 10 §, 3 kap. 2 och 3 §, 4 kap. 7a, 7b och 7c samt 9 kap. 5 § i avfallsförordningen föreslås tas bort.

Krav på att brännbart avfall sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, dels övrigt brännbart avfall. Brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna ska samlas in separat och på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning är möjlig, vilket i praktiken innebär att det kan behöva sorteras och samlas in i flera underfraktioner. Förslaget omfattar såväl kommunalt som icke-kommunalt avfall.

Förslaget föreslås införas dels i 3 kap. 12 §, dels i en ny 12 c § i avfallsförordningen.

Krav på att kommunerna informerar hushåll och verksamheter om hur avfall under kommunalt ansvar ska hanteras. Informationskravet omfattar att årligen ta fram lättillgänglig information om avfall som kommunen ansvarar för att transportera bort och behandla. Informationen ska omfatta hur avfallet ska sorteras och var det ska lämnas. Kommunen ska också informera om hur avfall kan förebyggas och hur hushåll och verksamheter kan bidra till ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning, samt de insamlingsresultat som utsorteringen gett.

Bestämmelsen föreslås införas i 7 kap. 16 § avfallsförordningen.

Ytterligare åtgärdsförslag

Naturvårdsverket bedömer att det finns ytterligare åtgärder som kan leda till ökad måluppfyllelse.

Förutsättningarna för ett producentansvar för möbler respektive madrasser behöver utredas av regeringen. Att utreda och utforma ett producentansvar är komplext och kräver ett helhetsgrepp. Det kopplar till gällande och kommande lagstiftning, inte minst till EU:s nya produktlagstiftning (ESPR). Utformningen kräver också kunskap och insikt i de aktuella värdekedjornas olika delar från produktion och konsumtion till avfallshantering inklusive uppdaterad forskning och teknisk utveckling. Därutöver behöver en utredning genomföras i dialog med andra medlemsstater inom EU och i dialog med näringsliv, branschorganisationer och andra berörda aktörer nationellt.

Det finns behov av en större utredning kring hur datainsamlingen av uppgifter om avfall som samlas in från verksamheter kan förbättras, inklusive genomförande av nationella plockanalyser på blandat avfall. Det behöver vara tydligt utpekat vem som ansvarar för att sammanställa och lämna uppgifter och vilka uppgifter som avses. Vidare behöver det också utredas hur dessa uppgifter ska samlas in på ett praktiskt genomförbart sätt.

Det finns ett behov av att utreda vilka ekonomiska styrmedel som är lämpliga för att öka efterfrågan på återvunnet material i syfte att öka materialåtervinningen. Graden av förberedelse för återanvändning och materialåtervinning varierar kraftigt mellan olika materialslag och kopplar till materialets värde. Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras och det behöver undersökas vilka ekonomiska styrmedel som kan vara lämpliga för att öka efterfrågan.

Det behöver utredas vilka ekonomiska styrmedel som kan vara lämpliga för att förbättra förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk. Det kan handla om att underlätta för frivilliga återtagssystem, RUT-avdrag för förlängd livslängd för fler produkter än IT-utrustning och vitvaror samt finansiellt stöd eller skattereduktion för bland annat återtillverkning.

Ett ökat stöd till kommunerna från nationell och regional nivå behöver utredas. Dessutom finns det behov av ökat regionalt samarbete avseende avfallsplanering. Det kan vidare övervägas om ansvaret för viss avfallsplanering ska läggas på regional nivå och exempelvis inkluderas i länsstyrelsens åtaganden. Eftersom ett ökat informationskrav leder till ökade kostnader för kommunerna kan det övervägas att kommunen ska kunna få ett statligt ekonomiskt stöd för informationsinsatser. Möjligheten till statligt ekonomiskt stöd för införande av separat insamling i kommuner med få invånare kan också övervägas.

När kan Sverige nå EU:s återvinningsmål?

Naturvårdsverket bedömer att EU:s återvinningsmål om 55 procent materialåtervinning år 2025 blir svårt att nå inom utsatt tid, men målet kan sannolikt nås på längre sikt förutsatt att kommande och föreslagna styrmedel får avsedd effekt. Även måluppfyllelse på längre sikt är en utmaning eftersom målnivåerna ställer krav på hög utsorteringsgrad och återvinningseffektivitet enligt fastställda beräkningspunkter. För att nå målet 2035 om 65 procent materialåtervinning krävs att flera åtgärder vidtas skyndsamt och att de praktiska utmaningarna adresseras. En hög regelefterlevnad kommer krävas när det gäller de beslutade och föreslagna utsorteringskraven. Dessutom behövs tekniska och affärsmässiga förutsättningar så att de material som sorteras ut faktiskt materialåtervinns.

Naturvårdsverket har gjort en bedömning av olika åtgärders möjlighet att bidra till målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.

I tabell 1 nedan sammanfattas den maximala teoretiska potentialen för de föreslagna åtgärderna och de redan beslutade åtgärdernas möjlighet att bidra till en ökad materialåtervinning. För att den maximala potentialen ska nås krävs både att utsorteringskraven följs helt och hållet och att materialåtervinningen av utsorterade fraktioner fungerar fullt ut.

Tabell 1. Översikt över föreslagna och redan beslutade insatsers möjlighet att bidra till en ökad materialåtervinning av kommunalt avfall

	Maximal teoretisk potential (procentenheter av totala mängden uppkommet avfall 2021) *	Ny materialåtervinningsnivå givet nivån 2021 plus maximal teoretiskt bidrag (%)	Ny ackumulerad materialåtervinningsnivå givet nivån 2021 plus maximal teoretiskt bidrag (%)
Ökad utsortering blandat brännbart ÅVC Riktade informationsinsatser från kommuner	9*	49	49
Ökad utsortering restavfall Riktade informationsinsatser från kommuner	2*	42	51
Utsortering av textil	1*	41	52
Utsortering bioavfall	9/11*, **	49/51	61/63
FNI för förpackningar Insamling av förpackningsavfall från populära platser	6/10*, ***	46/50	67/73

* OBS att det inte är rimligt att anta att den maximala teoretiska potentialen uppnås. Att allt avfall verkligen sorteras ut separat är inte troligt och det är inte heller praktiskt genomförbart att allt avfall som sorterats ut separat verkligen materialåtervinns.

** 9 procentenheter givet nuvarande materialåtervinningseffektivitet för respektive materialslag, 11 procentenheter givet 100 procent materialåtervinning för alla materialslag.

*** 6 procentenheter givet nuvarande materialåtervinningseffektivitet för respektive materialslag, 10 procentenheter givet 100 procent materialåtervinning för alla materialslag.

De ytterligare förslag till åtgärder som Naturvårdsverket lämnar i skrivelsen kan bidra till måluppfyllelsen i olika grad på längre sikt. Producentansvar för möbler respektive madrasser samt ökat återbruk eller förberedelse för återanvändning kan öka återvinningsgraden för grovavfall från återvinningscentraler (ÅVC) samt potentiell minska avfallsmängderna. En utvecklad insamling av uppgifter från verksamheter kan påverka återvinningsgraden både positivt och negativt, beroende på hur kommunalt avfall från aktuella verksamheter hanteras. Bättre förutsättningar för materialåtervinning kan bidra till ökad återvinningseffektivitet av flöden som samlas in separat, och är således en förutsättning för att uppnå större del av den teoretiska maximala potentialen. Ett stöd till kommunerna kan potentiellt bidra brett för önskvärd utveckling.

Genomförande av förslag i övriga utredningar som pågår har potential att ytterligare förstärka effekten av uppdragets förslag liksom redan genomförda och beslutade bestämmelser i varierande grad.

Vidare har vi identifierat ett antal praktiska utmaningar som riskerar att fördröja genomförandet av förslagen till åtgärder. Utmaningarna handlar om:

- Ansvaret för kommunalt avfall upplevs som otydligt, främst av verksamheter som ger upphov till kommunalt avfall.
- En av de stora utmaningarna är att åstadkomma de beteendeförändringar som är nödvändiga för att komma tillrätta med att så stora mängder avfall sorteras fel eller inte sorteras alls utan hamnar i restavfallet.
- En annan utmaning är att effekten av reglering sker med fördröjning.
- Det är problematiskt för måluppfyllelsen att kommunerna behöver uppfylla kravet på fastighetsnära insamling av förpackningar först under senare delen av 2026.
- I dagsläget har cirka 60 kommuner sökt dispens hos Naturvårdsverket från kravet på separat insamling av bioavfall för hela eller delar av kommunen.
- Det finns behov av att förbättra statistiken, men det kräver ytterligare resurser.
- Det är slutligen centralt att avfall som är svårt eller omöjligt att materialåtervinna förebyggs i så stor utsträckning som möjligt.

1. Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614)

Enligt regeringens beslut föreskrivs att avfallsförordningen (2020:614) 1 kap. 10 §, 3 kap. 2 och 3 §§, 4 kap. 7a, 7b och 7c §§ samt 9 kap. 5 § ska upphöra att gälla.

3 kap.

Brännbart avfall

12 §

Brännbart avfall ska sorteras ut och förvaras skilt från annat avfall.

Den som har brännbart avfall ska, utöver vad som gäller enligt andra bestämmelser i detta kapitel, sortera ut följande avfallslag och förvara dem skilda från varandra och annat avfall:

- 1. brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, och*
- 2. övrigt brännbart avfall.*

Bestämmelser om förbud mot att deponera utsorterat brännbart avfall och organiskt avfall finns i 8 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall.

12 c §

Den som samlar in brännbart avfall som har sorterats ut enligt 12 § 1 ska samla in avfallet separat.

Sådant avfall som avses i 12 § 1 ska samlas in på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning är möjlig.

Avfall som utgörs av papper, metall, plast och glas

12 d §

Den som har avfall som utgörs av följande avfallslag ska sortera ut dem och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall:

- 1. papper,*

- 2.metall
- 3.plast, och
- 4.glas.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte sådant avfall som omfattas av

1. utsorteringskraven för bygg- och rivningsavfall i 10 §, och

2. producentansvar där i stället de bestämmelser som gäller för sådant avfall ska tillämpas.

12 e §

Den som samlar in avfall som har sorterats ut enligt 12 d § ska samla in avfallsslagen separat och med syfte att avfallet ska förberedas för återanvändning eller för att materialåtervinnas.

Undantag från krav på utsortering, separat insamling och särskiljning

13 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag från kraven på

1. utsortering i 1, 4 och 10 §§ och 12 § första stycket,
2. att skilja förpackningarna från deras innehåll i 4 a §,
3. separat insamling i 1 a och 4 g §§, 3. separat insamling i 1 a, 4 g och 12 e §§,
4. fastighetsnära insamling i 1 b §, och
5. skild förvaring i 12 § första stycket. 5. skild förvaring i 12 § första stycket och 12 d §.

Sådana föreskrifter får endast avse avfall där hanteringen annars inte är genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna enligt 16 §.

15 c §

Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kraven på utsortering i 12 d §.

Dispensen får ges i fråga om avfall där separat utsortering inte är genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna enligt 16 §.

7 kap.

Kommunens informationsansvar

16 §

Kommunen ska årligen ta fram lättillgänglig information till hushållen och verksamheter om avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken som avser

- 1. hur hushållen och verksamheterna kan förebygga avfall,*
- 2. hushållens och verksamheternas skyldighet att sortera ut avfall och hur sorteringen ska gå till,*
- 3. hur hushållen och verksamheterna ska lämna sitt avfall,*
- 4. hur hushållen och verksamheterna kan bidra till ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning, och*
- 5. de insamlingsresultat som utsorteringen bidrar till.*

2. Inledning

2.1 Uppdragen

Denna skrivelse omfattar slutredovisningen av uppdraget *Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall* och den del av uppdraget *Rätt plast på rätt plats* som rör att undersöka vilka avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav idag som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på för att öka möjligheten att använda avfallet som resurs i en cirkulär och fossilfri ekonomi.

2.1.1 Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall

Den 22 december 2022 fattade regeringen beslut om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda åtgärder för att öka materialåtervinningen av kommunalt avfall. Uppdraget reviderades den 11 maj 2023.

Av uppdraget framgår att:

Naturvårdsverket ska utreda vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall i EU:s avfallsdirektiv. En första redovisning ska innehålla en analys av vilken potential som olika avfallsfraktioner har för att bidra till måluppfyllelse samt var förändringar bör ske för respektive avfallsfraktion och avfallsflöde, inklusive en kortfattad beskrivning av vilka brister som kan finnas i den statistik som ligger till grund för uppföljningen av målen samt vilken effekt dessa kan ha på uppföljningen.

Slutredovisningen ska innehålla nödvändiga författningsändringar för de åtgärder som krävs för att nå målen och för att komma till rätta med de brister som identifierats i delredovisningen. Exempel på åtgärder som ska övervägas är krav på separat insamling av relevanta avfallsfraktioner från såväl hushåll som verksamheter, kvalitetskrav eller mottagningskriterier på avfall som avses förbrännas och skärpta krav avseende informationskampanjer. Uppdraget innefattar inte frågor om efterlevnad, såsom avfallsplanering, tillsyn och uppföljningsansvar. Redovisningen ska även innehålla en konsekvensbeskrivning av samhällsekonomiska effekter inklusive en bedömning av förväntad klimat och miljönytta, en analys av kostnader samt effekter för berörda aktörer.

Naturvårdsverket ska samråda med den utredare som av Regeringskansliet fått i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka materialåtervinningen (KN2023:03088).

Delredovisningen ska lämnas senast den 25 mars 2023 och slutredovisningen senast den 31 oktober 2023 till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

2.1.2 Rätt plast på rätt plats

Naturvårdsverket fick uppdraget Rätt plast på rätt plats i regleringsbrevet för budgetåret 2022. I uppdraget framgår att:

Naturvårdsverket ska arbeta för att främja omställningen av plast i cirkulär ekonomi och för att kunna nå målet om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. För att göra detta ska Naturvårdsverket:

- *kartlägga plastflöden i Sverige och analysera och föreslå hur myndigheten på ett långsiktigt och kostnadseffektivt sätt kontinuerligt kan följa plastflöden i omställningen till en cirkulär ekonomi. Metoden ska också kunna användas för att på sikt följa andra prioriterade strömmar. Denna del av uppdraget ska redovisas senast 16 december 2022.*
- *analysera och kartlägga vilka typer av plaster som lämpar sig för olika typer av användningar för att uppnå cirkulära flöden och minska klimatpåverkan från plaster exempelvis att redan i designskedet fastställa när fossil plast kan ersättas med biobaserade plaster, återanvändbara material, återvunnen plast, plast med lång livslängd eller andra material, samt vilken plast som är lämpligast för olika användningsområden.*
- *undersöka vilka avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav idag som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på för att öka möjligheten att använda avfallet som resurs i en cirkulär och fossilfri ekonomi.*
- *analysera och föreslå ytterligare styrmedel som behövs för att rätt plast används på rätt plats i en cirkulär och fossilfri ekonomi.*

Naturvårdsverket ska slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 15 mars 2024. Myndigheten ska redovisa författningsförslag där det finns behov.

I denna skrivelse redovisas den del av uppdraget som rör avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav idag som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på för att öka möjligheten att använda avfallet som resurs i en cirkulär och fossilfri ekonomi.

2.1.3 Delredovisningen om uppdraget om materialåtervinning av kommunalt avfall

En delredovisning av uppdraget om åtgärder för att öka materialåtervinningen av kommunalt avfall lämnades till regeringen den 23 mars 2023. I denna redovisades data över de avfallsflöden som ingår i rapporteringen för kommunalt avfall samt hur stor del av flödena som går till materialåtervinning och förberedelse för återanvändning. Vidare redovisades en uppskattning av flödenas teoretiska potential att bidra till måluppfyllelsen och det gjordes också en bedömning av var förändringar bör ske på en övergripande nivå.

Därefter beskrevs de utvecklingsområden som finns i statistiken över kommunalt avfall tillsammans med effekterna av en utvecklad statistik. Slutligen återfanns ett resonemang om möjligheterna att nå målen och en kort beskrivning av fortsatt arbete till slutredovisningen av uppdraget.

2.1.4 Bakgrund till uppdraget om materialåtervinning av kommunalt avfall

Flera EU-länder, däribland Sverige, riskerar att inte nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall i EU:s avfallsdirektiv. EU:s medlemsstater måste senast år 2025 säkerställa att 55 procent av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. Målet för kommunalt avfall kommer framöver att höjas successivt till 60 procent år 2030 och 65 procent år 2035.

I Sverige uppgick år 2021 materialåtervinningen och förberedelsen för återanvändning av kommunalt avfall till 40 procent.

Kommissionen ska säkerställa att medlemsstaterna följer EU-direktiven och kan inleda så kallade överträdelseärenden om den anser att en medlemsstat inte följer ett direktiv. Om ett medlemsland inte rättar felen i tid kan det dömas i EU-domstolen och få mycket höga böter. För att Sverige ska nå målen i artikel 11.2 c-e avfallsdirektivet behöver Sverige fortsätta arbeta med genomförandet av artikel 11.

Enligt artikel 11.1 i avfallsdirektivet ska medlemsstaterna införa separat insamling för åtminstone papper, metall, plast och glas, samt, senast den 1 januari 2025, för textilier.¹ Sverige har än så länge infört separat insamling av förpackningar av papper, metall, plast och glas som omfattas av förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar, separat insamling av returpapper i avfallsförordningen (2020:614) samt separat insamling av bygg- och rivningsavfall som består av bland annat metall, glas och plast i avfallsförordningen.

2.1.5 Kommissionens rapportering om tidig varning

Kommissionen har identifierat de medlemsländer som riskerar att inte nå målen till 2025 som gäller kommunalt avfall och förpackningsavfall.² Kommissionen konstaterar att Sverige, som det ser ut idag, kommer att nå målen om förpackningsavfall, men inte målet om kommunalt avfall.

Kommissionen har för respektive medlemsland identifierat utmaningar och möjligheter samt tagit fram rekommendationer som baseras på bristerna i respektive land.³ De huvudsakliga rekommendationerna från kommissionen till Sverige är:⁴

1. Stöd förberedelsen för system för förberedelse för återanvändning av kommunalt avfall och återanvändningssystem för förpackningar.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (2008/98/EG) av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv.

² (a) European Commission (2023).

³ (c) European Commission (2023).

⁴ (b) European Commission (2023).

2. Utveckla en infrastruktur för avfallsbehandling som kopplar till de högre stegen i avfallshierarkin för att minska beroendet av förbränning, särskilt gällande återvinning av plastförpackningar.
3. Förbättra separat insamling för källsortering av avfall, särskilt förpackningsavfall och bioavfall.
4. Inför stödmekanismer som säkerställer separat insamling av återvinningsbart kommunalt avfall från verksamheter.

Kommissionen lämnar även en översikt av ett antal möjliga åtgärder för bättre materialåtervinning i Sverige. De rör bland annat att överväga ett snabbare genomförande av lagstiftningen om obligatorisk separat insamling av bioavfall, fortsätta och stärka medvetandehöjande verksamheter som är skraddarsydda för olika målgrupper för att öka deras medverkan i separat insamling samt att använda ekonomiska instrument för att stimulera avfallshantering i de högre stegen i avfallshierarkin.

2.2 Tolkning av uppdragen

I uppdraget *Åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall* ska Naturvårdsverket överväga åtgärder som rör krav på separat insamling av relevanta avfallsfraktioner från såväl hushåll som verksamheter. Den delen av uppdraget har likheter med delen av uppdraget *Rätt plast på rätt plats* som omfattar undersökning av vilka avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav idag, och som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på. Naturvårdsverket har valt att redovisa dessa båda delar av uppdragen tillsammans eftersom det finns fördelar med att lämna ett förslag som tar hand om helheten och då det är angeläget att öka materialåtervinningen så snart som möjligt.

Uppdraget omfattar åtgärder för ökad materialåtervinning av *kommunalt avfall*. För att möjliggöra synergier mellan uppdraget och regeringsuppdraget *Rätt plast på rätt plats* har dock analyser och föreslagna åtgärder i viss mån kommit att omfatta även *icke-kommunalt avfall*.

Kommunalt avfall definieras i 15 kap. 3 § miljöbalken. Av definitionen framgår att kommunalt avfall är avfall från hushåll och avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Definitionen kommunalt avfall är oberoende av om avfallet samlas in av kommuner eller privata aktörer. Definitionen är gemensam i hela EU och avsikten med en gemensam definition är att underlätta statistisk jämförelse mellan medlemsländerna. Eftersom avfall från verksamheter kan vara både kommunalt och icke-kommunalt används dessa begrepp i skrivelsen för att vid behov förtydliga vilken typ av verksamhetsavfall som avses.

2.3 Genomförande och samverkan

Uppdraget har genomförts av Naturvårdsverket.

Under arbetets gång har en omfattande samverkan ägt rum och Naturvårdsverket har haft löpande kontakt med flera aktörer som bidragit med underlag.

Vi har haft dialog med följande myndigheter, organisationer och företag: Avfall Sverige, inklusive Avfall Sveriges avfallsförebyggande grupp och Avfall Sveriges grupp för återvinningscentraler, Boverket, Energiföretagen, Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB, Gästrike återvinnare, Ikea, Innovations- och kemiindustrierna, Kemikalieinspektionen, Kommittén om ekonomiska styrmedel för en cirkulär ekonomi (Fi 2022:14), Renova, Roslagsvatten AB, Skogsindustrierna, Stockholm vatten och avfall AB, Svensk Handel, Svensk Dagligvaruhandel, Svenskt Näringsliv, Sveriges bergmaterialindustri, Sveriges Kommuner och Regioner, Sörab, Visita, Nordvästra Skånes Renhållnings AB samt Återvinningsindustrierna.

Inom ramen för uppdraget *Rätt plast på rätt plats* har samverkan skett med ytterligare aktörer, som främst rör andra delar av det uppdraget.

I framtagandet av skrivelsen har följande personer från Naturvårdsverket deltagit: Christina Anderzén, Yvonne Augustsson, Emelie Aurell, Tomas Chicote, Linda Hellblom, Christina Jonsson, Julia Jourak, Alexandra Kruse, Frida Löfström, Helen Sundell, Milla Sundström, Agnes Willén, Frida Änghede, Elisabeth Österwall och Johanna Enberg (projektledare). Styrgruppen har bestått av enhetschefer för Avfalls- och kemikalieenheten, Avlopps- och miljöhänsynsenheten, Miljögifts- och avfallsanalysenheten, Resurseffektivitetsevenheten samt Regeringsuppdragsenheten på Naturvårdsverket.

3. Utgångspunkter

Utgångspunkt för arbetet som presenteras i den här skrivelsen är delredovisningen av åtgärder för att öka materialåtervinningen av kommunalt avfall från mars 2023 och EU-kommissionens rapportering om tidig varning från juni 2023. Som nämnts i delredovisningen träder nya bestämmelser i kraft framöver som sannolikt kommer bidra till en ökad utsortering och materialåtervinning. De nya bestämmelserna rör krav på separat insamling av bioavfall, separat insamling av textil, insamling av förpackningsavfall från populära platser samt fastighetsnära insamling av förpackningsavfall. Det finns även ett antal pågående och avslutade uppdrag och pågående EU-processer som kan bidra till måluppfyllelsen.

3.1 Kommande bestämmelser

3.1.1 Separat insamling av bioavfall senast 2024

Som framgår av delredovisningen finns en stor potential för ökad materialåtervinning av bioavfall. Begreppet bioavfall omfattar både trädgårds- eller parkavfall och livsmedels- eller köksavfall (tidigare kallat matavfall). Enligt artikel 22 i avfallsdirektivet ska alla EU:s medlemsstater säkerställa att bioavfall senast den 31 december 2023 antingen separeras och materialåtervinns vid källan, eller insamlas separat och inte blandas med andra typer av avfall. Från 2024 blir det, enligt bestämmelser i 3 kap. avfallsförordningen, därmed obligatoriskt att sortera ut bioavfall i hela Sverige.

De nya bestämmelserna innebär också att biologiskt nedbrytbart livsmedels- eller köksavfall under kommunalt ansvar ska samlas in fastighetsnära. Från och med 1 januari 2024 ställs också krav på att förpackningar ska tömmas på sitt innehåll för att därefter materialåtervinnas. Bestämmelsen finns i 3 kap. 4 a § avfallsförordningen och innebär en stor omställning för verksamheter som ger upphov till förpackat livsmedelsavfall såsom livsmedelsbutiker och grossister. Bestämmelsen kan komma att påverka mängderna bioavfall som går till materialåtervinning. Dels kan mängderna minska, eftersom bestämmelsen kan öka incitamenten för butiker att sälja ut varor som är nära att passera bäst före datum. Men mängderna kan också komma att öka, eftersom förpackat livsmedelsavfall som idag förbränns från årsskiftet i stället ska behandlas genom rötning eller kompostering sedan det har skiljts från sin förpackning. Bestämmelsen kommer förstås också att påverka mängden förpackningar som materialåtervinns.

Idag avgör kommunerna själva om insamling av biologiskt nedbrytbart livsmedels- eller köksavfall ska ske separat och om sådan insamling ska vara frivillig eller obligatorisk. 267 av landets 290 kommuner har infört separat utsortering och insamling av denna typ av avfall från hushåll och verksamheter. Anslutningsgraden, det vill säga hur stor andel av hushållen och verksamheterna

som sorterar ut livsmedels- eller köksavfall, varierar dock kraftigt eftersom utsorteringen är frivillig i hälften av kommunerna.⁵

Införandet av obligatorisk, fastighetsnära insamling av livsmedels- eller köksavfall i hela landet förväntas öka materialåtervinningen kraftigt. Plockanalyser av restavfall visar dock att andelen livsmedels- eller köksavfall som läggs i restavfallspåsen ofta är hög även i kommuner med obligatorisk utsortering. Att felsorteringsgraden är så hög indikerar att det utöver lagstiftning behövs kompletterande åtgärder för att öka återvinningsgraden.

Det finns kommuner som lyckas bra och där felsorteringen är liten. Ett exempel är Kristianstad, som i plockanalyser från 2019 redovisar knappt 5 procent matavfall i restavfallet från villor. Motsvarande siffror för lägenheter är knappt 10 procent. Ett annat exempel på en kommunal avfallsorganisation som har lyckats väl är Gästrike Återvinnare, som har arbetat tillsammans med kommunala bostadsbolag för att förbättra avfallshanteringen. Bland de åtgärder som lett till bättre sortering och minskad nedskräpning är kommunikationsinsatser riktade till såväl barn och ungdomar som till vuxna. Andra faktorer som lyfts är ombyggnad av avfallsutrymmen för att de ska kännas trygga för de som lämnar och hämtar avfall.⁶

3.1.2 Separat insamling av textil senast 2025

Den 1 januari 2025 ska alla medlemsstater samla in textil separat från annat avfall enligt artikel 11.1 tredje stycket i direktiv (EU) 2018/851.⁷ Klimat och näringslivsdepartementet remitterade promemorian Cirkulär hantering av textil och textilavfall KN2023/0305 den 1 maj 2023 med förslag på hur Sverige ska uppfylla krav på separat insamling av textilavfall.⁸ I promemorian föreslås att kommunerna fortsatt ska ha ansvar för insamling av det textilavfall som är kommunalt avfall. Promemorian innehåller också förslag på hur Sverige ska genomföra det krav i ändringsdirektivet som innebär att medlemsstaterna ska vidta avfallsförebyggande åtgärder genom att uppmuntra till återanvändning av produkter och inrättandet av system som främjar reparation och återanvändning, särskilt av vissa produkter, bland annat textilier (se artikel 9.1 d).

Den 5 juli 2023 lämnade EU Kommissionen förslag om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall där det föreslås att ett utökat producentansvar införs för att minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan från den resursintensiva textil- och skobranschen. Förslaget bygger på principen om att det är förorenaren som betalar, och ska ansvara för att förebygga att avfall uppkommer och om avfall trots allt uppkommer, ansvara för att det förbereds för återanvändning och materialåtervinning. Kostnader för insamling och behandling av textilavfall samt information till slutanvändare föreslås att föras över från kommuner till

⁵ Avfall Sverige (2021). Kommunalt avfall i siffror kommun och länsstatistik 2020.

⁶ Informant 1. Gästrike Återvinnare.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall (Ändringsdirektivet).

⁸ (a) Klimat- och näringslivsdepartementet (2023).

producenter, via dess producentansvarsorganisationer, vilket kan innebära en finansiell avlastning för kommunerna. Förslaget kommer nu att förhandlas och beslut kan förväntas tidigast under 2024–2025, därefter har medlemsstaterna 30 månader på sig att implementera nya regler i nationell lagstiftning.

3.1.3 Sortering av förpackningar på populära platser senast 2026

Möjligheten att sortera förpackningsavfall kommer också att förbättras på allmänna platser. Senast 1 januari 2026 ska kommunerna samla in förpackningsavfall separat på större torg och i parker som har en yta som överstiger 2 000 kvadratmeter. Kravet gäller om betydande mängder förpackningsavfall uppkommer på platsen och om kommunen har renhållningsansvar enligt 2 § lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning. Avfall som består av plastförpackningar ska dessutom samlas in på andra populära platser där kommunen har renhållningsansvar, om det uppkommer betydande mängder sådant förpackningsavfall på platsen. Bestämmelserna finns i 3 kap. 8 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

3.1.4 Fastighetsnära insamling av förpackningsavfall senast 2027

Ett par av de åtgärder som föreslås i rapporten om tidig varning avser förbättringar av separata insamlingstjänster för källsorterat avfall.⁹ Införande av fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och bioavfall pekas ut som särskilt viktiga åtgärder. Fastighetsnära insamling av förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter kommer också att införas i hela landet. Kommunerna ansvarar för insamlingen, som ska vara införd senast 1 januari 2027. Bestämmelserna finns i 3 kap. 4–4 g §§ avfallsförordningen, respektive 6 kap. 4 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Plockanalyser har visat att förpackningsavfall och returpapper normalt utgör cirka 30 procent av innehållet i den vanliga soppåsen.¹⁰ Eftersom fastighetsnära insamling av förpackningsavfall ger en högre utsorteringsgrad jämfört med insamling på återvinningsstationer¹¹ förväntas införandet av fastighetsnära insamling leda till ökad materialåtervinning av förpackningsavfall.¹²

Som Naturvårdsverket tidigare har lyft är det också tveksamt om den fastighetsnära insamlingen av förpackningsavfall från verksamheter kommer att ge några större effekter på insamlingsgraden eller materialåtervinningsmålen, eftersom inte alla verksamheter omfattas.¹³ Producenterna bör stå för alla kostnader kopplade till

⁹ (b) European Commission (2023).

¹⁰ (d) Avfall Sverige (2023).

¹¹ (e) Avfall Sverige (2023).

¹² Miljödepartementet (2021).

¹³(b) Naturvårdsverket (2021).

insamling och omhändertagande av förpackningsavfallet. Med det nya systemet kommer verksamheter fortfarande i de flesta fall själva att behöva bekosta sin transport av förpackningsavfallet till mottagningspunkterna, alternativt anlita och betala en avfallsentreprenör som hjälper till med detta. Detta anser Naturvårdsverket inte vara förenligt med hur producentansvaret är tänkt att fungera.

3.2 Uppdrag och EU-processer som kan bidra till måluppfyllelsen

Pågående utredningar, uppdrag och EU-processer

För närvarande pågår flera utredningar och uppdrag som på olika sätt kan bidra till att nå EU:s mål om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall. Bland dessa kan nämnas Klimat- och näringslivsdepartementets pågående utredning att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen, Kommittén för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi och Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om producentansvaret för förpackningar. Dessutom pågår ett flertal EU-processer som, om de genomförs, förväntas bidra till att öka måluppfyllelsen. Mer information om dessa utredningar, uppdrag och EU-processer finns i bilaga 1.

Avslutade uppdrag som kan bidra till måluppfyllelsen

Naturvårdsverket har tidigare lämnat förslag inom området i regeringsuppdrag som vi genomfört eller bidragit till som, om de genomförs, kan bidra till måluppfyllelsen. Det rör bland annat förslag rörande grovavfall samt allmänna regler för vissa verksamheter som behandlar avfall. Dessa beskrivs kort i avsnitt 6.1.3. Även förslag i regeringsuppdraget om ökad återvinning och återanvändning av elutrustning, Fördjupad utvärdering 23 och underlaget till klimatpolitisk handlingsplan kan bidra till måluppfyllelsen. Dessa beskrivs kort i bilaga 1.

4. Naturvårdsverkets förslag till åtgärder

Inom ramen för uppdraget har vi tagit fram fyra författningsförslag till regeringen som vi bedömer kan bidra till att nå EU:s mål om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall, se avsnitt 4.1–4.4.

Vi bedömer även att förutsättningarna för ett producentansvar för möbler och ett producentansvar för madrasser behöver utredas, se avsnitt 4.5.

Det finns ytterligare åtgärder som kan leda till ökad måluppfyllelse, vilket redovisas i avsnitt 4.6–4.9.

4.1 Krav på ökad utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas

Naturvårdsverkets förslag:

Avfall som består av papper, plast, metall och glas ska sorteras ut och samlas in separat. Förslaget omfattar såväl kommunalt som icke-kommunalt avfall.

Förslaget innebär ett förtydligande av de krav som ställs i avfallsdirektivets artikel 11.1 om separat insamling av dessa avfallsslag.

Kraven föreslås införas i två nya bestämmelser, i 3 kap. 12 d § och 12 e § avfallsförordningen. Naturvårdsverket föreslås bli bemyndigade att meddela föreskrifter om undantag och tillsynsmyndigheterna föreslås få dispensrätt i det enskilda fallet. Bestämmelserna om undantag och dispens föreslås införas i 3 kap. 13 § respektive 15 c §.

Motivering

Syftet med förslaget är att tillgängliggöra material för att underlätta och öka förberedelse för återanvändning samt materialåtervinning. En förutsättning för att nå målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall är att mer material tillgängliggörs.

Plast och papper är avfallsflöden som i hög utsträckning förbränns idag och åtgärder behövs för att öka materialåtervinningen av dessa material. Glas och metall är avfallsflöden med en idag relativ hög materialåtervinningsgrad. Utsorteringskravet bör dock omfatta även dessa materialslag för att på ett tydligare sätt genomföra avfallsdirektivets artikel 11.1.

Något generellt krav på att trä ska sorteras ut separat bedöms inte kunna bidra till ökad måluppfyllnad, eftersom trä som inte utgör bygg- och rivningsavfall är ett

litet flöde. Trä ingår också ofta i möbler och madrasser och ett eventuellt producentansvar för dessa skulle därmed också kunna påverka utsortering och behandling av trä. Se vidare avsnitt 4.5. Dessutom är trä och möbler exempel på sådant brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinning och som omfattas av vårt föreslagna utsorteringskrav i 3 kap. 12 § avfallsförordningen.

Naturvårdsverket bör få ett bemyndigande om att föreskriva om undantag från krav på utsortering och separat insamling. Denna typ av undantag bör finnas i Naturvårdsverkets föreskrifter. Det ger möjlighet att ta fram specifika bestämmelser, som kan anpassas i takt med att system och tekniker för insamling och materialåtervinning utvecklas. Naturvårdsverket har idag ett sådant bemyndigande då det gäller såväl bygg- och rivningsavfall som bioavfall och förpackningsavfall. Eftersom det förmodligen rör sig om relativt små avfallsmängder gör Naturvårdsverket bedömningen att möjligheten till undantag inte kommer att ha någon större påverkan på möjligheterna att nå målen.

Utöver att minska felsorteringen behöver fler avfallsslag sorteras ut separat. Det finns redan kommande lagkrav på att bioavfall och textil ska sortera ut och samlas in separat, se avsnitt 3.1.

Tillsynsmyndigheten bör i det enskilda fallet ha rätt att bevilja dispens från utsorteringskraven. För att undantag eller dispens ska medges måste kraven i 3 kap. 16 § avfallsförordningen vara uppfyllda. Skäl för undantag kan vara att avfallet innehåller ämnen som bör fasas ut ur kretsloppet, men andra skäl, exempelvis regionala omständigheter skulle också kunna vara grund för undantag.

Förutom att ta fram föreskrifter behöver Naturvårdsverket ta fram vägledning till de nya bestämmelserna i avfallsförordningen. Vägledning kommer också att behövas avseende den föreslagna föreskriften samt för tillsynsmyndigheternas dispensrätt.

En bättre efterlevnad av befintliga utsorteringskrav är nödvändig för att målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning ska nås. Det krävs därför kompletterande åtgärder för att bestämmelser om utsortering ska följas. Det måste exempelvis vara enkelt att sortera rätt och information om hur och var avfall ska lämnas behöver vara lättillgänglig och tydlig för de hushåll och verksamheter som ska lämna avfall i kommunens insamlingssystem. Informations- och kommunikationsinsatser är ett viktigt komplement till ökade krav på utsortering och separat insamling. Naturvårdsverket föreslår därför att krav på informationsinsatser införs. Detta analyseras vidare i avsnitt 4.4.

Utöver information kan det behövas andra åtgärder, som ökad tillsyn och sanktioner, för att säkerställa att befintligt regelverk följs. Att ta fram förslag till den typen av åtgärder ingår inte i detta uppdrag, men i Klimat- och näringslivsdepartementets pågående utredning, se bilaga 1.

Naturvårdsverket gör i nuläget bedömningen att kommunerna bör ges möjligheten att avgöra exakt hur den utökade insamlingen av kommunalt avfall i form av papper, plast, metall och glas som inte är förpackningar ska ske på bästa sätt i den

enskilda kommunen och lämnar därför inte förslag på detaljreglering av servicegrad för denna insamling. På detta sätt kan lokala anpassningar göras efter till exempel befolkningstäthet, befintliga insamlingssystem, olika boendekategorier samt lämpliga platser för utökad insamling som gör det enkelt för kommuninvånarna och därmed resulterar i en ökad utsortering och materialåtervinning. Utöver kommunernas befintliga insamlingssystem skulle exempelvis lättillgängliga insamlingsplatser för skrymmande förpackningsavfall kunna användas för insamling.¹⁴ Under arbetets gång har olika handlingsalternativ, inklusive insamling i materialströmmar, utretts som redovisas i avsnitt 7.2.1.

4.2 Krav på att befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen upphävs

Naturvårdsverkets förslag:

Befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen ska upphävas.

Om ett utsorterings- och insamlingskrav för pappersavfall införs ser Naturvårdsverket inte att det finns anledning att särreglera just returpapper, eftersom det förväntas leda till merkostnader.

Förslaget innebär att definitionerna för tidningar, tidningspapper och returpapper tas bort. Det innebär även att kravet på att kommunen ska tillhandahålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser och kravet på att sortera ut returpapper upphävs. Även målet för materialåtervinning av returpapper samt kravet på att en kommunal avfallsplan ska innehålla ett särskilt avsnitt om returpapper upphävs.

1 kap. 10 §, 3 kap. 2 och 3 §, 4 kap. 7a, 7b och 7c samt 9 kap. 5 § i avfallsförordningen föreslås tas bort.

Motivering

Syftet med förslaget är att underlätta för kommuner och avfallsinnehavare. När ett brett utsorteringskrav för papper införs inkluderas även returpapper.

Nuvarande regleringar kring returpapper påverkas av Naturvårdsverkets förslag i avsnitt 4.1 ovan om ett brett utsorterings- och insamlingskrav för avfall där papper ingår. I begreppet pappersavfall ingår bland annat returpapper men även annat avfall av papper som inte ingår i begreppet returpapper (exempelvis kontorspapper, pocketböcker, målarböcker, skrivböcker). Om ett utsorterings- och insamlingskrav

¹⁴ Krav på sådana platser finns i 6 kap. 6 § förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

för pappersavfall införs ser Naturvårdsverket inte att det finns anledning att särreglera just returpapper. Naturvårdsverket föreslår därför att de befintliga bestämmelser som reglerar returpapper i avfallsförordningen upphävs.

Kommunen tog över insamlingsansvaret för returpapper från producenterna när det nationella producentansvaret för returpapper upphävdes 1 januari 2022. Avsikten är fortfarande att returpapper ska sorteras ut, samlas in och materialåtervinnas. Det ska fortsatt vara möjligt att sortera ut och samla in papper i flera fraktioner, vilket kan tydliggöras i Naturvårdsverkets vägledning.

Förslaget påverkar inte ansvaret för avfallet. Kommunen ska även fortsättningsvis ansvara för att samla in papper som är kommunalt avfall.

Under arbetets gång har handlingsalternativ utretts som redovisas i avsnitt 7.2.2.

4.2.1 Fler avfallsflöden behöver sorteras ut

För att nå målen måste flera avfallsflöden sorteras ut separat i större utsträckning än idag. Dessutom måste materialåtervinningen för vissa avfallsflöden förbättras. I blandat restavfall är potentialen störst för att bidra till materialåtervinningsmålet genom ökad utsortering av bioavfall, pappersförpackningar, returpapper och plastförpackningar. Även i blandat grovavfall finns en potential.

I analysen har hänsyn tagits till de rekommendationer som lämnades i kommissionens rapportering om tidig varning.¹⁵

- Det är en otillräcklig nivå av separat insamling av papper och kartong, plast och bioavfall, och en generellt låg förekomst av insamlingsställen av avfall.
- Det finns en potential att öka den separata insamlingen av kommunala avfallsflöden som genereras av företag och andra verksamheter.
- Förbättra separat insamling för källsortering av avfall, särskilt förpackningsavfall och bioavfall.
- Inför stödmekanismer som säkerställer separat insamling av återvinningsbart kommunalt avfall från företag och andra verksamheter.

I 3 kap. avfallsförordningen finns krav på att följande avfallsslag sorteras ut och samlas in separat:

- Bioavfall (gäller från 1/1 2024)
- Returpapper
- Förpackningsavfall i fraktionerna papper och kartong, plast, metall, färgat glas, ofärgat glas, plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem, trä, och övrigt förpackningsmaterial
- Elektriska och elektroniska produkter
- Uttjänta bildäck som inte är monterade på en uttjänt bil (gäller från 2024)¹⁶

¹⁵ (b) European Commission (2023).

¹⁶ Fram till 2024 regleras producentansvaret för däck i förordning (1994:1236) om producentansvar för däck.

- Spillolja
- Bygg- och rivningsavfall i fraktionerna trä, mineral, metall, glas, plast, gips
- Farligt avfall
- Brännbart avfall
- Avfall som utgörs av fiskeredskap (gäller från 31/12 2024).

Samtliga avfallsslag ovan utom bygg- och rivningsavfall kan utgöra kommunalt avfall och därmed ingå i målet om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.

Utöver detta kan kommunerna ställa krav på att avfall under kommunalt ansvar ska sorteras i ytterligare fraktioner. I vissa kommuner har det exempelvis sedan många år varit obligatoriskt att sortera ut matavfall (livsmedels- eller köksavfall). Sådana krav regleras i de kommunala avfallsföreskrifterna, som är en del av kommunens renhållningsordning. Kommunens bemyndigande att föreskriva om att vissa slag av avfall ska förvaras och transporteras skilt från annat avfall framgår av 9 kap. 1 § 2 avfallsförordningen.

4.2.2 Plast

Plastanvändning och uppkomst av plastavfall

Plastanvändningen i Sverige har de senaste åren mångdubblats och den globala användningen förväntas öka under kommande år. En stor del av den plast som produceras idag produceras nästan helt av fossila primära råvaror. Den höga plastanvändningen leder till miljöpåverkan från alla delar av plastens livscykel.

I statistik för kommunalt avfall inkluderas i avfallsflödet plast både från kommunalt plastförpackningsavfall (en delmängd av avfallskod 15 01 02) och annat kommunalt plastavfall (20 01 39). Detta omfattar plastförpackningar med och utan pant som sorterats ut separat eller som återfinns som en del av restavfallet samt annan plast som sorteras ut som så kallad grovplast.¹⁷ I delredovisningen redovisas statistiken för kommunalt avfall.¹⁸ Av totalt genererat kommunalt avfall utgör plast 332 069 ton eller 8 procent. Huvuddelen är plastförpackningar i restavfallet, därefter en mindre andel utsorterade plastförpackningar med och utan pant samt en mindre andel utsorterad grovplast. Grovplast utgör också en ökad andel av skrymmande avfall.

Utöver statistik för kommunalt avfall finns det information om plastflöden i den kartläggning som Naturvårdsverket med hjälp av konsortiet Svenska MiljöEmissionsData (SMED) tagit fram vid två tillfällen. Enligt SCB:s statistik sattes det 1 280 000 ton plastråvara på den svenska marknaden år 2019. Det

¹⁷ Grovplast är plastavfall som inte är förpackningar, utan bör lämnas in på kommunernas återvinningscentraler. Det är plastavfall som kommer från hushållsavfall eller verksamheters hushållsliknande avfall, men som alltså inte är förpackningar. Förpackningar ska sorteras separat. Grovplast kan vara diskborstar, hinkar, möbler och leksaker.

¹⁸ (e) Naturvårdsverket (2023).

motsvarar drygt 120 kg plast per person och år.¹⁹ Plastkartläggningen visar också att det under 2020 uppkom över 644 000 ton plastavfall i Sverige som kan härledas till specifika produktflöden där mest plastavfall uppkom inom produktgrupperna plastförpackningar inklusive PET-flaskor med pant, byggprodukter, fordon och däck samt elutrustning. Kartläggningen uppskattar även att det uppkommer ytterligare 680 000 – 1 miljon ton plastavfall som inte kan kopplas till specifika produktgrupper. Vad avfall från verksamheter, både kommunal och icke-kommunalt avfall, består av är osäkert, både övergripande och ur platsynpunkt, men en stor mängd av plasten från verksamheter hamnar i blandat avfall och skickas till förbränning.²⁰

Utsortering och insamling av plastavfall

Plastavfall i form av mindre plastprodukter, till exempel leksaker, diskborstar, tandborstar och sportartiklar hamnar ofta i det kommunala restavfallet från hushåll. Krav på utsortering finns för produkter med producentansvar, där plast ingår i produkternas sammansättning, så som för förpackningar, fordon, däck, fiskeredskap och elavfall. Sedan år 2020 finns det krav på utsortering för bygg- och rivningsavfall, där plast är en av sex fraktioner som ska sorteras ut.²¹ För att åstadkomma ökad och mer högkvalitativ materialåtervinning krävs tillgång till större volymer insamlat och sorterat plastavfall. Som beskrivs i delredovisningen för uppdraget är insamlingsgraden av kommunalt plastavfall relativt låg, den låga insamlingsgraden gäller även för verksamhetsavfall. Totalt materialåtervanns cirka 122 000 ton plastavfall under 2020, vilket motsvarar cirka 10 procent av den plast som sattes på marknaden.²² På grund av både bristande utsortering och bristande materialåtervinning gick under 2020 mer än 1,1 miljoner ton plast till energiutvinning på svenska förbränningsanläggningar och cirka 76 000 ton plast- och gummiavfall användes som bränsle i cementindustrin, oavsett kvalitet på plasten. Det motsvarar totalt cirka 87 procent av den plast som sattes på marknaden.²³

Plastavfall samlas inte in i tillräcklig utsträckning

Trots att Sverige haft ett producentansvar för förpackningar sedan 1994 samlas inte plastförpackningsavfall in i den omfattning som krävs för att nå materialåtervinningsmålen för plastförpackningar.

Generellt för de flesta strömmar med blandat material, som byggprodukter, elektronik, och fordon, ”försvinner” plast jämfört med andra tyngre materialslag när man räknar ut materialåtervinningsgrader. Att fokus inte läggs på plasten bidrar till att de flödena inte kommer upp i nödvändiga volymer vilket då i sin tur bidrar

¹⁹ (e) Naturvårdsverket (2022).

²⁰ Anderson med flera (2020).

²¹ 3 kap. 10–11 §§ avfallsförordningen.

²² Fråne, A. et al (2022).

²³ Ibid.

till svårigheter att skapa lönsamhet. Lönsamhet för utsortering försvåras också av ineffektiv logistik. Plastavfall är ofta skrymmande och transportkostnaden blir betydande i relation till materialvärdet. Detta leder till att plast blir kvar i de blandade flödena till exempel från bygg och rivning eller i brännbart grovavfall till förbränning.

Eftersom avfall från verksamheter hanteras av mellanhänder som sorterar, blandar och fragmenterar avfallet innan det går till förbränning är det svårt att följa vilka branscher och företag som har gett upphov till avfallet. Detta tillsammans med att förbränningskapacitet är utbredd i landet medan anläggningar för materialåtervinning av både förpackningar och annat plastavfall är koncentrerade till södra Sverige, ger en fördel för förbränningsalternativet.

För att kunna skapa förutsättningar för högvärdig materialåtervinning kan plasten behöva sorteras i flera delfraktioner vid källan vilket ger små flöden som behöver hållas separerade från varandra. Detta gör att det i dagsläget finns utmaningar i logistikkedjan där stora, komprimerade volymer av material krävs för att det inte ska bli för dyrt att transportera. För att åstadkomma en ökad materialåtervinning behöver hela värdekedjan involveras för att medvetandegöra betydelsen av att skapa större flöden. Angående plast i avfall från verksamheter finns det flera hinder för att åstadkomma en ökad plaståtervinning exempelvis spårbarhet och rena flöden av material som krävs för att det ska finnas en betalningsvilja för det återvunna materialet. Logistikfrågor i form av platsbrist och effektiva hämtningsscheman behöver också lösas, då det annars blir ett hinder för insamling av fler typer av plastfraktioner.

Plastavfall som innehåller farliga ämnen och särskilt farliga ämnen, ska inte cirkuleras. En del plastavfall kan komma från "historisk skuld" och innehålla farliga ämnen som redan har förbjudits eller är på väg att bli förbjudna. För att åstadkomma högkvalitativ materialåtervinning bör plastavfall som innehåller farliga ämnen sorteras ut och hanteras separat från övrigt plastavfall.

4.2.3 Papper

Papper är ett material med många användningsområden. Det används bland annat för skriv- och tryckprodukter, som förpackningsmaterial (då ofta kallat kartong) och för hygienändamål (kallas då ofta för mjukpapper eller tissue).

I statistik för kommunalt avfall går pappersavfall under benämningen pappers- och kartongavfall. Pappers- och kartongavfall omfattar avfall i två olika avfallskoder; pappers- och pappförpackningar (avfallskod 15 01 01) och annat papper (avfallskod 20 01 01). Dessa två avfallstyper kan sedan delas upp i ytterligare flöden. Förpackningar av papper som ingår i producentansvaret ingår i pappers- och pappförpackningar varav en andel är kommunalt förpackningsavfall. I annat papper ingår bland annat returpapper (avfall som utgörs av tidningar²⁴ och

²⁴ Enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen ingår följande i begreppet tidningar: tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger och liknande produkter av papper

tidningspapper²⁵), kontorspapper samt övrigt papper som exempelvis näsdukar, hushållspapper eller kuvert.

Enligt artikel 11 i avfallsdirektivet ska medlemsstaterna införa separat insamling för åtminstone papper, metall, plast och glas, samt, senast den 1 januari 2025, för textilier. Sverige har än så länge infört separat insamling av pappers- och pappförpackningar som omfattas av förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar samt av returpapper, härefter förpackningsförordningen.

Papper är ett relativt stort avfallsflöde

Som framgår av delredovisningen utgör pappers- och kartongavfall ett relativt stort flöde (14 procent) av det kommunala avfall som totalt genereras.

Fram till 1 januari 2022 fanns det ett producentansvar för returpapper. När det upphörde flyttades ansvaret för insamling av returpapper över till kommunerna. Kommunen ska tillhandhålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser för insamling av returpapper. Returpapper definieras idag som kommunalt avfall som utgörs av tidningar eller tidningspapper. I 3 kap. 2–3 §§ i avfallsförordningen finns det krav på att den som innehar returpapper ska sortera ut det och lämna till kommunens insamlingssystem. Mängden returpapper som sätts på marknaden och därmed sedan blir avfall minskar till följd av minskad konsumtion av papperstidningar. I regeringens utredning som låg till grund för upphävandet av producentansvaret föreslogs att kommunen skulle få meddela föreskrifter om vilket annat pappersavfall som kunde lämnas tillsammans med returpapper för materialåtervinning.²⁶

Kontorspapper är kommunalt avfall, men har inte någon juridisk definition. I förarbeten anges att till kontorspapper räknas böcker, blanketter, kopieringspapper, skrivblock, etiketter, kuvert och affischer.²⁷ Kontorspapper ingår inte i begreppet returpapper och omfattas inte av något krav på utsortering och separat insamling. Det har tidigare funnits ett frivilligt åtagande för insamling av kontorspapper. Det förekommer att kontorspapper sorteras ut och samlas in separat tillsammans med returpapper från verksamheter av privata entreprenörer, i vilken utsträckning detta sker saknas det information om. Som konstaterades i delredovisningen ingår inte kontorspapper som inte samlats in av kommunen i statistik för kommunalt avfall.

En stor andel papper i restavfallet

En utmaning är att en betydande del av de förpackningar som ingår i producentansvaret inte sorteras ut utan slängs i restavfallet och går till förbränning istället för till materialåtervinning. När det gäller returpapper så sorteras inte allt avfall ut för att lämnas till kommunernas insamlingsplatser.

Det förekommer även annat pappers- och kartongavfall än returpapper i restavfallet. I dag saknas krav på utsortering och separat insamling av papper

²⁵ Enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen utgörs tidningspapper av papper som tidningar trycks på.

²⁶ Miljödepartementet (2020).

²⁷ SOU 2001:102 Utredningen från utredningen för översyn av producentansvaret (2001). s. 186.

utöver förpackningar och returpapper. Insamling av övrigt pappersavfall skiljer sig dock åt mellan kommuner. Det finns kommuner som samlar in till exempel pocketböcker, ritpapper, kuvert, spiralblock och liknande pappersavfall tillsammans med returpapper.²⁸

Specifika uppgifter om insamlade mängder pappers- och kartongavfall från verksamheter saknas idag, det gäller såväl förpackningar och returpapper som kontorspapper. Uppgifter om kommunalt förpackningsavfall som lämnas av producenterna ska omfatta även kommunalt förpackningsavfall från verksamheter.

Handlingar som omfattas av sekretess

Bland papper finns även handlingar som innehåller uppgifter som omfattas av någon bestämmelse om sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL). Sekretess innebär ett förbud att röja uppgiften oavsett om det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt och gäller myndigheter, det vill säga de organ som ingår i den offentlighetsstatliga eller kommunala organisationen. Förbudet att röja uppgiften gäller tills den sekretess som gäller för uppgiften upphör. Utöver att säkerställa att sekretessbelagda uppgifter inte röjs, måste myndigheten säkerställa att myndighetens information i allmänhet skyddas utifrån konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.²⁹ Det innebär en skyldighet för myndigheten att skydda den information som bedöms vara i behov av utökat skydd. Handlingar i pappersform kan också innehålla säkerhetskyddsklassificerade uppgifter och omfattas då av säkerhetsskyddslagstiftningen. Lagstiftningen innehåller särskilda krav på informationssäkerhet.

Av ovan skäl ska papper innehållande sekretessbelagda eller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter hanteras på ett sådant sätt att uppgifter som omfattas av sekretess eller säkerhetsskydd inte kan röjas. Sådana papper har därför hanterats särskilt på sådant sätt som säkerställer att den sekretessbelagda uppgiften inte röjs, vilket oftast är destruktions genom exempelvis förbränning.

Bestämmelserna om sekretess och förbudet att röja uppgifter finns på lagnivå och anses därför gå före en reglering på förordningsnivå som våra förslag om utsortering och insamling av bland annat papper utgör. Sekretesslagstiftningen och säkerhetsskyddslagstiftningen, som gäller parallellt, innebär egentligen inte något generellt hinder mot att säkerhets- eller sekretesspapper samlas in för materialåtervinning eftersom röjandeförbudet gäller själva den sekretessbelagda uppgiften och inte hanteringen av det lagringsmedium som innehåller uppgiften. Vad avser säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter har Säkerhetspolisen en vägledning om vilka åtgärder myndigheter ska vidta för att säkerställa

²⁸ Se till exempel Dala avfall (2023) eller VafabMiljö (2023).

²⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2020:6) om informationssäkerhet för statliga myndigheter, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2020:7) om säkerhetsåtgärder i informationssystem för statliga myndigheter och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2020:8) om rapportering av it-incidenter för statliga myndigheter.

röjandeförbudet, det vill säga hur ett visst medium med sekretessbelagda uppgifter behöver hanteras.³⁰ Förbränning är inte ett absolut krav i samtliga fall.

Dokumentförstörare eller ”shredder” kan också tillämpas om den kan strimla dokument till rekommenderad storlek utifrån sekretessens beskaffenhet. Om röjandeförbudet kan säkerställas genom användningen av en lämplig dokumentförstörare finns det inte något egentligt hinder mot att även sådant papper samlas in för materialåtervinning.

Privata aktörer omfattas inte av OSL. Om det sker ett samarbete mellan en offentlig och en privat aktör som innefattar hantering av sekretessbelagda uppgifter kan hanteringen regleras i avtal så att röjandeförbudet säkerställs. Det kan innebära att lagringsmedia med de sekretessbelagda uppgifterna lämnas tillbaka till den offentliga myndigheten eller förstörs på rekommenderat sätt enligt vägledningarna. Privata aktörer som hanterar media med känslig information kan också använda sig av vägledningarna och hantera dessa enligt rekommendationerna. Det anses ligga i de privata aktörernas intresse att säkerställa att känslig information hanteras på ett lämpligt sätt. Om detta är säkerställt, finns det inte något hinder mot att papper strimlat på ett lämpligt sätt samlas in för materialåtervinning.

Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det inte finns behov av att säkerhets- eller sekretesspapper undantas från de föreslagna kraven på utsortering och separat insamling av papper.

4.2.4 Glas

Enligt artikel 11.1 i avfallsdirektivet ska medlemsstaterna införa separat insamling för bland annat glas. Sverige har än så länge infört separat insamling av glasförpackningar som omfattas av förpackningsförordningen, samt glas i form av bygg- och rivningsavfall enligt 3 kap. 10 § avfallsförordningen. Av delredovisningen framgår att återvinningseffektiviteten för kommunalt glasavfall är hög – hela 96 procent av separat insamlat glasavfall materialåtervinns. Andelen glasavfall som samlas in separat är 85 procent, vilket ger en materialåtervinningsgrad på 81 procent.

Statistiken för 2021 avseende kommunalt avfall i form av glas omfattar dock endast separat insamlade glasförpackningar, inte annat glas. Separat insamlade glasförpackningar utgör 6 procent av den totala mängden kommunalt avfall. Övrigt glas som ingår i kommunalt avfall kan omfatta exempelvis dricksglas, speglar, vaser och prydnadsföremål. Ofta hanteras de tillsammans med porslin och annat inert avfall som läggs på deponi.

En annan källa till glasavfall är bygg- och rivningsavfall och krav finns redan på att sådant glasavfall ska sorteras ut separat.³¹ För 2020 har det rapporterats att 7 520 ton glasavfall uppkom inom bygg- och rivningssektorn.³² Detta kan jämföras med

³⁰ Säkerhetspolisen (2023).

³¹ 3 kap. 10 § avfallsförordningen.

³² SCB (2023).

mängden kommunalt avfall i form av glasförpackningar som 2021 var 265 000 ton. Mängderna insamlat glas från bygg- och rivningsavfall förväntas dock öka, eftersom reglerna om separat insamling gäller sedan 2020. Kommunerna ansvarar för insamling och behandling av bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet. Det har därmed under senare år också blivit allt vanligare att planglas samlas in separat på ÅVC.³³ Under 2022 samlades 4760 ton planglas in på ÅVC. Planglasen återvinns i dagsläget framförallt till isoleringsmaterial men också till nytt glas.³⁴

Glasavfall som varken är kommunalt avfall eller bygg- och rivningsavfall är ett litet avfallsflöde som omfattar exempelvis bilrutor.

4.2.5 Metall

Som framgår av delrapporten utgör metall en liten andel av det kommunala avfallet, bara 4 procent, och 97 procent av separat insamlad metall materialåtervinns. Materialflödet metall omfattar både förpackningsavfall och annat metallavfall. Andelen metallavfall som samlas in separat är 86 procent, vilket ger en materialåtervinningsgrad på 83 procent.³⁵

Enligt artikel 11.1 i avfallsdirektivet ska medlemsstaterna införa separat insamling för bland annat metall. Sverige har än så länge infört separat insamling av metallförpackningar som omfattas av förpackningsförordningen, samt metall i form av bygg- och rivningsavfall enligt 3 kap. 10 § avfallsförordningen.

Metall kan återvinnas upprepade gånger utan att kvaliteten försämras, vilket bidrar till hög återvinningsgrad. Den höga återvinningsgraden kan bland annat förklaras med att metallavfall i stor utsträckning sorteras ut på ÅVC eftersom metallskrot betingar ett värde som kan ge kommunen intäkter, samt att metall bör sorteras ut innan avfall förbränns. Att sortera ut metall ses också som en självklarhet av de flesta kommunerna som ett led i arbetet att följa avfallshierarkin. Eftersom återvinningsgraden är hög finns inte någon större potential att nå målen om ökad förberedelse och materialåtervinning genom insatser för att öka insamlingen av metallavfall. Även icke-kommunalt metallavfall återvinns i hög grad, eftersom det är ett värdefullt material.

4.2.6 Övriga avfallsströmmar

Förpackningsavfall

Införandet av fastighetsnära insamling (FNI) av förpackningar förväntas leda till minskad felsortering och ökad materialåtervinning. Avfall Sverige anger exempelvis att mängden felsorterade förpackningar i restavfallet är 0,9 kg per vecka i villahushållet i kommuner med FNI, medan mängden är 1,3 kg hos

³³ Kommunen ansvarar sedan 1 januari 2023 för insamling och behandling av bygg- och rivningsavfall som inte uppkommit i yrkesmässig verksamhet. Se 15 kap. 20 § miljöbalken.

³⁴ (c) Avfall Sverige (2023).

³⁵ (e) Naturvårdsverket (2023). sid 13, tabell 1.

villahushåll som inte har tillgång till fastighetsnära insamling.³⁶ I promemorian En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter hänvisas till en beräkning som utförts på uppdrag av FTI som visar att fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper uppskattas leda till en minskad andel producentansvarsmaterial i restavfallet på 7,6 procent. I denna siffra ingick även returpapper, eftersom det tidigare omfattades av producentansvar.³⁷

Bioavfall

Det finns en potential i att öka återvinningsgraden av bioavfall framför allt i att öka utsorteringen av livsmedels- eller köksavfall från restavfallet. Det kommande kravet på obligatorisk utsortering av bioavfall förväntas att öka återvinningsgraden av kommunalt avfall från 40 till cirka 46 procent under de första åren efter att obligatoriet införts. Uppskattningen baserar sig på att en realistisk utsorteringsgrad under de första åren bedöms vara ungefär 75 procent.

Som nämns i delrapporten finns en potential också i ökad materialåtervinning av utsorterat trädgårds- eller parkavfall. Kompostering är en vanlig metod för materialåtervinning av trädgårds- eller parkavfall, men andra behandlingsformer krävs för vedartade grenar som inte lämpar sig för kompostering. Under senare år har det exempelvis varit möjligt att söka bidrag från Klimatklivet för etablering av anläggningar för biokoltillverkning, vilket kan ha bidragit till att intresset för att etablera sådana anläggningar har ökat. En stor del av det vedartade avfallet förbränns idag och av delrapporten framgår att mängden trädgårds- eller parkavfall som i dag förbränns motsvarar 6 procent av den totala mängden genererat kommunalt avfall.

Träavfall

Enligt delrapporten utgör träavfall cirka 3 procent av allt kommunalt avfall och behandlas uteslutande genom energiåtervinning. Mängden träavfall som hanteras på ÅVC är dock större, eftersom kommunen ansvarar för bygg- och rivningsavfall som inte har uppstått i en yrkesmässig verksamhet. För trä som utgör bygg- och rivningsavfall finns krav på utsortering och separat insamling.³⁸ I praktiken samlas både trä i form av bygg- och rivningsavfall och annat trä ofta in tillsammans på ÅVC. Plockanalyser från 35 kommuner och kommunala bolag visar att trä i snitt utgör 6 procent av den mängd avfall som samlas in på ÅVC.³⁹ En relativt stor andel av det trä som inte är bygg- och rivningsavfall är möbler. Uppskattningsvis utgör möbler 15–30 procent av den totala mängden träavfall. En stor del av trämöblerna består av spånskivor som inte anses ha så stort värde och om dessa möbler har tagits isär är möjligheten att förbereda dem för återanvändning i allmänhet

³⁶ (a) Avfall Sverige (2022).

³⁷ Miljödepartementet (2021) s 79.

³⁸ 3 kap. 10 § avfallsförordningen.

³⁹ (a) Avfall Sverige (2023).

begränsad.⁴⁰ Mängden trä skulle därmed minska om krav på separat utsortering av möbler skulle införas. Ett sådant utsorteringskrav skulle dock inte ha så stor påverkan på måluppfyllnaden när det gäller möbler som består helt av trä, eftersom kommunalt avfall i form av trä är en liten andel av totalt genererat kommunalt avfall. Däremot skulle ett generellt utsorteringskrav för möbler och madrasser, som ju ofta består av flera materialslag, kunna påverka måluppfyllnaden. Se vidare avsnitt 4.5

Insamlat träavfall sorteras och flisas, innan det förbränns. Eftersom det ställs högre krav på anläggningar som förbränner behandlat träavfall än på dem som förbränner rent trä sorteras materialet ofta i de två kategorierna.⁴¹ Rent trä kan också materialåtervinnas till exempelvis spånplattor.

4.2.7 Det kan behövas undantag från krav på utsortering och insamling

En förutsättning för ökad materialåtervinning är att materialet tillgängliggörs, vilket innebär att det måste sorteras ut och hållas separerat från annat avfall. I första hand bör sorteringen ske vid källan, alltså där avfallet uppkommer.

Utöver att lex specialis som exempelvis OSL (se avsnitt 4.2.3) kan innebära att materialåtervinning inte alltid är möjlig kan även andra omständigheter göra att separat insamling inte är möjlig, eller att materialåtervinning inte är det miljömässigt bästa behandlingsalternativet.⁴² I dessa fall behöver undantag från krav på separat sortering och insamling medges. Stöd för att bevilja undantag och vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att undantag ska kunna medges finns i avfallsdirektivets artikel 10.3. Dessa krav återspeglas i 3 kap. 16 § avfallsförordningen.

Undantag kan regleras på olika nivåer. De kan finnas direkt i avfallsförordningen, i föreskrift eller som möjlighet till dispens. I detta avsnitt analyseras behov av undantag och var de bör regleras.

Omständigheter som gör att undantag kan behövas

När mer material och fler fraktioner ska göras tillgängliga för materialåtervinning kan det också innebära att material som inte är möjligt eller lämpligt att återvinna träffas av krav på separat utsortering och insamling. Till exempel utgörs många av de fraktioner som sorteras ut och samlas in separat idag av förpackningar. Eftersom förpackningar ofta har kort livslängd innehåller de i mindre utsträckning särskilt farliga ämnen som idag inte är tillåtna att använda i nya produkter. Andra avfallsslag som idag samlas in separat är bilar och elutrustning. För dessa avfallsslag finns krav på särskild demontering och behandling där material och komponenter som inte lämpar sig för materialåtervinning avlägsnas. De breda krav

⁴⁰ Möte med representanter för Avfall Sveriges ÅVC-grupp 23-09-12.

⁴¹ Se exempelvis prezero.se och ragnsells.se

⁴² Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

på separat utsortering och insamling som vi föreslår att införa kommer att innebära att betydligt större mängder material omfattas av kraven, även sådant som inte är möjligt eller lämpligt att materialåtervinna. Detta medför behov av nya typer av undantag.

Några exempel på när det kan finnas behov av undantag från krav på utsortering och separat insamling:

- Om avfallet består av förorenade material, till exempel avfall som är kraftigt nedsmutsat eller som innehåller särskilt farliga ämnen som ska fasas ut ur kretsloppet.
- Regionala eller lokala omständigheter – det kan exempelvis vara så att de separat insamlade avfallsmängderna är väldigt små och avstånden till närmaste behandlingsanläggning är så långa att materialåtervinning inte är det miljömässigt bästa alternativet.
- Det bör i vissa fall vara möjligt att samla in avfall som består av papper, plast, glas och metall tillsammans med bygg- och rivningsavfall av samma material.

Regler om undantag måste omfatta såväl kommunalt som icke-kommunalt avfall, exempel på hur detta reglerats är gällande bioavfall.

Oavsett om möjligheten till undantag regleras i avfallsförordningen, föreskrifter eller tillämpas som dispens ska kraven i 3 kap. 16 § vara uppfyllda för att undantaget ska kunna tillämpas.⁴³

Undantag som bör regleras i föreskrifter

Förorenade material

Om avfall som är kraftigt nedsmutsat eller förorenat på annat sätt sorteras ut och samlas in tillsammans med rent avfall av samma material, kan det försvåra eller omöjliggöra ökad materialåtervinning av den rena fraktionen. Det bör därför vara möjligt för den som sorterar ut och samlar in att göra en bedömning av om materialet är nedsmutsat på ett sådant sätt att det inte bör läggas tillsammans med den rena fraktionen.

Detta undantag skulle till exempel kunna träffa toalettpapper och hushållspapper som inte ska samlas in tillsammans med annat papper av hygienskal. Även andra material som är nedsmutsade på ett sådant sätt att de försämrar möjligheterna att återvinna den insamlade fraktionen skulle kunna omfattas.

Undantaget skulle också kunna träffa sådant material som innehåller särskilt farliga ämnen som kan göra att materialet inte är tillåtet eller lämpligt att använda vid tillverkning av nya produkter. Exempel på sådana ämnen är mjukgörare, stabilisatorer och bromerade flamskyddsmedel som kan finnas i äldre plastprodukter.

⁴³ Förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614).

Bygg- och rivningsavfall ska sorteras i sex fraktioner, bland annat glas, metall och plast. För att undvika att kommunerna måste tillhandahålla dubbla containrar för dessa materialslag, en för bygg- och rivningsavfall och en för övrigt avfall, kan det behövas ett undantag som medger att avfall av dessa materialslag får samlas in tillsammans.

Undantag kan behövas på grund av regionala omständigheter

Ökade krav på separat insamling av fler materialslag kan innebära särskilda praktiska svårigheter för glesbygdskommuner med långa avstånd och relativt små avfallsmängder. Avfallet kan behöva lagras under lång tid för att avfallstransporterna ska bli effektiva, vilket är beroende på typ av material kan påverka avfallets kvalitet och därmed möjligheterna till materialåtervinning. Långvarig lagring kräver också att lämpliga utrymmen finns. En annan svårighet kan vara att hitta entreprenörer som till rimliga kostnader kan samla in och transportera bort avfallet. Kommuner samarbetar ofta med varandra för att hitta bra lösningar för avfallshantering.

Trots det och trots att det ofta finns en vilja att bidra till ökad materialåtervinning genom ökad utsortering och separat insamling av fler avfallsflöden finns det situationer där det inte är en rimlig lösning att hantera avfallsströmmarna separat. Det finns därmed behov av att tillåta undantag från nya krav på utsortering och separat insamling av ytterligare materialslag av geografiska och demografiska skäl. Stöd för detta finns också i ändringsdirektivets skäl 42, där det framgår att medlemsstaterna bör tillåtas att frånga den allmänna skyldigheten att samla in avfall "...t.ex. om separat insamling av särskilda avfallsflöden i isolerade och glesbefolkade områden orsakar negativ miljöpåverkan som inte uppvägs av de samlade miljövinster eller medför oskäliga ekonomiska kostnader."

Eftersom det förmodligen rör sig om relativt små avfallsmängder gör Naturvårdsverket bedömningen att möjligheten till undantag inte kommer att ha någon större påverkan på möjligheterna att nå målen om ökad materialåtervinning och förberedelse för återanvändning. Denna typ av undantag bör finnas i Naturvårdsverkets föreskrifter. Naturvårdsverket har idag ett sådant bemyndigande då det gäller såväl bygg- och rivningsavfall som bioavfall och förpackningsavfall.

Tillsynsmyndigheten bör kunna ge dispens i det enskilda fallet

Tillsynsmyndigheten bör få ett bemyndigande att i det enskilda fallet ge dispens från utsorteringskraven, om omständigheterna är sådana att kraven i 3 kap. 16 § avfallsförordningen är uppfyllda. Sådana bemyndiganden finns avseende bygg- och rivningsavfall⁴⁴ respektive bioavfall.⁴⁵

⁴⁴ 3 kap. 15 § avfallsförordningen.

⁴⁵ 3 kap. 15 b § avfallsförordningen.

4.2.8 Mer avfall behöver tillgängliggöras för materialåtervinning

Trots befintliga utsorteringskrav sorteras en väldigt stor del av hushållens avfall fel. Avfall Sveriges sammanställning av plockanalyser från 2021 visar att i snitt innehåller en restavfallspåse från såväl villa som lägenhet cirka en fjärdedel matavfall och en tredjedel förpackningar och returpapper, avfall som enligt avfallsförordningen respektive lokala avfallsföreskrifter ska sorteras ut.⁴⁶

Plockanalyser görs framför allt på hushållens restavfall, respektive livsmedels- eller köksavfall. Det är inte lika vanligt att göra plockanalyser av verksamheters avfall och kunskapen om sammansättningen i restavfallet från verksamheter är därför sämre. Sannolikt innehåller även detta avfall vissa mängder felsorterat material. Plockanalyser görs också i viss mån på grovavfall och de visar att även på återvinningscentralerna (ÅVC) är stora mängder avfall felsorterat.⁴⁷ Detaljerade plockanalyser som gjordes under 2021 och 2023 på fyra återvinningscentraler i Dalarna visar exempelvis att det brännbara grovavfallet bestod av 46 procent material som sorterats fel enligt gällande sorteringsinstruktioner. Andelen avfall som visserligen var rätt sorterat enligt anvisningarna, men som bedömdes kunna återbrukas eller materialåtervinnas var 9 procent. Mängden förpackningar i det brännbara grovavfallet var 13 procent.⁴⁸ Att felsorteringen minskar är en förutsättning för att målen om materialåtervinning och förberedelse för återanvändning ska nås och åtgärder måste vidtas för att minska felsorteringen.

Förutom att säkerställa att avfall som omfattas av befintliga krav sorteras och samlas in på rätt sätt, behöver även fler avfallsflöden sorteras ut och samlas in separat. Det är en förutsättning för att öka möjligheterna till materialåtervinning, eftersom material i blandade avfallsflöden är svårt att materialåtervinna. Av delredovisningen framgår var potentialen finns.⁴⁹ Exempelvis behöver även avfall som inte är förpackningar sorteras enligt materialslag för att möjliggöra att de materialåtervinnas. Detta gäller i synnerhet för plast.

Kommunernas insamlingssystem

Utöver vad som regleras i lagstiftningar har kommunerna stor frihet att utforma sina insamlingssystem för avfall under kommunalt ansvar. Det är exempelvis vanligt att invånare kan lämna farligt avfall, grovavfall, samt trädgårds- eller parkavfall på flera sätt; ofta både genom fastighetsnära insamling och insamling genom mobila och stationära återvinningscentraler.⁵⁰ Kommunerna kan också i sina avfallsföreskrifter ställa krav på separat utsortering av fler avfallslag än de som ska sorteras ut enligt avfallsförordningen. Många kommuner har exempelvis

⁴⁶ (d) Avfall Sverige (2023).

⁴⁷ Avfall web (2023).

⁴⁸ Sammanställning av detaljerade plockanalyser av grovavfall på ÅVC Svärdsjö (Falun), Falu, Fågelmåra (Borlänge) samt Djurås (Gagnef), genomförda 2021 och 2023.

⁴⁹ (e) Naturvårdsverket (2023).

⁵⁰ (a) Naturvårdsverket (2021).

samlat in livsmedels- eller köksavfall separat, trots att det inte har varit ett krav enligt avfallsförordningen.

Bättre sortering med fastighetsnära insamling

Som nämns ovan är en stor andel av hushållens förpackningar, returpapper och livsmedels- eller köksavfall felsorterat. Det finns dock relativt stora skillnader mellan kommunerna och mellan olika bostadsformer. Livsmedels- eller köksavfallet från villor sorteras rätt i betydligt högre utsträckning än motsvarande avfall från lägenheter. Medan 77 procent av livsmedels- eller köksavfallet från villor sorteras rätt är siffran bara 57 procent för avfall från lägenheter i flerbostadshus. Det finns flera orsaker till sämre sortering i flerbostadshus. Anonymitet och svårighet att följa upp hur enskilda hushåll sorterar är en av dem. När det gäller fördelningen av förpackningsavfall i restavfallspåsen utgör plastförpackningar 50 procent och pappersförpackningar 37 procent av det felsorterade förpackningsavfallet. Siffrorna gäller för villor. Tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar ger en betydligt lägre felsorteringsgrad. I genomsnitt slängs 40 procent mindre förpackningar/returpapper i restavfall vid fastighetsnära insamling i fyrfackskärl, jämfört med där hushållen är hänvisade till återvinningsstationer.⁵¹

Kommunerna ansvarar för den fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll som ska vara på plats senast 2027. Eftersom fastighetsnära insamling har en så tydlig positiv påverkan på sorteringen vore det förmodligen en fördel om även avfall, annat än förpackningar, som inte ska läggas i restavfallet kunde samlas in fastighetsnära tillsammans med förpackningsavfallet. Det skulle antagligen vara svårt att få hushållen att acceptera att de ska sortera ut allt avfall separat i olika materialslag om de inte får lägga avfallet i de kärl för förpackningsavfall som finns på eller vid fastigheten. Om hushållen hänvisas till exempelvis ÅVC för att lämna detta avfall finns en stor risk för att det inte sorteras utan läggs bland övriga sopor i restavfallet.

Många kommuner gör insatser för minskad felsortering på ÅVC

Det förekommer att plockanalyser genomförs på ÅVC, framförallt för att kunna mäta insatser som görs på anläggningarna för att förbättra sorteringen och minska mängden avfall som går till förbränning. För att förbättra sorteringen på ÅVC har många kommuner under senare år börjat kräva genomskinliga säckar eller att säckar med avfall töms på sitt innehåll så att det kan sorteras. Tidigare har det på många håll varit vanligt att hela säckar med innehåll har kunnat läggas i containrar med brännbart avfall. Det finns gott om exempel på att åtgärden har gett resultat; exempelvis minskade mängden grovavfall som går direkt till förbränning med 40 procent när Nordvästra Skånes renhållnings AB (NSR) införde krav på att säckarna ska tömmas. Det felsorterade avfallet, som uppgick till 70 procent av det avfall som gick till förbränning, bestod framför allt av textilier, förpackningar och

⁵¹ (d) Avfall Sverige (2023).

grovplast.⁵² Åtgärden kombineras i vissa fall av att containern som tidigare varit märkt Brännbart avfall har tagits bort, vilket innebär att avfallslämnaren behöver fråga personalen eller ta reda på annat sätt hur avfallet ska sorteras. En container för att samla in sådant avfall som inte kan materialåtervinnas behövs dock. Vad denna container kallas varierar. NSR har exempelvis märkt sin container för avfall som inte passar i någon av de andra containrarna för ”Tapet och gummi”.⁵³ Det förekommer också att kommuner har ersatt containern för Brännbart med en container märkt ”Energiåtervinning”, där innehållet i huvudsak är detsamma som tidigare men ambitionen är att namnbytet ska bidra till att avfallet sorteras bättre. På ÅVC i Kils kommun finns en container för ”Specialavfall”; där lämnas sammansatt avfall som inte kan tas isär tillsammans med bland annat invasiva främmande arter och stora mattor.⁵⁴

Utsortering och insamling inte tillräckligt

Ökade krav på att fler avfallslag ska sorteras ut och samlas in separat leder inte per automatik till ökad materialåtervinning och förberedelse för återanvändning. Förutom utsorteringskrav krävs att det finns anläggningar för att behandla och materialåtervinna avfallet. Dessutom behövs en marknad för det återvunna materialet. För att anläggningar ska kunna etableras måste det säkerställas att det finns en långsiktighet avseende materialtillgången. Tydliga krav på separat sortering och insamling av fler avfallsströmmar kan bidra till sådan långsiktighet. Att förtydliga krav på utsortering av glas, metall, papper och plast från såväl hushåll som verksamheter ligger väl i linje med sådan långsiktighet. Frågor som rör materialåtervinning analyseras vidare i avsnitt 4.7.

⁵² (a) Nordvästra Skånes Renhållnings AB (2023).

⁵³ (b) Nordvästra Skånes Renhållnings AB (2023).

⁵⁴ Kils återvinning (2023).

4.3 Krav på att brännbart avfall sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinnas, dels övrigt brännbart avfall

Naturvårdsverkets förslag:

Brännbart avfall ska sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, dels övrigt brännbart avfall.

Brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna ska samlas in separat och på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning är möjlig, vilket i praktiken innebär att det kan behöva sorteras och samlas in i flera underfraktioner. Förslaget omfattar såväl kommunalt som icke-kommunalt avfall

Förslaget föreslås införas dels i 3 kap. 12 §, dels i en ny 12 c § i avfallsförordningen.

Motivering

Förslaget syftar till att förhindra att fraktioner av brännbart avfall, såsom trä och stoppade möbler, som är lämpliga att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, skickas till förbränning istället för att förberedas för återanvändning eller materialåtervinning.

Genom ändringen förhindras att exempelvis trä eller stoppade möbler som är lämpliga att förbereda för återanvändning eller materialåtervinnas skickas till förbränning. Sådant brännbart avfall som sorteras ut som övrigt brännbart avfall ska kunna enligt 15 kap. 10 § miljöbalken behandlas genom annan återvinning. Denna fraktion kan bestå av brännbart avfall vars egenskaper är sådana att exempelvis förbränning är den lämpligaste behandlingen enligt 15 kap. 10 § miljöbalken. Därmed finns det möjlighet att undanta exempelvis restavfallet eller annat brännbart som inte bör förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas.

Vi bedömer att utsorteringskravet avseende brännbart avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning ska framgå i avfallsförordningen för att få större tyngd och för att gälla alla. Därmed blir regleringen också vägledande när kommuner i sin tur tar fram kommunala föreskrifter om mer detaljerad hantering av dessa fraktioner eller om hushållens möjlighet att själv lämna sådant brännbart avfall exempelvis på ÅVC. I bestämmelsen förtydligar vi även att bestämmelser med utsorterings- och insamlingskrav avseende specifika avfallsströmmar går före denna, som är mer av generell karaktär.

Brännbart avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning ska därtill samlas in separat och på sådant sätt att förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning är möjlig. Det bedöms vara ett förtydligande av vad som redan idag anses gälla utifrån avfallshierarkin och den ursprungliga avfallsproducentens ansvar enligt 15 kap. 11 a §. Insamlingskravet omfattar inte övrigt brännbart avfall så att förbränning ska vara möjlig för denna fraktion. Naturvårdsverket anser att ett förtydligande av avfallshierarkin på föreslaget sätt kan bidra till en ökad materialåtervinning även av brännbart avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning.

Föreslagen reglering förhindrar inte att kommuner tar fram mer detaljerade krav i kommunala föreskrifter om sortering i underfraktioner på ÅVC avseende brännbart avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning. Om krav på utsortering och separat insamling av trä eller grovavfall eller producentansvar för möbler respektive madrasser införs i framtiden kan 3 kap. 12 § avfallsförordningen tas bort eller ändras så att den enbart omfattar sådant brännbart avfall som enbart lämpar sig för annan återvinning enligt 15 kap. 10 § miljöbalken.

Naturvårdsverket kommer att behöva vägleda kring vilka brännbara fraktioner som lämpar sig för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning, det vill säga trä, möbler, madrasser med mera och vilka som kommer att utgöra övrigt brännbart avfall som lämpligen ska behandlas genom annan återvinning, det vill säga energiåtervinning eller förbränning.

Under arbetets gång har olika handlingsalternativ utretts som redovisas i avsnitt 7.2.3.

4.3.1 Begreppet brännbart avfall

Kort om begreppet

Begreppet brännbart avfall finns i 1 kap. 4 § avfallsförordningen.⁵⁵ Med brännbart avfall avses avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen har startat. Följande avfallskoder avser brännbart avfall:

- 19 02 08* Flytande brännbart avfall som innehåller farliga ämnen och som enligt 2 kap. 3 § ska anses vara farligt avfall.
- 19 02 09* Fast brännbart avfall som innehåller farliga ämnen och som enligt 2 kap. 3 § ska anses vara farligt avfall.
- 19 02 10 Annat brännbart avfall än det som anges i 19 02 08 och 19 02 09.
- 19 12 10 Brännbart avfall (avfallsfraktion behandlad för förbränning - RDF).⁵⁶

⁵⁵ Begreppet fanns med i 5 § renhållningsförordningen (1998:902) och både i 2001 års och 2011 års avfallsförordningar.

⁵⁶ Refuse Derived Fuel.

Dessa är 19-koder som huvudkategori, det vill säga avfall från avfallshanteringsanläggningar, externa avloppsreningsverk och framställning av dricksvatten eller vatten för industriändamål. 19 02 koder avser avfall från fysikalisk eller kemisk behandling av avfall (även avlägsnande av krom eller cyanid samt neutralisering), medan 19 12 koder avser annat avfall från mekanisk behandling av avfall till exempel sortering, krossning, komprimering, sintring.

Brännbart avfall ska enligt 3 kap. 12 § avfallsförordningen sorteras ut och förvaras skilt från annat avfall. Naturvårdsverket tolkar begreppet och bestämmelsen i 3 kap. 12 § avfallsförordningen i detta avseende på sådant sätt att bestämmelser som reglerar avfall som faller under andra specifika avfallskategorier går före. Avfall som utgörs exempelvis av trädgårds- och parkavfall ska i första hand räknas som bioavfall och regleras av bioavfallsbestämmelser som då utgör *lex specialis*. Denna tolkning anses inte innefatta någon bedömning om huruvida avfallet går att materialåtervinna eller inte.

Det svenska begreppet har troligtvis tillkommit för att underlätta någon form av tidig avfallskategorisering utifrån vissa indelningsgrunder, som var hänförlig till behandlingen av avfallet med hänsyn till olika behandlingsmetoder.⁵⁷ Begreppen brännbart och icke brännbart avfall är svårgripbara, eftersom det som brinner i huvudsak avgörs av bland annat fukthalt och vilken teknik som används vid förbränning. Brännbart avfall omfattar i princip största delen av avfall som uppkommer och som med någon befintlig teknik kan förbrännas. Begreppet är missvisande även på grund av att nästan allt avfall som är brännbart också faller in under andra avfallskategorier.

Fraktionen *brännbart* i flera kommuner har tagits bort på återvinningscentraler. Det gäller till exempel i Eskilstuna, Strängnäs och Linköping. På Vafab Miljös återbruk togs, inom ramen för ett pilotprojekt, containern för brännbart avfall bort.⁵⁸ Skälen till det var att containern för brännbart avfall sågs som ett hinder för att sortera rätt. Erfarenheten har varit att det hamnat alldeles för mycket avfall som skulle kunna återvinnas i containern för brännbart, men även farligt avfall. Att ha container för brännbart har varit bekvämt för kunderna, men gick emot tanken att se avfall som en resurs och främjade inte materialåtervinning.

Begreppet brännbart avfall utifrån deponi- och materialåtervinningsaspekt

Begreppet brännbart avfall var viktigt i början av 2000-talet när förbudet mot deponering av utsorterat brännbart avfall infördes i svensk rätt. Förutom kravet att sortera ut brännbart avfall och hålla skilt från annat avfall finns det ett förbud⁵⁹ mot

⁵⁷ Prop. 1975:32 Regeringens proposition om återvinning och omhändertagande av avfall. s. 11.

⁵⁸ Vestmanlands Läns Tidning (2018).

⁵⁹ I Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:4) och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall finns det undantag från förbudet.

att deponera utsorterat brännbart avfall i 8 § 6 förordningen (2001:512) om deponering av avfall (deponeringsförordningen).⁶⁰

Med anledning av avfallshierarkins genomslag och artikel 10.4 i avfallsdirektivet infördes artikel 5.3.f i deponeringsdirektivet som ett led i att nå avfallsdirektivets övergripande mål att successivt minska deponeringen av avfall. Sådant avfall, det vill säga avfall som har samlats in separat för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning, skulle därför deponeras i så liten utsträckning som möjligt. Av detta skäl infördes ett förbud i punkt 8 i 8 § deponeringsförordningen om att avfall som har samlats in separat i syfte att förberedas för återanvändning eller materialåtervinning inte ska kunna deponeras.⁶¹

Bestämmelsen i 3 kap. 19 § avfallsförordningen innebär att avfall som har samlats in separat för att förberedas för återanvändning eller för att materialåtervinnas inte får förbrännas med undantag av sådant avfall som omfattas av bestämmelsens andra stycke. Naturvårdsverket har tolkat bestämmelsen på sådant sätt att den i första hand gäller avfall som omfattas av ett uttryckligt krav på separat insamling.⁶² Vår tolkning innebär alltså att om det finns krav på separat insamling av ett visst avfallsslag så sker insamlingen alltid i syfte att förbereda avfallet för återanvändning eller materialåtervinning. Bestämmelsen förstärker, likaså som förbudet i punkt 8 i 8 § deponeringsförordningen, avfallshierarkin.

Som ovan framgår är brännbart avfall ett generellt begrepp och omfattar avfall som samtidigt utgör mer specifika avfallsslag exempelvis förpackningar, trädgårdsavfall eller returpapper. Avfall som utgörs av sådana avfallsslag, exempelvis returpapper eller byggplast, regleras i första hand av dessa specifika bestämmelser. Sådant avfall får varken deponeras eller förbrännas, om inte undantagen anses tillämpliga.

Det finns dock annat brännbart avfall som inte omfattas av specifika krav på separat insamling exempelvis trä eller stoppade möbler. Dessa faller, i brist på specifika insamlingskrav, under tillämpningsområdet för 3 kap. 12 § avfallsförordningen och omfattas av förbudet i punkt 6 i 8 § deponeringsförordningen. Restavfallet utgör också brännbart avfall. Denna fraktion omfattar avfall som inte i första hand ska kategoriseras som annat utan blir ”kvar” och hamnar i den vanliga soppåsen. Denna fraktion kan inte deponeras, då den anses ha sorterats bort från det icke-brännbara, men det finns, så som Naturvårdsverket bedömer, inte utifrån 3 kap. 19 § avfallsförordningen något hinder mot att den förbränns.

Så länge det finns avfallsslag som är brännbart men som inte omfattas av ett krav på separat insamling eller faller under ett producentansvar fyller begreppet och

⁶⁰ Förbudet trädde i kraft den 1 januari 2002.

⁶¹ Därtill behöver nämnas även 10 § deponeringsförordningen, som utgör ett undantag som lättar på förbudet i 8 § 8. Bestämmelsen i 10 § avser alltså avfall som har producerats vid behandling av separat insamlat avfall inbegripet sådan beredning före behandling som avses i R 12 i bilaga 1 till avfallsförordningen. Sådant avfall kan alltså deponeras om deponering är den lämpligaste behandlingen enligt 15 kap. 10 § miljöbalken.

⁶² Att kunna samla in ett visst avfallsslag separat förutsätter att avfallslaget har sorterats ut.

utsorteringskravet i 3 kap. 12 § avfallsförordningen en funktion. Ett borttagande av bestämmelsen eller en ändring av begreppet till att endast omfatta avfall som inte går att återvinna på annat sätt än genom energiåtervinning anses medföra att ovan beskrivna avfallsströmmar blir utan reglering i avfallsförordningen eller kan komma att deponeras. Det skulle innebära en negativ utveckling. Begreppet kommer att kunna justeras och bestämmelsen kommer att kunna tas bort när krav på separat insamling eller producentansvar finns för i princip alla avfallslag som bör vara föremål för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning.

4.4 Krav på att kommunerna informerar hushåll och verksamheter om hur avfall under kommunalt ansvar ska hanteras

Naturvårdsverkets förslag:

Kommunerna ska informera hushåll och verksamheter om hur avfall under kommunalt ansvar ska hanteras.

Informationskravet omfattar att årligen ta fram lättillgänglig information om avfall som kommunen ansvarar för att transportera bort och behandla.

Informationen ska omfatta hur avfallet ska sorteras och var det ska lämnas.

Kommunerna ska också informera om hur avfall kan förebyggas och hur hushåll och verksamheter kan bidra till ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning, samt de insamlingsresultat som utsorteringen gett.

Bestämmelsen föreslås införas i 7 kap. 16 § avfallsförordningen.

Motivering

Många kommuner genomför redan idag stora informationsinsatser till hushåll och verksamheter om avfallshantering, men för att säkerställa att informationen är aktuell och att insatser görs regelbundet i samtliga kommuner bör det finnas ett ytterligare krav på att kommunen ska informera om avfallshanteringen.

Att avfall sorteras rätt är en viktig förutsättning för att målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning ska nås. Stora mängder avfall sorteras dock fel och åtgärder för att förbättra sorteringen krävs. Att utsorteringskrav behöver kompletteras med andra insatser illustreras exempelvis av att felsorteringen kan vara omfattande även i kommuner som redan har infört obligatorisk utsortering och separat insamling av livsmedels- eller köksavfall.

Naturvårdsverket gör bedömningen att krav på informationsinsatser ska formaliseras och införas i avfallsförordningen. Kraven bör omfatta allt avfall som kommunen ansvarar för att transportera bort och behandla.

För att underlätta kommunernas informationsarbete har kraven utformats i enlighet med informationskraven avseende förpackningsavfall, som finns i 6 kap. 16 § förpackningsförordningen. För att bibehålla kunskap och ge goda resultat behöver informationsinsatser repeteras. Det föreslås därför att de ska genomföras årligen.

Naturvårdsverkets bedömning är att det föreslagna författningsförslaget omfattas av det befintliga bemyndigandet i 15 kap. 45 § miljöbalken angående rätten att föreskriva om kommuners informationsskyldighet.

4.4.1 Kommunernas ansvar för att informera bör skärpas

Som tidigare konstaterats måste nya och skärpta bestämmelser om utsortering och separat insamling kompletteras med andra insatser för att få effekt. I rapporteringen om tidig varning tar kommissionen upp fortsatta och ökade informationsinsatser som en möjlig åtgärd för att nå målen.⁶³ Bland annat lyfts behovet av att skraddarsy information för olika målgrupper, exempelvis hushåll, verksamheter, landsbygds- och stadsområden samt lärare och elever. En annan typ av informationsinsats som lyfts är återkoppling i form av resultat av de lokala insamlingssystemen.

Kommunens nuvarande ansvar för att informera om avfallshantering

Enligt 15 kap. 41 § miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige.⁶⁴ Renhållningsordningen består av föreskrifter för hantering av avfall under kommunalt ansvar och avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Bestämmelser om vad renhållningsordningen får reglera och ska innehålla finns i 9 kap. 1–5 §§ avfallsförordningen. Av 9 kap. 6 § avfallsförordningen framgår att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om vad den kommunala renhållningsordningens avfallsplan ska innehålla, om skyldighet för kommunerna att lämna information om hanteringen av avfall och om innehållet i avfallsplanen, samt om avfallsförebyggande åtgärder till hushållen. Avfallsplanernas innehåll regleras av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall och i 21 § finns en bestämmelse om att kommunen ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. I övrigt ställer föreskriften inga specifika krav på att kommunen ska informera hushåll och verksamheter, men i den vägledning som finns till NFS 2020:6 finns tips till kommunen om olika informationsinsatser:⁶⁵

- Informera och inspirera hushåll och verksamheter inom kommunen om hur och varför det är viktigt att förebygga avfall exempelvis genom att minska matsvinn och ändra konsumtionsbeteenden.

⁶³ (b) European Commission (2023).

⁶⁴ 15 kap. 41–44 §§ miljöbalken.

⁶⁵ (c) Naturvårdsverket (2023). s 21.

- Informera om vad som händer med avfallet som sorterats ut och återkoppla med statistik.

Utöver detta finns i 6 kap. 16 § förpackningsförordning krav på hur kommunen ska informera. Kommunen ska också informera om konsumentelavfall; kravet finns i 86 § förordning (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

Kommunerna har alltså ett stort ansvar för att informera om avfall i olika hänseende och insatser görs förstås redan för att informera hushåll och verksamheter om hur avfallshanteringen bedrivs. Kommunerna informerar på olika sätt, bland annat på webben och i sociala medier, men även genom annonser och utskick samt genom direktkontakt med kommuninvånarna exempelvis via kundtjänst eller vid användandet av kommunens avfallstjänster. Det förekommer också att kommuner tar fram ett lättillgängligt informationsmaterial som komplement till sina avfallsföreskrifter. Informationsinsatser genomförs i synnerhet vid större förändringar, som exempelvis vid införandet insamling av livsmedels- eller köksavfall. Vid större förändringar, eller när kommunerna vill ha ett större genomslag, satsar de ofta även på muntlig, uppsökande kommunikation.⁶⁶

När det gäller förpackningsavfall har kommunerna ett specifikt informationsansvar, vilket framgår av 6 kap. 16 § förpackningsförordningen. Av bestämmelsen framgår att kommunen årligen, från 2024, ska ta fram lättillgänglig information till hushållen och till de verksamheter som har valt kommunal insamling av förpackningsavfall. Kommunerna får ersättning från producentansvarsorganisationerna för dessa informationsinsatser. Ersättningen baseras på antalet permanentboende i kommunen. När det gäller förpackningar ska kommunen informera om:

1. hushållens och verksamheternas skyldighet att sortera ut förpackningsavfall och hur sorteringen ska gå till,
2. hur hushållen och verksamheterna ska lämna sitt förpackningsavfall i kommunens insamlingssystem,
3. hur hushållen och verksamheterna kan förebygga förpackningsavfall,
4. hur hushållen och verksamheterna kan bidra till ökad materialåtervinning, och
5. de insamlingsresultat som utsorteringen bidrar till, angivet i kilogram per invånare.

Många kommuner jobbar redan idag med återkoppling. I Naturvårdsverkets rapport Åtgärder för att förebygga avfall finns gott om exempel på informationsinsatser som visserligen är fokuserade på förebyggande, men även kan appliceras på avfallshantering i stort.⁶⁷ Avfall Sverige har också material på sin webbplats för att underlätta kommunikationsinsatser som medlemmar kan använda.⁶⁸

⁶⁶ Ett exempel är Gästrike återvinnare, som genomfört stora insatser för förbättrad avfallshantering i samband med upprustning av ett område ägt av det kommunala bostadsbolaget. Informant 1 (2023).

⁶⁷ (d) Naturvårdsverket (2023).

⁶⁸ (g) Avfall Sverige (2023).

4.5 Producentansvar för möbler respektive madrasser behöver utredas

Naturvårdsverkets bedömning:

Förutsättningarna för ett producentansvar för möbler och ett producentansvar för madrasser behöver utredas av regeringen.

Att utreda och utforma ett producentansvar är komplext och kräver ett helhetsgrepp. Det kopplar till gällande och kommande lagstiftning, inte minst till EU:s nya produktlagstiftning (ESPR). Utformningen kräver också kunskap om och insikt i de aktuella värdekedjornas olika delar från produktion och konsumtion till avfallshantering inklusive uppdaterad forskning och teknisk utveckling. Därutöver behöver en utredning genomföras i dialog med andra medlemsstater inom EU och i dialog med näringsliv, branschorganisationer och andra berörda aktörer nationellt.

Motivering

Syftet med producentansvaret är att öka mängden möbler som återanvänds, förbereds för återanvändning och att öka materialåtervinningen av möbler och madrasser genom att lägga över ansvaret på de som sätter produkterna på marknaden att hantera avfallet som en resurs och i enlighet med avfallshierarkin.

Möbler och madrasser består ofta av sammansatta och komplexa material, som är svåra att separera och återvinna. Dessutom är de skrymmande, tunga och stora avfallsflöden samt svåra att hantera i det kommunala grovavfallet.

Med ett producentansvar tas ett helhetsgrepp om problemen med både låg återanvändnings- och materialåtervinningsgrad samt om innehållet av farliga ämnen i enlighet med principen att förorenaren betalar (PPP). Ett producentansvar stimulerar producenter till att ta ett större ansvar att ta fram resurseffektiva produkter. Det blir också tydligt vem som bär ansvaret för att samla in och behandla materialet. Ett producentansvar medför även att kostnaden för miljöpåverkan i större utsträckning inkluderas i priset på produkten gentemot konsument, vilket är ett viktigt steg för att driva utvecklingen mot mer cirkulära och miljöanpassade produkter.

På lång sikt är målsättningen att madrasser och möbler redan från början designas för lång livslängd, går att reparera och är utformade för att demonteras och återvinnas när de är uttjänta. En förutsättning för att detta ska ske är att producenterna tar ansvar för produkterna genom hela värdekedjan från design, produktion och konsumtion till avfallshantering. Dessutom behöver informationsöverföring ske mellan de olika leden i värdekedjan, om innehåll av problematiska ämnen med mera för att säkerställa att en säker och effektiv materialåtervinning är möjlig.

Genom att utvidga ansvaret för hantering av uttjänta produkter till de som sätter produkterna på marknaden genom att införa ett utökat producentansvar kan inte

bara hanteringen av uttjänta produkter förbättras, utan incitament skapas också för att producenter att utforma produkter som genererar mindre miljöpåverkan i alla delar av värdekedjan. När möbler och madrasser är uttjänta och blir ett avfall ska återtillverkning och ökad materialåtervinning av både möbler och madrasser vara möjliga för att använda avfallet som resurs.

På EU-nivå finns ett stort fokus på möbler och på madrasser, då de båda är identifierade som två problematiska avfallsfraktioner där det finns potential att utnyttja avfallet som en resurs på ett bättre sätt.

4.5.1 Möbler

Möbler är skrymmande produkter ofta tillverkade i många olika material, som trä, spånskivor, sågspån, träfiberskivor, metall, plast, textilier, skummaterial och elektronisk utrustning (exempelvis justerbara sängar).

Möbler i kommunalt avfall

Det finns idag ingen samlad statistik över mängden möbelavfall som uppkommer, vare sig på nationell nivå eller på EU-nivå. Möbler kan samlas in som skrymmande avfall eller som trä- respektive plastavfall eller som metallskrot. Mindre möbler kan hamna i restavfallet och möbler som innehåller elektroniska komponenter ska hanteras inom producentansvaret för elutrustning. De olika insamlingsströmmarna gör det svårt att kvantifiera möbelavfall som uppkommer hos hushåll såväl som verksamheter.

Vid samråd med kommunrepresentanter och Avfall Sverige inom detta uppdrag har det framkommit att möbler är den volymmässigt största fraktionen som hanteras på återvinningscentraler. Många möbler som slängs bedöms också vara i sådant skick att de skulle ha kunnat användas längre tid.

En fjärdedel av världens produktion av möbler uppskattas tillverkas inom EU (2017), varav 10 miljoner ton möbler kasseras varje år.⁶⁹ Enligt European Federation of Furniture utgör möbelavfall mer än 4 procent av det totala kommunala avfallet i Europa, varav det mesta går till förbränning eller deponeras, mindre än 10 procent återvinns.⁷⁰ Hushållen uppskattas stå för 82 procent av möbelkonsumtionen och verksamheter för resterande 18 procent.

En tysk studie har uppskattat att mängden möbelavfall som genereras i Tyskland uppgår till 3,6 miljoner ton, eller 43 kg per person och år, varav cirka 20 kg sorteras som skrymmande grovavfall medan övrigt hamnar i andra strömmar som trä, plast eller metall.

Återanvändning av möbler

Återanvändning av möbler sker idag, men efterfrågan på begagnade möbler varierar stort. Efterfrågan på högkvalitativa designmöbler är i allmänhet hög

⁶⁹ Furn 360 (2018).

⁷⁰ Ibid.

liksom för vintagemöbler i gott skick, vilka ganska ofta säljs vidare av privatpersoner på auktioner, på loppmarknader, genom secondhandbutiker och frivilligorganisationer eller onlineportaler.⁷¹ Däremot är efterfrågan på begagnade lågkostnadsmöbler liten och stor tillgänglighet på nya billiga möbler dämpar efterfrågan. Stoppade textilmöbler kan också vara mindre attraktiva att köpa begagnade av hygienfaktorer.

Återvinning av möbler

En utmaning med återvinning av möbler är att de ofta är komplexa konstruktioner tillverkade av många olika material som måste separeras innan materialåtervinning överhuvudtaget är möjlig. Exempelvis kan stoppade möbler innehålla trä, metaller, textilier och skum sammanfogade med lim, häftklamrar eller spik. Att demontera möbler för materialåtervinning är arbetskrävande och förekommer i liten utsträckning i Sverige. I stället krossas eller fragmenteras möbler för att frigöra material som metaller för återvinning, men möjligheterna att ta tillvara övriga material är begränsade.⁷²

Det finns en flera utmaningar rörande möbelflödet:

- Låg kvalitet och dålig design gör att många snabbt tröttnar på sina möbler.
- Brist på konsumentinformation om hur man ska vårda och reparera sina möbler.
- Liten efterfrågan på second handmöbler.
- En stor utmaning för ökad materialåtervinning av möbler är bristen på information om vilka kemikalier som produkterna innehåller och hur de bäst ska hanteras. Textil och läder kan vara behandlade med flamskyddsmedel och/eller vatten och smutsavvisande ämnen, exempelvis PFAS, vilka inte är lämpligt att recirkulera.
- Svårt att separera och demontera olika delar och material i möbler, vilket är en förutsättning för att kunna återvinna materialet.
- Outvecklad teknik för återvinning.

I användningsfasen behöver livslängden på möbler förlängas. Det kan göras genom vägledning till konsumenter om underhåll och reparation. Möbeltillverkare och försäljare kan informera hushåll om hur möblerna ska hanteras och vårdas och tillhandahålla reparationsdelar. Kommuner kan informera hushållen om återförsäljningsplatser och att välgörenhetsorganisationer tar emot begagnade möbler.

Ekonomiska incitament och infrastruktur saknas för att möbler ska hanteras i enlighet med avfallshierarkin. Möbler är skrymmande och tunga produkter ofta tillverkade i många olika material, som trä, spånskivor, sågspån, träfiberskivor, metall, plast, textilier, skummaterial och elektroniska utrustning (exempelvis justerbara sängar).

⁷¹ Arnold, Mona med flera (2023).

⁷² German Environment Agency (2022).

Möbler i Europa

Möbler är identifierad som en problematisk produktgrupp inom EU och har under senare år fått ett allt större fokus. I början av 2023 publicerade JRC en ny rapport som föreslår prioriterade produktgrupper att omfattas av Ecodesignkrav för hållbara produkter.⁷³ I rapporten identifieras att de produktkategorier som orsakar störst miljöpåverkan är: textilier följt av möbler (tillsammans med däck, keramiska produkter och tvättmedel) och därefter madrasser. Möbler konstateras ha stor förbättringspotential vad gäller minskad avfallsgenerering och förlängd livslängd. Europeiska miljöbyrån pekar också ut möbelvärdekedjan som problematisk och identifierar utökat producentansvar som en nyckelåtgärd för ökad cirkularitet.⁷⁴

I rapporten *Headache fractions in mixed municipal waste 2023/3* ligger fokus på produkter som är svåra att återvinna, skrymmande och där det finns risker för miljö och hälsa kopplat till den nuvarande avfallshanteringen. Möbler nämns specifikt och att ett utökat producentansvar för möbler måste utredas.⁷⁵ En studie genomförd av det tyska statliga miljöministeriet år 2022 anser att Tyskland bör prioritera gemensam reglering på EU-nivå alternativt om flera medlemsländer kan komma överens om samordnade krav för nationellt producentansvar för möbler.^{76 77} Frankrike är idag det enda land i EU som har infört ett producentansvar för möbler. Det franska producentansvaret använder ett bonus-malus system som premierar möbler med egenskaper som gynnar lång livslängd och är återvinningsbara, medan produkter med oönskade egenskaper får högre avgifter.⁷⁸ Spanien kommer att införa producentansvar för möbler 2025.⁷⁹

4.5.2 Madrasser

Madrasser är skrymmande och varierar i material och storlek och, men det går att urskilja tre vanliga typer av madrasser:

- Madrasser i Polyurethan (PUR)-skum
- Madrasser med stålfjäderkärna
- Madrasser i latexskum

Därutöver finns en rad andra typer av madrasser (t. ex ullmadrasser) men dessa är mindre vanliga. Inom detta uppdrag har vi inte kunnat identifiera vilka typer av madrasser som är vanligast förekommande i Sverige. På den tyska marknaden ser produktionsandelarna av olika av madrass typer ut enligt följande:⁸⁰

⁷³ Joint Research Committee (2023).

⁷⁴ Furn 360 (2018).

⁷⁵ Mona Arnold med flera (2023).

⁷⁶ Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Nuclear Safety and Consumer Protection.

⁷⁷ German Environment Agency (2022).

⁷⁸ Dalhammar, C. med flera (2022).

⁷⁹ Landbell Group (2023).

⁸⁰ German Environment Agency (2022).

I ETC CE:s rapport från början av 2023 konstateras att polyurethane skum (vanligen tillverkat av fossil råolja) ingår i någon form i cirka 90 procent av alla madrasser som tillverkas inom EU.⁸¹

För att madrasser ska kunna återvinnas måste de samlas in separat, hållas torra och relativt rena för att kunna demonteras i materialfraktioner. Det innebär att de redan från början behöver designas för att lätt kunna plockas isär. Madrasser är skrymmande, varierar i material och storlek och dessutom relativt tunga att samla in, förvara och transportera, vilket innebär att infrastruktur som demontering, sortering och återvinning behöver bli kommersiellt tillgängliga processer i Sverige för att undvika långa transportvägar.⁸² Dessutom behöver det skapas incitament för det återvunna materialet på marknaden genom att premiera återvunnen råvara i nyproducerade madrasser i syfte att höja marknadsvärdet.⁸³ Men redan idag finns viss efterfrågan på återvunnet material från madrasser, liksom tillgänglig teknik för separering och återvinning.

Madrasser i kommunalt avfall

Det finns ingen statistik tillgänglig över hur många madrasser som blir till avfall eller vilka volymer det rör sig om i Sverige. Däremot kan vi konstatera att en stor mängd madrasser används inom privata hushåll, hälso- och sjukvård samt inom hotellverksamheter.

Varje år uppskattas över 30 miljoner madrasser kasseras och bli till avfall inom EU, varav 60 procent hamnar på en deponi och resterande 40 procent går till förbränning. En genomsnittlig uppskattning är att varje madrass väger cirka 24 kilo vilket leder till att madrasser i avfallet beräknas uppgå till cirka 700 000 ton i EU årligen.⁸⁴

Rekommendationer på vissa ÅVC i Sverige är att madrasser liksom möbler med stålfjädrar ska sorteras separat eftersom de innehåller flera olika material som är svåra att separera, exempel på möbler med stålfjädrar är soffor, sängar och fåtöljer.⁸⁵ Efter utsortering krossas möblerna/ madrasserna, metallen återvinns till nya metallföremål och det brännbara materialet återvinns som el och värme.

Användning och återanvändning av madrasser

Livslängden på madrasser varierar från mellan 5–8 år för innermadrasser och upp till tolv år för skum- och latexmadrasser av högre kvalitet.⁸⁶ Genomsnittlig användningstid uppskattas till omkring tio år. Återanvändningsmöjligheterna för madrasser är begränsade på grund av hygienaspekter och låg efterfrågan.

⁸¹ Mona Arnold med flera. (2023).

⁸² (e) European Commission (2023).

⁸³ Mona Arnold med flera (2023) och RecyClass (2023).

⁸⁴ Mona Arnold med flera (2023).

⁸⁵ EEB och Eunomia (2017).

⁸⁶ Mona Arnold med flera. (2023).

Återvinning av madrasser

Tekniskt sett är det idag möjligt att återvinna det mesta av materialen som finns i madrasser. I praktiken koncentrerar sig återvinningsaktörer ofta på de mest värdefulla materialen och de som är lättast att återvinna, som polyuretanskum, fjädrar/spolar och ramar av aluminium och stål.⁸⁷

För att återvinning ska vara möjlig krävs att det finns system för separat insamling av madrasser på plats. Eftersom madrasser är tillverkade av olika material, ofta blandade i så kallade flerskiktsstrukturer måste varje madrass demonteras och materialen separeras för att återvinning till sekundära råvaror ska kunna ske.

Textilfibrer som bomull, ull, linne eller polyester, kan återvinnas till geotextilier, oljefilter, isolering etcetera. Metallfjädrar och ramar återvinns idag som metallskrot, och trä kan användas till att producera spånskivor. Separerade och sorterade PU-fraktioner kan återvinnas antingen mekaniskt eller kemiskt.⁸⁸

Det finns ett samarbetsprojekt i Öresundsregionen som undersöker möjligheterna att anlägga en återvinningsverksamhet för madrasser i regionen. I projektet ingår kommuner, återförsäljare av madrasser i Sverige och Köpenhamn samt återvinningsindustri.

Madrasser i Europa

Infrastruktur, som insamling, demontering och återvinning av madrasser finns redan på plats i länder som Frankrike, Nederländerna och Belgien och inom kort också i Spanien. De tre förstnämnda har introducerat nationella producentansvar för madrasser och Spanien planerar att göra så till år 2025.⁸⁹ Madrasser är liksom möbler utpekade som en problematisk avfallsfraktion att hantera. Dock finns några väsentliga skillnader, för madrasser finns redan etablerad insamling, demonterings- och återvinningsanläggningar i vissa länder och inte minst finns en efterfrågan på det återvunna materialet (främst PU-skum).

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ RetourMatras (2023).

⁸⁹ Landbell Group (2023).

4.6 Datainsamlingen av uppgifter om avfall från verksamheter behöver förbättras

Naturvårdsverkets bedömning:

Det finns behov av en bredare utredning om hur datainsamlingen av uppgifter om avfall som samlas in från verksamheter kan förbättras, inklusive genomförande av nationella plockanalyser på blandat avfall.

Det behöver vara tydligt utpekat vem som ansvarar för att sammanställa och lämna uppgifter och vilka uppgifter som avses. Vidare behöver det också utredas hur dessa uppgifter ska samlas in på ett praktiskt genomförbart sätt.

Om utredningar resulterar i ett genomförande där IT-system för att samla in uppgifter ska utvecklas, behövs tillräcklig finansiering för ett sådant genomförande. Ett genomförande innebär också att ta fram författningsändringar. Nationella plockanalyser är omfattande och kostsamma och det behövs finansiering för att de ska kunna genomföras. Även detta kan innebära att författningsändringar behöver göras.

Motivering

Syftet med förbättrade data över insamlade mängder avfall från verksamheter är framför allt att uppfylla EU:s rapporteringskrav för avfallsstatistik, att möjliggöra uppföljning och tillsyn av redan genomförda och framtida utsorteringskrav samt att följa upp målen.

Inom ramen för den produktion för statistik över kommunalt avfall som sker årligen, finns utrymme för mindre kvalitetsinsatser såsom särskilda undersökningar av flöden där data är osäkra. Det sker också kontinuerlig dialog med Avfall Sverige om hur kvaliteten på uppgifter som finns i Avfall Web kan bibehållas och utvecklas, till exempel genom att se över indatakoder eller instruktioner för uppgiftslämnarna.

En tydlig ansvarsfördelning för insamling av kommunalt avfall är en förutsättning för att bygga upp en mer heltäckande datainsamling. Införandet av begreppet kommunalt avfall i svensk lagstiftning har lett till att lagstiftningen skiljer sig från tidigare praxis gällande det kommunala ansvaret. Kommunernas ansvar har i vissa fall utökats, men i praktiken är det fortfarande vanligt att privata entreprenörer hanterar kommunalt avfall från verksamheter enligt tidigare ordning.

Naturvårdsverket bedömer emellertid att det finns större åtgärder än vad som ryms inom Naturvårdsverkets löpande arbete och befintlig budget som skulle ge värdefull kvalitetsförbättring av statistik över kommunalt och annat avfall från verksamheter. Framför allt finns ett behov av att fortsatt utreda hur uppföljningen av insamlade mängder avfall från verksamheter kan få högre täckningsgrad och bli

mer detaljerade. Detta gäller såväl kommunalt avfall inklusive avfallsflöden inom producentansvaren som annat avfall från verksamheter.

Idag är det känt att det inom den statistik som tas fram för rapportering av kommunalt avfall, inom förpackningsstatistiken liksom inom andra avfallsstatistikprodukter, finns problem med att få in fullständiga uppgifter om avfall som samlas in från verksamheter. Naturvårdsverket bedömer därför att det behöver utredas vidare hur dataflödet över avfall från verksamheter kan utvecklas, detta gäller såväl kommunalt som annat avfall. En annan åtgärd är att genomföra nationella plockanalyser på avfall från verksamheter, inklusive kommunalt avfall. Dessa åtgärder kan dock inte genomföras inom ramen för nuvarande budget för statistikframtagning.

I slutredovisning av regeringsuppdraget om ansvar för kommunalt avfall gjordes en grov uppskattning av kostnad och tidsåtgång för om Naturvårdsverket skulle ta emot uppgifter om kommunalt avfall från verksamheter.⁹⁰ Utvecklingskostnaden uppskattades till cirka 7,5 miljoner kronor och därutöver uppskattades årliga kostnader för förvaltning på cirka 2,5 miljoner kronor. Till detta kommer kostnad för förstudie på 0,5 miljon kronor. Driftkostnaden bedöms vara försumbar. Det bedömdes ta cirka ett år för att utveckla systemet och få det på plats under förutsättning att beslut, regelverk och resurser finns på plats. Därutöver behövs ytterligare tid och resurser för att ta fram föreskrifter och vägledning.

I Naturvårdsverkets inspel till budgetunderlaget 2024 till 2026 uppskattades kostnaden för nationella plockanalyser av avfall från verksamheter till 6 miljoner kronor per år som det genomförs.

4.6.1 Utveckling av avfallsstatistiken

I delredovisningen presenteras ett antal förbättringsområden avseende statistik över kommunalt avfall. Nedan sammanfattas dessa områden samt planerat och pågående förbättringsarbete. Förbättrad statistik kan påverka måluppfyllnaden både negativt och positivt. Oavsett effekterna är det dock viktigt att sträva efter en så fullständig datainsamling som möjligt, för att statistiken ska vara rättvisande.

Samverkan avseende Avfall Web

Mot bakgrund av rapporteringskrav enligt avfallsdirektivet, finns det sedan 2021 en samverkansbeskrivning mellan Naturvårdsverket och Avfall Sverige där parternas roller och former för samverkan kring datainsamling beskrivs. En dialog kring förbättringar och utveckling av Avfall Web sker kontinuerligt, men avstämningar ska hållas minst två gånger per år.

Kommunerna har enligt 7 kap 1 § Avfallsförordningen ett utpekat ansvar att till Naturvårdsverket lämna uppgifter om det kommunala avfall som samlas in i kommunen. Detta i enlighet med NFS 2020:10.

⁹⁰ (d) Naturvårdsverket (2022).

Genom att Naturvårdsverket och kommunernas branschorganisation Avfall Sverige samverkar kring Avfall Web, nyttjas ett redan existerande system för kommunal avfallsstatistik som använts av kommunerna under många år. Genom samverkan undviks ett merarbete hos kommunerna med dubbelrapportering i ett parallellt rapporteringssystem hos Naturvårdsverket. Det finns en vana hos kommunerna att använda statistikverktyget Avfall Web, och en samverkan innebär därför att en omställning till att använda ett nytt system undviks.

Samverkan innebär en kostnadseffektiv lösning för att kommunerna ska kunna tillhandahålla uppgifter om kommunalt avfall till Naturvårdsverket. På detta sätt samutnyttjas och utvecklas ett existerande IT-stöd i stället för nyutveckling i nya lösningar.

Krav på att lämna uppgifter till Naturvårdsverket är riktat mot kommunerna och Avfall Sverige agerar således som ombud på uppdrag av kommunerna genom att samla in och överlämna uppgifter till Naturvårdsverket via Avfall Webs kommunedel.

Undertäckning avseende kommunalt avfall från verksamheter

Idag baseras rapportering av kommunalt avfall på uppgifter som kommunerna är skyldiga att lämna till Naturvårdsverket i enlighet med NFS2020:10, vilket företrädesvis görs via Avfall Web,⁹¹ samt uppgifter som lämnas inom producentansvar för förpackningar, elektronik, batterier och mediciner. Avseende referensår 2022 valde 286 av Sveriges 290 kommuner att lämna uppgifter via Avfall Web. Inom den kommunala avfallsrapporteringen liksom inom andra avfallsstatistikprodukter, finns problem med att få in fullständiga uppgifter om avfall från verksamheter. Hur ansvaret för kommunalt avfall ska organiseras enligt lagstiftningen påverkar hur och av vilka aktörer Naturvårdsverket inhämtar uppgifter om kommunalt avfall. Om ett undantag från kommunernas ansvar beslutas behöver kompletterande uppgifter inhämtas från privata entreprenörer.

Andelen kommunalt förpackningsavfall av totala mängden förpackningar som materialåtervinns bedöms ha underskattats av uppgiftslämnarna vid tidigare rapporteringar trots vägledning och information från Naturvårdsverket. För att undersöka hur andra länder tolkar och tar fram data för andelen kommunalt förpackningsavfall, kommer en intervjustudie genomföras av SMED på uppdrag av Naturvårdsverket under 2023. Denna studie ger underlag till hur andelen kommunalt förpackningsavfall bör uppskattas i kommande rapporteringar och också hur Naturvårdsverket kan utveckla vägledningen så att rapporteringen om andel förpackningsavfall som är kommunalt kan bli mer korrekt och därmed användbart för statistikframställningen. I tidigare rapporteringar har andelen primärt utgjorts av förpackningsavfall från hushåll.

Förpackningsstatistiken har också en undertäckning för såväl kommunalt som icke-kommunalt förpackningsavfall då uppgifter om flöden som hanteras av privata

⁹¹ Avfall Sveriges webbaserade statistikverktyg Avfall Web.

aktörer (ofta från verksamheter) inte alltid kommer med i datainsamlingen. Detta är något som projektet för förpackningsstatistik undersöker lösningar för.

Kommunalt avfall från gaturenhållning och parkskötsel

Det är känt att datakällor saknas gällande visst kommunalt avfall som hanteras av andra delar av kommunen såsom avfall från gaturenhållning och parkskötsel. I pågående arbete på Naturvårdsverket undersöks hur det IT-system som används för att samla in data om producentansvar kan användas för att inhämta uppgifterna. Detta har bedömts som lämpligt då motsvarande funktion på kommunen ska lämna uppgifter om städkostnader i detta system.

Schabloner för aktuell återvinningseffektivitet

Ett urval av schabloner tillämpas för utsorterat kommunalt avfall som samlas in från återvinningscentraler, för bioavfall samt för returpapper. Schablonerna baseras bland annat på Avfall Sveriges rapport 2020:03 *Reviderade schabloner för beräkning av avfallsindikatorer* samt undersökningar av rejektmängder vid förbehandling av bioavfall som har gjorts i samband med uppföljning av etappmål för biologisk behandling av matavfall.

Schablonerna verifieras med olika intervall. År 2023 kommer schabloner för grovplast och returpapper att undersökas på nytt av SMED på uppdrag av Naturvårdsverket. Schablon för rejekt vid rötning planeras att undersökas på nytt 2024 som en del av etappmålsuppföljningen. Inom producentansvaren lämnas uppgifter om faktisk materialåtervinning av uppgiftslämnarna så där använder inte SMED framtagna schabloner för återvinningseffektivitet vid sammanställning av statistik.

Sammansättning kommunalt avfall från verksamheter samt grovavfall

En pilotundersökning inför en eventuellt kommande nationell plockanalys av avfall från verksamheter inklusive kommunalt avfall genomförs av Naturvårdsverket under hösten 2023. Nationella plockanalyser på avfall från verksamheter kommer att förbättra kunskapsläget då sammansättningen på kommunalt avfall från verksamheter idag baseras på plockanalyser av avfall från hushåll.

Det har också blivit något vanligare att kommuner genomför plockanalyser på blandat brännbart grovavfall, så kallat skrymmande avfall, ett område där det idag saknas tillräckliga underlag för nationell bedömning över sammansättningen. För referensår 2022 har 29 kommuner lämnat uppgifter från plockanalyser på grovavfall i Avfall Web. Mer detaljerade plockanalyser på grovavfall har exempelvis genomförts i Dalarna.

Gränsdragning mellan kommunalt avfall och bygg- och rivningsavfall

Vissa grovavfallsflöden bedöms innehålla en viss andel bygg- och rivningsavfall. Schabloner för avdrag av bygg- och rivningsavfall används för grovavfallsfraktionerna blandat brännbart grovavfall, grovplast, metallskrot och trä

baseras på en äldre och begränsad studie.⁹² I dagsläget finns ingen planerad satsning för att förbättra uppskattningen. Påverkan på statistiken bedöms inte vara så stor, men samtidigt har kommunerna fått ett ökat ansvar för att ta emot bygg- och rivningsavfall. Det utökade ansvaret kan innebära större mängder bygg- och rivningsavfall i olika grovavfallsfraktioner på kommunernas återvinningscentraler.

4.7 Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras

Naturvårdsverkets bedömning:

Det finns ett behov av att utreda vilka ekonomiska styrmedel som är lämpliga för att öka efterfrågan på återvunnet material i syfte att öka materialåtervinningen.

Graden av förberedelse för återanvändning och materialåtervinning varierar kraftigt mellan olika materialslag och kopplar till materialets värde. Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras och det behöver undersökas vilka ekonomiska styrmedel som kan vara lämpliga för att öka efterfrågan.

Motivering

De utsorteringskrav som Naturvårdsverket föreslår i avsnitt 4.1 förbättrar förutsättningar för ökad förberedelse för återanvändning och ökad materialåtervinning.

Utsorteringskrav riskerar att bli verkningslösa om det inte är säkerställt att materialåtervinningen fungerar. Om det inte finns efterfrågan på återvunnet material kan marknaden inte själv säkerställa att anläggningar för materialåtervinning etableras och att det finns avsättning för återvunnet material. Dessutom kan kostnaderna vara avsevärt mycket högre för materialåtervinning än för att förbränna avfall.

Det pågår för närvarande en utredning inom området. Kommittén för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen för en cirkulär ekonomi (Fi:2022:14) har bland annat till uppgift att analysera inom vilka områden, exempelvis materialflöden, produktgrupper eller tjänster, där det är lämpligt att använda ekonomiska styrmedel.

4.7.1 Efterfrågan på återvunnet material behöver öka för att nå målen

För att målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning ska kunna nå förutsätts förutom tillgång till material och behandlingsanläggningar att det finnas en efterfrågan på det återvunna materialet. Det finns en väl fungerande

⁹² Baseras på IVL (2018).

marknad för exempelvis metall, men efterfrågan är väldigt begränsad på vissa andra återvunna material.

För att möjliggöra materialåtervinning måste återvinningsanläggningar finnas tillgängliga. Avsaknad av infrastruktur för materialåtervinning i Sverige har tidigare lyfts av Naturvårdsverket i Fördjupad utvärdering 23 som ett hinder för ökad efterfrågan på återvunnen råvara, se bilaga 1. Det behöver säkerställas att anläggningar etableras på rätt platser, så att de kan ta emot och behandla material från hela landet. Ett ökat regionalt samarbete och eventuellt nationellt stöd för att identifiera de platser där behovet är störst kan behövas (se avsnitt 4.9).

Avfall som innehåller attraktivt material kan också vara problematiska eftersom de innebär en stöldrisk. Problem med avfallsbrottslighet är omfattande och det har genomförts och pågår flera regeringsuppdrag där myndigheter tillsammans föreslår åtgärder för minskad avfallsbrottslighet. I det redovisade regeringsuppdraget Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet finns sammanställningar över avfallslag som anses problematiska eftersom de är vanligt förekommande inom illegal avfallshantering.⁹³

I de följande avsnitten beskrivs utmaningar och möjligheter avseende materialåtervinning av plast, textil och papper.

4.7.2 Plast

En ökande mängd plastavfall

Mängden plastförpackningar som satts på marknaden är betydligt större än det utsorterade flödet, vilket innebär att restavfall troligtvis innehåller stora mängder plastförpackningar. Avsättningsmöjligheterna för plastavfall har stor påverkan på materialåtervinningen av avfall.

Det är önskvärt att plasten vid materialåtervinning behåller sitt värde och funktion så att en produkt tillverkad av återvunnen råvara också kan användas igen, ofta kallat ”högkvalitativ” eller ”högvärdig” materialåtervinning. Idag sker ofta en nedgradering (down cycling) av den återvunna plasten. Av de 10 procent som materialåtervinns idag är en stor andel förpackningar från hushåll och verksamheter. En mindre andel kommer från grovplast. I regeringsuppdraget om rätt plast på rätt plats utforskar Naturvårdsverket vidare kring hög- och lågvärdig materialåtervinning och vilken typ av styrning som är aktuell. Dock kan Naturvårdsverket redan nu konstatera att materialåtervinningsgraden är så pass låg att det mest prioriterade borde vara att mer plast materialåtervinns oavsett kvalitet. En förutsättning för att göra detta är att mängden plast som sorteras ut ökar kraftigt.

⁹³ Naturvårdsverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten (2022).

Det finns en mängd utmaningar då det gäller ökad materialåtervinning av plast

En utmaning då det gäller ökad materialåtervinning av plast är att produkter sätts på marknaden som inte är designade för återanvändning eller materialåtervinning. När dessa produkter sedan blir avfall är det redan för sent att åtgärda problemet.

Nästa utmaning kopplar till avsättningsmarknaden. Även om produkter hade designats för att kunna materialåtervinnas så behöver det i nästa steg finnas en tillräcklig efterfrågan på materialåtervunnen råvara för att marknaden för materialåtervinning ska komma igång. Att efterfrågan på återvunnen råvara är låg för vissa flöden leder till att återvinningsindustrin inte gör de investeringar som krävs för att öka själva materialåtervinningen. Utan avsättning för det återvunna materialet kommer inte heller materialåtervinningen i sig att ta fart.

En tredje utmaning handlar om att den materialåtervinning som idag sker till största del sker till lågkvalitativa produkter som i sin tur inte går att återvinna eller som inte återvinns i nästa led. Därmed låses den materialåtervunna råvaran in i produkter som går till energiutvinning.

En fjärde utmaning är att vi inte fullt ut har kunskap om vad som händer med det utsorterade plastavfallet, hur det hanteras, vilken återvunnen råvara som produceras och vilka produkter som den återvunna råvaran går in i.

En femte utmaning är att vi inte har kunskap om plastavfallets innehåll, okänt kemiskt innehåll i äldre produkter som innebär att vissa produkter inte är lämpade för återanvändning, till exempel leksaker, möbler och byggmaterial. Äldre plasters kemikalieinnehåll är en utmaning för att öka återanvändningen av de produkterna. Förekomst av tillsatser och okänt kemikalieinnehåll kan påverka efterfrågan av plastprodukter på andrahandsmarknaden då osäkerheten kring kemikalieinnehåll gör att konsumenter inte vill riskera köpa en produkt med giftigt innehåll.

En sjätte utmaning är det faktum att plasten i stor utsträckning hamnar i olika blandade fraktioner. Anledningarna till detta är många och det kan bland annat handla om tid och utrymme.

Ökad materialåtervinning av plast

Den 26 november 2020 fick Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå åtgärder för att materialåtervinningen av plast i giftfria kretslopp ska öka i Sverige. Uppdraget redovisades den 25 november 2021.⁹⁴ I redovisningen beskrivs att insatser i flera delar av värdekedjan behövs, från produktdesign till ökad insamling och sortering. Det krävs också insatser som bidrar till en ökad efterfrågan på återvunnen råvara.

Naturvårdsverket har i uppdragen Avfall som resurs samt Ökad materialåtervinning av plast utrett möjligheterna till införande av nationell kvotplikt på innehåll av återvunnen råvara.⁹⁵ En sådan kvotplikt kan vara ett effektivt styrmedel för att öka efterfrågan på återvunnen råvara. Utredningarna har visat att det finns begränsade

⁹⁴ (c) Naturvårdsverket (2021).

⁹⁵ (d) Naturvårdsverket (2021).

möjligheter för Sverige att införa nationella kvotplikter, eftersom sådana krav kan vara handelshindrande och i konflikt med harmoniserad lagstiftning inom EU. Naturvårdsverket har därför inte gått vidare med utredningar om nationella kvotplikter, utan bedömer att kvotplikt för innehåll av återvunnen råvara i stället bör utredas och införas inom EU för lämpliga produktgrupper, se vidare avsnitt 7.1.

4.7.3 Textil

Materialåtervinningen för textil är outvecklad

Att sortera textilavfall för återtillverkning och fiberåtervinning ställer helt andra krav än att sortera för återanvändning och förberedelse för återanvändning. Textilier är inte ett homogent material utan består av en rad olika fibrer, från cellulosa till plast, som dessutom är olika inbördes och därtill många gånger uppblandade i ett och samma material.

Sorteringen är en nyckelfaktor för hantering av textil och textilavfall, men det saknas även en infrastruktur för att ta hand om insamlat material. Kapaciteten behöver öka i Sverige både för förberedelse för återanvändning och sortering för materialåtervinning. För att kemisk materialåtervinning ska kunna ske är högkvalitativ sortering på polymernivå nödvändig. I Sverige ligger vi i framkant vad gäller materialåtervinning av cellulosa-fibrer, men på grund av otillräcklig sortering som uppfyller de höga krav som krävs för återvinning importeras idag textiltill från textilindustrier utanför Europa.

Olika fibrer kräver olika materialåtervinningsprocesser och teknik behöver utvecklas för återvinning av syntetfibrer och blandmaterial. Syntetfibrer utgör 65 procent av världens fiberproduktion, men återvinning av polyester, polyamid är fortfarande i sin linda. Detta gäller också möjligheten att separera olika blandmaterial. Det finns behov av riktade insatser för att driva på teknikutvecklingen i Sverige och inom EU, för att stå rustade för att hantera de ökade mängder av textil och textilavfall som kommer att samlas in.

I Sverige finns idag en av världens mest avancerade sorteringsanläggningar, SIPTex i Malmö och en mindre testbädd finns hos Wargön Innovation, men kapaciteten är inte tillräcklig. Dessutom är det viktigt att komma ihåg att innan textilavfall sorteras för materialåtervinning måste sortering för förberedelse för återanvändning ha utförts.

När det gäller automatiserad sortering för materialåtervinning ligger Sverige i framkant med Siptex i Malmö, som sorterar textilavfall på färg och fibersammansättning med hjälp av nära-infrarött ljus (NIR), vilket gör det möjligt att hantera stora flöden och producera textilfraktioner anpassade för olika återvinningsprocesser.⁹⁶ Kapaciteten på 24 000 ton bedöms dock inte vara tillräcklig vid ökade insamlingsnivåer, och redan från och med 1 januari 2025 ska

⁹⁶ Sysav (2023).

textil samlas in separat från annat avfall inom hela EU. Bara i Sverige bedöms över 60 000 ton textilavfall hamna i restavfallet, avsiktligt eller oavsiktligt, varje år.

Sverige ligger också i framkant när det gäller materialåtervinning av cellulosa från textil med Re:newcell, som idag har en kapacitet på 60 000 ton/år, men har målsättningen att flerdubbla produktion till år 2030.⁹⁷ Södra beräknar producera 24 000 ton granulat år 2024 och har planer på att öka till 60 000 ton år 2030.

Däremot finns ingen storskalig återvinning av syntet- och/eller blandmaterial.

Globalt sett är materialåtervinningen för textil outvecklad, återvunna fibrer utgör 9 procent av den totala fiberproduktionen, varav återvunna PET-flaskor står för 8 procent och mindre än en procent återvunnen fiber till fiber.⁹⁸ I dessa siffror ingår inte textilavfall som återvinns mekaniskt.

Textilavfall lämpat för mekanisk återvinning exporteras främst till Asien, men även i Europa finns anläggningar som återvinner textilavfall mekaniskt till trasor, isoleringsmaterial eller till stoppning i bilar, textilavfall kan också användas i olika kompositmaterial.⁹⁹

Textilåtervinning kan inte lösa alla problem i den textila värdekedjan

Materialåtervinning är en viktig del i en cirkulär ekonomi – men återvinning av textilfibrer kan aldrig som ensam åtgärd göra textilindustrin hållbar.¹⁰⁰ Att använda återvunnen fiber i nyproducerade textilier bidrar inte till minskad klimatpåverkan men väl till minskad påverkan på miljön främst genom minskad vatten- och markanvändning, visar en nyligen publicerad rapport från IVL.¹⁰¹ Detta beror på att återvinningsprocesserna från fiber till ny fiber kräver stora mängder energi, kemikalier och vatten, och att återvunnen fiber endast ersätter själva råvaran som utgör en mindre del av en textils totala miljö och klimatpåverkan (16 procent). Utöver fiberutvinningen är alla andra produktionsprocesser desamma, oavsett om jungfrulig eller återvunnen fiber används kommer fibrerna att behöva spinnas, vävas, stickas och färgas samt efterbehandlas innan det blir en färdig produkt.¹⁰²

Klimatnyttan med att återvinna textil är nästan obefintlig jämfört med lång användningstid, det innebär att det är viktigt att arbeta för att öka användningstiden för textil genom avfallsförebyggande åtgärder. I EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier föreslår Kommissionen över 16 olika regleringar som kommer att påverka den textila värdekedjan.¹⁰³

⁹⁷ SVT Nyheter (2023).

⁹⁸ Textile Exchange (2022).

⁹⁹ Naturvårdsverket (2015).

¹⁰⁰ Roos, Sandra med flera.

¹⁰¹ Lidfeldt, Matilda med flera (2022).

¹⁰² Sandin, Gustav med flera (2019).

¹⁰³ (c) European Commission (2022).

Att använda textilavfallet som material för återtillverkning/remanufacturing ger i stället större miljövinst än materialåtervinning.¹⁰⁴ Vid återtillverkning används uttjänta textilier och textilavfall för att tillverka nya produkter såsom kläder, accessoarer och väskor, vilket bidrar till att öka textilmaterialets aktiva livslängd. Att använda textilmaterialet som råvara i befintlig form är positivt ur ett miljö- och klimatperspektiv, eftersom det kräver mindre resurser jämfört med att återvinna fiber till ny fiber. Idag är återvunnet material många gånger dyrare än jungfruliga material och det behövs ytterligare incitament som krav på innehåll av återvunnen råvara. Detta arbete kan ske inom ramen för ESPR och det föreslagna producentansvaret genom differentierade avgifter och/eller eco modulering.

4.7.4 Papper

Materialåtervinningen av papper finns på en internationell marknad

Av det kommunala pappers- och kartongavfall som sorteras ut och samlas in separat från hushåll materialåtervinns 85 procent. Från verksamheter samlas framförallt wellpapp och skrivarpapper/kontorspapper in separat för materialåtervinning. Huvuddelen av det pappers- och kartongavfall som sorteras ut och samlas in i Sverige materialåtervinns i Sverige, endast en mycket liten andel av det insamlade avfallet exporterades för materialåtervinning. Det finns sju pappersbruk i Sverige som tar emot utsorterat pappers- och kartongavfall för materialåtervinning. Av dessa så tar fyra framför allt emot wellpapp, två bruk tar främst emot returpapper och kontorspapper, ett bruk tar främst emot pappersförpackningar från livsmedel och andra pappersförpackningar som hushåll sorterar ut. Den återvunna returfibern används sedan direkt i tillverkningen av nya produkter.

Enligt Skogsindustrierna är efterfrågan från bruken störst på kommunalt avfall som wellpapp, returpapper, kontorspapper samt pappers- och kartongavfall från industrin.

Materialåtervinningen av pappers- och kartongavfall är en internationell marknad, en stor del av det som samlas in i Sverige materialåtervinns även här men avfallet exporteras även till andra länder i Europa för återvinning. Det sker även en import av pappers- och kartongavfall för återvinning i Sverige.

Den förpackningsfraktion som samlas in från hushåll för materialåtervinning återvinns till nya förpackningar. Wellpapp som samlas in från verksamheter (och även från hushåll) återvinns till liner som används i produktionen av wellpapp.

Kontorspapper är ett flöde som skulle kunna användas för produktion av nytt kontorspapper. I dag används dock returmassan från kontorspapper tillsammans med returmassan från returpapper framförallt till produktion av så kallat mjukpapper (*tissue paper*). Mjukpapper är papper som framförallt används till hygienändamål och inkluderar bland annat toalettpapper, hushållspapper, pappershanddukar, pappersservetter, pappersnäsdukar och liknande. Mjukpapper är ett flöde som ofta blir kontaminerat vid användning och utgör därför ett flöde som

¹⁰⁴ Roos, Sandra med flera (2019).

bruken inte vill ta emot för materialåtervinning. Återvinning till mjukpapper innebär därmed att pappersfibrerna lämnar det cirkulära flödet. Ett undantag är pappershanddukar som används för att torka händerna på efter handtvätt vid privata och offentliga verksamheter. Där finns det ett företag som samlar in avfallet och pappershanddukarna materialåtervinns till nytt mjukpapper.

Det finns utmaningar för materialåtervinningen av papper

Det finns en viss kapacitet för ökad återvinning i de svenska brukens nuvarande tillstånd. Flödena av pappers- och kartongavfall i Sverige är inte tillräckliga för att bygga ut kapaciteten för materialåtervinning av pappersavfall i Sverige. Tillgången på primär pappersråvara i Sverige innebär att pappersavfall från Sverige är efterfrågat ute i Europa. Det innebär att ytterligare pappersavfall som sorteras och samlas in för materialåtervinning kommer att materialåtervinnas, men sannolikt inte i Sverige.

Det finns vissa produkter i flödet pappersavfall som inte lämpar sig för materialåtervinning. Som nämndes ovan finns det papper som av hygieniskäl inte ska sorteras ut för materialåtervinning. Men även papper som innehåller känsliga uppgifter, så kallat sekretesspapper, bör inte sorteras ut med övrigt papper utan att först strimlas (se avsnitt 4.2.3).

Det finns även utmaningar med vissa andra produkter böcker med hård pärm där pärmen ofta med hjälp av lim är sammansatt av flera olika material (exempelvis plast, textil, papper. Även engångsmuggar och engångstallrikar i papp med plastbeläggning, som inte omfattas av producentansvaret för förpackningar, kan utgöra en utmaning för vissa bruk att hantera. Kuvert och exempelvis post-it lappar som tidigare har utgjort problem i återvinningsprocesserna uppfattar Naturvårdsverket inte längre utgör ett problem.

Det sker i dag generellt ingen eftersortering av insamlat pappersavfall. Dock är det så att kvaliteten på den återvunna pappersmassan ökar (och därmed efterfrågan och priset på det insamlade avfallet) om fraktionerna som samlas in är så rena som möjligt. Det ökar även möjligheterna att hålla kvar pappersfibrerna i värdekedjan längre när det insamlade pappersavfallet kan materialåtervinnas för att använda i produktion av annat papper är mjukpapper.

4.8 Förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk behöver förbättras

Naturvårdsverkets bedömning:

Det behöver utredas vilka ekonomiska styrmedel som kan vara lämpliga för att förbättra förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk.

Det kan handla om att underlätta för frivilliga återtagssystem, RUT-avdrag för förlängd livslängd för fler produkter än IT-utrustning och vitvaror samt finansiellt stöd eller skattereduktion för bland annat återtillverkning.

Motivering

Det måste bli enklare för konsumenter, organisationer och företag att arbeta med avfallsförebyggande åtgärder.

Det finns behov av olika ekonomiska stödformer, nya affärsmodeller och informativa åtgärder som inspirerar till förlängd livslängd av produkter genom att vårda och reparera samt praktiska åtgärder som att införa en första station för bedömning av inkommande material på återvinningscentraler.

Det finns även ett behov av en beteendeförändring för att ytterligare öka mängden produkter som återbrukas, exempelvis genom att öka intresset för att handla begagnat. För att förändra attityder krävs kunskapshöjande information i kombination med andra åtgärder och ekonomiska styrmedel.

Mycket görs redan idag av kommuner och andra aktörer för att förebygga avfall, men det finns behov av att dela och sprida goda exempel för att inspirera till handling.

Som framgår ovan pågår det för närvarande en utredning inom området. Kommittén för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen för en cirkulär ekonomi (Fi:2022:14) har bland annat till uppgift att analysera inom vilka områden, exempelvis materialflöden, produktgrupper eller tjänster, där det är lämpligt att använda ekonomiska styrmedel.

4.8.1 Möjligheter att arbeta med avfallsförebyggande åtgärder

I delredovisningen av uppdraget konstateras att även avfallsförebyggande åtgärder kan bidra till en ökad måluppfyllelse.¹⁰⁵ Kommissionen rekommenderar i

¹⁰⁵ Återvinningsgraden för kommunalt avfall beräknas förenklat som mängden materialåtervunnet kommunalt avfall plus mängden avfall som förbereds för återanvändning delat på totala mängden genererat kommunalt avfall. Något som har potential att gynna både miljön och möjligheten att nå det EU-gemensamma återvinningsmålet för kommunalt avfall är att utöver att öka täljaren också minska storleken på nämnaren, det vill säga den totala mängden kommunalt avfall som genereras. Detta kan ske genom avfallsförebyggande åtgärder.

rapporteringen om tidig varning att åtgärder behöver vidtas för att styra högre upp i avfallshierarkin genom att öka återanvändningen och förhindra generering av icke återvinningsbart kommunalt avfall samt att använda ekonomiska incitament för att bidra till att göra återanvändning mer ekonomiskt attraktivt.¹⁰⁶

Flera möjligheter för förberedelse för återanvändning och återbruk

Det finns potential att öka återanvändningen av det som idag lämnas som avfall, exempelvis i avfallsflödena brännbart avfall, träavfall, metallavfall och plastavfall. Plockanalyser som genomfördes i en undersökning visade att tio procent av grovavfallet som undersöktes bestod av produkter med tillräckligt högt andrahandsvärde för att kunna återanvändas kommersiellt.¹⁰⁷

Återanvändning kan ske på många olika sätt, till exempel direkt från en användare till en annan, via ideella eller kommersiella aktörer eller genom kommunens försorg. Återanvändning bör i första hand ske från användare till användare för att sedan gå via välgörenhetsorganisationer/företag och till sist via kommuner. Ett sätt att möjliggöra detta är via fastighetsnära och digitala lösningar.¹⁰⁸

Flera kommuner skapar idag förutsättningar för återanvändning genom särskild insamling vid återvinningscentralen.¹⁰⁹ På cirka 70 procent av återvinningscentralerna finns det idag möjlighet för hushållen att lämna saker till återanvändning, men vilka produkter som kan lämnas varierar. Insamlingen sker vanligen i samarbete med frivilligorganisationer som sedan säljer föremålen i butik. Ett fåtal kommuner erbjuder fastighetsnära insamling för återanvändning. Det förekommer även att frivilligorganisationer erbjuder hämtning vid ett större antal gåvor från privatpersoner.

Enligt betänkandet *Använd det som fungerar* kan återanvändning upplevas som krångligt, och att lämna fungerande produkter till avfallsinsamlingen ses ibland som en enklare lösning än att lämna till återanvändning.¹¹⁰ Det finns även erfarenheter från kommunerna som visar att det är lättare att få folk att skänka saker till återbruk, än att få dem att handla begagnade saker.¹¹¹ Upp till 70–80 procent av de inlämnade föremålen avsedda för återanvändning blir grovavfall, eftersom viljan att lämna föremål är större än intresset av att handla begagnat.¹¹²

Återtillverkning (remanufacturing) innebär att använda uttjänta produkter som råvara för att tillverka nya produkter, vilket bidrar till att förlänga den aktiva

¹⁰⁶ (b) European Commission (2023).

¹⁰⁷ Hultén, J. med flera (2018).

¹⁰⁸ Youhanan, L och De Jong, A (2020).

¹⁰⁹ (b) Avfall Sverige (2021).

¹¹⁰ SOU 2012:56 Avfallsutredningen (2012).

¹¹¹ Avfall Sverige (2020).

¹¹² Dialog under genomförandet av RU grovavfall och farligt avfall med VafabMiljö.

livslängden av materialet.¹¹³ Att använda produkter som råvara i sin befintliga form är positivt ur ett miljö- och klimatperspektiv då det kräver mindre resurser jämfört med att återvinna olika uttjänta produkter till nytt material. Men samtidigt är återtillverkning arbetskrävande, kräver nya affärsmodeller och innovativt tänkande för att bli ekonomiskt lönsamt. Att underlätta för sådana initiativ genom en skattereduktion eller andra finansiella initiativ, skulle kunna möjliggöra för fler att våga förverkliga och testa nya innovativa idéer inom återtillverkningsområdet.

Exempel på initiativ som stimulerar hållbara beteenden

När det gäller arbete riktat mot hushållen finns flera exempel på kommuner som initierat projekt för att kommunicera och stimulera till mer hållbara beteenden, till exempel när det gäller att minska mängden avfall. Ett exempel är Minimeringsmästarna som initierats av Göteborgsregionen och som har ett stort antal deltagande kommuner över hela landet.¹¹⁴ Ett annat exempel är märkningen Miljönär-vänlig, som är en märkning av verksamheter där det är möjligt för allmänheten att laga, låna och återanvända sina saker istället för att köpa nytt. Syftet är att de märkta verksamheterna ska hjälpa konsumenter att handla mer hållbart. Märkningen är framtagen av Avfall Sverige i samarbete med Sveriges kommuner.¹¹⁵

Ett exempel på samarbete där återanvändning och förberedelse för återanvändning är i fokus är ReTuna återbruksgalleria i Eskilstuna. Vid Retuna återvinningscentral kan hushåll lämna begagnade hela och ibland trasiga prylar, textilier, leksaker och möbler för återbruk direkt till personal som i kommunens regi försorterar och fördelar inkomna saker till de olika butikerna i gallerian.¹¹⁶ Därefter repareras, förädlas eller omvandlas sakerna och säljs på nytt. De saker som inte går att sälja återlämnas till ReTuna Återvinningscentral (ca 50 procent).¹¹⁷

Ikea Second Hand Store är en av butikerna i Retuna återbruksgalleria. I samarbete med kommunens personal på Retuna återvinningscentral sorteras inlämnade Ikeamöbler ut, rengörs och repareras vid behov av personal från Samhall. Knappt en tredjedel av inlämnade möbler och lampor vid Retuna återvinningscentralen är Ikea produkter. Därefter säljs sakerna vidare i Ikea Second Hand Store. Över 43 000 begagnade möbler och prylar såldes i secondhandbutiken under första året 2021–2022. Både kommunen och representanter från Ikea benämner projektet och samarbetet, som framgångsrikt och ser potential i att sprida konceptet vidare till andra kommuner.

¹¹³ En definition av termen "återtillverkning" har införts i den föreslagna förordningen om krav på ekodesignkrav, se vidare avsnitt 7.1.5.

¹¹⁴ För mer information, se Minimeringsmästarna (2023).

¹¹⁵ För mer information, se Miljönär (2023).

¹¹⁶ AMA (Eskilstuna kommuns resursenhet för Aktivitet, Motivation och Arbete).

¹¹⁷ ReTuna Återbruksgalleria – Retuna (2023).

4.9 Kommunerna behöver stöd från nationell och regional nivå

Naturvårdsverkets bedömning:

Ett ökat stöd till kommunerna från nationell och regional nivå behöver utredas.

Dessutom finns det behov av ökat regionalt samarbete avseende avfallsplanering. Det kan vidare övervägas om ansvaret för viss avfallsplanering ska läggas på regional nivå och exempelvis inkluderas i länsstyrelsens åtaganden.

Eftersom ett ökat informationskrav leder till ökade kostnader för kommunerna kan det övervägas att kommunen ska kunna få ett statligt ekonomiskt stöd för informationsinsatser. Möjligheten till statligt ekonomiskt stöd för införande av separat insamling i kommuner med få invånare kan också övervägas, enligt Naturvårdsverkets bedömning.

Motivering

Kommunerna behöver ett ökat stöd från regional och nationell nivå. Kommunernas skyldigheter kopplade till avfallshantering har ökat under senare år och ytterligare krav föreslås. Detta kräver ökade resurser från kommunerna som behöver stöttas.

Syftet med att lägga ansvaret för viss avfallsplanering och information på regional nivå är att överbrygga det gap som finns mellan kommunal och nationell avfallsplanering. Ett konkret exempel som kan utföras på regional nivå rör planeringen av behandlingsanläggningar för materialåtervinning. Länsstyrelsernas roll skulle i detta sammanhang kunna vara att identifiera vilka behov av anläggningar som finns i olika delar av landet.

Kommunerna genomför redan ett stort omställningsarbete rörande separat insamling av bioavfall och fastighetsnära insamling av förpackningar. De insatser som kommunerna redan planerar och de som behöver genomföras om de förslag som läggs fram i detta uppdrag genomförs kommer att kräva ytterligare resurser från kommunerna.

Eftersom ett ökat informationskrav leder till ökade kostnader för kommunerna behöver det övervägas att kommunen ska kunna få statligt ekonomiskt stöd för informationsinsatser. Möjligheten till statligt ekonomiskt stöd för införande av separat insamling i kommuner med få invånare bör också övervägas, eftersom avfallshanteringen oftast är dyrare per person i kommuner med en stor andel glesbygd än i kommuner med högre andel tätbebyggda områden.

Det pågår en utredning inom området. Utredningen att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen (KN2023/03088) ska föreslå författningsändringar som förstärker och förtydligar lagstiftningen på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt, bland annat i fråga om avfallsplanering på lokal, regional och nationell nivå.

4.9.1 Nationell och regional samordning bör öka

För varje kommun ska det finnas en renhållningsordning bestående av avfallsföreskrifter och avfallsplan. Bestämmelserna finns i 15 kap. 41–44 §§ miljöbalken. Avfallsplaner tas visserligen ofta fram i samarbete mellan flera kommuner, men ansvaret på varje enskild kommun är stort. Avfallsplaneprocessen och arbetet med att följa upp planen är ofta tids- och resurskrävande.

Möjligheten till ökat regionalt samarbete och andra åtgärder för att stötta kommunerna och underlätta arbetet bör därför övervägas. För att nå målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning måste förmodligen fler behandlingsanläggningar etableras. För att säkerställa en god planering bör behov och möjligheter avseende regionala materialåtervinningsplaner utredas. Särskilt viktigt är det att etablering av behandlingsanläggningar samordnas regionalt, men även nationellt. Detta för att säkerställa att anläggningar etableras, men också att de blir lagom många och lokaliseras till lämpliga platser. En möjlig lösning kan vara att regionala avfallsplaner tas fram och det bör utredas om länsstyrelsens uppdrag kan utvecklas och utökas till att omfatta sådan planering.

Alla länder i EU ska ha en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program som uppfyller kraven i artiklarna 28 och 30 i direktiv 2008/98/EG. Naturvårdsverket ansvarar för att se till att det finns en nationell plan och program enligt 9 kap. 11 § i avfallsförordningen. Vart sjätte år ska den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggandeprogrammet utvärderas och revideras vid behov. Den nuvarande nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet Att göra mer med mindre gäller mellan 2018–2023 och det har gått sex år sedan föregående plan och program utvärderades. Med anledning av detta genomfördes på uppdrag av Naturvårdsverket, hösten 2022, en utvärdering i syfte att identifiera vilka effekter nuvarande plan och program bidragit till.¹¹⁸

Utvärderingen visar att planen och programmet inte har haft någon större betydelse för aktörernas arbete för en mer resurseffektiv avfallshantering. Många aktörer efterfrågar en plan som pekar ut hur problem kopplat till avfall och avfallsförebyggande kan lösas och hur målen kan uppnås, och menar att den nuvarande planen visar vad man vill men inte hur man når dit. Slutsatsen är det vore önskvärt med en nationell plan som visar exempel på hur man kan nå målen.

När den nuvarande planen och programmet remitterades 2018, svarade flera remissinstanser att de såg behov av ytterligare styrning och åtgärder, inom avfallsförebyggande men även på avfallsområdet och att programmet/planen borde kunna vara en naturlig del för detta, då det är ett mer långsiktigt dokument. Det konstaterades att det finns ett stort behov av att utveckla planen med fler konkreta ställningstaganden och konkreta mål, åtgärder och styrmedel.

Naturvårdsverket har påbörjat arbetet med att ta fram nästa nationella avfallsplan och avfallsförebyggande program. De nya dokumenten planeras att publiceras under 2024.

¹¹⁸ (b) Naturvårdsverket (2022).

4.9.2 Kommuner kan behöva finansiellt stöd för att klara krav rörande avfallshanteringen

Kommunens skyldighet avseende avfallshantering är densamma i samtliga kommuner och inkluderar bland annat att samla in och transportera bort avfall, att ta fram en renhållningsordning och att informera hushåll och verksamheter. Avfallshanteringen är ofta dyrare per person i kommuner med en stor andel glesbygd än i kommuner med högre andel tätbebyggda områden. Det beror på att avstånden i glesbygdskommuner kan vara stora, vilket leder till höga kostnader för transporter för insamling av avfall och transport till behandlingsanläggningar.

Avfallshanteringen kan skattefinansieras eller finansieras via särskild avgift enligt taxa som fastställs av kommunfullmäktige. Det senare är den modell som används i samtliga kommuner idag. Regler för hur taxan får utformas finns i 27 kap. 4 § miljöbalken. I korthet innebär de att avgifterna får tas ut på ett sådant sätt att de täcker de totala kostnaderna som kommunen har för avfallshanteringen i form av insamling, behandling, planering och kommunikation. Avfallstaxan får också användas för att informera om avfallsförebyggande åtgärder, samt för att underlätta åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter.

Taxekollektivet, vars avgifter ska bekosta avfallshanteringen, är litet i kommuner med få invånare. Ökade krav på att fler avfallsströmmar ska samlas in separat, och i vissa fall fastighetsnära, samt ökade krav på information, medför ökade kostnader för alla kommuner men kan bli extra kännbara i kommuner med få invånare. I många glesbygdskommuner med turistnäring finns också stora säsongsvariationer beroende på ett stort antal fritidshus som används under vissa delar av året. Mängderna avfall som ska hanteras varierar därmed kraftigt under året i dessa kommuner, vilket också kan innebära utmaningar. Begränsade ekonomiska resurser kan också leda till att färre personer på kommunen arbetar med avfallsfrågorna. Kraven på att avfallsplan, föreskrifter och information är aktuell och relevant är desamma som i kommuner med bättre ekonomiska förutsättningar.

Avfall Sverige skriver i ett inspel till detta uppdrag: *”Utökat informationsansvar avseende avfall som är under kommunens ansvar kan medföra behov av höjda renhållningstaxor. Dessa har redan höjts för att bekosta avfallsskatter, utsläppsrätter, höjda utsorterings- och återvinningskrav med mera. Det finns därför ett starkt motstånd i kommunerna mot att höja avgifterna ytterligare.”*¹¹⁹

Regionala omständigheter såsom långa avstånd och små mängder avfall vara grund för undantag avseende utsortering och separat insamling av vissa avfallsslag. Kraven på exempelvis informationsinsatser föreslås däremot vara desamma i samtliga kommuner. För att stötta kommuner som drabbas hårt ekonomiskt av ökade krav på informationsinsatser och för att möjliggöra separat insamling i åtminstone vissa kommuner med litet taxekollektiv bör det övervägas om statliga medel kan fördelas till dessa kommuner.

¹¹⁹ (f) Avfall Sverige (2023).

5. Konsekvensbeskrivning av författningsförslagen

Nedan beskrivs konsekvenser av Naturvårdsverkets författningsförslag i enlighet med 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

I Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning¹²⁰ anges att nya regler som följer av överordnade bestämmelser, exempelvis direktiv från EU, kan motivera en i vissa delar begränsad konsekvensutredning på grund av begränsat nationellt handlingsutrymme.

Det finns vissa svårigheter med att ange aggregerade kostnader, bland annat på grund av att det saknas statistik på flera berörda områden. Vidare innebär kommunernas självbestämmande att de kan välja hur de genomför och finansierar sin verksamhet på avfallsområdet. Även andra aktörer har möjlighet att påverka kostnadsbildningen utifrån hur de väljer att genomföra olika krav. Konsekvenserna kan även variera på grund av att förhållandena är olika i olika delar av landet. Det är därför ofta svårt att på förhand uppskatta vilka kostnader förslagen kan förväntas innebära. Konsekvenserna uttrycks därför huvudsakligen i kvalitativa termer.

Även klimat- och miljönytta beskrivs främst kvalitativt då osäkerheterna är stora för dessa effekter.

5.1 Problem och mål

EU:s medlemsstater ska enligt avfallsdirektivet senast år 2025 se till att 55 procent av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. 2035 är målnivån 65 procent. I Sverige uppgick år 2021 materialåtervinningen och förberedelsen för återanvändning av kommunalt avfall till 40 procent. Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att utreda vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska nå målen.

5.2 Referensalternativ

Referensalternativet innebär att redan beslutade styrmedel och åtgärder kommer att implementeras för att öka andelen kommunalt avfall som förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. Det handlar främst om separat insamling av bioavfall, separat insamling av textil och fastighetsnära insamling av förpackningsavfall. Naturvårdsverkets bedömning är att dessa redan beslutade styrmedel och åtgärder inte räcker till för att nå målet om att 55 procent av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning eller materialåtervinns 2025, eller på sikt nå målet om 65 procent år 2035. Referensalternativet innebär därmed

¹²⁰ Tillväxtverket (2023).

att Sverige inte når återvinningsmålen i EU:s avfallsdirektiv till 2025. Kommissionen ska säkerställa att medlemsstaterna följer EU-direktiven och kan inleda överträdelseärenden om den anser att en medlemsstat inte följer ett direktiv. Om ett medlemsland inte rättar felen i tid kan det dömas i EU-domstolen och få höga böter.

För alternativa lösningar som övervägts, se avsnitt 7.2.

5.3 Konsekvenser av Naturvårdsverkets förslag

Nedan beskrivs konsekvenserna av Naturvårdsverkets fyra förslag som presenteras i kapitel 4. Övriga bedömningar som görs i samma kapitel konsekvensbeskrivs inte då de gäller förslag på vidare utredningar och därmed inte får några direkta konsekvenser. Konsekvenserna kommer att utredas i ett nästa skede i respektive utredning.

5.3.1 Ökade krav på utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas

Förslaget i korthet

Förslaget innebär ett krav på att avfall som består av papper, plast, metall och glas ska sorteras ut och samlas in separat. Bestämmelsen om separat utsortering föreslås införas i 3 kap. 12 d § avfallsförordningen, kravet om separat insamling i 3 kap. 12 e § avfallsförordningen. Kravet gäller både kommunalt avfall och annat avfall och omfattar alla aktörer som ger upphov till avfall av papper, plast, metall och glas. Naturvårdsverket föreslås få ett bemyndigande om att föreskriva om undantag från kravet på separat insamling.

Problem som förslaget avser lösa

Förslaget avser att öka utsortering och insamling av avfall för att tillgängliggöra för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning. I dag går stora mängder pappers- och plastavfall till förbränning och för dessa material finns stor potential att sortera ut större volymer och därmed bidra till att nå återvinningsmålen i EU:s avfallsdirektiv. Det föreligger dessutom ett behov av att förtydliga svensk lagstiftning med avfallsdirektivets krav på separat insamling av materialslagen papper, plast, metall och glas för ett mer fullständigt genomförande av avfallsdirektivet i denna del. Därför inkluderas även metall och glas i ovanstående förslag, trots att de redan i dag sorteras ut och återvinns i hög grad och därmed har liten potential att bidra till återvinningsmålen. För att överensstämma med avfallsdirektivet föreslås utsorteringskravet vara brett och inkludera såväl kommunalt som annat avfall.

Referensalternativ

Stora mängder pappers- och plastavfall fortsätter gå till förbränning och Sverige uppnår inte ett fullständigt genomförande av artikel 11 i avfallsdirektivet.

Berörda aktörer

- Samtliga kommuner 290 stycken
- Samtliga hushåll 4 300 000 stycken
- Samtliga verksamheter som ger upphov till avfall av materialslagen papper, plast, metall, glas.
- Verksamheter inom insamling och avfallshantering såsom förberedelse för återanvändning, materialåtervinning samt energiutvinning.

Konsekvenser för offentlig sektor

Kommuner

Sveriges 290 kommuner ansvarar idag för insamling och behandling av kommunalt avfall. Förslaget innebär att kommunerna blir skyldiga att samla in papper, plast, metall och glas separat från annat avfall. Förslaget innebär inte en reglering av servicenivån utan det blir upp till varje enskild kommun att utforma insamlingssystemet. Vilka konsekvenser som faller ut av förslaget kommer bero på hur varje enskild kommun väljer att genomföra kravet. Åtgärder som kan genomföras kan variera från att utöka den fastighetsnära insamlingen med ytterligare fraktioner till att erbjuda fler containrar på återvinningscentralen eller att erbjuda fler insamlingsplatser. För de kommuner som redan idag erbjuder separat insamling av de utpekade flödena innebär det nya kravet marginella konsekvenser. Naturvårdsverket har inga exakta uppgifter på hur många kommuner som erbjuder separat insamling redan idag, men rapporteringen i Avfall web avseende 2022 ger en indikation: Antalet kommuner som har lämnat uppgifter om insamlade mängder papper i form av wellpapp är 223 och motsvarande siffra för metall är 248. Antalet kommuner som har rapporterat insamlade mängder grovplast är 108. För glas finns uppgifter om planglas, som är en typ av bygg- och rivningsavfall. Antalet kommuner som samlar in sådant glas är 52. Övrigt glas, som inte är förpackningar, samlas oftast inte in separat, utan tillsammans med exempelvis porslin.

Kommunen har möjlighet att låta renhållningsavgiften finansiera åtgärder som de vidtar avseende insamling, transport och behandling av avfall. Förslaget kan för vissa kommuner medföra behov av att höja renhållningsavgiften för att finansiera den infrastruktur som behövs för att leva upp till kraven.

Eftersom det utsorterade avfallet ska samlas in med syfte att förberedas för återanvändning eller för att materialåtervinnas förväntas även kostnader för behandling av det insamlade avfallet uppstå. För plastavfall och glasavfall är det oftast en kostnad förknippad med att skicka det till materialåtervinning. För pappersavfall finns en avsättning för materialet men intäkterna täcker inte alltid kostnaderna fullt ut. För metall finns en avsättning för materialet, som normalt sett ger en intäkt.

Naturvårdsverket föreslås få ett bemyndigande om att föreskriva om undantag från kravet på separat insamling om det inte anses genomförbart eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna, enligt de villkor som finns i 3 kap. 16 § avfallsförordningen. Det innebär att det finns möjlighet att minska konsekvenserna för de kommuner där det saknas förutsättningar för separat insamling.

Statliga myndigheter

Naturvårdsverket är ansvarig tillsynsvägledande myndighet för avfallsfrågor och kommer att behöva ta fram vägledning kopplad till de föreslagna bestämmelserna samt nya föreskrifter avseende undantag från kravet på separat insamling. Att ta fram föreskrifter och vägledning kräver ytterligare utredning och samverkan med andra aktörer. Att ta fram föreskrifter om undantag samt att vägleda om de nya bestämmelserna bedöms kräva ungefär en årsarbetskraft, därefter mindre löpande vägledningsinsatser samt insatser för att se över föreskrifterna vid behov och hålla dem uppdaterade.

Alla statliga myndigheter berörs av förslaget även i egenskap av verksamhetsutövare, konsekvenserna bedöms i dessa fall bli desamma som för företag, se nedan.

Konsekvenser för företag

Förslaget om krav på utsortering av avfall som utgörs av papper, plast, metall och glas träffar alla aktörer som ger upphov till denna typ av avfall vilket torde vara de flesta verksamheter. Dessa aktörer träffas redan idag av den mer övergripande styrningen i miljöbalken och avfallsförordningen som anger att avfall ska hanteras enligt avfallshierarkin. Det föreslagna utsorteringskravet kan därmed ses som ett komplement till redan gällande styrning och förtydligar redan befintliga krav.

Om avfallet är kommunalt avfall ska det sorteras ut och lämnas till kommunens insamlingssystem eller till den aktör som kommunen har anlitat. Avfall som inte är kommunalt avfall kan samlas in separat av en avfallsentreprenör som tillhandahåller avfallsinsamling. Kunskapen om mängden avfall som produceras inom olika verksamheter och som består av papper, plast, metall och glas är begränsad även om den senaste plastkartläggningen ger en övergripande bild av plastflödet.

Konsekvensbeskrivningen i detta avsnitt är uppdelad på fyra aktörsgrupper: verksamheter som ger upphov till avfall, verksamheter som hanterar avfall, fastighetsägare samt avfallsförbränningsanläggningar.

Verksamheter som ger upphov till avfall

Förslaget innebär att den som genererar avfall av något eller flera av de fyra materialslagen ska sortera ut det skiljt från annat avfall. Samtliga verksamheter i Sverige påverkas av bestämmelsen, allt från det mindre enmansföretaget till en större verksamhet eller tillverkningsindustri.

De kostnader som kan uppstå vid ökad sortering är behov av utrymme, köp eller hyra av avfallskärl samt hanteringskostnader. Konsekvenserna beror också på vad kommunen beslutar om för insamlingssystem avseende kommunalt avfall från verksamheter. Totalt sett är det ingen skillnad i den mängd avfall som behöver hanteras vid respektive verksamhet, skillnaden är att avfallet ska läggas i olika kärl och eventuellt hämtas upp av olika entreprenörer beroende på flöde. Tid behöver också avsättas för att förstå de nya reglerna och hur den egna verksamheten behöver anpassas.

Plast

Totalt uppskattas att det uppkommer 270 000–600 000 ton plast i blandat verksamhetsavfall och sorteringsrester. Industrin för pappers- och pappersvarutillverkningen står för nästan hälften av de genererade mängderna. På andra plats kommer industrin för tillverkning av datorer, elektronik, optik, maskiner med mera följt av kemikalie-, läkemedels-, gummi- och plastvarutillverkning. Utöver detta uppkommer ett plastavfall inom tillverkningsindustrin där den senaste plastkartläggningen uppskattar att det rör sig om 241 000 ton utsorterat plastavfall där det inte finns uppgifter om avfallsbehandling.

Papper

Uppgifter saknas om mängder och hanteringen av pappersavfall från verksamheter då separat insamlat kontorspapper som samlas in av privata entreprenörer inte ingår i statistiken, trots att det är kommunalt avfall. Bortsett från pappersavfall i tillverkningsledet samlas det framförallt in förpackningar, wellpapp, kontorspapper och returpapper från verksamheter i dag. Precis som för hushåll antas dock en betydande mängd av pappersavfallet hamna i restavfallet. Hur mycket övrigt pappersavfall (exempelvis böcker, skrivhäften), som uppstår hos verksamheter saknas det uppgifter om.

Metall

Metall är ett avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad. Ett utökad utsorteringskrav förväntas därför inte leda till några betydande konsekvenser.

Glas

Glas är ett litet avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad när det gäller glasförpackningar. Eftersom utsorteringskravet innebär att exempelvis trasiga dricksglas också ska sorteras ut och samlas in separat innebär det ett visst merarbete för avfallslämnaren. Ett utökad utsorteringskrav förväntas dock inte leda till några betydande konsekvenser.

Verksamheter som samlar in, hanterar och behandlar avfall

För avfallsentreprenörer som samlar in avfall kan de nya kraven på separat insamling av avfall innebära nya affärsmöjligheter. Avfallsentreprenörerna som samlar in kommunalt avfall samlar in det utsorterade avfallet på uppdrag av kommunen, om de samlar in icke-kommunalt avfall anlitas de av verksamheter som blir skyldiga att sortera ut sitt avfall enligt det nya kravet. För avfallentreprenörer som sorterar eller på annat sätt behandlar avfall kan de nya kraven också förväntas skapa nya affärsmöjligheter eftersom mer avfall kommer att sorteras ut och tillgängliggörs för behandling.

Promemorian från oktober 2019 som genomförde nya bestämmelser utifrån Avfallsdirektivet uppger att det finns cirka 1 100 tillstånds- och/eller

anmälningspliktiga återvinningsverksamheter, varav cirka 850 bedriver tillståndspliktig återvinningsverksamhet.¹²¹

För aktörer inom materialåtervinningsbranschen förväntas kostnaderna minska på grund av renare flöden genom källsortering och minskade behandlingskostnader. Ökad källsortering och renare strömmar av tex plast ger bättre förutsättningar för materialåtervinning.

Plast

Naturvårdsverket har i dagsläget inga uppgifter om antalet anläggningar för mottagning, sortering och materialåtervinning av plast i Sverige. Ett arbete med att ta fram dessa siffror pågår.

En farhåga som framförs är att kravet kommer att leda till att all plast samlas in i en blandad fraktion. Det kommer att vara viktigt att efterföljande vägledning tydliggör att kravet inte hindrar sortering i flera fraktioner. Bestämmelsen styr bara att plastavfall ska sorteras ut, inte hur det ska göras. Om en aktör endast vill ha en specifik plast kan den, utöver övrig plast, sorteras separat.

Idag finns det inte fullt ut avsättning för all plast som samlas in som avfall. En del av den insamlade och utsorterade plasten kommer då att gå som så kallat rejekt från återvinningsprocessen till förbränning. I takt med att renare plastavfallsflöden förväntas sorteras ut, teknikutveckling och ökade krav på inbladning av återvunnen plast i nya produkter förväntas avsättningsmarknaden för återvunnen plast förbättras.¹²²

Papper

Det finns sju bruk i Sverige som hanterar pappersavfall. Tre av dessa ingår i samma koncern. Marknaden för pappersavfall är dock internationell och det förekommer även export av pappersavfall som samlats in i Sverige till anläggningar i Europa. Det finns en efterfrågan på pappersavfall för materialåtervinning, samtidigt är kapaciteten i de svenska bruken begränsad och det finns enligt branschen inte underlag för att utöka kapaciteten. En ökad insamling av pappersavfall för materialåtervinning förväntas därmed innebära ökad export av pappersavfall för materialåtervinning i andra EU-länder. Även för papper är det viktigt att framhäva att det föreslagna utsorteringskravet och kompletterade upphävande av regleringar för returpapper inte hindrar att avfallet sorteras i flera fraktioner. Rena fraktioner är mer efterfrågat från bruken som återvinner pappersavfallet. Undantag görs för papper som av hygienskäl inte ska sorteras ut för att pappersavfallet som går till materialåtervinning inte ska kontamineras.

Metall

Metall är ett avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad. Ett utökat utsorteringskrav förväntas därför inte leda till några betydande konsekvenser.

¹²¹ Prop. 2019/20:156 Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet.

¹²² EU:s förslag på ny förpackningsförordning innehåller kvotplikter för återvunnen plastråvara, likaså EU:s förslag på en ny End-of-life vehicles förordning.

Glas

Glas är ett litet avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad för glasförpackningar. Eftersom utsorteringskravet innebär att exempelvis trasiga dricksglas också ska sorteras ut och samlas in separat kan det innebära vissa förändringar i insamlings- och behandlingsledet. Ett utökat utsorteringskrav förväntas dock inte leda till några betydande konsekvenser.

Fastighetsägare

I Sverige finns det totalt cirka 135 000 flerbostadshus varav 40 procent ägs av bostadsrättsföreningar. Privata fastighetsägare äger 30 procent av alla lägenheter genom direkt ägande eller i bolagsform och resterande 30 procent ägs av kommunägda bostadsbolag.

Konsekvenserna av förslaget kan bli att fastighetsägare behöver upplåta utrymme för ytterligare kärl för utsorterat avfall beroende på vad kommunen väljer för insamlingssystem. Det är samma mängd avfall som ska hanteras, men uppdelat i flera kärl eller flerfackskärl vilket kan kräva mer utrymme. Redan beslutade förslag om fastighetsnära insamling av förpackningar och separat insamling av bioavfall har dock en mycket större påverkan på ökat utrymme.

Avfallsförbränningsanläggningar

Det finns idag 34 avfallsförbränningsanläggningar i Sverige som har tillstånd att energiåtervinna hushållsavfall. Ökad materialåtervinning av avfall kommer att leda till att en mindre mängd inhemskt avfall finns tillgängligt för dessa anläggningar. Det inhemska avfallet kommer att ersättas av importerat avfall så länge det är lönsamt. Mindre konkurrensutsatta avfallsförbränningsanläggningar kan förväntas få lägre intäkter då de normalt kan ta ett högre pris för inhemskt avfall än för importerat avfall. Beroende på den framtida konkurrenssituationen med alternativa behandlingsformer kan även konkurrensutsatta anläggningar behöva sänka sina mottagningsavgifter för att attrahera nog med avfall. Sammantaget kommer intäkterna av avfallsförbränning sannolikt att minska över tid när materialåtervinningen ökar vilket på lång sikt kan leda till en lägre förbränningskapacitet.

Konsekvenser för hushåll

I Sveriges finns det totalt cirka 4 300 000 hushåll. Hälften av Sveriges befolkning bor i ett ägt småhus, 24,5 procent bor i en hyresrätt i ett flerbostadshus och 15,1 procent i en bostadsrätt i ett flerbostadshus.

Hushållen blir skyldiga att sortera ut avfall av papper, plast, metall och glas skilt från annat avfall och lämna det i det system som kommunen tillhandahåller. Beroende på vilket insamlingssystem som respektive kommun väljer att införa kan renhållningsavgiften som hushållen betalar behöva höjas. Hur stor påverkan blir har dock inte gått att bedöma eftersom det beror på varje kommuns unika förutsättningar.

Plast

Skrymmande avfall av plastprodukter som tex plaströrelser, pulkor och hinkar behöver hushållen redan idag åka med till återvinningscentralen eller lämna i exempelvis ett grovavfallsrum. Det som kommer skilja är att plasten ska läggas i en eller flera separata behållare väl på plats på återvinningscentralen eller i grovavfallsrummet. Det nya kravet bör inte innebära en större tidsåtgång för de hushåll som ändå redan fattat beslut om att åka till återvinningscentralen eller gå till grovsoprummet. Hushållen behöver förvara sitt plastavfall till det är dags att åka till återvinningscentralen men även detta görs redan idag men då kanske blandat med annat avfall. Vad gäller mindre plastprodukter som blir till avfall, så som tandborstar, bunkar, diskborste och galgar föreligger en risk att mindre plastprodukter även fortsättningsvis slängs tillsammans med restavfallet, om hushållen inte mår med att sortera ut ytterligare en fraktion. Det är dock en fraktion av mer sällan avfall och bör inte innebära stora mängder att förvara. Det finns även en risk att det slängs tillsammans med förpackningsplasten i takt med att den fastighetsnära insamlingen av förpackningar byggs ut. Risken föreligger endast för mindre plastföremål, då större produkter inte får plats i kärnen avsedda för förpackningar.

Papper

Redan idag ska hushåll sortera ut förpackningar och returpapper. Ett utsorteringskrav på pappersavfall förväntas medföra en något ökad arbetsinsats från hushållen. Det handlar dels om att ta till sig ny information, sortera ut mer pappersavfall, dels om att lämna det utsorterade pappersavfallet till kommunens insamling. Om kommunen väljer att behålla nuvarande insamlingsplatser för returpapper och de kommuner som infört fastighetsnära insamling behåller detta, förväntas inte servicenivån minska. Att allt pappersavfall (med undantag av papper som av hygieniskäl inte ska sorteras ut) nu ska sorteras ut kan även underlätta för hushåll eftersom det får anses vara mer logiskt än att vissa typer av pappersavfall som ingår i den befintliga definitionen av returpapper ska sorteras ut. De faktiska konsekvenser för hushållen bestäms till stor del av den servicenivå som kommunen tillhandhåller när det gäller insamling, den information som ges samt eventuella justeringar i renhållningsavgiften.

Metall

Metall är ett avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad. Ett utökad utsorteringskrav förväntas därför inte leda till några betydande konsekvenser.

Glas

Glas är ett litet avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad då det gäller förpackningsavfall. Det rör sig dock om små mängder och ett utökad utsorteringskrav förväntas inte leda till några betydande konsekvenser

Klimat- och miljönytta

Miljönyttan med ökad utsortering realiserar först om avfallet efter utsortering antingen förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. Om avfallet endast

sorteras ut separat för att sen ändå gå till energiutvinning genom förbränning har ingen miljönytta realiserats i relation till om avfallet hade blandats med restavfallet och gått direkt till förbränning. Miljönyttan med materialåtervinning är främst att mindre nytt material behövs vid tillverkning av produkter om den återvunna råvaran loopar tillbaka och tränger undan jungfruligt material. Miljöpåverkan från utvinning och produktion av ny råvara minskar om den effekten uppstår.

Miljönyttan kan också uppstå genom minskad förbränning av avfall. Ökad materialåtervinning av avfall i Sverige leder till att en mindre mängd inhemskt avfall finns tillgängligt för energiåtervinning. Det ersätts sannolikt på kort sikt av importerat avfall. Förbränning i Sverige kommer då att ersätta det minst kostsamma behandlingsalternativet i Europa, troligen deponering eller avfallsförbränning med lägre eller ingen energiåtervinningsgrad.

Plast

Den största delen av all plast tillverkas av fossil olja och gas. Stora mängder plastavfall går idag till förbränning med energiutvinning. Både materialproduktionen och förbränning av plast ger upphov till klimatutsläpp. Plast är idag den främsta orsaken till växthusgasutsläpp från avfallsförbränning och över 90 procent av koldioxidutsläppen från energiutvinningen uppskattas komma från fossilbaserad plast.

Varje ton plast resulterar i genomsnitt i 5 ton koldioxid under dess livscykel förutsatt att den förbränns. Tillverkning av ny råvara står för 2,3 ton koldioxid per ton plast. Om plasten bränns efter en cykel, vilket är representativt för situationen i Sverige idag, ger detta upphov till 2,7 ton koldioxid per ton plast. Tillverkning från mekaniskt återvunnen plastråvara har cirka 3,5 gånger lägre klimatpåverkan än fossil plast. Klimatpåverkan för återvunnen plast är cirka 0,7 kg koldioxid ekvivalenter/kg material, givet att det återvunna materialet till 80 procent uppskattas utgöras av använd plast och till 20 procent av ny råvara.¹²³

Hur stora utsläppsminskningarna blir kommer dock att bero på vad plasten ersätts med för bränsle, se avsnittet ovan. Men förbränningsanläggningarna betalar även utsläppsrätter inom EU ETS vars prisnivå kommer öka vilket på sikt borde styra förbränningen bort från plast, både från inhemskt avfall och importerat.

I delredovisningen till uppdraget anges att om allt kommunalt plastavfall sorterades ut från restavfallet samtidigt som materialåtervinningseffektiviteten för flödet ökar till 60 procent skulle det innebära cirka 144 000 ton mer till materialåtervinning än dagens nivå.

Papper

Materialåtervinning av papper kan framförallt innebära en minskad efterfrågan på primärt träfiber för produktion av pappersprodukter. Under förutsättning att det innebär att mindre skog avverkas så innebär det minskade klimatutsläpp genom att träden som får stå kvar binder koldioxid, men även genom att energianvändning i

¹²³ (c) Naturvårdsverket (2022).

samband med avverkning undviks. Att använda returmassa istället för primära fibrer kan enligt en studie från Hillman med flera minska utsläppen med 37 procent.¹²⁴ En ökad utsortering av pappersavfall förväntas innebära att det insamlade materialet i stor utsträckning materialåtervinns och används i produktionen av mjukpapper. Eftersom mjukpapper är en fraktion som undantas kravet på utsortering innebär det att det insamlade avfallet kommer att cirkulera en gång och sedan försvinna ut ur loopen.

Metall

Metall är ett avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad. Ett utökad utsorteringskrav förväntas därför inte leda till några betydande konsekvenser.

Glas

Glas är ett litet avfallsflöde med hög materialåtervinningsgrad då det gäller förpackningsavfall. Ett utökad utsorteringskrav förväntas inte leda till några betydande konsekvenser.

5.3.2 Befintliga bestämmelser kring returpapper ska upphävas

Förslaget utgör ett komplement till förslaget om utsortering och insamling av avfall (avsnitt 4.1). Dessa två förslag behöver ses tillsammans eftersom returpapper, istället för att sorteras ut och samlas in separat föreslås sorteras ut och samlas in med annat pappersavfall. Med undantag för papper som av hygienskäl inte ska sorteras ut. Konsekvensanalysen som följer nedan utgår därmed från förslaget om utsortering och insamling av avfall och konsekvensanalysen i avsnitt 5.3.1.

Förslaget i korthet

Förslaget innebär att nuvarande bestämmelser i avfallsförordningen som reglerar att returpapper ska sorteras ut och samlas in separat av kommunen vid lättillgängliga insamlingsplatser, målet för materialåtervinning av returpapper samt att en kommunal avfallsplan ska innehålla ett särskilt avsnitt om returpapper upphävs. Det innebär även att definitionerna för tidningar, tidningspapper och returpapper tas bort från avfallsförordningen.

Problem som förslaget avser lösa

När ett krav på att pappersavfall ska sorteras ut och samlas in separat blir regleringarna som finns kring returpapper i avfallsförordningen överflödiga. Returpapper utgör ett delflöde inom pappersavfall, och Naturvårdsverket ser inte att det finns skäl att reglera detta flöde separat om förslaget i 7.3.1 genomförs.

Referensalternativ

Returpapper fortsätter samlas in separat av kommunen. Det förväntas uppstå utmaningar för att informera avfallsinnehavare att ytterligare ett delflöde (utöver

¹²⁴ Hillman, K. med flera (2015).

pappersförpackningar och bygg-och rivningsavfall som utgörs av papper) ska samlas in separat.

Berörda aktörer

De aktörer som berörs av förslaget är landets 290 kommuner samt de 4,3 miljoner hushåll som i dag ska sortera ut returpapper och lämna till kommunens insamlingsplatser. Även de pappersbruk som idag återvinner returpappret och använder det i produktionen av nya produkter kan komma att påverkas.

Konsekvenser för offentlig sektor

Vilka konsekvenser som uppstår för kommunerna till följd av att befintliga bestämmelser om returpapper upphävs beror på hur kommunen väljer att organisera insamlingen av pappersavfallet. En möjlighet är att kommunen har kvar de lättillgängliga insamlingsplatserna, och fastighetsnära insamling i de kommuner som infört det för returpapper, och väljer att fortsätta samla in pappersavfallet (som inte utgörs av förpackningar) där.

Konsekvenser för företag

Det finns två bruk i Sverige som materialåtervinner returpapper för att använda i produktionen av mjukpapper. Att kravet på att samla in returpapper i ett separat flöde upphävs förväntas inte medföra negativa konsekvenser för dessa bruk. Returpapper ska enligt förslag i avsnitt 4.1 fortsatt sorteras ut tillsammans med liknande pappersavfall som kan materialåtervinnas. Möjligheten att samla in pappersavfallet i olika fraktioner gör att efterfrågan från bruken kan påverka hur kommunen väljer att samla in pappersavfallet.

Konsekvenser för hushåll

Vilka konsekvenserna blir för hushåll beror på hur kommunen väljer att organisera insamlingen av pappersavfall (där returpapper då ingår), både vad gäller insamlingsställen och eventuell sortering i flera fraktioner.

Klimat- och miljönytta

Eftersom returpapper fortsatt ska sorteras ut och samlas in bedöms inte förslaget om att upphäva befintliga bestämmelser ha någon påverkan på miljön. Se ovan i 5.3.1.

5.3.3 Förtydligande av avfallshierarkin avseende brännbart avfall

Förslaget i korthet

Brännbart avfall, enligt förslaget, ska sorteras ut i, dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, dels övrigt brännbart avfall. Brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna ska samlas in separat och på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning är möjlig. Sådant brännbart avfall som

sorteras ut som övrigt brännbart avfall ska kunna enligt 15 kap. 10 § miljöbalken behandlas genom annan återvinning.

Förslaget innebär att avfallsinnehavaren ska sortera ut fraktioner från det brännbara avfallet som kan förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas och att kommunerna ska erbjuda möjligheter för sortering i lämpliga fraktioner.

Problem som förslaget avser lösa

Brännbart avfall omfattar allt som kan förbrännas. Genom befintliga krav på utsortering och insamling för förpackningar och bioavfall samt de breda utsorteringskraven för papper, plast, glas och metall som Naturvårdsverket föreslår ovan, kommer stora delar av det brännbara avfallet att styras mot förberedelse för återanvändning och materialåtervinning. Det finns dock kvar fraktioner, såsom trä eller stoppade möbler, som även om de sorteras ut enligt kommunala föreskrifter redan idag i stor utsträckning går till förbränning, trots avfallshierarkin. Förslaget avser att styra även dessa strömmar mot förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.

Referensalternativ

Om föreslagen ändring inte genomförs kommer brännbara fraktioner av framför allt trä och stoppade möbler, vilka egentligen kan förberedas för återanvändning eller materialåtervinning, fortsatt skickas till förbränning som regel.

Berörda aktörer

Förslaget berör framför allt kommuner som driver ÅVC-anläggningar, behandlingsanläggningar som sorterar och fragmenterar avfall, anläggningar som tar emot brännbara fraktioner från verksamheter och förbränningsanläggningar, men även hushåll och verksamheter i egenskap av avfallsinnehavare.

Konsekvenser för offentlig sektor

Kommunen har redan idag möjlighet att i de kommunala avfallsföreskrifterna formulera detaljer kring vilka underfraktioner som brännbart avfall ska sorteras i av hushållen och verksamheterna som lämnar avfallet. Saknas detta i de kommunala föreskrifterna behöver dessa kompletteras. Kommunerna måste också erbjuda möjlighet att sortera brännbart avfall i underfraktioner på ÅVC:er. Kostnader som är förknippade med detta är ytterligare kärl/containrar och hanteringskostnader.

Naturvårdsverket kommer att behöva vägleda kring vilka brännbara fraktioner som på grund av sina egenskaper lämpligen ska behandlas genom annan återvinning, det vill säga energiåtervinning eller förbränning. Arbetsinsatsen bedöms inledningsvis kräva åtminstone 5–10 procent av en årsarbetskraft, därefter mindre löpande vägledningsinsatser.

Konsekvenser för företag

Avfallsföretag som tar emot avfall från verksamheter kommer att behöva möjliggöra att brännbart avfall sorteras i underfraktioner för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning, om de inte redan har sådana möjligheter.

Avfallsförbränningsanläggningar kommer att behöva ta in importerat avfall för att kunna ersätta de brännbara fraktionerna som går till förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning. Import av avfall för förbränning görs redan idag. Se vidare i 7.3.1

För verksamheter som lämnar kommunalt avfall på ÅVC bedöms konsekvenserna bli desamma som för hushållen (se nedan).

Konsekvenser för hushåll

Hushåll som ska lämna avfall ska följa kommunens anvisningar, vilket redan är så idag. Förslaget kan innebära att hushållen på ÅVC ska sortera det brännbara avfallet eventuellt i fler fraktioner än tidigare. Förslaget förväntas dock inte leda till några betydande konsekvenser för hushåll.

Klimat- och miljönytta

Förslaget leder till klimat- och miljönytta när utsorterat avfall förbereds för återanvändning eller materialåtervinning i stället för att det förbränns.

5.3.4 Kommunerna ska informera om avfallshantering

Förslaget i korthet

Kommunerna ska årligen ta fram lättillgänglig information om hur hushåll och verksamheter ska sortera och lämna avfall som omfattas av kommunalt ansvar. Informationen ska innehålla återkoppling om insamlade mängder material. Kommunerna ska också informera om hur avfall kan förebyggas och hur hushåll och verksamheter kan bidra till ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.

Problem som förslaget avser lösa

Utsorteringskrav måste oftast kompletteras med andra insatser för att få önskad effekt. Exempelvis visar plockanalyser att hushållens restavfall innehåller stora mängder förpackningar och livsmedels- eller köksavfall, även i kommuner där det under lång tid har varit obligatoriskt att sortera ut livsmedels- eller köksavfall. För att minska felsorteringen kan det behövas flera olika kompletterande åtgärder och återkommande informationsinsatser bedöms vara en sådan åtgärd.

Referensalternativ

Kommunerna väljer själva i vilken omfattning de informerar om avfallshanteringen, utöver redan lagstadgade krav om att informera om exempelvis förpackningsavfall. Det finns inget krav på att kommunerna ska ge invånare och hushåll återkoppling om insamlade avfallsmängder och hur avfallet behandlas.

Berörda aktörer

Kommuner, kommunalförbund och kommunala avfallsbolag i den mån deras uppdrag omfattar att informera om avfallshanteringen.

Konsekvenser för offentlig sektor

Kommuner

Kravet leder till ökade kostnader för information; antingen genom eget arbete eller köp av konsulttjänster. Kostnaderna är svåra att uppskatta, eftersom de beror på ambitionsnivå och vilka informationskanaler som väljs. Kostnaderna påverkas exempelvis av om kommunikationen sker helt digitalt eller omfattar utskick till hushåll och kampanjer i tryckt media. Kostnaderna beror också på i vilken mån informationsinsatser görs i samarbete mellan kommuner och huruvida redan framtaget material återanvänds och delas.

Statliga myndigheter

Naturvårdsverket kan komma att behöva revidera Föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) kopplad till de föreslagna bestämmelserna. Om föreskriften revideras behöver även tillhörande vägledning uppdateras. Arbetsinsatsen uppskattas till åtminstone 15–20 procent av en årsarbetskraft.

Konsekvenser för företag

Kommunens ökade kostnader för information kan påverka renhållningsavgiften. I övrigt inga direkta konsekvenser.

Konsekvenser för hushåll

Kommunens ökade kostnader för information kan påverka renhållningsavgiften. I övrigt inga direkta konsekvenser.

Klimat- och miljönytta

Miljönyttan beror på hur hushåll och verksamheter påverkas av informationen och i vilken grad de ändrar sitt beteende till ökat sorterande.

5.4 Påverkan på konkurrensförhållanden

Förslagen ovan är brett utformade och träffar alla företag som ger upphov till eller behandlar såväl kommunalt avfall som icke-kommunalt avfall. Därmed bedöms inte konkurrensförhållandena påverkas, varken mellan branscher eller mellan enskilda företag.

5.5 Hänsyn till små företag

Naturvårdsverket bedömer att särskilda hänsyn inte behöver tas till små företag vid reglernas utformning.

5.6 Effekter för kommuner

Naturvårdsverket bedömer att förslagen inte innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

5.7 Överensstämmelse med EU-rätten

Det aktuella förslaget syftar till att ytterligare förtydliga genomförandet av artikel 11.1 och utvidga kravet på separat insamling så att Sverige når de återvinningsmål som beslutats i EU:s avfallsdirektiv. Naturvårdsverket bedömer därmed att den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

5.8 Ikraftträdande och informationsinsatser

Det framgår av artikel 11.2 c) avfallsdirektivet att EU:s medlemsstater senast år 2025 ska se till att 55 viktprocent av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning eller materialåtervinns. Vidare framgår av artikel 11.2 d) -e) avfallsdirektivet att målet för kommunalt avfall framöver att höjas successivt till 60 viktprocent år 2030 och till 65 viktprocent år 2035.

Mot bakgrund av ovan bedömer Naturvårdsverket att den föreslagna regleringen bör antas och träda i kraft så snart som möjligt, dock senast år 2025. Skälen för detta är att Sverige riskerar att inte nå ovan redovisade återvinningsmål. Dessutom samlas papper, plast, metall och glas redan in separat idag inom ramen för producentansvaren. Såsom redovisats ovan kommer det dessutom finnas möjligheter till undantag i föreslagna författningsförslag samt möjlighet till dispens. Naturvårdsverket anser därför att det sammantaget finns skäl för ett snabbt genomförande av föreslagen reglering.

Naturvårdsverket kommer behöva ta fram föreskrifter om undantag från separat utsortering och insamling av papper, plast, glas och metall. Konsekvensen av detta är att det kommer behövas omfattande väglednings- och informationsinsatser från framförallt Naturvårdsverket för att informera berörda verksamheter, hushåll, kommuner och andra aktörer inom avfall om den föreslagna regleringen.

6. När kan Sverige nå EU:s återvinningsmål?

De förslag till åtgärder som lämnas i denna skrivelse är del av en bredare kontext. Dels finns flera nya bestämmelser som kommer att träda i kraft i närtid och som berör delar av det kommunala avfallet. Dels har det under senare år lämnats förslag inom ramen för tidigare uppdrag som ännu inte realiserats. Dels pågår flera utredningar och EU-initiativ som berör området. Förslagen till åtgärder som presenteras här ger tillsammans med pågående processer och tidigare förslag bättre förutsättningar för att Sverige ska kunna nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall i enlighet med EU:s avfallsdirektiv. Naturvårdsverket har tidigare inom den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2023 lyft fram behovet av en bred översyn och utveckling av avfallslagstiftningen och eventuellt övriga styrmedel inom avfallsområdet, både på nationell och EU-nivå, för att uppnå en cirkulär ekonomi.

Naturvårdsverket har gjort en bedömning av olika åtgärders möjlighet att bidra till målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning. Det här kapitlet inleds med en redovisning av vilken teoretisk potential Naturvårdsverkets förslag, kommande bestämmelser, Naturvårdsverkets bedömningar och tidigare förslag har och i vilken utsträckning de kan bidra till ökad materialåtervinning. Därefter redogör vi för olika praktiska utmaningar som påverkar möjligheterna att nå målen. Avslutningsvis dras en slutsats om möjligheterna att nå målen till år 2025 och år 2035.

6.1 Den teoretiska potentialen

6.1.1 Författningsförslagets och kommande bestämmelsers potential

I rutan nedan sammanfattas de författningsförslag som Naturvårdsverket lämnar i denna skrivelse, se avsnitt 4.1–4.4 och de kommande bestämmelser som beskrivs i avsnitt 3.1.

Naturvårdsverkets författningsförslag
Krav på ökad utsortering och separat insamling av papper, plast, metall och glas.
Krav på att befintliga bestämmelser kring returpapper upphävs.
Krav på att brännbart avfall sorteras ut i dels brännbart avfall som är lämpligt att förbereda för återanvändning eller materialåtervinna, dels övrigt brännbart avfall.
Krav på att kommunerna informerar om hushåll och verksamheter om avfall under kommunalt ansvar ska hanteras.

Kommande bestämmelser
Separat insamling av bioavfall senast 2024.
Separat insamling av textil senast 2025.
Insamling av förpackningsavfall från populära platser senast 2026.
Fastighetsnära insamling av förpackningsavfall senast 2027.

I Tabell 2 framgår den maximala teoretiska potentialen för de föreslagna åtgärderna och de redan beslutade åtgärdernas möjlighet att bidra till en ökad materialåtervinning. En del av bedömningen utgår från de teoretiska potentialer för respektive material som framgår av delredovisningen. För att den maximala potentialen ska nås krävs både att utsorteringskraven följs helt och hållet och att materialåtervinningen av utsorterade fraktioner fungerar fullt ut.

Tabell 2. Översikt över föreslagna och redan beslutade insatser möjlighet att bidra till en ökad materialåtervinning av kommunalt avfall

	Maximal teoretisk potential (procentenheter av totala mängden uppkommet avfall 2021) *	Ny materialåtervinningsnivå givet nivån 2021 plus maximal teoretiskt bidrag (%)	Ny ackumulerad materialåtervinningsnivå givet nivån 2021 plus maximal teoretiskt bidrag (%)
Ökad utsortering blandat brännbart ÅVC Riktade informationsinsatser från kommuner	9*	49	49
Ökad utsortering restavfall Riktade informationsinsatser från kommuner	2*	42	51
Utsortering av textil	1*	41	52
Utsortering bioavfall	9/11*, **	49/51	61/63
FNI för förpackningar Insamling av förpackningsavfall från populära platser	6/10*, ***	46/50	67/73

* OBS att det inte är rimligt att anta att den maximala teoretiska potentialen uppnås. Att allt avfall verkligen sorteras ut separat är inte troligt och det är inte heller praktiskt genomförbart att allt avfall som sorterats ut separat verkligen materialåtervinns.

** 9 procentenheter givet nuvarande materialåtervinningseffektivitet för respektive materialslag, 11 procentenheter givet 100 procent materialåtervinning för alla materialslag.

*** 6 procentenheter givet nuvarande materialåtervinningseffektivitet för respektive materialslag, 10 procentenheter givet 100 procent materialåtervinning för alla materialslag.

Maximala teoretiska potentialer för att bidra till ökad materialåtervinning – skrivelsens föreslagna åtgärder

Förslaget om riktade informationsinsatser, förslaget om att brännbart avfall ska sorteras ut samt förslaget om utsorteringskrav för plast, metall, papper och glas bidrar till ökad utsortering av avfall som slängs i containern för blandat brännbart avfall på ÅVC. Den maximala teoretiska potentialen för fraktionen skrymmande avfall att bidra till måluppfyllnaden är 9 procent av den totala mängden genererat kommunalt avfall. Eftersom sammansättningen på blandat brännbart grovavfall är okänd, är det inte möjligt att göra en detaljerad beräkning för potentiellt bidrag till materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall.

Även i restavfallet finns en viss teoretisk potential till ökad utsortering av avfall i olika material, utöver det som är förpackningar och som redan idag har krav på utsortering. En mindre studie från 2019 över restavfall som förbränns indikerar att det kommunala restavfallet (total mängd 2021 1,7 miljoner ton) består av ca 6 procent övrig plast, papper, metall och glas (exklusive förpackningar, blöjor och sanitetsprodukter).¹²⁵ Detta innebär, sett till den totala mängden uppkommet kommunalt avfall, en maximal teoretisk potential för detta flöde att bidra till måluppfyllnaden på drygt 2 procent.

En fullständig utsortering bedöms i praktiken dock inte vara möjlig och det är inte heller rimligt att anta att allt avfall som sorteras ut separat faktiskt materialåtervinns. Vid låg återvinningseffektivitet av utsorterade materialflöden minskar bidraget till måluppfyllelse till följd av avräkning av rejektmängder. Även materialflöden där avsättning för materialåtervinning saknas, varpå det i stället energiåtervinns, minskar bidraget till måluppfyllelsen för materialåtervinning.

Skulle nya tekniker för materialåtervinning av träavfall, vedartat trädgårds- eller parkavfall och textil etableras finns potential för ökad återvinningseffektivitet också för dessa fraktioner om det sorteras ut från blandat avfall. 2021 utgjorde den totala mängd av dessa tre fraktioner som samlades in separat men inte materialåtervanns 8 procent av totalt genererat kommunalt avfall.

Förslaget om ett tydligare informationsansvar för kommunerna bedöms bidra till ökade möjligheter att nå ovan beskrivna potentialer för de föreslagna åtgärderna, samt bidra till efterlevnad av nuvarande och redan beslutade sorteringskrav.

Maximala teoretiska potentialer för att bidra till ökad materialåtervinning – redan beslutade åtgärder

Textilavfall som samlas in i restavfallet utgör 1 procent av totalt genererat kommunalt avfall.

Skulle allt bioavfall sorteras ut från restavfallet och materialåtervinnas till 100 procent innebär det 11 procent relativt totalt genererad mängd kommunalt avfall. Med ett uppskattat rejekt på 17 procent vid behandlingsanläggningen (vilket motsvarar återvinningseffektiviteten för rötning enligt statistiken för 2021) innebär

¹²⁵ Avfall Sverige (2019).

det knappt 400 000 ton eller 9 procent i relativt total genererad mängd kommunalt avfall.

Om alla förpackningar skulle sorteras ut och materialåtervinnas till 100 procent innebär det 10 procent relativt totalt genererad mängd kommunalt avfall. Vid nuvarande återvinningseffektivitet för respektive förpackningsslag är bidraget till måluppfyllelse 6 procent.

6.1.2 Övriga åtgärdsförslags bidrag till måluppfyllelse

Naturvårdsverket lämnar i avsnitt 4.5–4.9 ett antal åtgärdsförslag som ytterligare kan stärka utvecklingen mot ökad materialåtervinning och förebyggande av avfall så att en större del av den teoretiska maximala potentialen att öka återvinningsgraden uppfylls, se sammanfattning i rutan nedan. Specifikt bidrag till måluppfyllelse utifrån respektive åtgärdsförslag har inte kunnat beräknas.

Naturvårdsverkets åtgärdsförslag
Förutsättningarna för ett producentansvar för möbler respektive madrasser behöver utredas.
Datainsamlingen av uppgifter om avfall från verksamheter behöver förbättras.
Efterfrågan på återvunnet material behöver stimuleras.
Förutsättningarna för reparation, återtillverkning och återbruk behöver förbättras.
Kommunerna behöver stöd från nationell och regional nivå.

Åtgärdsförslagen kan sammantaget påverka möjligheten till måluppfyllelsen i olika grad på längre sikt. Ett producentansvar för möbler och ett producentansvar för madrasser samt ökat återbruk eller förberedelse för återanvändning kan öka återvinningsgraden för grovavfall från ÅVC samt potentiell minska avfallsmängderna.

En utvecklad insamling av uppgifter från verksamheter kan påverka återvinningsgraden både positivt och negativt, beroende på hur kommunalt avfall från aktuella verksamheter hanteras. Bättre förutsättningar för materialåtervinning kan bidra till ökad återvinningseffektivitet av flöden som samlas in separat, och är således en förutsättning för att uppnå större del av den teoretiska maximala potentialen. Ett stöd till kommunerna kan potentiellt bidra brett för önskvärd utveckling.

6.1.3 Tidigare förslag som kan bidra till måluppfyllelse

Det finns, som nämns i avsnitt 3.2, även ett antal ytterligare pågående och avslutade uppdrag och pågående EU-processer som kan bidra till måluppfyllelse. Naturvårdsverket vill särskilt lyfta fram förslag i tidigare regeringsuppdrag som vi bedömer skulle bidra till ytterligare måluppfyllnad om de genomfördes. Det gäller uppdraget om grovavfall och farligt avfall, förslaget om allmänna regler för vissa

verksamheter som behandlar avfall samt uppdraget om ökad återvinning och återanvändning av elutrustning. Eftersom tidigare och nu lämnade förslag i vissa delar överlappar varandra avseende önskvärd effekt har inte särskilda potentialberäkningar gjorts för tidigare förslag.

Uppdraget om grovavfall och farligt avfall

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för år 2021 i uppdrag att föreslå hur servicenivån för kommunernas insamling av grovavfall och farligt avfall kan förbättras.¹²⁶

Naturvårdsverket gjorde i skrivelsen bedömningen att nuvarande system med insamling av grovavfall i en blandad fraktion innebär att en betydande potential för återanvändning av produkter samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av avfall inte tas tillvara.

Naturvårdsverket föreslog i skrivelsen införande av krav på att de kommunala avfallsplanerna ska innehålla ett särskilt avsnitt om system för separat insamling av utsorterat grovavfall. Planen ska även innehålla åtgärder för att förebygga att grovavfall uppstår samt åtgärder för att främja förberedelse för återanvändning av grovavfall. Utifrån författningsförslaget såg Naturvårdsverket även ett behov av att ta fram vägledning och lärande exempel om system för insamling av utsorterat grovavfall samt avfallsförebyggande åtgärder, såsom att införa en första station för bedömning av inkommande material på återvinningscentraler.

Om förslaget med nya krav på innehållet i de kommunala avfallsplanerna genomförs tillsammans med ökad vägledning kan det bidra till möjlighet att nå målet om ökad materialåtervinning.

Genomförs förslaget om att brännbart avfall ska sorteras ut och förslaget om ett brett utsorteringskrav avseende papper, plast, metall och glas enligt avsnitt 4.3 och 4.1, är förslaget om separat utsortering av grovavfall inte längre aktuellt, eftersom grovavfall ingår i det bredare utsorteringskravet.

Förslag till författningsändringar med allmänna regler för vissa verksamheter som behandlar avfall

Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om att utreda undantag från tillstånds- och anmälningsplikt för verksamheter som behandlar avfall redovisades den 25 september 2019.¹²⁷ Förslaget har ännu inte lett till några författningsändringar.

Om förslagen genomförs kan de bidra till möjlighet att nå målet om ökad materialåtervinning av kommunalt trädgårds- och parkavfall på sådant sätt att det underlättar för verksamheter att ordna egen kompostering. För att det komposterade avfallet ska ingå i statistiken måste dock kommunen få kännedom om kompostanläggningen på annat sätt.

¹²⁶ (a) Naturvårdsverket (2021).

¹²⁷ Naturvårdsverket (2019).

Uppdraget om ökad återvinning och återanvändning av elutrustning

Förslag i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag för ökad återvinning och återanvändning av elutrustning syftar till att förbättra möjligheterna att införa styrmedel och vidta åtgärder som på sikt ökar materialåtervinningen (se bilaga 1).¹²⁸ Potentialen att bidra ytterligare till målet för materialåtervinning av kommunalt avfall är dock begränsad för detta flöde i och med att det är litet (4 procent av totala mängden genererat kommunalt avfall) samtidigt som materialåtervinningsgraden redan är hög (84 procent), dock finns det en möjlig potential i att mer av detta avfall förbereds för återanvändning.

6.2 Praktiska utmaningar för att nå målen

Det finns ytterligare ett antal praktiska utmaningar som påverkar förutsättningarna för att nå målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning. Att befintligt regelverk avseende krav på utsortering inte följs är ett generellt problem och felsorteringsgraden är hög, vilket framgår av avsnitt 4.1. Behov av och förslag om ökad tillsyn och sanktioner omfattas av Klimat- och näringslivsdepartementets pågående utredning, se bilaga 1.

Ansvar för kommunalt avfall upplevs som otydligt

Naturvårdsverket har i kontakt med kommuner och livsmedelshandelns aktörer fått information om att befintlig lagstiftning avseende borttransport av kommunalt avfall från framför allt detaljhandeln inte alltid följs, eftersom branschen har uppfattningen att ansvarsfrågan inte är avgjord.

När begreppet kommunalt avfall infördes i svensk lagstiftning breddades kommunernas ansvar för att transportera bort och behandla avfall, eftersom kommunalt avfall omfattar mer avfall än vad begreppet hushållsavfall gjorde. Det innebär bland annat att kommunen sedan år 2020 ansvarar för att sådant avfall som utgörs av osålda varor i butiker transporteras bort och behandlas.

Förslag på att begränsa kommunernas ansvar för borttransport och behandling av kommunalt avfall från verksamheter har lagts fram vid flera tillfällen. Under 2021 presenterades den så kallade frivalsutredningen med förslag om att verksamheter själva ska få möjlighet att välja om de vill lämna avfall som idag omfattas av kommunalt ansvar till annan än kommunen.¹²⁹ Sedan dess har också Naturvårdsverket redovisat ett regeringsuppdrag om ansvar för kommunalt avfall som redovisades den 1 september 2022, där Naturvårdsverket föreslår att ansvaret för tre avfallsströmmar ska förändras.¹³⁰ De förslag som redovisades i frivalsutredningen respektive Naturvårdsverkets uppdrag har inte genomförts.

¹²⁸ (f) Naturvårdsverket (2023).

¹²⁹ SOU 2021:24 Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin.

¹³⁰ (d) Naturvårdsverket (2022).

En effektiv och väl fungerande insamling av avfall är en förutsättning för att öka materialåtervinningen och nå målen i EU:s avfallsdirektiv. Många butiker och butikskedjor hade sedan tidigare, det vill säga innan ansvaret för borttransport och behandling av avfallet från butiker ändrades hösten 2020, byggt upp väl fungerande och effektiva insamlingssystem.¹³¹ Dessa var ofta kommunöverskridande. Naturvårdsverkets förslag innebär att detaljhandeln även i fortsättningen ska få ta ansvar för borttransport och behandling av avfallet från butiken. Att inte få använda väl etablerade system riskerar en försämring av materialåtervinningen och minskad möjlighet att nå återvinningsmålen.

Av de remissvar som inkommit som svar på redovisningen och finns publicerade på Regeringskansliets webb framgår att det finns ett brett stöd för att lyfta ansvaret avseende detaljhandels kommunala avfall från kommunerna, men det finns olika åsikter om hur ansvaret i stället bör utformas.¹³² Återvinningsindustrierna och Avfall Sverige har också framfört ett gemensamt alternativt förslag till utformning av undantaget.¹³³

Trots att det gått flera år sedan begreppet kommunalt avfall infördes och kommunens ansvar för avfall från detaljhandeln breddades, erfar Naturvårdsverket att det fortfarande är vanligt att kommunalt avfall hämtas av andra aktörer än kommunen eller kommunens upphandlade entreprenör. En orsak som lyfts av livsmedelsbranschen är att det inte kommit några besked då det gäller de förslag som har lagts fram om ändrat ansvar. Viljan att satsa på ny teknik och göra investeringar för att förbättra avfallshanteringen i enlighet med avfallshierarkin uppges vara begränsad eftersom branschen upplever att det finns en osäkerhet kring vem som kommer att ansvara för avfallshanteringen i framtiden.

Ett sådant exempel är utveckling av tekniker för att skilja förpackningar från dess innehåll. Från den 1 januari 2024 ska den som har avfall i form av förpackning med innehåll se till att förpackning och innehåll skiljs åt. Bestämmelsen finns i 3 kap. 4 a § avfallsförordningen. Enligt dagligvaruhandeln är intresset för att utveckla tekniska lösningar för sådan avskiljning begränsat, och anledningen uppges vara att ansvarsfrågan inte är avgjord.¹³⁴

Naturvårdsverket erfar att denna upplevda osäkerhet potentiellt leder till att åtgärder som skulle kunna bidra till att målen nås, inte genomförs. Naturvårdsverket bedömer därför att ett besked i ansvarsfrågan är nödvändigt för att säkerställa en långsiktighet, framför allt då det gäller detaljhandels avfallshantering och för att säkra tillförlitlig statistikrapportering.

¹³¹ Införandet av begreppet kommunalt avfall i svensk lagstiftning 1 augusti 2020 ledde till förändringar i ansvaret för visst avfall. Detta beskrivs i det redovisade uppdraget om ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar.

¹³² Regeringskansliet (2022).

¹³³ Avfall Sverige och Återvinningsindustrierna (2022).

¹³⁴ Möte med Svensk Dagligvaruhandel, ICA och Lidl (2023).

Beteendeförändringar är nödvändiga

En av de stora utmaningarna är att åstadkomma de beteendeförändringar som är nödvändiga för att komma tillrätta med att så stora mängder avfall sorteras fel eller inte sorteras alls utan hamnar i restavfallet. Enbart informationsinsatser är inte tillräckliga för att förändra människors beteenden och därför är vår bedömning att det behövs en kombination av information och andra styrmedel.¹³⁵ Kommuner som har lyckats bättre än andra med att minska felsorteringen har exempelvis både satsat på uppsökande kommunikation och använt ekonomiska styrmedel i form av felsorteringsavgifter. Ett exempel är att avfallshämtaren kan göra en visuell kontroll av avfallet vid hämtning och låta bli att tömma kärl som innehåller uppenbart felsorterat avfall. Fastighetsägaren får då sortera om avfallet och beställa en ny hämtning till en extra kostnad. Det finns exempel där detta förfarande har gett lyckat resultat även i flerfamiljshus.¹³⁶

Att förändra beteenden handlar ofta om att nå ett skifte av perspektiv. För att lyckas behöver ett önskat beteende uppfattas som attraktivt och det behöver vara enkelt att göra rätt. Återkoppling och positiv uppmärksamhet vid önskat beteende är också viktiga faktorer för att nå beteendeförändringar.¹³⁷

Effekten av förändringar kan dröja

En annan utmaning är att effekten av reglering sker med fördröjning. Flera av de åtgärder som redan har beslutats, exempelvis krav på separat insamling av bioavfall och fastighetsnära insamling av förpackningar, kommer att ha effekt på måluppfyllelsen. Kraven träder dock i kraft för sent för att fullt ut kunna påverka måluppfyllnaden 2025.

Krav på fastighetsnära insamling av förpackningar först 2027

Det är en utmaning för måluppfyllelsen att kommunerna behöver uppfylla kravet på fastighetsnära insamling av förpackningar först under senare delen av 2026. Det är dock svårt att skynda på omställningen. Kommunerna står inför en stor, tidskrävande omställning med praktiska utmaningar och de upplever ofta själva att de har ont om tid inför införandet. Många kommuner har ännu inte bestämt vilket insamlingssystem de ska använda. När de väl har fattat beslut ska upphandling av bland annat kärl och fordon genomföras, vilket också är en tidskrävande process. Dessutom förekommer mycket långa leveranstider för insamlingsfordon. Möjligheten för kommunen att tidigarelägga införandet kopplar också till deras befintliga avtal med entreprenörer, som ofta löper på 5–8 år. Ett annat problem avseende måluppfyllnad och förpackningar är att de verksamheter som inte har sin avfallshantering samordnad med hushållen själva måste transportera bort dem till insamlingsplatser alternativt betala för att en entreprenör ska hämta dem, något som kan utgöra en felsorteringsrisk. Se vidare avsnitt 3.1.4. och 4.2.6.

¹³⁵ Se exempelvis Konsumentverket (2018).

¹³⁶ Informant Per Erlandsson, VD Ögrab, april 2023.

¹³⁷ Konsumentverket (2018).

Separat insamling av bioavfall dröjer i vissa fall

I dagsläget har cirka 70 kommuner sökt dispens hos Naturvårdsverket från kravet på separat insamling av bioavfall. De flesta av dessa kommuner har redan infört separat insamling av livsmedels- eller köksavfall på frivillig basis, eller i del av kommunen. Som dispensskäl hänvisas oftast till den kommande insamlingen av förpackningar och en önskan om att samordna utbyggnad av separat bioavfallsinsamling med införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar. Eftersom Naturvårdsverket kan bevilja dispens i maximalt två år innebär det dock att dispens kan beviljas som längst till och med 2025, förutsatt att det finns skäl för dispens enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § avfallsförordningen. Ny dispens kan dock sökas därefter vid behov.

Behov av förbättrad statistik för kommunalt avfall från verksamheter

Det finns behov av att förbättra statistiken, men det kräver ytterligare resurser. Naturvårdsverket har svårt att uttala sig om huruvida det kommer att få en positiv eller negativ effekt på måluppfyllelsen i sin helhet men vi vet att det är en betydande underrapportering av kommunalt avfall från verksamheter idag. Se vidare avsnitt 0.

Viktigt att förebygga avfall

Det är slutligen mycket viktigt att avfall som är svårt eller omöjligt att materialåtervinna förebyggs i så stor utsträckning som möjligt. Förebyggande tar dock tid och ger effekt först på längre sikt. Det innebär att insatser för förebyggande som genomförs nu knappast bidrar till ökad måluppfyllelse 2025, men kan vara mycket viktiga på längre sikt.

6.3 Slutsats

Naturvårdsverket bedömer att EU:s återvinningsmål om 55 procent materialåtervinning år 2025 blir svårt att nå inom utsatt tid, men målet kan sannolikt nås på längre sikt förutsatt att kommande och föreslagna styrmedel får avsedd effekt. Även måluppfyllelse på längre sikt är en utmaning eftersom målnivåerna ställer krav på hög utsorteringsgrad och återvinningseffektivitet enligt fastställda beräkningspunkter.

För att nå målet 2035 om 65 procent materialåtervinning krävs att flera åtgärder vidtas skyndsamt och att de praktiska utmaningarna adresseras. En hög regelefterlevnad kommer krävas när det gäller de beslutade och föreslagna utsorteringskraven. Dessutom behövs tekniska och affärsmässiga förutsättningar så att de material som sorteras ut faktiskt materialåtervinns.

7. Vidare utredning och utredda alternativ

7.1 Åtgärder som kan utredas vidare

Naturvårdsverket har identifierat några förslag till åtgärder som potentiellt kan bidra till målen och som kan utredas vidare. Några av åtgärderna som beskrivs nedan rör Sveriges pågående arbete i EU.

7.1.1 Inkludera resursförebyggande rådgivning i kommunens energi- och klimatrådgivning

Möjligheten att inkludera resursförebyggande rådgivning i energi- och klimatrådgivningen till hushåll, bostadsrättsföreningar, fastighetsägare och småföretag bör utredas. Det kan vara en praktisk lösning för att få ut information till hushåll och verksamheter om bland annat avfallsförebyggande åtgärder samt vikten och möjligheterna med utsortering och materialåtervinning.

Kommunal energi- och klimatrådgivning utgör idag ett etablerat styrmedel genom informations- och rådgivningstjänster. Energi- och klimatrådgivningen syftar till att främja en effektiv och miljöanpassad användning av energi, att minska energianvändningens klimatpåverkan och bidra till att Sverige når de energi- och klimatpolitiska målen. Energi- och klimatrådgivningen ska förmedla lokalt och regionalt anpassad kunskap om energieffektivisering, energianvändning och klimatpåverkan. Rådgivningen ska även skapa förutsättningar att minska energianvändningen i lokaler, bostäder och transporter. Målgrupperna är hushåll, företag och organisationer, enligt förordningen (2016:385) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning. Kommuner som avser att tillhandahålla funktionen kommunal energi- och klimatrådgivning kan ansöka om ett grundläggande bidrag för funktionen från Energimyndigheten.¹³⁸

Det borde gå att arbeta med avfallsminimering och resurshushållning på liknande sätt och samordnat som med energihushållning. Då dessa områden har ett starkt samband borde energihushållningsplanerna kunna utvidgas till att bli resurshushållningsplaner, där energihushållning kompletterats med förebyggande och återvinning av råvaror, material och produkter.

Arbets sättet med att ta fram, arbeta efter och granska en energihushållningsplan, skulle vara lämpligt att använda även för en resurshushållningsplan som tar hänsyn till användningen av material och produkter. Att prata om energi, produkter,

¹³⁸ Statens energimyndighets föreskrifter om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning (STEMFS 2016:3) och Föreskrift om ändring i Statens energimyndighets föreskrifter (2016:3) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning (STEMFS 2018:1).

råvaror och material – resursanvändning – gör att man lyfter blicken till även indirekt energianvändning.

Att inkludera resursförebyggande rådgivning i kommunernas energi- och klimatrådgivning skulle kunna vara en praktisk lösning för att få ut information till hushåll och verksamheter om bland annat avfallsförebyggande åtgärder samt vikten och möjligheterna med utsortering och materialåtervinning.

Förslaget om att inkludera resursförebyggande rådgivning i kommunernas energi- och klimatrådgivning fördes fram vid dialog med Avfall Sveriges avfallsförebyggande grupp i ett relativt sent skede i uppdraget och det har därför inte varit möjligt att utreda det inom uppdraget.

7.1.2 Kommunerna behöver stöd till samordnade upphandlingar

Kommunerna har stora behov av att upphandla nya tjänster framöver med anledning av de bestämmelser som träder i kraft i närtid liksom om de föreslagna åtgärderna i detta uppdrag kommer att realiseras. Det finns stora fördelar för upphandlande organisationer att samordna sina upphandlingar för att dra nytta av varandras resurser då de har liknande behov och kan därmed med gemensam köpkraft driva på leverantörerna att ta fram nya och effektiva lösningar.¹³⁹

Kommunerna kan behöva stöd till samordnade upphandlingar och en möjlighet är att Adda inköpscentral tar ett helhetsgrepp då det gäller kommunernas behov av upphandling inom området och upphandlar nationella ramavtal för de tjänster där kommunerna har liknande behov.¹⁴⁰

7.1.3 Syftet med separat insamling bör tydliggöras för att minska avfall till förbränning

Naturvårdsverket har tolkat 3 kap. 19 § avfallsförordningen, om förbud mot förbränning av separat insamlat avfall, på sådant sätt att den i första hand gäller avfall som omfattas av ett uttryckligt krav på separat insamling. Vår tolkning innebär alltså att om det finns krav på separat insamling av ett visst avfallsslag så sker insamlingen alltid i syfte att förbereda avfallet för återanvändning eller materialåtervinning. Dock har vi kunnat konstatera att bestämmelsen trots vår vägledning kan tolkas på sådant sätt att den som samlar in avfallet kan avgöra syftet, det vill säga, insamlingen kan påstås ske i annat syfte än att förbereda avfallet för återanvändning eller materialåtervinning. Detta öppnar upp för att avfallet sedan kan skickas till förbränning.

Därför har vi i vårt förslag om utsortering och separat insamling lagt till ett förtydligande att insamling ska anses ske i syfte att förbereda avfallet för återanvändning eller materialåtervinning. Det bör utredas om det finns ett behov av

¹³⁹ Upphandlingsmyndigheten (2023).

¹⁴⁰ Adda Inköpscentral (2023).

likande förtydliganden avseende de övriga bestämmelserna om insamlingskrav i 3 kap. avfallsförordningen.

7.1.4 Kommunernas ansvar för uppföljning av materialåtervinning bör ses över

Kommunernas ansvar för uppföljning av materialåtervinning av kommunalt avfall behöver förtydligas så att detta genomsyrar kommunernas arbete med avfallsplaner och prioritering av åtgärder. Uppföljningen i avfallsplaner bör bygga på faktiskt materialåtervinning snarare än vilka mängder som samlas in i syfte att materialåtervinnas vilket är i linje med NFS 2020:6. Det finns därmed skäl att kommunerna åläggs att ha bättre kunskap om återvinningseffektiviteten för kommunalt avfall som samlats in i kommunen.

Redan idag kan kommunerna i Avfall Web ta fram uppgifter om materialåtervinning av kommunalt avfall, antingen genom att använda schabloner eller egna uppgifter om faktisk materialåtervinning. Naturvårdsverket behöver utreda om detta är ett förfarande som kan utvecklas till exempel genom att kommunerna åläggs att i Avfall Web lämna uppgifter om faktisk materialåtervinning. Detta skulle möjliggöra en mer specifik uppföljning för respektive kommun eller region. Det skulle även ge underlag för regionala data avseende materialåtervinning som ett komplement till den nationella statistiken.

Ökade krav på vilka uppgifter kommuner ska lämna kräver författningsändringar i 7 kap. avfallsförordningen samt en revidering av Naturvårdsverkets föreskrifter om lämnande av uppgifter om kommunalt avfall (NFS 2020:10).

Ur perspektivet nationell avfallsstatistik bedöms detta förfarande dock inte ge någon kvalitetsförbättring eftersom de uppgifter som idag samlas in från avfallsmottagande anläggningar är tillräckliga för den nationella statistiken. Ett förfarande där motsvarande insamling av uppgifter om återvinningseffektiviteten genomförs och uppgifter lämnas av varje enskild kommun skulle innebära en ökad uppgiftlämnarbörd, som dock skulle kunna motiveras av behovet av uppgifter enligt NFS 2020:6. Ytterligare konsekvenser behöver utredas ytterligare, till exempel vad ett sådant förfarande skulle innebära för de mindre kommunerna.

7.1.5 Sverige behöver driva på EU-arbetet vad gäller lagstiftning som reglerar produktkrav

Frågor rörande design och inblandning av återvunnen råvara omfattas av pågående arbete inom EU och kan inte regleras på nationell nivå då det kan innebära handelshinder och störa den inre marknaden. För att nå målen är det viktigt att Sverige har en aktiv och pådrivande roll i arbetet på EU-nivå.

Styrmedel för att förbättra avsättningsmarknaden och öka efterfrågan för återvunnen råvara skulle exempelvis kunna innebära att ställa ökade krav på användning av återvunnen plastråvara i nya produkter, så kallade kvotplikter. Sådana kvotplikter skulle driva fram en ökad materialåtervinning. Tillsammans med kvotplikter behövs även ökade produktkrav kopplade till

materialåtervinningsbarhet, för att öka utbudet. Styrmedel för att fånga upp förebyggande åtgärder, som till exempel krav på återanvändbarhet behöver också koordineras med övriga produktkrav.

På EU-nivå förväntas bestämmelser om kvotplikt för användning av återvunnet innehåll, krav på materialåtervinningsbarhet samt återanvändning införas både i ESPR och i exempelvis Förpackningsbestämmelserna vilket förväntas driva på utvecklingen. Sverige kan då med hjälp att ett brett utsorteringskrav skapa rätt förutsättningar och ge marknaderna tillgång till avfallet för vidare behandling och materialåtervinning till ny råvara.

7.1.6 Det behövs tydlig och harmoniserad lagstiftning kring återtillverkning på EU-nivå

Återtillverkning innebär att råvaran utgörs av redan tillverkade, uttjänta produkter. Att begagnade produkter används som råvara i sin befintliga form gör att det krävs mindre resurser jämfört med att materialåtervinning, eftersom nya produkter kan tillverkas utan att ny råvara behöver utvinnas eller produceras. För vissa materialströmmar är återtillverkning/remanufacturing av produkter betydligt mer resurseffektivt och orsakar mindre påverkan på miljö och klimat jämfört med att materialåtervinna samma produkter, exempelvis textilier.

Idag finns inte termen återtillverkning/remanufacturing i avfallslagstiftningen eller i de föreslagna ändringarna för avfallsdirektivet. Med anledning av att miljö- och klimatvinsterna är stora, att återtillverkning är central för hanteringen av vissa avfallsströmmar och en viktig del i en cirkulär ekonomi, föreslår Naturvårdsverket att Sverige bör verka för att återtillverkning definieras i avfallslagstiftningen.

Bland annat bör återtillverkning ingå i arbetet med att ta fram EU-gemensamma End of Waste-kriterier för textilavfall, mer information om det arbetet finns i Bilaga 1. En definition av termen "återtillverkning" har redan införts i den föreslagna förordningen om krav på ekodesignkrav.¹⁴¹ Det är av vikt att regelverken harmoniseras.

7.1.7 Det behövs en översyn av avfallslagstiftningen nationellt och på EU-nivå

Naturvårdsverket lyfte i Fördjupad utvärdering 23 fram behovet av en bred översyn och utveckling av avfallslagstiftningen, både på EU-nivå och nationellt, för att uppnå en cirkulär ekonomi.¹⁴²

I FU23 hänvisas till implementeringen av EU:s avfallslagstiftning 2018, utvecklingen av delningsekonomin, digitaliseringen, nya och pågående infrastrukturprojekt, en ökad illegal avfallshantering, krav på ökad spårbarhet och ett utökat producentansvar som omständigheter vilka belyser behovet av en tydlig,

¹⁴¹ Europaparlamentets och rådets förslag om upprättande av en ram för fastställande av ekodesignkrav för hållbara produkter och upphävande av direktiv 2009/125/EG (ESPR).

¹⁴² (a) Naturvårdsverket (2023).

tillämpbar och effektiv reglering på avfallsområdet. Vi framhöll att ändringar har genomförts i ett antal olika delar av regelverket på ett sätt som gör det svårt att överblicka och tillämpa, samt att brist på helhetsperspektiv kan leda till mindre effektiva förslag på åtgärder.

Därtill kommer det regelverk för produkter som nu är under förhandling i EU, *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter och om upphävande av direktiv 2009/125/EG, (ESPR).*

Sverige bör verka pådrivande på EU-nivå vid kommande översyn av avfallsdirektivet för en harmonisering av regelverken i syfte att uppnå en tydligare, mer tillämpbar och effektiv reglering på avfallsområdet som bland annat kan bidra till att utveckla fler cirkulära affärsmodeller som bland annat industriell symbios, och återtillverkning.

7.2 Utredda handlingsalternativ

Nedan redogör vi för några av de handlingsalternativ som har övervägts under utredningsarbetets gång. Några av handlingsalternativen kan öppna upp för fortsatt utredning och andra förslag till åtgärder, som i förlängningen kan bidra till målen.

7.2.1 Handlingsalternativ för ökad utsortering och insamling

Utsortering och insamling i materialströmmar

Naturvårdsverket har övervägt möjligheten till utsortering i materialströmmar, det vill säga att tillåta att exempelvis förpackningar och föremål av respektive material samlas in tillsammans. Naturvårdsverket har tidigare lämnat förslag om insamling i materialströmmar, som kan användas som utgångspunkt för fortsatt utredning.

Naturvårdsverket föreslog 2009 i regeringsuppdraget ”System för insamling av hushållsavfall i materialströmmar” att ett sådant system skulle införas för avfall av plast och metall som är lämpligt att materialåtervinna tillsammans med förpackningsavfallet.¹⁴³ Den huvudsakliga anledningen var att göra hanteringen enklare och mer begriplig för hushållen. Ytterligare en slutsats var att avfall som samlades in i materialströmmarna metall och plast på återvinningsstationer höll en sådan kvalitet att det går att materialåtervinna. Utsortering i materialströmmar för hushållens plast- och metallavfall föreslogs av Naturvårdsverket även 2013.¹⁴⁴

I Danmark sker insamling i materialströmmar och enligt den danska förordningen om avfall ska kommunen inrätta system för separat insamling av bland annat

¹⁴³ Naturvårdsverket (2007).

¹⁴⁴ Naturvårdsverket (2013).

pappersavfall, kartongavfall, glasavfall, metallavfall, plastavfall, samt mat- och dryckeskartong.¹⁴⁵

Att de svenska kommunerna kommer att ansvara för insamlingen för fastighetsnära insamling av hushållens förpackningar bör kunna underlätta ett införande av insamling i materialströmmar. I Naturvårdsverkets förslag från 2009 konstaterades att frivilliga överenskommelser mellan kommuner och producenter är en förutsättning för att insamlingen ska fungera.

Att samla in förpackningar och annat avfall tillsammans innebär att ett flertal juridiska, praktiska och ekonomiska frågor måste lösas. Eftersom det råder producentansvar för förpackningar skulle det exempelvis behövas överenskommelser mellan producentansvarsorganisationerna och kommunerna som reglerar ersättning för att möjliggöra insamling tillsammans med förpackningarna. Dessutom måste behandlingsanläggningarna ha intresse av och möjlighet att sortera och materialåtervinna materialet, som också kan komma att innehålla material som inte lämpar sig för återvinning.

För att underlätta materialåtervinning är det en fördel om insamlade avfallsströmmar består av så rena och homogena material som möjligt. Ett exempel på en nackdel med insamling i materialströmmar skulle därför kunna vara att föremål som exempelvis består av plast som innehåller ämnen som gör att de inte bör materialåtervinnas samlas in för materialåtervinning. De måste då sorteras bort, vilket ställer ökade krav på behandlingsanläggningarna. En annan nackdel kan vara att insamling av hårda metallföremål inte kan komprimeras i insamlingsfordon på samma sätt som metallförpackningar. Att formulera förslag till reglering av insamling i materialströmmar bör omfatta en förnyad och ingående analys av om fördelarna överväger nackdelarna.

Utsorteringskrav för plast

Ett handlingsalternativ vad gäller plast är att ta fram nya bestämmelser om utsorteringskrav kring producentansvar för de plastprodukter som idag inte täcks in av befintliga producentansvar. Fördelen med ett sådant är att ansvaret och kostnaderna för avfallshanteringen läggs på producenterna och avlastar därmed kommunerna och verksamheterna. Nackdelen å andra sidan är att det kvarvarande plastflödet består av mer heterogena flöden (tandborstar, madrasser, möbler, leksaker, husgeråd med mera) än de flöden som idag fångats upp av befintliga producentansvar och det blir därmed svårt att definiera produkterna och därmed identifiera producenterna som ska ta sitt producentansvar, om skärningen blir på plastprodukter. Om nya producentansvar ska utredas behöver dessa vara mer materialneutrala och reglera en sektor eller en produktgrupp, snarare än endast plast som material. Naturvårdsverket har därför inte gått vidare med att utreda ett producentansvar för plastprodukter.

Ytterligare ett handlingsalternativ för plast är att ställa krav på utsortering av specifika plastflöden, exempelvis utifrån vilka plasttyper det redan idag finns en

¹⁴⁵ Danska miljödepartementet (2023).

efterfrågan på, vilka kan förväntas ha en god kvalitet och försöka hitta sätt att genom lagstiftning selektivt sortera ut och samla in sådana flöden. Fördelen med ett sådant avgränsat krav är att flöden där marknaden för materialåtervinning redan finns väljs ut och att kravet leder till en ren mängd av ett visst plastflöde. Naturvårdsverket ser dock ett antal nackdelar med ett sådant avgränsat krav. Det anses vara för svårt för individen att avgöra vilken typ av plast ett avfall består av och sortera korrekt. Ett sådant krav blir även alltför statiskt och riskerar snabbt att bli inaktuellt allteftersom marknaderna utvecklas, vad som är lämpliga strömmar idag kan skilja sig från vad marknaden ser möjligheter i framtiden. En risk med att börja utreda separata strömmar är att helheten missas och att lagstiftningen inte ger tydliga långsiktiga signaler till marknadens aktörer om den långsiktiga omställningen som krävs. Naturvårdsverket har därmed inte gått vidare med ett sådant avgränsat utsorteringskrav.

Ett tredje alternativ är att lägga kravet på att endast materialåtervinningsbar plast ska sorteras ut. Men även här blir det alltför svårt för individen att avgöra vad som är materialåtervinningsbart och inte.

Avfall som utgörs sammanfogade ämnen eller föremål

Avfall består ofta av flera material eller föremål som sitter ihop. Naturvårdsverkets har undersökt möjligheten att förtydliga att avfall som är sammansatt av flera material eller föremål bör tas isär som en del av sorteringen. Sådana krav finns redan då det gäller bygg- och rivningsavfall och principen tillämpas även gällande förpackningar. En bestämmelse i avfallsförordningen om att avfall som består av flera olika materialslag ska tas isär så att de olika materialen kan sorteras separat har därför övervägts. Bestämmelsen skulle då omfatta papper, metall, plast och glas. Även trä och textil bör dock om möjligt separeras från sammansatt avfall, eftersom trä normalt samlas in separat på ÅVC och krav ska införas på separat insamling av textilavfall.

Naturvårdsverkets bedömning är dock att ett krav på att ta isär avfall som är sammansatt av flera material eller föremål förväntas ge relativt liten effekt avseende separat insamlade mängder, eftersom det krav som övervägdes omfattade avfall som på ett enkelt sätt, utan verktyg, skulle kunna tas isär. Det innebär att bestämmelsen skulle ha begränsad potential att bidra till målen om ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning.

Ytterligare en anledning till att vi inte gått vidare med förslaget är att ett krav på att ta isär avfallet riskerar att försämra möjligheten till förberedelse för återanvändning. Dessutom kan kommunerna när de handlar upp avfallsbehandling ställa krav på att avfallet ska delas upp enligt materialslag för att möjliggöra materialåtervinning. Huruvida det är möjligt att kräva att kommunerna ska ställa sådana krav vid upphandling skulle också kunna utredas vidare. Förhoppningen är också att kommande krav på produkter redan i designstadiet, som Ekodesign för hållbara produkter (ESPR) ska bidra till att produkter enkelt kan delas upp i olika material när de är uttjänta (se bilaga 1).

Plastprodukter som består av flera material, blandmaterial eller sammansatta material, kan i vissa fall enkelt monteras isär till de olika beståndsmaterialen och sorteras därefter. Andra sammansatta material kan vara problematiska att sortera då materialen är sammansatta på ett sådant sätt att separering inte är tekniskt genomförbar med hänsyn till god praxis för avfallsinsamling eller om avfallet är förorenat. Det kan vara olika platsorter som är sammanfogade, eller plastkompositer. Materialen kan vara svåra att separera från varandra och kan därmed försvåra eller förhindra materialåtervinningen.¹⁴⁶

Ett alternativ till ett krav på demontering skulle kunna vara att en generell bestämmelse om att sorteringen ska göras enligt det viktmassigt dominerande materialet införs. Det anses dock inte heller lämpligt, eftersom behandlingsmetoder, avsättningsmöjligheter och andra faktorer kan vara viktiga för att styra hur den fortsatta hanteringen bör ske. För kommunalt avfall kan sådan reglering i stället vid behov göras i de kommunala avfallsföreskrifterna, eller genom instruktioner på ÅVC. Avfallet lämnas då, liksom idag, utan föregående demontering i den container som kommunen hänvisar till. Bemyndigandet i 9 kap. 2 § avfallsförordningen anses kunna omfatta en möjlighet för kommunen att reglera det på kommunal nivå. För icke-kommunalt avfall blir det ingen skillnad jämfört med idag.

7.2.2 Alternativet att justera definitionen av returpapper

När det gäller pappersavfall så har alternativet att justera definitionen av returpapper i 1 kap. 10 § avfallsförordningen övervägts. Genom att ändra definitionen så att den utöver avfall som utgörs av tidningar eller tidningspapper även skulle inkludera andra typer av pappersavfall, exempelvis skrivarpapper, ritpapper, block, pocketböcker skulle vara ett sätt att reglera så att mer pappersavfall sorteras ut för materialåtervinning.

Naturvårdsverket ser dock en utmaning med att identifiera allt det pappersavfall som ska läggas till, det finns en risk att flöden missas i en sådan lista. Eftersom utsortering och separat insamling av avfall från flera materialslag ses över inom uppdraget har Naturvårdsverket även svårt att se att det finns motiv till att det regleras hur just returpappersflödet ska samlas in, när kommunen ges flexibilitet av själva bestämma om insamlingen av de övriga materialslagen.

7.2.3 Handlingsalternativ som rör förbränning

Borttagande eller justering av begreppet brännbart avfall

Begreppet *brännbart avfall* kan anses vara föråldrat. Begreppet är generellt formulerat och svårgripbart. Det är kopplat till det förbränningssamhälle som har förstärkts under de senaste decennierna. Begreppet anses dessutom ha en negativ klang som associeras med att vara ett hinder mot att avfallshantering styrs mot

¹⁴⁶ Anderson med flera (2020).

materialåtervinning samt en hållbar och cirkulär resursanvändning. Begreppet fyller dock idag en funktion kopplad till avfalls- och deponilagstiftningen.

Ett borttagande eller en justering av begreppet på ett sådant sätt att det endast omfattar avfall som inte går att återvinna på annat sätt än genom energiåtervinning är inte möjlig nu, men skulle kunna vara en lösning i framtiden för att styra avfallshanteringen mot en cirkulär resursanvändning. Detta förutsätter dock att det ställs krav på att alla avfallsslag som är brännbara, förutom restavfallet, ska samlas in separat för att förberedas för återanvändning eller för att materialåtervinnas eller omfattas av producentansvar, vilket kommer att behöva utredas framöver.

Vid ett framtida borttagande av begreppet från avfallsförordningen kommer det att behöva ses över vilka ändringar som blir nödvändiga i deponeringsförordningen så att oönskade konsekvenser i form av ökade deponering inte uppstår. Det innebär ytterligare utredningsbehov. Mot denna bakgrund föreslår Naturvårdsverket inte någon ändring avseende begreppet brännbart avfall. Vidare är det vår bedömning att inte heller utsorteringskravet i 3 kap. 12 § avfallsförordningen kan tas bort i dagsläget.

Förhindra att avfall skickas till förbränning

Vi har undersökt några möjliga alternativ för att förhindra att avfall som ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas skickas till förbränning. Särskilt har vi tittat på mottagningskriterier och kontrollkrav på avfallsförbränningsanläggningar.

Mottagningskriterier

Mottagningskriterier kan i första hand kopplas till deponering av avfall. I bilaga II till deponidirektivet finns kriterier och förfarande för mottagning av avfall bestående av ett konsekvent och standardiserat system för karakterisering av avfall, provtagning och analys.¹⁴⁷ Systemet har i svensk rätt införlivats genom bland annat Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:10) om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall.

Förbränningsanläggningarna har också kunskapskrav avseende avfallet som ska förbrännas och arbetar redan idag med frivilliga mottagningskriterier som omfattar generella kriterier för vad som är tillåtet att förbränna i anläggningen. Kravet på kunskapen om avfallet som tas emot för förbränning har en annan omfattning och karaktär jämfört med vad som gäller vid deponering av avfall. Kontrollen som enligt kravet i avfallsförbränningsförordningen ska göras innefattar oftast en kontroll av överensstämmelse med beskrivningen av avfallet och angiven avfallskod. Därtill görs det stickprov, plockanalyser och okulär besiktning vid exempelvis intransport. Leverantörerna och anläggningarna använder sig av så kallade specifikationer där avfallet beskrivs med avfallskod, vilken verksamhet

¹⁴⁷ Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Av deponidirektivets skäl 20 framgår att det ansågs nödvändigt att införa ett enhetligt förfarande för mottagning av avfall som bygger på ett klassificeringsförfarande, som särskilt inbegriper standardiserade gränsvärden, för avfall som kan tas emot i de olika deponiklasserna för att förebygga hot mot miljön.

avfallet kommer ifrån och eventuellt innehåll.¹⁴⁸ Om avfallet exempelvis beskrivs som grovt brännbart avfall eller blandat från olika verksamheter är det svårt för anläggningen att få en bra bild av vad avfallet innehåller.¹⁴⁹

Anläggningarna upplever att det är svårt att veta vad som är ”återvinningsbart” avfall, och har därmed svårt att sätta upp och kontrollera mottagningskriterier för sådant avfall.¹⁵⁰ Vid kontakt med branschen har även framkommit att det är problematiskt att ta fram mottagningskriterier för att förhindra att ”återvinningsbart” avfall går till förbränning som hela branschen står bakom på grund av regionala skillnader.¹⁵¹ Dessutom kan de enskilda anläggningarnas tillstånd också medföra att detaljerade mottagningskriterier inte passar alla.

Om mottagningskriterier skulle tas fram ska de i sin omfattning motsvara den kravnivå på kunskap om avfallet som ställs i avfallförbränningsförordningen. Kravet på kunskap om avfallet utifrån avfallförbränningsförordningen är dock inte lika tydligt och klart som inom deponiregelverket.

Mottagningskriterier för förbränning av avfall tas idag fram frivilligt av branschen och omfattar generella kriterier för vad som är tillåtet att förbränna i avfallsförbränningsanläggningen, exempelvis att avfallet inte ska vara inert eller farligt. Dessa kan utvecklas och anpassas till lokala förhållanden, men anses inte lämpa sig för att göras om till tvingande regler. Det är också med hänsyn till att det är svårt att ta fram kriterier som kan användas av hela branschen och vad som skulle kunna vara kriterier för, så som branschen benämner det, ”återvinningsbart” avfall. Ytterligare faktor som talar emot att mottagandet regleras i detalj i lagstiftning är den komplexa verklighet som styrs bland annat av råvarupriser som i sin tur styr vad som ekonomiskt är lönsamt att materialåtervinna. Ovanstående anser Naturvårdsverket talar emot en mer detaljerad tvingande reglering av mottagning av avfall via mottagningskriterier.

Kontrollkrav för avfallsförbränningsanläggningar

Vi har tittat på ett kontrollkrav som skulle förtydliga befintligt förbränningsförbud enligt 3 kap. 19 § avfallsförordningen, det vill säga att anläggningen ska kontrollera om avfallet som tas emot för förbränning får förbrännas utifrån förbränningsförbudet. Genom ett sådant kontrollkrav skulle mängden avfall som skickas till förbränning trots att det skulle kunna materialåtervinnas eventuellt minska.

Vi har kommit fram till att kontrollkrav bara är en del av lösningen. Det finns flera aspekter som behöver beaktas och som kan kräva reglering. Det kan vara svårt för en förbränningsanläggning att skaffa sig en tydlig bild av hur avfallet har hanterats

¹⁴⁸ Specifikationer klargör vad som inte får förekomma i avfallsbränslet eller vad som endast får förekomma upp till en viss andel/koncentration i avfallsbränslet och förmedlas. Specifikationerna ska vara baserade på vad anläggningen är avsedd för och har tillstånd för att ta emot. Se (b) Avfall Sverige (2022).

¹⁴⁹ Möte med Avfall Sverige och Energiföretagen, 2023-09-12.

¹⁵⁰ (b) Avfall Sverige (2023).

¹⁵¹ Möte med Avfall Sverige och Energiföretagen, 2023-09-12.

innan det skickas till förbränning. För att anläggningen ska kunna bedöma hur avfallet är hanterat/behandlat längre upp i värdekedjan behövs information som visar vilken behandling som avfallet har genomgått. Det innebär att information om avfallet behöver följa med avfallet genom värdekedjan till förbränningsanläggningen som kan genomföra kontrollen. Detta skulle förstärka förbränningsförbudets betydelse längst hela värdekedjan och underlätta för förbränningsanläggningen. Även om det inte är tänkt att kravet på kontroll i sin omfattning ska gå utöver en sådan kontroll som i dag sker enligt 2 punkten 21 § avfallförbränningsförordningen, kommer det vara svårt för anläggningen att göra en kvalitativ kontroll om informationen inte är tillgänglig.

Det behöver utredas vidare i vilken form informationen görs tillgänglig, till exempel i form av anteckningsskyldighet, rapporteringsskyldighet eller genom annan lämplig dokumentation som liknar specifikationer som branschen använder idag. Ytterligare fråga som behöver utredas i detta avseende är om avfallets avsändare också ska förpliktigas att göra en uttrycklig bedömning utifrån 3 kap. 19 § avfallsförordningen. En sådan lösning ser vi som lämplig för att uppnå ett förstärkt genomslag av förbränningsförbudet.

Avfall som skickas till förbränning bedöms ibland vid en kontroll som olämpligt för förbränning, enligt 21 § avfallsförbränningsförordningen. Sådant avfall går inte att ta emot i anläggningen utifrån anläggningens tillstånd, pannans förutsättningar eller utsläppsmängder som förbränningen av avfallet leder till. Avfall som vid en kontroll enligt befintligt kontrollkrav stoppas skickas tillbaka till avsändaren för att hanteras på lämpligt sätt.¹⁵² Om avfall skulle stoppas av anläggningen utifrån ett kontrollkrav mot förbränningsförbudet innebär att anläggningen gör en bedömning som går emot avsändarens bedömning om att avfallet får förbrännas. Skälet till att avfallet stoppas är regleringen i 3 kap. 19 § avfallsförordningen och inte att anläggningen inte får eller klarar av förbränningen av avfallet. Hur avfallet ska hanteras när det stoppas och konsekvenserna av detta behöver också undersökas så det inte leder till oönskat beteende såsom att avfall dumpas i naturen. Ett annat alternativ är att en avgift tas ut när avfall felaktigt har skickats till förbränning. Tillsyn blir sådana fall också en viktig komponent.

Vi har även undersökt om ett kontrollkrav kan ställas utifrån andra regler, exempelvis regler om gränsöverskridande avfallstransporter. Det ovan beskrivna kontrollkravet skulle innebära att avfallsförbränningsanläggningen utifrån ett kontrollkrav gentemot förbränningsförbudet i 3 kap. 19 § avfallsförordningen kan komma fram till att avfallet som förts in eller importerats från annat land inte får förbrännas i anläggningen. Det skulle innebära att anläggningen behöver avvisa avfallet. Grunden till avvisningen blir då inte något som regleras inom ramen för förordningen (EG) nr 1013/2006. Återtag till följd av det beskrivna kontrollkravet kan anses gå emot systematiken i förordningen och principen om och ansvaret för att det är avsändaren som i anmälan ska ange hur avfallet ska behandlas. Så länge det avfall som tas emot av behandlingsanläggningen överensstämmer med vad som

¹⁵² Möte med Avfall Sverige och Energiföretagen, 2023-09-12.

överenskommit och angetts i anmälan och avfallet också kan behandlas i enlighet med anmälan, så saknas grund i EG-förordningen för att avvisa transporten. Ett krav på att mottaget avfall ska avvisas som grundas på en sådan nationell bestämmelse som föreslås skulle kunna anses stå i strid med förordningen (EG) nr 1013/2006. Visserligen finns en möjlighet att i ett beslut om godkännande av en anmälan uppställa vissa villkor, även grundade på nationella bestämmelser.

Huruvida det skulle kunna vara i form av ett krav på mottagningsanläggningen att inte behandla visst avfall enligt överenskommelse och anmälan om avfallet bedöms kunna behandlas högre upp i avfallshierarkin kan ses som tveksamt. Det skulle också kunna anses utgöra ett slags handelshinder, eftersom det är ett krav som går utöver bestämmelserna i såväl EU-rätten som internationella överenskommelser och som försvårar handeln med avfall. Det skulle framförallt innebära en konkurrensnackdel för svenska anläggningar. Det gäller oavsett om avfallstransporten omfattas av anmälningsförfarandet beskrivet ovan eller av det förenklade förfarandet med informationsplikt.

8. Källförteckning

Adda Inköpscentral (2023). <https://www.adda.se/>, Hämtad 2023-10-16.

Anderson med flera (2020). *Kartläggning av "övrigt"-flödet plastavfall - internt underlag till Naturvårdsverket.*

Arnold Mona med flera (2023). *Headache fractions in mixed municipal waste.* ETC CE Report 2023/3.

Avfall Sverige (2019). *Bränslekvalitet – Nuläge och scenarier för sammansättningen av restavfall till år 2025.* Rapport 2019:27.

Avfall Sverige (2020). *Goda exempel på kommunalt återbruksarbete.* Rapport 2020:08.

(a) Avfall Sverige (2021) Kommunalt avfall i siffror. Kommun och länsstatistik 2020.

(b) Avfall Sverige (2021). Svensk Avfallshantering 2020.

(a) Avfall Sverige (2022). Kommunalt avfall i siffror Kommun- och länsstatistik 2021.

(b) Avfall Sverige (2022). Branschöverenskommelse för kvalitetssäkring av avfallsbränsle, uppdaterad mars 2022.

(a) Avfall Sverige (2023). Utdrag ur Avfall web avseende år 2022.

(b) Avfall Sverige (2023). *Vägar till mindre mängder återvinningsbart avfall till energiåtervinning – Breddade mottagningskriterier och andra insatser.* Rapport 2022:19.

(c) Avfall Sverige (2023). Svensk avfallshantering 2022.

(d) Avfall Sverige (2023). Plockanalyser, <https://www.avfallsverige.se/for-medlemmar/vagledning-och-stod/plockanalyser/>, hämtad 2023-06-20.

(e) Avfall Sverige (2023). Bättre sortering fastighetsnära, <https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyheter/battre-sortering-fastighetsnara/>, hämtad 2023-06-20.

(f) Avfall Sverige (2023) Skrivelse: Om åtgärder för att öka materialåtervinningen av avfall, dnr S-2023-3.

(g) Avfall Sverige (2023). Branschorganisation för avfallshantering. Medlemssidor som kräver inloggning.

Avfall Sverige och Återvinningsindustrierna (2022). Skr. Ansvaret för kommunalt avfall från verksamheter – Förslag från Avfall Sverige och Återvinningsindustrierna angående reglering: UNDERLAG I ÄRENDET M2022/01775.

Avfall web (2023).

Dalhammar, C. med flera (2022). *Avveckla köp-och-slängsamhället. Fem politiska styrmedel för ökad livslängd hos konsumentprodukter*. Mistra Sustainable Consumption, Rapport 1:12. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.

EEB och Eunomia (2017). *Circular Economy opportunities in the furniture sector*.

Fråne, A. et al (2022). *Kartläggning av plastflöden i Sverige 2020 – med avseende på råvara, produkter och avfall*. rapport nr 7038. SMED på uppdrag av Naturvårdsverket.

Furn 360 (2018). *Circular Economy in the Furniture Sector: Overview of Current Challenges and Competence Needs*.

German Environment Agency (2022). *Evaluation of the collection and recovery of selected waste streams for the further development of circular economy*. 32/2022.

Joint Research Committee (2023). *Ecodesign for Sustainable Products Regulation - preliminary study on new product priorities* (draft). JRC Science for Policy Report.

Miljödepartementet 2021. Promemoria En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter M2021/02118, s 236 ff.

Dala avfall (2023). Sorteringsguide, <https://dalaavfall.se/sorteringsguide/tidningar/>, Hämtad 2023-10-11.

Danska miljödepartementet (2023). Bekendtgørelse om affald, BEK nr 2512, 10/12/2021, <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2021/2512>, Hämtad 23-09-04.

Dir. 2022:67 Ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi (2022). 2022-06-16.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall (Ändringsdirektivet).

Europaparlamentets och rådets direktiv (2008/98/EG) av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv.

Europaparlamentets och rådets förslag om upprättande av en ram för fastställande av ekodesignkrav för hållbara produkter och upphävande av direktiv 2009/125/EG (ESPR).

(a) European Commission (2022). The Commission starts to develop end-of-waste criteria for plastic waste. News Article. 5 April 2022.

(b) European Commission (2022). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a framework for setting ecodesign requirements for sustainable products and repealing Directive 2009/125/EC. COM(2022) 142 final.

(c) European Commission (2022). EU Strategy for Sustainable and Circular Textiles. COM(2022) 141 final. (30 mars 2022).

(a) European Commission (2023). Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions identifying Member States at risk of not meeting the

2025 preparing for re-use and recycling target for municipal waste, the 2025 recycling target for packaging waste and the 2035 municipal waste landfilling reduction target. (8 juni 2023).

(b) European Commission (2023). Commission Staff Working Document. The Early Warning Report for Sweden. 12 June 2023.

(c) European Commission (2023). Sweden, 2025 EU Waste Recycling targets, State of Play. 12 June 2023

(d) European Commission (2023). Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2008/98/EC on waste. COM(2023) 420 final. 5.7.2023.

(e) European Commission (2023). Treatment of mattresses for improved recycling of materials, Green Best Practice Community, <https://greenbestpractice.jrc.ec.europa.eu/node/139>, hämtad 2023-10-06.

Hillman, K. med flera (2015). *Climate Benefits of Material Recycling – Inventory of Average Greenhouse Gas Emissions for Denmark, Norway and Sweden*.

Hultén, J. med flera (2018). *Potential för ökad återanvändning – fallstudie återvinningscentraler. Återanvändbara produkter och farliga ämnen i avfall*.

IVL (2018). Potential för ökad återanvändning – fallstudie återvinningscentraler samt intervjuer med återvinningsanläggningar, rapport Nr B 2316.

(a) Klimat- och näringslivsdepartementet (2023). Remiss av promemoria Cirkulär hantering av textil och textilavfall.

(b) Klimat- och näringslivsdepartementet (2023). Uppdrag att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen. Utdrag ur protokoll, Dnr KN2023/03088, 2023-05-02.

Kils återvinning (2023). Sortera rätt på återvinningscentralen, <https://www.kil.se/Valkommen-till-Kils-Atervinning/atervinningscentral/sorteringshjalp/sortera-pa-ratt-satt/>, hämtad 2023-07-31

Konsumentverket (2018). Inventering av beteendeinsatser. Rapport 2019:9.

Landbell Group (2023). A step forward for EPR in Spain, <https://landbell-group.com/news/a-step-forward-for-epr-in-spain/>. Hämtad 2023-10-05.

Minimeringsmästarna (2023). <https://www.Minimeringsmastarna.se>, hämtad 2023-06-19.

Miljönär (2023). <https://www.miljönär.se>, Hämtad 2023-06-19.

Miljödepartementet (2020). *Kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper*. Promemoria. M2020/0179/Ke, 1 juli 2020.

Miljödepartementet (2021). Promemoria En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter M2021/02118, s 236 ff.

Lidfeldt, Matilda med flera (2022). *Siptex WP5 report: Life cycle assessment of textile recycling products*. IVL Report No. C718 October 2022.

Naturvårdsverket (2007). *Materialströmmar - ett bättre sätt att samla in hushållsavfall? Utredning av förutsättningar för insamling och återvinning av hushållens avfall i materialströmmar*. Rapport 5752.

Naturvårdsverket (2013). Förslag till etappmål för ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av avfall.

Naturvårdsverket (2015). *Textilåtervinning Tekniska möjligheter och utmaningar*. Rapport 6685.

Naturvårdsverket (2019). *Förslag till författningsändringar med allmänna regler för vissa verksamheter som behandlar avfall*. 2019-09-25, NV- 07431-17.

(a) Naturvårdsverket (2021). *Grovavfall och farligt avfall – redovisning av regeringsuppdrag*. 2021-10-07

(b) Naturvårdsverkets (2021). Yttrande ”En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter”, M2021/02118, NV-08520-21.

(c) Naturvårdsverket (2021). *Uppdrag att föreslå åtgärder för att materialåtervinningen av plast ska öka – Redovisning av ett regeringsuppdrag*. 2021-11-25. Dnr: NV-09063-20.

(d) Naturvårdsverket (2021) *Avfall som resurs – redovisning av ett regeringsuppdrag*, 2021-11-25, Dnr: NV-00196-21

(a) Naturvårdsverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten (2022). *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet – Redovisning av regeringsuppdrag M2021/00438*. 2022-03-07

(b) Naturvårdsverket (2022). *Möjligheter och utmaningar med avfallsplan och avfallsförebyggande program*. Rapport 7081.

(c) Naturvårdsverket (2022) *Förutsättningar för hållbar plastanvändning- Bakgrund till Naturvårdsverkets färdplan för hållbar plastanvändning*. Rapport 7056. ISBN 978-91-620-7056-4.

(d) Naturvårdsverket (2022). *Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar – Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Skrivelse till Miljödepartementet 2022-09-01. NV-02572-22.

(e) Naturvårdsverket (2022). *Kartläggning av plastflödet i Sverige 2020*.

(a) Naturvårdsverket (2023). *Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023*.

(b) Naturvårdsverket (2023). *Förslag till regeringen – Underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023*. Rapport 7091.

(c) Naturvårdsverket (2023). *Kommunal avfallsplanering – vägledning om tillämpningen av Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall*. Naturvårdsverket rapport 7111,

(d) Naturvårdsverket (2023). *Åtgärder för att förebygga avfall. Information, erfarenheter och lärande exempel*. 2023-01-20

(e) Naturvårdsverket (2023). *Åtgärder för att öka materialåtervinningen av kommunalt avfall – delredovisning*. 2023-03-23.

(f) Naturvårdsverket (2023) *Ökad återvinning och återanvändning av elutrustning*. 2023-09-28.

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:4) och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall.

(a) Nordvästra Skånes Renhållnings AB (2023). Töm säcken fortsätter ge fantastiska resultat_ <https://nsr.se/tom-sacken-fortsatter-ge-fantastiska-resultat/>, hämtad 2023-06-20.

(b) Nordvästra Skånes Renhållnings AB (2023). Tapet och gummi, <https://nsr.se/sorteringsguide/tapet-och-gummi>, hämtad 2023-07-31.

Prop. 1975:32 Regeringens proposition om återvinning och omhändertagande av avfall.

Prop. 2019/20:156 Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet.

RecyClass (2023). What is recyclability?

<https://recyclclass.eu/recyclability/definition/>. Hämtad 2023-10-05.

RetourMatras (2023). Transforming mattresses – from waste to circular resource, <https://www.retourmatras.nl/english/>. Hämtad 2023-10-05.

Regeringskansliet (2022). Remiss av Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar. M2022/01775, KN2023/00059 Remissvar. <https://www.regeringen.se/remisser/2022/10/remiss-av-naturvardsverkets-redovisning-ansvar-for-kommunalt-avfall-for-vissa-enskilda-avfallsstrommar/>. Hämtad 2023-06-20.

ReTuna Återbruksgalleria – Retuna (2023). <https://www.retuna.se/> hämtad 2023-10-06.

Roos, Sandra med flera (2019). *White paper on textile recycling*. Mistra Future Fashion report number: 2019:09.

Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall.

Regeringsbeslut till Naturvårdsverket, M2022/01451: Uppdrag om producentansvaret för förpackningar. 2022-06-30.

SOU 2001:102 Utredningen från utredningen för översyn av producentansvaret (2001). *Resurs i retur*.

SOU 2012:56 Avfallsutredningen (2012). *Mot det hållbara samhället – resurseffektiv avfallshantering*.

SOU 2021:24 Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin.

SVT Nyheter (2023). Textilåtervinningföretaget Renewcell i Sundsvall vill fördubbla kapaciteten: ”Stor efterfrågan”, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/renewcell-i-sundsvall-planerar-enorm-produktionsutokning>, Hämtad 2023-10-06.

Sammanställning av detaljerade plockanalyser av grovavfall på ÅVC Svärdsjö (Falun), Falu, Fågelmåra (Borlänge) samt Djurås (Gagnef), genomförda 2021 och 2023.

Sandin, Gustav med flera (2019). *Environmental assessment of Swedish clothing consumption*. Mistra Future Fashion report number: 2019:05.

SCB (2023). Statistikdatabasen, <https://www.statistikdatabasen.scb.se>, hämtad 23-09-07.

Säkerhetspolisen (2023). Vägledning Informationssäkerhet, https://sakerhetspolisen.se/download/18.310a187117da376c6601d43/1636446528314/Vagledning-Informationssakerhet_2020.pdf, hämtad 2023-09-11.

Sysav (2023). Siptex – textilsortering, <https://www.sysav.se/Om-oss/Forskning-och-projekt/siptex/>. Hämtad 2023-10-06.

Textile Exchange (2022). *Preferred Fiber & Materials Market Report*.

Tillväxtanalys (2022). *Näringslivets klimatomställning*. PM 2022:10.

Tillväxtverket (2023). Handledning för konsekvensutredning, <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/guiderochverktyg/handledningforkonsekvensutredning.1842.html>, hämtad 2023-10-06.

Upphandlingsmyndigheten (2023). Samordnad upphandling, <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/samordning/samordnad-upphandling/>. Hämtad 2023-09-28.

VafabMiljö (2023) Sorteringsguiden: <https://vafabmiljo.se/sorteringsguiden/>, hämtad 2023-10-11.

Vestmanlands Läns Tidning (2018) *Vafab Miljö: Därför tog vi bort containern "Brännbart"*. <https://www.vlt.se/2018-01-20/vafab-miljo-darfor-tog-vi-bort-containern-brannbart>, hämtad 2023-04-28.

Youhanan, L och De Jong, A 2020. Potential för ökad återanvändning i Södertälje kommun. Rapport nr. C 501 IVL Svenska Miljöinstitutet i samarbete med Södertälje kommun - Samhällsbyggnadskontoret, Telge Återvinning och Gunnar Fredriksson Miljöutredningar.

Möten och samtal

Dialog under genomförandet av RU grovavfall och farligt avfall med VafabMiljö.

Möte med Avfall Sverige, 2023-09-12.

Möte med representanter för Avfall Sveriges ÅVC-grupp 23-09-12.

Informant 1, Gästrike Återvinnare (2023). Digitalt möte, 2023-05-09.

Informant Per Erlandsson, VD Ögrab, april 2023.

Möte med Svensk Dagligvaruhandel, ICA och Lidl om kommande krav på att skilja förpackningar från innehåll, 2023-06-28.

Bilaga 1

Pågående utredningar och uppdrag

Uppdrag att föreslå författningsändringar för att öka materialåtervinningen

Klimat- och näringslivsdepartementet tillsatte den 2 maj 2023 en utredning (bokstavsutredning) som ska föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa ett tydligt, ändamålsenligt och enhetligt uppföljningssystem gentemot de aktörer som har rådighet att påverka materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall.¹⁵³ Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Utredarna ska föreslå författningsändringar som förstärker och förtydligar lagstiftningen på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt, i fråga om:

- avfallsplanering på lokal, regional och nationell nivå som uppfyller kraven i avfallsdirektivet och bidrar till en giftfri och resurseffektiv avfallshantering och måluppfyllelse,
- andra åtgärder utöver informationsinsatser i syfte att förbättra efterlevnaden av bestämmelser om utsortering av kommunalt avfall,
- vilken myndighet som det åligger att följa upp efterlevnaden av bestämmelser om kommunalt avfall samt vad ansvaret innefattar, och
- ansvar för att följa upp utvecklingen på avfallsområdet i allmänhet och materialåtervinningsnivån i synnerhet på regional och nationell nivå.

Kommittén för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi

Kommittén för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen för en cirkulär ekonomi (Fi 2022:14) ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi.¹⁵⁴ Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller klimatpåverkan, där styrmedel på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en omställning. Uppdraget ska redovisas senast 30 september 2024.

Kommittén ska bland annat:

- analysera inom vilka områden, till exempel materialflöden, produktgrupper eller tjänster, det är lämpligt att använda ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi,
- föreslå ekonomiska styrmedel som är lämpliga att använda för de områden som identifierats och skälen för valda styrmedel, och
- i förekommande fall redovisa varför ett analyserat område är mindre lämpligt för ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi.

¹⁵³ (b) Klimat- och näringslivsdepartementet (2023).

¹⁵⁴ Dir. 2022:67 Ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi (2022).

Regeringsuppdraget om producentansvaret för förpackningar

Naturvårdsverket ska i uppdraget om producentansvaret för förpackningar följa utvecklingen och löpande informera Regeringskansliet om hur de nya bestämmelserna om producentansvar för förpackningar fungerar i praktiken.¹⁵⁵ Uppdraget ska slutredovisas den 1 mars 2028.

Uppdraget kan bidra till möjlighet att nå målet om ökad materialåtervinning av kommunalt avfall, bland annat genom analys av hur effektiv avfallshanteringen är när det gäller insamling av förpackningsavfallet och där så behövs föreslå ändringar så att den förbättras.

Pågående EU-processer

Det pågår ett antal initiativ på EU-nivå, som kopplar till EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. Förslagen kan om de genomförs komma att bidra till måluppfyllnaden på längre sikt genom bland annat avfallsminimering samt att mer hållbara och materialåtervinningsbara produkter sätts på marknaden.

EU-kommissionens förslag till förordning om förpackningar och förpackningsavfall

Kommissionen presenterade den 30 november 2022 ett förslag på uppdaterade bestämmelser för förpackningar och förpackningsavfall. Förslaget innebär att nuvarande Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall ska upphävas och ersättas med en ny förordning.

Revideringen och skiftet från direktiv till förordning syftar till att:

- förhindra uppkomsten av och minska mängden förpackningsavfall och främja återanvändning,
- se till att alla förpackningar som sätts på EU:s inre marknad är materialåtervinningsbara på ett ekonomiskt lönsamt sätt senast 2030, och
- öka användningen av återvunnen råvara i plastförpackningar och ersätta jungfruliga material.

Målsättningarna med revideringen syftar till att bidra till att nå målet om ökad materialåtervinning av kommunalt avfall.

Förslaget är fortfarande under förhandling, men innehåller bestämmelser som ska driva fram att en större andel förpackningar ska vara återanvändningsbara och ingå i system för återanvändning, avfallsminskningsmål riktade till medlemsstaterna, att aktörerna ska undvika onödiga förpackningar, förbud mot vissa engångsförpackningar, att förpackningar senast 2030 ska vara materialåtervinningsbara och senast 2035 ska vara materialåtervinningsbara i stor skala. I tillägg föreslås krav på att plastförpackningar ska innehålla en viss andel återvunnen råvara där att driva fram efterfrågan på återvunnet material.

¹⁵⁵ Regeringsbeslut till Naturvårdsverket, M2022/01451: Uppdrag om producentansvaret för förpackningar. 2022-06-30.

EU-gemensamma kriterier för när avfall upphör att vara avfall (End of Waste)

Kommissionen har under de senaste åren genomfört ett arbete med att identifiera prioriterade avfallsströmmar där EU-gemensamma kriterier för när avfall upphör att vara avfall (End of Waste) ska tas fram.¹⁵⁶ De två avfallsströmmar som fick högst prioritet i arbetet var plast och textil. Joint Research Center (JRC) har på uppdrag av kommissionen tagit fram ett tekniskt förslag till kriterier för plast som har diskuterats med berörda aktörer och ett färdigt förslag ska lämnas till kommissionen i början av 2024.

EU-gemensamma kriterier för när avfall upphör att vara avfall kan skapa en ökad tydlighet kring när avfall har återvunnits på ett sådant sätt, att det material som är resultatet av processen, är en färdig råvara som kan användas vid tillverkning av produkter. Sådana kriterier skulle därför på sikt kunna medföra att ökade mängder återvunnen råvara av god kvalitet blir tillgängliga på marknaden och att efterfrågan på, och användningen av, återvunnen råvara ökar.

EU-kommissionens förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter (ESPR)

Kommissionen presenterade i mars 2022 sitt förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter¹⁵⁷. Förslaget är en del i ett lagpaket inom ramen för den europeiska gröna given som ska få hållbara produkter att bli norm, främja cirkulära affärsmodeller och ge konsumenterna mer inflytande i samband med den gröna omställningen. Förslaget syftar till att ge möjlighet att reglera produkters hållbarhet genom hela deras livscykel. Kommissionen ges befogenhet att sätta ekodesignkrav på produktgrupper bland annat återanvändbarhet, underhåll och reovering, innehåll av skadliga ämnen, innehåll av återvunnet material, återtillverkning och återvinning, koldioxid- och miljöavtryck och förväntad mängd avfall som produkten ger upphov till.

Förslaget innehåller också krav på att digitala produktpass tas fram för de produktgrupper som regleras. Produktpassen ska innehålla information om ekodesignkraven inklusive information om skadliga ämnen och följa med produkten längs hela dess livscykel. Vidare ges kommissionen befogenhet att ta fram förbud mot att förstöra konsumentprodukter när det kan motiveras av miljöskäl. Förslaget innehåller även möjligheten för kommissionen att ställa krav på grön offentlig upphandling.

Ramförordningen förväntas beslutas under 2024 och därefter vidtar arbetet med att ta fram delegerade akter med ekodesignkrav för olika produktgrupper.

¹⁵⁶ (a) European Commission (2022).

¹⁵⁷ (b) European Commission (2022).

EU-kommissionens förslag på reviderat avfallsdirektiv

I juli 2023 presenterade kommissionen ett förslag på reviderat avfallsdirektiv.¹⁵⁸ Förslaget innebär en revidering av avfallsdirektivet avgränsad till livsmedels- och textilavfall.

Kommissionen föreslår att ett utökat producentansvar införs för att minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan från den resursintensiva textilssektorn. Förslaget bygger på principen om att det är förorenaren som betalar och som ska ansvara för att förebygga att avfall uppkommer och att hantera avfall som trots allt uppkommer, ansvara för att det förbereds för återanvändning och materialåtervinning.

Kommissionen föreslår även ett bindande mål för minskat livsmedelsavfall, med syftet att minska miljö- och klimatpåverkan från livsmedelssektorn.

Nyligen avslutade uppdrag

Regeringsuppdraget om ökad återvinning och återanvändning av elutrustning

Naturvårdsverket har i uppdraget sett över statistikförsörjning, rapporteringskrav och målsättningar för hantering av elutrustning i syfte att öka insamling, återanvändning och återvinning.¹⁵⁹ Naturvårdsverket föreslår ett paket med utvidgade rapporteringskrav för att bättre kunna följa flödet av vissa produktgrupper som är särskilt intressanta ur miljö- och resurssynpunkt. Ett nytt rapporteringskrav föreslås också om hur just plasten i insamlat elavfall behandlas, exempelvis materialåtervinns.

Fördjupad utvärdering 23

I den fördjupade utvärderingen 2023 (FU23) framhöll Naturvårdsverket att det finns behov av en bred översyn och utveckling av avfallsagstiftningen och eventuellt övriga styrmedel inom avfallsområdet, både på nationell och EU-nivå.¹⁶⁰ En översyn skulle kunna bidra till en mer cirkulär ekonomi och därmed gynna materialåtervinningsmålet för kommunalt avfall.

Underlag till klimatpolitisk handlingsplan

I underlag till klimatpolitisk handlingsplan, regeringsuppdraget Näringslivets klimatomställning, lämnas förslaget att utreda miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning av plast.¹⁶¹

Uppdraget kan bidra till möjligheten att nå målet för materialåtervinning av kommunalt avfall om det leder till att åtgärder för att etablera prioriterad nationell infrastruktur för materialåtervinning av plast genomförs, vilket på sikt ökar återvinningskapaciteten.

¹⁵⁸ (d) European Commission (2023).

¹⁵⁹ (f) Naturvårdsverket (2023).

¹⁶⁰ (b) Naturvårdsverket (2023).

¹⁶¹ Tillväxtanalys (2022).

Avsägelse av ledamot -
Förebygganderådet
2023-2026
§11
22KS757

...

Val av ledamot och
ersättare - Näringslivsråd
2023-2026
§12
22KS765

...

Nationella minoriteter
och samiskt
förvaltningsområde
§15
23KS222

...

Nationella minoriteter

Anette Christoffersson
Utvecklingsstrateg, Avdelning Hållbar tillväxt

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund – uppdrag.....	3
3. Fakta om urfolket samerna	4
4. Minoritetspolitiken – lagstiftningen.....	5
5. Uppföljning av minoritetspolitiken 2022.....	7
6. Förvaltningskommuner i Norrbotten	8
7. Utlåtande från Socialförvaltningen och Utbildningsförvaltningen Piteå kommun.....	9
8. Handlingsplan för Piteå kommun	10

I. Sammanfattning

En ansökan om att Piteå ska få bli ett samiskt förvaltningsområde skulle visa på en tydlig viljeinriktning att arbeta för att bevara den samiska kulturen och språket.

Den uppföljning som gjorts av Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget visar också på att den utveckling som sker inom området nationella minoriteter sker i förvaltningskommunerna.

Det som framför allt är en utmaning är att tillgodose kraven på förskola och äldreomsorg helt eller delvis på samiska. Den utmaningen delar Piteå med andra förvaltningskommuner – Piteå kommun har således varken bättre eller sämre förutsättningar än andra kommuner att uppfylla de krav som ställs på en förvaltningskommun.

En eventuell ansökan ska vara Regeringen tillhanda senast den 1 mars 2024. Om den ansökan beviljas skulle Piteå kunna vara ett samiskt förvaltningsområde från och med 2025. Det statsbidrag som är aktuellt för en kommun av Piteås storlek är 660 000 kr. Utredarens bedömning är att den summan inte fullt ut täcker kostnaderna. En samordningstjänst på 50 % beräknas kosta mellan 380–400 tkr per år och kan delvis finansieras av statsbidraget men statsbidraget bör också kunna användas för att täcka andra kostnader såsom utbildningar, kartläggningar och verksamhetskostnader.

När det gäller eventuell ansökan om att även bli förvaltningsområde för finska och meänkieli så är bedömningen att förutsättningarna för en sådan ansökan inte finns i nuläget. Om Piteå kommun väljer att göra en ansökan för att bli samiskt förvaltningsområde och den ansökan beviljas så kan en ansökan om att vara förvaltningsområde för finska och meänkieli aktualiseras längre fram. En ansökan bör i så fall initieras tillsammans med representanter från civilsamhället. Omvärldsbevakning visar också på att de flesta kommuner som är förvaltningskommuner för flera minoritetsspråk har startat med att vara förvaltningsområde för ett av språken och sedan efter några år valt att gå vidare med ytterligare ansökningar.

2. Bakgrund – uppdrag

Kommunfullmäktige har i riktlinjerna för verksamhetsplan 2023–2025 och budget 2023 uppdragit till Kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för Piteå kommun att bli ett samiskt förvaltningsområde. Syftet med utredningen var att tydliggöra vad som kommer att krävas av Piteå kommun för att kunna efterleva åtagandet det innebär att vara ett samiskt förvaltningsområde. Vid kommunfullmäktiges sammanträde 2022-12-12 lämnades en återrapport. I den återrapporten görs bedömningen att Piteå kommun inte har förutsättningar att bli förvaltningsområde för samiska från och med 2023.

Kommunfullmäktige gav vid sammanträdet 2022-12-12 Kommunledningsförvaltningen ett nytt uppdrag att ta fram en åtgärds- och tidsplan i syfte att möjliggöra en ansökan om att Piteå kommun blir ett samiskt förvaltningsområde. Det uppdraget ska redovisas senast i årsredovisning 2023.

Vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2022-11-28 behandlades en motion från Skol- och landsbygdspartiet angående att Piteå kommun ska ansöka om att bli förvaltningskommun för samiska, finska och meänkieli. Kommunfullmäktige beslutade att remittera motionen till Kommunstyrelsen för beredning.

Uppdraget förväntas resultera i en åtgärds- och tidsplan i syfte att möjliggöra en ansökan om att Piteå kommun blir en samisk förvaltningskommun samt att undersöka möjligheterna för att Piteå kommun även ska bli förvaltningskommun för finska och meänkieli.

3. Fakta om urfolket samerna ¹

Beräkningen att det finns omkring 20 000 samer i Sverige kommer från en utredning publicerad 1975. Några folkräkningar på etnisk grund görs inte i Sverige. Numera tror ledande forskare att samerna snarare är tre gånger så många, eller fler, i Sverige.

Mindre än hälften av dem kan tala samiska. Flest talare har nordsamiska som talas av uppskattningsvis 16 000–17 000 personer i hela det samiska området, varav 5000–6000 personer i Sverige. En beräkning uppskattar att det finns cirka 500 personer som talar lulesamiska, och nästan lika många som talar sydsamiska. Pitesamiskan har ca 40 talare och umesamiskan drygt 10. Både umesamiska och pitesamiska har fått en ny renässans under 2000-talet.

Det här är en vanlig uppskattning över antalet samer: 20 000–40 000 i Sverige. (enligt samer.se)

Alla de samiska språken, nord-, lule- och sydsamiska är hotade språk enligt FN-organet UNESCO.

85 procent av de som talar samiska talar nordsamiska. Det finns uppemot 20 000 talare i Sápmi (Sverige, Norge och Finland).

Cirka 17 000 talar nordsamiska varav ca 6000 bor i Sverige och övriga i Norge och Finland.

Cirka 800 personer talar lulesamiska i Sverige och Norge.

Cirka 700 personer talar sydsamiska i Sverige och Norge.

Cirka 500 personer hör till den skoltsamiska språkgruppen, de flesta bor i Finland.

Cirka 500 personer hör till den enaresamiska språkgruppen, alla i Finland.

Umesamiskan är ett språk med få modersmålstalare som fick sin ortografi godkänd 2016.

Samisk befolkning i Pitebygden

Att Pitebygden i äldre tider varit en mångkulturell miljö är väl känt i historieskrivningen. Området var flerspråkigt. Samiska, finska och svenska kulturer existerade sida vid sida. Men i den lokala historieskrivningen, liksom i samhällsplaneringens kulturmiljöprogram, har tyngdpunkten legat på agrarsamhällets kulturarv.

Den samiska befolkningen har uppmärksamats i mindre utsträckning. Både i det fysiska och kognitiva landskapet finns emellertid tydliga spår efter en samisk befolkning, som i vissa fall haft mer eller mindre tillfälliga visten, i andra varit bofasta. I samtida skriftliga källor finns också vittnesbörd om hur interaktionen mellan de olika befolkningsgrupperna sett ut.

Nya perspektiv på den samiska befolkningen i Pitebygdens jordbruksbyar undersöker om det är möjligt att få bättre kunskap om den samiska befolkningen i kustbygdens byar. Genom att

¹ Minoritet.se

kombinera akademiska frågeställningar med släktforskningens metoder, görs en kartläggning av den samiska befolkning som tidvis eller i flera generationer varit bofasta i Svensbyn, Lillpite, Rognäs och Böle.

Undersökningen visar även på att det finns otaliga platser i byarna, liksom ort-, plats- och smånamn, som kan knytas till samisk bosättning och markanvändning. Många traditionsuppgifter finns också upptecknade som kan knytas till den samiska befolkningen.

Följande samebyar har vinterbetesområden inom Piteå kommun; Östra Kikkejaur, Västra Kikkejaur, Udtja, Ståkke, Sirges, Jåhkågasska, Tuorpen, Luokto-Mavas, Semisjaur-Njarg.

I val till Sametingen 2021 röstade 64 personer i vallokal i Piteå.

4. Minoritetspolitiken – lagstiftningen

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) har gällt i Sverige sedan januari 2010. Lagen beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska.

Samtliga kommuner och andra myndigheter ska informera minoriteterna om deras rättigheter.

Samtliga kommuner är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur.

Kommuner och andra myndigheter ska ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommuner och regioner är nu till exempel skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Ovanstående gäller alla kommuner och samtliga minoritetsspråk.

Förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska

Utöver bestämmelser som omfattar samtliga nationella minoriteter finns särskilda rättigheter som gäller i de så kallade förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. I kommuner som ingår i förvaltningsområdena ska de nationella minoriteterna kunna använda sitt språk i kontakt med myndigheter, både muntligen och skriftligen. Förvaltningsmyndigheter måste se till att det finns personal som behärskar språket eller språken. Kommunen ska också kunna erbjuda barn- och äldreomsorg på minoritetsspråken.

En kommun eller landsting/region kan ingå i flera förvaltningsområden.

Intresserade kommuner ansöker hos Regeringskansliet om att få ingå i förvaltningsområden och om det beviljas får kommunen ett statsbidrag som baseras på antalet invånare i kommunen. Ansökningstiden går ut 1 mars varje år.

Kommunerna brukar då redovisa hur frågan lyfts i kommunen, om det kommit upp som ett förslag från en organisation eller genom samråd.

Hittills har alla kommuner som ansökt om att få ingå i förvaltningsområdena fått göra det. Så länge det finns nog med statsbidrag och man uppfyller alla kriterier får kommunen ett ja.

Enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk är statsbidraget till kommuner och landsting avsett att användas till merkostnader som uppkommer med anledning av nationella minoriteters rättigheter enligt lagen. Utifrån förordningen är kommuner också skyldiga att kartlägga behoven som finns av åtgärder till stöd för finska, meänkieli respektive samiska. Kartlägningsarbetet ska genomföras tillsammans med minoriteterna. Utifrån de kartläggningar som genomförs är det är upp till varje kommun att tillsammans med minoriteterna bestämma vilka insatser som ska prioriteras och bekostas av statsbidraget.

Den kommun som ingår i ett förvaltningsområde får ett statsbidrag baserat på antal invånare. Grundbeloppet är 660 000 kr per år och kommuner med mindre än 50 000 invånare får 1 grundbelopp. Grundbeloppet är tänkt att täcka de extra kostnader som kommunen har för förskola, äldreomsorg och information/kommunikation på minoritetsspråket. I dagsläget ett 25-tal kommuner, de flesta i norra Sverige.

Enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk är statsbidraget till kommuner och landsting avsett att användas till merkostnader som uppkommer med anledning av nationella minoriteters rättigheter enligt lagen. Utifrån förordningen är kommuner också skyldiga att kartlägga behoven som finns av åtgärder till stöd för finska, meänkieli respektive samiska. Kartlägningsarbetet ska genomföras tillsammans med minoriteterna. Utifrån de kartläggningar som genomförs är det är upp till varje kommun att tillsammans med minoriteterna bestämma vilka insatser som ska prioriteras och bekostas av statsbidraget.

Hittills har kommunerna valt att lägga bidraget på exempelvis samråd, kartläggning av språkbehov inom omsorgen, informationsinsatser, utvecklingsinsatser i förskolan och äldreomsorgen, personalkostnader och kultursatsningar

Om en kommun inte använder hela statsbidraget kan beloppet sättas ner året efter.

Nationella minoritetsspråk i förskolan och skolan

Förskolan ska enligt Lpfö-18:

- stödja barn i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk och främja utveckling av en kulturell identitet
- bidra till att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer
- lägga grunden för barnens förståelse för olika språk och kulturer, inklusive de nationella minoriteternas språk och kulturer.

I förskolan ska varje barns språkutveckling stimuleras och förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska barn tillhörande minoriteten judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar särskilt främjas i sin utveckling av en kulturell identitet och i sitt nationella minoritetsspråk. På det sättet ska förskolorna bidra till att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer.

Regler i Skollagen, kapitel 15:

- Du kan få modersmålsundervisning om dina föräldrar (vårdnadshavare) har ett annat modersmål är svenska, om du pratar språket till vardags och har goda kunskaper i språket.
- Är ditt modersmål ett nationellt minoritetsspråk och du har goda kunskaper i språket, har du rätt att få utbildning i språket även om du inte talar det till vardags. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Regler i Gymnasieförordningen, kapitel 4

15 § I 15 kap. 19 § och 18 kap. 19 § skollagen (2010:800) finns grundläggande bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Huvudmannen är också skyldig att erbjuda elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Enligt 7 § språklagen (2009:600) är de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Rektorn beslutar om en elevs modersmålsundervisning.

Avser modersmålsundervisningen ett nationellt minoritetsspråk är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning även om antalet elever är mindre än fem.

Konsultationsordning för frågor som berör samer (lagstiftning som från 1 mars 2024 gäller kommuner och regioner)

Från den 1 mars 2022 gäller en konsultationsordning för frågor som berör samer i Sverige. I första skedet gäller den förvaltningsmyndigheter. Från den 1 mars 2024 ansluts även kommuner och regioner.

Regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter samt regioner och kommuner ska vara skyldiga att konsultera företrädare för det samiska folket innan beslut fattas i ärenden som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk.

Konsultationer sker bara när samerna påverkas på ett sätt som skiljer sig från den övriga befolkningen.

Syftet är att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter.

5. Uppföljning av minoritetspolitiken 2022

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget (uppföljningsmyndigheterna) har regeringens uppdrag att årligen följa upp minoritetspolitikens utveckling. I rapporten *Minoritetspolitikens utveckling 2022* ges en samlad bild av utvecklingen under 2022.

Den övergripande bilden vad gäller kommuners och regioners arbete inom det minoritetspolitiska området är att det inte skett några tydliga framsteg sedan 2019, även om det sker mycket positivt arbete för att främja nationella minoriteters rättigheter på flera håll. Mest påtagligt är att kommuner och regioner uppger att de saknar både kunskap och resurser för det

minoritetspolitiska arbetet. Det gäller i särskilt hög utsträckning de kommuner och regioner som ligger *utanför förvaltningsområdena*.

Sedan 2019 ska alla kommuner och regioner ta fram mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Arbetet med att ta fram mål och riktlinjer har sakta gått framåt sedan dess.

Uppföljning visar att mål och riktlinjer utanför förvaltningsområdena ofta är generellt skrivna för samtliga minoriteter, medan det i förvaltningsområdena oftare finns mål och riktlinjer som endast rör det minoritetsspråk vars förvaltningsområde kommunen eller regionen tillhör.

Kunskap om de nationella minoriteterna och om minoritetslagen är en utgångspunkt för att kommuner och regioner ska kunna bedriva ett ändamålsenligt arbete med frågorna. De flesta kommuner och regioner i förvaltningsområden har utbildat den egna organisationen om nationella minoriteter. Utanför förvaltningsområdena är det få som har genomfört sådana utbildningar. Det är ovanligt att utbildningarna riktar sig till ledning eller förtroendevalda.

Angående diskriminering och utsatthet så är det få kommuner och regioner som har genomfört sådana utbildningar och man uppger att frågan inte är prioriterad i den egna organisationen

Det är endast ungefär hälften av de elever som är berättigade till undervisning i modersmål inom nationella minoritetsspråk i grundskolan som deltar i sådan undervisning. Det kan delvis förklaras av att det saknas lärare som kan undervisa i språken.

En undersökning som Socialstyrelsen gjort visar att de flesta kommuner i förvaltningsområdena för finska och meänkieli erbjuder äldreomsorg på de nationella minoritetsspråken, medan det är väldigt få utanför förvaltningsområdena som gör det. Få kommuner erbjuder kulturella aktiviteter för att äldre ska kunna upprätthålla sin kulturella identitet inom äldreomsorgen. I den mån det erbjuds är det främst för att upprätthålla sverigefinsk identitet. Inga kommuner erbjuder aktiviteter för äldre romer eller judar.

Den enkät som är genomförd visar att kommuner och regioner inom förvaltningsområden i hög utsträckning har erbjudit nationella minoriteter möjlighet till inflytande och delaktighet genom strukturerade samråd. Utanför förvaltningsområdena har relativt få kommuner och regioner erbjudit möjlighet till inflytande och delaktighet, och den vanligaste formen var direktkontakt med politiker eller tjänstemän. Enkätresultaten indikerar också att nationella minoriteter i större utsträckning påverkar kommunala och regionala beslut inom förvaltningsområden än utanför. Utanför förvaltningsområdena har utvecklingen gått bakåt inom flera verksamhetsområden sedan 2019.

6. Förvaltningskommuner i Norrbotten

När Skellefteå blir ett samiskt förvaltningsområde 1 jan 2024 finns 26 samiska förvaltningskommuner varav sex i Norrbotten – Luleå, Jokkmokk, Arvidsjaur, Arjeplog, Gällivare och Kiruna.

Digitala möten har genomförts med Skellefteå, Arvidsjaur och Luleås samordnare. Utmaningar för förvaltningskommunerna är framför allt att det är svårt att hitta personal med

kompetens i både yrkena och något av språken (Nordsamiska, Sydsamiska, Pitesamiska, Umesamiska) i förskola och äldreomsorg.

När man inte kan rekrytera personal med språkkompetens till exempelvis förskola eller äldreomsorg löser man det genom att till exempel anställa språkinspiratörer som arbetar några timmar i veckan, någon dag i månaden eller liknande.

De flesta kommuner har startat med en avdelning på en förskola där man erbjuder samisk förskola. Vid den avdelningen utformas miljö och material utifrån samisk kultur. Efterfrågan på samisk förskola har ökat i de kommuner som erbjuder samisk förskola. I de kommuner där det inte finns underlag för hela avdelningar så fyller man på platserna med barn som inte tillhör den samiska minoriteten. Vid mötena med samordnarna så beskriver de att intresset ökat över tid och exempelvis Luleå är nu på gång med att utöka med fler avdelningar.

Inom äldreomsorgen finns liknande lösningar. Ett exempel är Arvidsjaurs kommun där man regelbundet erbjuder samiska seniorträffar. Det är en mötesplats för äldre samer eller personer med anknytning till det samiska för äldre från både äldreomsorgen, trygghetsboende och boende i egna hem. På seniorträffarna får man träffas och prata samiska eller svenska, dricka en kopp kaffe med fikabröd, umgås, kunna diskutera aktuella händelser, kanske se bilder, filmer eller lyssna på något föredrag.

För att hantera kravet att man ska kunna genomföra ärende på minoritetsspråket så löser många kommuner det på så sätt att man då får anmäla att man vill använda minoritetsspråk, man kommer överens om en tid och löser det med hjälp av tolk.

Samråd genomförs regelbundet med minoriteterna, mål, riktlinjer och handlingsplaner finns och är politiskt beslutade. En samordningsfunktion finns – med fördel centralt placerad.

7. Utlåtande från Socialförvaltningen och Utbildningsförvaltningen Piteå kommun

Socialförvaltningens ledningsgrupp samt ansvariga för särskilda boenden

Det som bland annat framkommit är att det är alltför komplicerat att räkna ut hur mycket det skulle kosta äldreomsorgen att vara en samisk förvaltningskommun då detta till stor del beror på vilken nivå vi i så fall väljer att lägga oss.

Relaterat till de kompetensförsörjningsproblem som har funnits de senaste åren och som förväntas kvarstå framöver ser vi svårigheter att kunna utföra detta på det sätt som lagen kräver. Vi ser också svårigheter om vi ska rekrytera personal med kunskaper i det samiska språket och hur vi i så fall ska hantera den personalen. För att kunna tillhandahålla personal som kan samiska behöver vi flytta personal till verksamheter där behovet finns, vilket skapar en dålig arbetsmiljö. Vi har inte gjort någon kartläggning kring personalens kunskaper i det samiska språket, men upplevelsen är att det endast är ett fåtal, om ens någon.

Vi tänker även att detta ställer krav på oss att tomhålla platser på särskilt boende till personer med samisk bakgrund vilket inte är ett alternativ då vi idag har lång kö till de lediga platser som finns. De senaste 15 åren har vi haft en eller två brukare med samiskt ursprung på våra särskilda boenden, vilket ytterligare talar för att det inte är rimligt att tomhålla

platser. Det känns inte heller rätt att tänka samisk inredning, kultur, mat etcetera då det finns personer med annan bakgrund som bor på våra boenden

Med stöd av ovanstående är socialtjänstens ståndpunkt att det i nuläget inte är genomförbart för äldreomsorgen att vara en samisk förvaltningskommun.

Utbildningsförvaltningen²

Utbildningsförvaltningen förordar ej att Piteå kommun ansöker om att bli en samisk förvaltningskommun.

Som förvaltningskommun krävs att vi öppnar en samtalsktalande förskoleavdelning med samtalsktalande personal. Att rekrytera personal med samiska som modersmål är redan i dag svårt (oavsett om vi fokuserar på nord-, syd-, lule- eller Pitesamiska. Förskolan har annonserat flertalet gånger men inte fått någon sökande. Vi har även haft svårt att köpa in konsulter som kan språket. I våra kontakter med samiska förvaltningskommuner i närområdet finner vi att även dessa kommuner (som har en betydlig större samisk befolkning) har mycket svårt att tillsätta personal med samiska som modersmål. Om vi mot all förmodan finner personal med samiska som modersmål innebär satsningen en utökad kostnad med ca 2,5 – 3,0 mkr/år (personal och lokalkostnader) något som därmed inte inryms i det statsbidrag som medföljer en förvaltningskommun.

Vår erfarenhet är dessutom att de flesta vårdnadshavare anser att närhetsprincipen är viktig och vi befarar att det därför skulle vara få vårdnadshavare som är beredda att skjutsa sina barn till annat område för förskola.

8. Handlingsplan för Piteå kommun

Under 2023 har Utbildningsförvaltningen genomfört ett omfattande utvecklingsarbete för att stärka arbetet med nationella minoriteter.

Ett uppdrag har lagts till Kommunikationsavdelningen för att förbättra informationen på minoritetsspråk på kommunens hemsida.

En utbildningsinsats är planerad under våren 2024 i syfte att öka kunskapen angående minoritetslagstiftningen.

Möten har genomförts med minoritetssamordnare i Luleå, Skellefteå och Arvidsjaur.

Samtal och möte har genomförts med representanter för Piteå sameförening.

Förslag på uppdrag för framtagande av styrdokument utarbetat. Minoritetslagstiftningen är en rättighetslag och de nationella minoriteternas rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna. Styrdokument för nationella minoriteter bör utarbetas inom ramen för arbetet med mänskliga rättigheter.

Utredaren har tagit del av mål, riktlinjer och handlingsplaner från ett flertal förvaltningskommuner.

² Svar från Utbildningsförvaltningen, bilaga 1

Ett samråd med den samiska minoriteten planeras i februari. Inbjudan kommer att ske via sameföreningen och annonsering på sociala medier.

Ovanstående åtgärder planeras för oavsett om Piteå kommun väljer att ansöka om att bli ett samiskt förvaltningsområde eller inte.

Om Piteå väljer att ansöka och ansökan beviljas så bör en minoritetssamordnare med minst 50 procents tjänst anställas från och med 2025.

Anette Christoffersson
Kommunledning

Utbildningsförvaltningens synpunkt avseende om Piteå kommun ska bli samisk förvaltningskommun

Utbildningsförvaltningen förordar ej att Piteå kommun ansöker om att bli en samisk förvaltningskommun.

Som förvaltningskommun krävs att vi öppnar en samtalsktalande förskoleavdelning med samisktalande personal. Att rekrytera personal med samiska som modersmål är redan i dag svårt (oavsett om vi fokuserar på nord-, syd-, lule- eller Pitesamiska. Förskolan har annonserat flertalet gånger men inte fått någon sökande. Vi har även haft svårt att köpa in konsulter som kan språket. I våra kontakter med samiska förvaltningskommuner i närområdet finner vi att även dessa kommuner (som har en betydlig större samisk befolkning) har mycket svårt att tillsätta personal med samiska som modersmål. Om vi mot all förmodan finner personal med samiska som modersmål innebär satsningen en utökad kostnad med ca 2,5 – 3,0 mkr/år (personal och lokalkostnader) något som därmed inte inryms i det statsbidrag som medföljer en förvaltningskommun.

Vår erfarenhet är dessutom att de flesta vårdnadshavare anser att närhetsprincipen är viktig och vi befarar att det därför skulle vara få vårdnadshavare som är beredda att skjutsa sina barn till annat område för förskola.

Om man är en förvaltningskommun innebär det att alla dokument ska vara översatta till samiska. Hemsidan ska också vara översatt, dessutom ska det finnas tillgängligt material i verksamheterna. Även detta medför kostnader för kommunen som skall inrymmas i det statsbidrag som tillkommer.

Vi bedömer att det tillkommande statsbidraget inte kommer att räcka till de utökade kostnaderna hos utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och kommunledningsförvaltningen utan kommer att kräva mer resurser.

Förskolan, grundskolan och Ggymnasiet är fullt medveten att vi har ett arbete kring minoritetsspråken som behöver utvecklas utifrån de riktlinjer läroplan och skollag har beslutat.

Därför föreslogs år 2021 att Utbildningsförvaltningen istället skulle bedriva ett projektarbete om minoriteter. En projektplan har utarbetats avseende Nationella minoriteter i Piteås förskolor och skolor som skulle genomföras under åren 2021–2023, något som även ligger väl i linje med Piteå kommuns prioriterade mål ”*Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund* men även gällande läroplan och skollag.

Barn- och utbildningsnämnden har beviljats medel av Kommunfullmäktige för att bedriva ett projekt avseende nationella minoriteter under en treårsperiod. Det har inneburit att under 2023 har en projektledare drivit processarbetet utifrån det uppdrag som Utbildningsförvaltningens ledningsgrupp som är styrgrupp för projektet nationella minoriteter beslutat. Uppdraget baseras på projektbeskrivningen som beviljats av Kommunfullmäktige.

Projekt mål 2023

Projektet ska:

- Utarbeta en struktur för arbetet med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. Strukturen kan exempelvis innebära att varje förskole- och skolområde ska ha en minoritetsspråksansvarig pedagog som stöttar verksamheternas undervisning och säkerställer att de nationella minoriteterna är synliga i verksamheterna.
- Projektet skall ta fram en handlingsplan som tydliggör hur arbetet ska bedrivas i Piteås förskolor och skolor med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter och ge stöd till minoritetsspråken så att de hålls levande.
- Projektet ska säkerställa att nämndens ledamöter samt all personal erhåller en grundläggandekunskap om de nationella minoriteterna och vilket ansvar som åligger förskola och skola för att stärka de nationella minoriteternas rättigheter.
- Projektet ska utarbeta ett metodstöd som inkluderar undervisningsmaterial, läromedel, tips samt övrigt stödmaterial som kan lånas av enheter för att efterleva arbetet.

2024

Arbetet med uppdraget fortsätter under 2024 enligt den rapport och den handlingsplan som är upprättad.

Utbildningsförvaltningen anser att detta förbättringsarbete är att föredra framför att bli samisk förvaltningskommun.

Med vänlig hälsning
Elisabeth Fjällström
Avdelningschef
Förskola

Riktlinjer för
Parkeringsnorm
§16
23KS780

...

Riktlinjer för parkeringsnorm

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast antagen	Beslutsinstans
Riktlinjer för parkeringsnorm	Riktlinjer	2024-03-18, § xx	Kommunfullmäktige
Administrationsansvarig förvaltning	Version	Diarienummer	Giltig till
Samhällsbyggnad	4	23KS780 21KS402	2029-02-19
Dokumentinformation	Parkeringsnormen ska skapa en balans mellan att säkerställa ett tillräckligt antal parkeringsplatser utifrån framtagna behov samt möta och verkställa kommunens mål och riktlinjer om minskat bilanvändande till förmån för gång, cykel och kollektivtrafik.		
Dokumentet gäller för			

I. Inledning

Parkeringsnormen behandlar parkeringstal för cykel och bil och omfattar hela Piteå kommun. Parkeringsnormen anger minimiantal vid ny- eller ombyggnationer. Fokus ligger på centrum där marktillgången är begränsad och dagens stora mängd biltrafik riskerar att medföra miljöproblem och barriärer.

I.1 Bakgrund

Parkering har en central roll i trafiksystemet och en stor påverkan på hur staden och tätorter upplevs och fungerar. En välbalanserad strategi för hur parkering ska hanteras är därför angelägen. Parkeringsnormer är kommunens regelverk för hur parkering ska ordnas vid ny-, till- eller ombyggnation och beskriver hur många cykel- och bilplatser som krävs för boende, arbetande, kunder och besökare med flera. **Målsättningen Syftet** är att skapa en balans mellan att säkerställa ett tillräckligt antal parkeringsplatser utifrån framtagna behovstal. Detta samtidigt som parkeringsnormen ska möta och verkställa kommunens mål och riktlinjer om minskat bilanvändande till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

I plan- och bygglagen (2010:900) föreskrivs i 8 kap 9–10 § att ”en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska ordnas så att [...] det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon. [...] Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering [...] ska man i första hand ordna friyta. Det som gäller i fråga om utrymme för parkering, lastning och lossning och om friyta [...] ska i skälig utsträckning också tillämpas om tomten är bebyggd.

Enligt plan- och bygglagen är det fastighetsägaren som bär ansvaret för att anordna parkering för sin fastighet. Kommunen har ingen skyldighet att ordna parkering, däremot har kommunen ett övergripande ansvar för parkeringsplaneringen och ska ange vilken parkeringsefterfrågan som fastighetsägarna ska tillgodose. Som stöd för att göra en bedömning av parkeringsefterfrågan tar många kommuner fram en parkeringsnorm som används vid detaljplanering och bygglovsprövning. Parkeringsnormen är riktlinjer och har inte någon direkt rättsverkan och är inte bindande för kommunen. Genom ansvarig nämnd gör kommunen en slutlig bedömning i varje enskilt fall. Likställighetsprincipen ska dock tillämpas, så att byggherrar behandlas lika. om det inte finns skäl för något annat.

~~1.2 Syfte och mål~~ 1.2 Mål

Parkeringsnormen är en del av kommunens parkeringsstrategi som ska medverka till ett långsiktigt hållbart transportsystem. Parkeringsnormen ska bidra till att skapa ett väl balanserat system där gående, cykel, kollektivtrafik och bil bildar ett resurssnålt och effektivt transportsystem.

I översiktsplanen 2030 har följande fem mål preciserats:

- Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet
- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla
- Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer
- Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer
- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

I översiktsplanen anges även att Piteå ska ha en väl utbyggd, attraktiv och tillgänglig infrastruktur som är hållbar både för persontrafik och för godshantering. Att gå och cykla ska vara ett självklart val. I centrum ska fotgängare, cyklister och kollektivtrafik prioriteras och gatumiljön ska vara funktionell för varutransporter. Goda förutsättningar för pendling till och från centrum och landsbygdscentra ska finnas.

Kopplingar mellan trafikslagen ur ett hela-resan-perspektiv ska planeras med bland annat tillgång till strategiska pendlarparkeringar. I centrum ska parkeringen ordnas så att markanvändningen effektiviseras och stadens skönhet och trevnad stärks. Parkering ska i första hand ske i parkeringshus som ger hög nyttjandegrad och i andra hand på kvartersmark.

Kommunens övergripande målsättningar finns återgivna i Verksamhetsplanen.

I kommunens *Program för gång och cykel* finns ställningstaganden för ökad gång och cykel i Piteå.

1.1 Avgränsning

Riktlinjen omfattar hela Piteå kommun och gäller för alla ny- och ombyggnationer

2. Parkeringsnorm

2.1 Områdesindelning

Zonindelning bygger **dels** på Piteå kommuns indelning av centrum, stad och landsbygd, **dels på avstånd**, biltäthet, boendetäthet, färdmedelsval och **exploateringsplaner**.

Zon 1 – Centrala Piteå

Zon 2 – Piteå Stadsbygd

Zon 3 – Övriga delar av kommunen

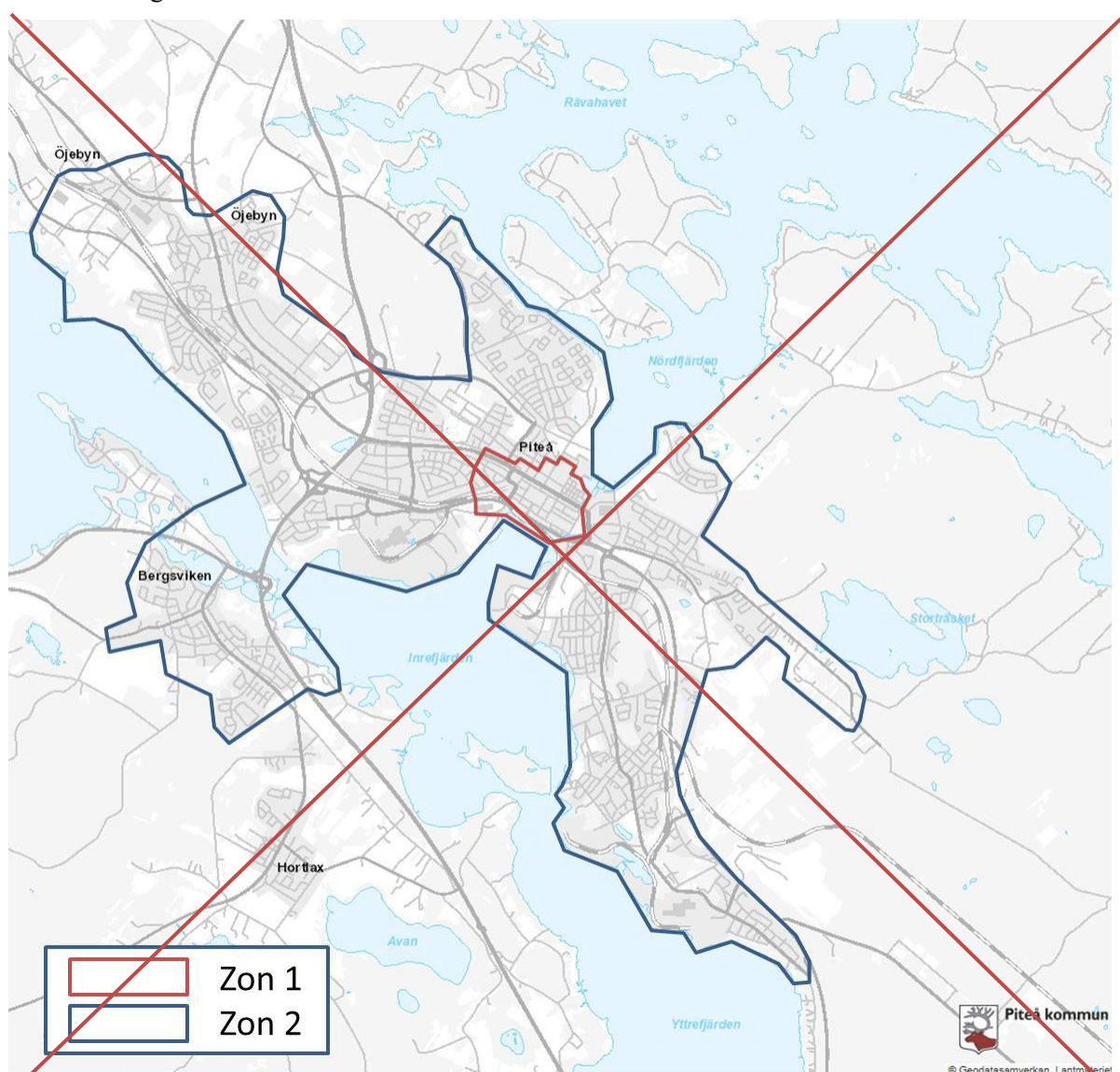
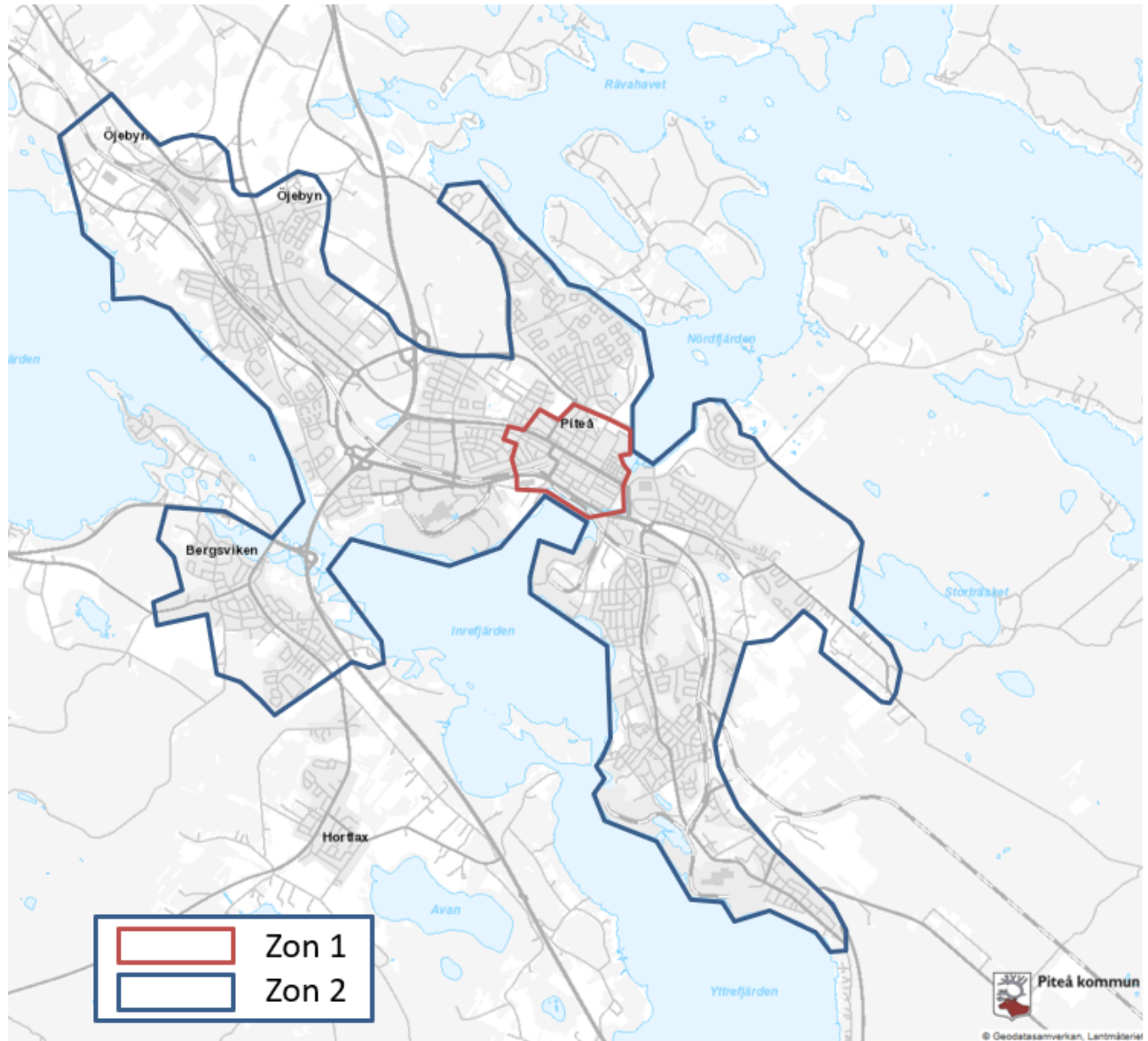

Bild 1. Karta över zonindelning.

NY Karta med uppdaterad zonindelning

2.2 Cykelparkeringsnorm för bostäder

Att cykla har blivit ett naturligt val av färdmedel vilket bland annat resulterat i en ökad efterfrågan på cykelparkering. Samtliga boende ska ha möjlighet att **äga en cykel och ha denna parkerad på ett säkert och bekvämt sätt vid bostaden**. parkera sin cykel på säkert och bekvämt sätt vid bostaden. Möjlighet ska även finnas för besökande att ställa sin cykel i anslutning till bostaden.

Vid planering av nya bostäder ska behovet av att kunna ladda elfordon beaktas.

Cykelplatsbehovet (cpl) har beräknats genom att multiplicera förväntad cykeltäthet med förväntad boendetäthet. I *tabell 2* redovisas cykelparkeringsnormen, inklusive besöksparkering 0,4 cykelplatser (cpl) per lägenhet (lgh) för bostäder i Piteå.

Cykelplatsbehovet har beräknas genom att multiplicera förväntad cykeltäthet med förväntad boendetäthet. Beräkningsunderlag och räkneexempel redovisas i bilaga 1 och 2. Utifrån detta fås följande cykelparkeringsnorm inklusive besöksparkering 0,5 cykelplatser per lägenhet för bostäder i Piteå.

Tabell: Cykelparkeringsnorm för bostäder inklusive 0,5 cykelplatser för besöksparkering.

Tabell 2. Cykelparkeringsnorm för bostäder inklusive 0,4 cykelplatser för besöksparkering.

Zon	Flerbostadshus (cpl/lgh)	Studentbostadshus (cpl/lgh)	Enbostadshus med gemensam parkering (cpl/lgh)
1	2,0	1,4	3,15
2	2,0	1,4	3,15
3	2,0	1,4	3,15

NY BILD – NY TABELL

Zon	Flerbostadshus <2 rok (cpl/lgh)	Flerbostadshus ≥2 rok (cpl/lgh)	Studentbostad (cpl/lgh)	Enbostadshus med gemensam parkering (cpl/lgh)
1	1,6	2,0	1,6	2,2
2	1,6	2,0	1,6	2,2
3	1,6	2,0	1,6	2,2

Tabell: Cykelparkeringsnorm för bostäder inklusive besöksparkering.

Cykelparkering vid bostäder utformas enligt följande kriterier för god tillgänglighet och användbarhet:

- Samtliga cykelparkeringar vid bostäder ska vara under tak och erbjuda fastlåsning av cykelns ram.
- Minst 3 % av platserna ska vara utformade för utrymmeskrävande cyklar.
- Möjlighet till laddning av elcyklar bör finnas.
- Cykelparkeringarna ska anordnas inom kvartersmark och ska placeras närmare byggnadens entréer än bilparkering.
- Enligt *Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:6 avsnitt 3:23)* ska det i bostadslägenheters närhet finnas rum för förvaring av cyklar, barnvagnar, rollatorer och

liknande. Cykelparkeringar för bostäder får gärna vara i låsta utrymmen, men ska då vara lättillgängliga för att kunna tillgodoräknas som cykelparkering.

2.3 Bilparkeringsnorm för bostäder

Möjlighet att parkera vid bostaden är viktigt för att boende ska kunna välja att ha bilen stående till förmån för att gå, cykla eller åka kollektivt under dagarna. I annat fall kommer de boende använda sig av de allmänna parkeringarna under nätterna, vilket stimulerar till att använda bilen under dagtid till exempel till och från arbetet trots att det inte är nödvändigt.

Bilplatsbehovet beräknas genom att multiplicera förväntad biltäthet med förväntad boendetäthet. Beräkningsunderlag och räkneexempel redovisas i bilaga 1 och 2. Utifrån detta fås följande bilparkeringsnorm inklusive besöksparkering 0,1 bilplatser per lägenhet för bostäder i Piteå. Parkeringar för rörelsehindrade tillkommer utöver detta och ska anläggas i enlighet med Boverkets regler.

Vid planering av nya- eller ombyggnad av befintliga bostadshus ska behovet av laddning av elbilar och andra elfordon beaktas. Exempel på andra elfordon kan vara Permobil och eleykel.

Till alla publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus ska det finnas minst en parkering för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meter från en tillgänglig och användbar entré.

I tabell 3 redovisas bilparkeringsnorm inklusive besöksparkering 0,1 bilplatser (bpl) per lägenhet (lgh) för bostäder i Piteå.

Zon	Flerbostadshus < 2 rok (bpl/lgh)	Flerbostadshus ≥ 2 rok (bpl/lgh)	Studentbostad (bpl/lgh)	Enbostadshus med gemensam parkering (bpl/lgh)
1	0,5	0,75	0,3	1,2
2	0,5	0,9	0,3	1,5
3	0,5	1,0	0,3	1,6

NY BILD – NY TABELL

Zon	Flerbostadshus <2 rok (bpl/lgh)	Flerbostadshus ≥2 rok (bpl/lgh)	Studentbostad (bpl/lgh)	Enbostadshus med gemensam parkering (bpl/lgh)
1	0,5	0,7	0,3	0,8
2	0,7	0,9	0,3	1,0
3	0,7	0,9	0,3	1,0

Tabell 5. Bilparkeringsnorm för bostäder inklusive besöksparkering.

Laddningsmöjligheter för elfordon ska ordnas i enlighet med Plan- och byggförordningen (2011:338).

2.4 Cykelparkeringsnorm för verksamheter

Cykelplatsbehovet för verksamheter beräknas genom att multiplicera förväntad arbetstäthet med förväntad cykelförarandel. Arbetstätheten beskriver antalet anställda samt besökare per 1000 kvm bruttototalarea (BTA). Cykelförarandelen har bestämts utifrån resvaneundersökningen, utifrån uppskattningar som stämts av med värden från andra kommuner **samt utifrån ställningstagandet att minst 40 % av alla resor, kortare än 4 kilometer år 2030 ska göras till fots eller med cykel.** Utifrån detta fås följande cykelparkeringsnorm för verksamheter i Piteå.

Vid planering av nya verksamheter ska behovet av laddstolpar för elfordon beaktas.

Tabell 4. Cykelparkeringsnorm för verksamheter inklusive besöksparkering.

Cpl/1000 kvm BTA	Zon 1	Zon 2	Zon 3	Kommentar
Kontor	11	11	5	40 anställda samt
- Anställda	10	10	4	3 besökare per
- Besökare	1	1	1	1000 kvm BTA
Industri	5	5	2	15 anställda samt
- Anställda	4	4	1	2 besökare per
- Besökare	1	1	1	1000 kvm BTA
Handel	15	15	6	13 anställda samt
- Anställda	3	3	1	60 besökare per
- Besökare	12	12	5	1000 kvm BTA
Restaurang	20	20	15	10 anställda samt
- Anställda	2	2	1	70 besökare per
- Besökare	18	18	14	1000 kvm BTA
Hotell	2	2	1	5 anställda samt
- Anställda	1	1	1	25 besökare per
- Besökare	1	1	0	1000 kvm BTA
Förskola/Tritidshem	11	15	6	15 anställda samt
- Anställda	4	5	2	35 besökare per
- Besökare	7	10	4	1000 kvm BTA
Grundskola och gymnasium	25	25	23	10 anställda samt
- Anställda	3	3	1	75 besökare per
- Besökare	22	22	22	1000 kvm BTA
Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar mm	Utreds separat			

NY BILD – NY TABELL

Cykelplatser/1000 kvm BTA	Zon 1	Zon 2	Zon 3	Kommentar
Kontor	11	11	6	40 anställda samt
- Anställda	10	10	6	3 besökare per
- Besökare	1	1	0	1000 kvm BTA
Industri	5	5	3	15 anställda samt
- Anställda	4	4	2	2 besökare per
- Besökare	1	1	1	1000 kvm BTA
Handel	21	21	11	13 anställda samt
- Anställda	3	3	2	60 besökare per
- Besökare	18	18	9	1000 kvm BTA
Restaurang	21	21	13	10 anställda samt
- Anställda	3	3	2	70 besökare per
- Besökare	18	18	11	1000 kvm BTA
Hotell	1	1	1	5 anställda samt
- Anställda	1	1	1	25 besökare per
- Besökare	0	0	0	1000 kvm BTA
Förskola/Fritidshem	15	15	8	15 anställda samt
- Anställda	4	4	3	10 besökare per
- Besökare	11	11	5	1000 kvm BTA
Grundskola och gymnasium	26	26	25	10 anställda samt
- Anställda	3	3	2	5 besökare per
- Besökare	23	23	23	1000 kvm BTA
Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar mm	Utreds separat			

Tabell 6. Cykelparkeringsnorm för verksamheter inklusive besöksparkering.

Cykelparkering vid verksamheter utformas enligt följande kriterier för god tillgänglighet och användbarhet:

- Vid besöksparkering under 30 minuter ska cykeln kunna ställas på stöd eller i ställ nära entrén. En mindre del av platserna bör vara för fastlåsning av cykelns ram.
- Vid besöksparkering upp till 4 timmar ska cykeln kunna låsas fast i stället. En större del bör därför vara för fastlåsning av cykelns ram. För ökad attraktivitet rekommenderas tak.
- Cykelparkeringar för anställda och skolelever bör ha tak och ska kunna låsa fast cykeln i ramen. Möjlighet till laddning av elcyklar bör finnas.
- Minst 3 % av platserna ska vara utformade för utrymmeskrävande cyklar.
- Cykelparkeringarna ska anordnas inom kvartersmark och ska placeras närmare byggnadens entréer än bilparkering.

2.5 Bilparkeringsnorm för verksamheter

Utgångspunkten för att bestämma bilparkeringsbehovet vid olika verksamheter är att parkering för besökare ska prioriteras före parkering för anställda. Bilplatsbehovet för verksamheter beräknas genom att multiplicera förväntad arbetstäthet med förväntad bilförarandel. Arbetstätheten beskriver antalet anställda samt besökare per 1000 kvm BTA. Bilförarandelen har bestämts utifrån resvaneundersökningen samt genom uppskattningar som stämts av med värden från andra kommuner. Vid planering av nya eller ombyggnad av befintliga verksamheter ska behovet av laddning av elbilar och andra elfordon beaktas. Exempel på andra elfordon kan vara Permobil och eleykel. Till alla publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus ska det finnas minst en parkering för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meter från en tillgänglig och användbar entré. I tabell 5 redovisas bilparkeringsnorm för verksamheter i Piteå.

Tabell 5. Bilparkeringsnorm för verksamheter inklusive besöksparkering.

Bpl/1000 kvm BTA	Zon 1	Zon 2	Zon 3	Kommentar
Kontor	22	28	34	40 anställda samt
- Anställda	20	26	32	3 besökare per
- Besökare	2	2	2	1000 kvm BTA
Industri	9	11	14	15 anställda samt
- Anställda	8	10	12	2 besökare per
- Besökare	1	1	2	1000 kvm BTA
Handel	37	56	64	13 anställda samt
- Anställda	7	8	10	60 besökare per
- Besökare	30	48	54	1000 kvm BTA
Restaurang	33	49	57	10 anställda samt
- Anställda	5	7	8	70 besökare per
- Besökare	28	42	49	1000 kvm BTA
Hotell	13	18	22	5 anställda samt
- Anställda	3	3	4	25 besökare per
- Besökare	10	15	18	1000 kvm BTA
Förskola/Fritidshem	13	17	20	15 anställda samt
- Anställda	8	10	12	10 besökare per
- Besökare	5	7	8	1000 kvm BTA
Grundskola och gymnasium	7	10	11	10 anställda samt
- Anställda	5	7	8	5 besökare per
- Besökare	2	3	3	1000 kvm BTA
Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar mm	Utreds separat			

Parkeringsnormerna ovan ska ses som riktvärden och kan behöva justeras i det fall arbets- och besökstätheten förväntas vara annorlunda än angivet ovan. Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar med mera utreds separat.

Utgångspunkten för att bestämma bilparkeringsbehovet vid olika verksamheter är att parkering för besökare ska prioriteras före parkering för anställda. Bilplatsbehovet för verksamheter kan beräknas genom att multiplicera förväntad arbetstäthet med förväntad bilförarandel. Arbetstätheten beskriver antalet anställda samt besökare per 1000 kvm BTA. Bilförarandelen har bestämts utifrån resvaneundersökningen, utifrån uppskattningar som stämts av med värden från andra kommuner samt

utifrån ställningstagandet att minst 40 % av alla resor, kortare än 4 kilometer år 2030 ska göras till fots eller med cykel. Utifrån detta föreslås följande bilparkeringsnorm för verksamheter i Piteå.

Bilplatser/1000 kvm BTA	Zon 1	Zon 2	Zon 3	Kommentar
Kontor	17	26	30	40 anställda samt
- Anställda	16	24	28	3 besökare per
- Besökare	1	2	2	1000 kvm BTA
Industri	9	10	12	15 anställda samt
- Anställda	8	9	11	2 besökare per
- Besökare	1	1	1	1000 kvm BTA
Handel	37	44	51	13 anställda samt
- Anställda	7	8	9	60 besökare per
- Besökare	30	36	42	1000 kvm BTA
Restaurang	33	48	56	10 anställda samt
- Anställda	5	6	7	70 besökare per
- Besökare	28	42	49	1000 kvm BTA
Hotell	13	18	21	5 anställda samt
- Anställda	3	3	4	25 besökare per
- Besökare	10	15	18	1000 kvm BTA
Förskola/Fritidshem	13	15	18	15 anställda samt
- Anställda	8	9	11	10 besökare per
- Besökare	5	6	7	1000 kvm BTA
Grundskola och gymnasium	6	9	10	10 anställda samt
- Anställda	4	6	7	5 besökare per
- Besökare	2	3	3	1000 kvm BTA
Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar mm	Utreds separat			

Tabell 7. Bilparkeringsnorm för verksamheter inklusive besöksparkering.

2.6 Ändrad användning av befintlig byggnad

Vid ändrad användning av befintlig byggnad ställer kommunen krav på att en mobilitetsutredning ska genomföras. Mobilitetsutredningen ska beskriva befintliga och kommande funktioner som fastigheten ska inrymma, befintliga parkeringsmöjligheter och beläggningen på dessa, hur fastigheten är lokaliserad, tillgänglighet till service, kollektivtrafik och cykelstråk, eventuella mobilitetsåtgärder samt andra förutsättningar som kan påverka mobiliteten. Om denna utredning visar på ett ökat parkeringsbehov kan kommunen ställa krav på fler parkeringar (inom eller utom fastigheten) eller genomförande av grönt köp eller parkeringsköp. Detta bedöms i varje enskilt fall utifrån redogörelsen

3 Avsteg från parkeringsnorm

3.1 ~~Parkeringsköp~~ **Grönt Parkeringsköp**

Parkeringsköp innebär en möjlighet för fastighetsägare och byggherrar att köpa sig fria från ansvaret att anlägga parkering på den egna fastigheten och ansvaret att tillhandahålla parkeringsplatser läggs då på kommunen. Parkeringsköp förhindrar uppkomsten av små och förhållandevis ytkrävande parkeringsanläggningar och möjliggör att dyr central mark kan användas på ett mer effektivt sätt. En samlad parkeringsanläggning erbjuder en större flexibilitet och större grad av samnyttjande. Parkeringsköp bör i första hand erbjudas för arbetsplatsparkering i centrum. Detta för att arbetsplatsparkeringen då kan läggas i utkanten och besöksparkeringen kan prioriteras i centrum. Vid parkeringsköp bör inte fasta platser erbjudas, utan endast tillstånd att parkera vid en särskild anläggning. På så sätt kan parkeringarna genom samnyttjande användas maximalt.

Parkeringsköp kan utformas så att pengar fonderas av kommunen eller ett parkeringsbolag i väntan på att man bedömer att platserna verkligen behövs. En variant är avlösen, vilket innebär att fastighetsägaren istället för att anlägga parkeringsplatser hyr motsvarande platser på lång tid, oftast minst 25 år. Storleken på parkeringsköpsbeloppet bestäms av kommunen. Avgiften för parkeringsköp sätts ofta så att det blir billigare för fastighetsägaren än att bygga egna garage eller p-hus men samtidigt dyrare än att anlägga markparkering.

I syfte att säkerställa likställighetsprincipen bör alla beslut om avsteg från parkeringsnormen fattas av ansvarig nämnd.

För att ge incitament för fastighetsägare att bidra till hållbara resmönster kan grönt parkeringsköp erbjudas. Grönt parkeringsköp innebär en reducering av parkeringsnormen i utbyte mot ett ökat ansvarstagande hos fastighetsägaren i att åstadkomma ett förändrat resbeteende. Syftet är att andelen resande som går, cyklar eller åker kollektivt ska öka. Det sker genom att fastighetsägaren tar ansvar för de transportbehov som fastigheten ger upphov till genom andra åtgärder än att erbjuda bilparkering.

Vid grönt parkeringsköp skrivs ett långsiktigt avtal mellan kommunen och fastighetsägaren. Avtalet ska garantera att detta även rör framtida hyresgäster under hela avtalstiden. Uppföljning ska ske genom att fastighetsägaren ansvarar för att årligen skicka in en sammanställning till Samhällsbyggnad. Sammanställningen bör innehålla hur information till hyresgäster och hyresgästers anställda kommunicerats, hur beläggningen på parkeringsplatser för bil och cykel ser ut samt eventuell användning av bil- och cykelpooler.

Kategori	Nivå	Åtgärder
Bostäder	Nivå 1 – 20 % reducering	Hyresgäster ska informeras om att fastigheten planerats för hållbart resande och att tillgång till parkering är begränsad. Exempelvis ska det framgå av fastighetsägarens fastighets- och lägenhetsbeskrivningar samt av hyres- och köpeavtal.
		Inom 600 meter till busshållplats samt gratis prova-på-busskort till nyinflyttade.
		Samtliga cykelparkeringar vid bostäder ska vara under tak och erbjuda fastlåsning av cykelns ram.
		Minst 5 % av cykelparkeringarna ska vara utformade för utrymmeskrävande cyklar.
		Möjlighet till laddning av elcyklar ska finnas.
		Cykelparkering ska vara placerade inom kvarteretsmark och närmare byggnadens entréer än bilparkering.

		Vid cykelparkering inom byggnaden ska dessa vara lättillgängliga från markplan och dörrar försedda med automatiska dörröppnare.	
		Kostnaden för bilparkering får inte vara reducerad utan ska vara baserad på verklig kostnad. Den ska inte ingå i hyran utan vara en separat avgift som särredovisas i avtal och avier.	
	Nivå 2 – 40 % reducering	Åtgärder enligt nivå 1	
		Cykelpool med elcyklar och ellådcyklar	
		Elbilpool tillhörande fastigheten i omfattningen 1 bilpoolbil/7 lägenheter	
Verksamheter	Nivå 1 – 20 % reducering	Hyresgäster ska informeras om att fastigheten planerats för hållbart resande och att tillgång till parkering är begränsad. Exempelvis ska det framgå av fastighetsägarens fastighets- och lokalbeskrivningar samt av hyres- och köpeavtal.	
		Inom 600 meter till busshållplats samt gratis prova-på-busskort till nyinflyttade.	
		Samtliga cykelparkeringar vid lokal ska vara under tak och erbjuda fastlåsning av cykelns ram.	
		Minst 5 % av cykelparkeringarna ska vara utformade för utrymmeskrävande cyklar.	
		Möjlighet till laddning av elcyklar ska finnas.	
		Cykelparkering ska vara placerade inom kvarteretsmark och närmare byggnadens entréer än bilparkering.	
		Vid cykelparkering inom byggnaden ska dessa vara lättillgängliga från markplan och dörrar försedda med automatiska dörröppnare.	
		Kostnaden för bilparkering får inte vara reducerad utan ska vara baserad på verklig kostnad. Den ska inte ingå i hyran utan vara en separat avgift som särredovisas i avtal och avier.	
		Nivå 2 – 40 % reducering	Åtgärder enligt nivå 1
			Cykelpool med elcyklar och ellådcyklar
	Elbilpool i omfattningen 1 bilpoolbil/20 anställda.		
	Parkeringsavgifter betalas per gång.		

Tabell 8. Åtgärder och nivåer för grönt parkeringsköp.

3.2 Grönt parkeringsköp ~~Parkeringsköp~~

För att ge incitament för fastighetsägarna i centrum att bidra till hållbara resmönster kan grönt parkeringsköp erbjudas. Grönt parkeringsköp innebär en reducering av parkeringsnormen i utbyte mot ett ökat ansvarstagande hos fastighetsägaren i att åstadkomma ett förändrat resebeteende. Syftet är att andelen resande som går, cyklar eller åker kollektivt ska öka. Det sker genom att fastighetsägaren tar ansvar för de transportbehov som fastigheten ger upphov till genom andra åtgärder än att erbjuda bilparkering.

Exempel på fastighetsägarens åtagande kan vara:

- medlemskap i bilpool ingår i hyran
- utdelning av prova-på-busskort till alla som flyttar in
- cykelparkering inomhus med cykelreparationsrum, fast luftpump och ladduttag för elcykel
- cykelpool med lådcyklar och cykelkärror

- omklädningsrum för cykelpendlare och fotgängare
- gröna resplaner för verksamheter i fastigheten
- Parkering vid fastigheten ingår inte i hyran utan betalas som ett separat månadsabonnemang. Det synliggör kostnaden för parkering, samtidigt som de som väljer att inte äga bil slipper subventionera övrigas parkering.

Vid grönt parkeringsköp skrivs vanligtvis ett långsiktigt avtal mellan kommunen och fastighetsägaren. Avtalet ska garantera att detta även rör framtida hyresgäster under hela avtalstiden. Hur stort avsteg från parkeringsnormen beror på vilka åtgärder som garanteras och en bedömning görs i varje enskilt fall.

Parkeringsköp innebär en möjlighet för fastighetsägare och byggherrar att köpa sig fria från ansvaret att anlägga parkering på den egna fastigheten och ansvaret att tillhandahålla parkeringsplatser läggs då på kommunen. Parkeringsköp möjliggör samnyttjade parkeringsanläggningar som minskar uppkomsten av små och förhållandevis ytkrävande parkeringsanläggningar och möjliggör att dyr central mark kan användas på ett mer effektivt sätt. En samlad parkeringsanläggning erbjuder större flexibilitet, bättre möjlighet till parkeringsledningssystem och större grad av samnyttjande. Parkeringsköp bör i första hand erbjudas för besöksparkering i centrum.

Parkeringsköp utformas så att pengarna fonderas av kommunen i väntan på att platserna verkligen behövs. Storleken på parkeringsköpsbeloppet bestäms av kommunen. Avgiften för parkeringsköp sätts ofta så att det är billigare för fastighetsägaren än att bygga egna garage eller p-hus, men samtidigt dyrare än att anlägga markparkering.

I syfte att säkerställa likställighetsprincipen ska alla beslut om avsteg från parkeringsnormen fattas av ansvarig nämnd.

3.3 Samnyttjande

Kravet på parkering kan även minskas om en detaljplan eller en fastighet innehåller flera lokalkategorier med olikartade beläggningstal under olika tidsintervall. Något generellt mått på avdrag av parkeringsbehovet vid samnyttjande redovisas inte, då möjligt samnyttjandeavdrag i hög grad beror på den aktuella sammansättningen av olika lokalkategorier. För att beräkna planens eller fastighetens parkeringsbehov kan följande tabell användas tillsammans med behovstalen i *tabell 3 och 5*. I *tabell 5 och 7*. Se räkneexempel i *bilaga 2*. Beläggningstabellen bygger på andra kommuners beläggningstabeller som sedan anpassats för Piteå. För att inte bygga bort möjligheter för boende att resa med andra färdmedel än bil har det antagits att maximalt 25 % ska använda bil under vardagar.

Tabell 6. Parkeringsbeläggning, underlag för samnyttjandeavdrag.

Lokalkategori	Beläggning i procent under olika tidsintervall			
	Vardag 10-17	Vardag 17-20	Lördag 10-13	Natt
Bostäder	75	90	90	90
Kontor/industri	90	10	10	10
Handel	50	90	100	10
Skolor	90	10	5	5
Övriga lokaler	Bestäms i varje enskilt fall			

NY BILD – NY TABELL

Lokalkategori	Beläggning i procent under olika tidsintervall			
	Vardag 10-17	Vardag 17-20	Lördag 10-13	Natt
Bostäder	75	90	90	90
Kontor	90	10	10	10
Industri	90	20	20	20
Handel	50	90	100	10
Skolor	90	10	5	5
Övriga lokaler	Bestäms i varje enskilt fall			

Tabell 9. Parkeringsbeläggning, underlag för samnyttjandeavdrag.

4 Rekommenderade gångavstånd

Grundregeln för gångavstånd från parkering till målpunkt bör vara att det är kortare för besökare än för boende och anställda, eftersom en långtidsparkerare kan få tolerera ett längre gångavstånd än en korttidsparkerare. I de centrala delarna av staden bör ett längre avstånd kunna accepteras på grund av speciella omständigheter med redan högt exploaterad mark. En angorings- eller parkeringsplats för rörelsehindrades fordon ska kunna ordnas inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus (BBR 94). ~~Tabell 7 visar rekommenderade maximala gångavstånd för Piteå.~~ **Följande maximala gångavstånd rekommenderas för Piteå.** Avstånden bygger på andra kommuners rekommendationer och har därefter anpassats för Piteå med hänsyn till stadens storlek och hur parkeringsmöjligheterna ser ut idag.

Tabell 7. Rekommenderade maximala gångavstånd för parkering.

Parkeringskategori	Maximalt gångavstånd
Bostäder	
- Normalt	250 meter
- Centrala staden	350 meter
Besökande	
- Till bostäder normalt	150 meter
- Till butiker och bostäder, centrala staden	250 meter
- Till butiker, mindre stadsdelscentrum	100 meter
Verksamheter	
- Normalt	250 meter
- Centrala staden	450 meter
Angöring	75 meter
Funktionsnedsatt	25 meter

NY BILD NY TABELL

Parkeringskategori	Maximalt avstånd
Bostäder	
- Zon 1 och 2	350 meter
- Zon 3	250 meter
Besökande	
- Zon 1 och 2	250 meter
- Zon 3	150 meter
Verksamheter	
- Zon 1 och 2	600 meter
- Zon 3	300 meter
Angöring	75 meter
Parkering rörelsehindrade	25 meter

Tabell 10. Rekommenderade maximala gångavstånd för parkering

5. Förutsättningar

5.1 Resvanor

Piteå kommuns resvaneundersökning från våren 2023 visar på att andelen bilresor uppgår till 68 % och andelen cykelresor till 10 % för invånare 15–84 år. Andelen övriga resor som bedöms innehålla en stor del resor med A-traktorer och mopedbilar uppgår till 8 %. Se diagram 1 nedan.

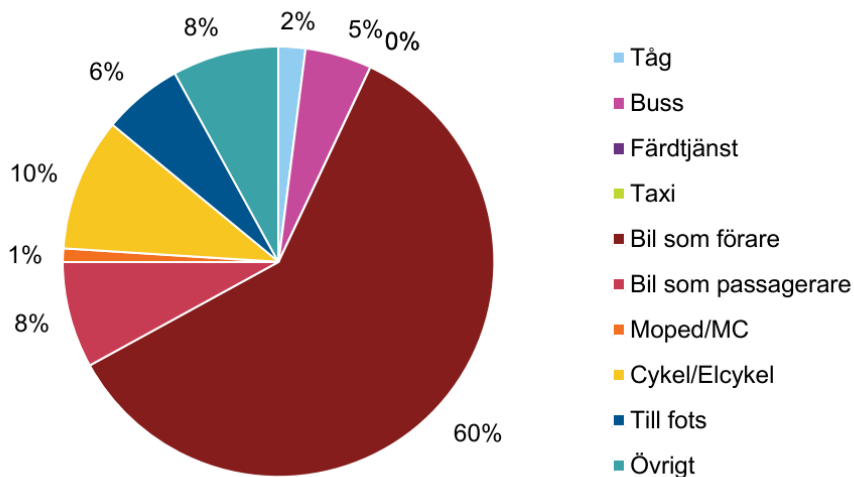

Diagram 1. Färdmedelsfördelning, samtliga resor. (Resvaneundersökning 2023, Piteå kommun)

Färdmedelsfördelningen varierar utifrån resans längd. För resor kortare än 4 kilometer är andelen bilresor 54 %.

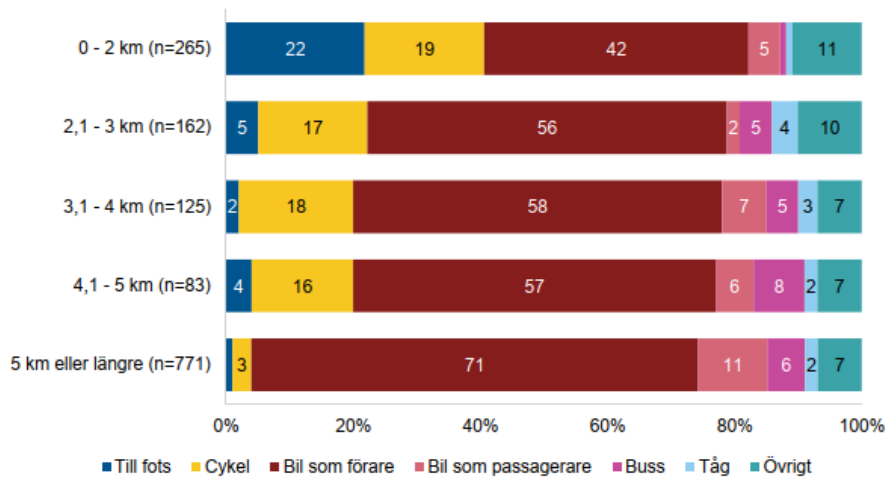

Diagram 2. Färdmedelsfördelning uppdelat efter resans längd. (RVU 2023, Piteå kommun)

Färdmedelsfördelningen skiljer sig åt mellan de olika områdena i kommunen. Andelen gång- och cykelresor är högst i de centrala delarna och andelen bilresor är högst i de mer perifera delarna.

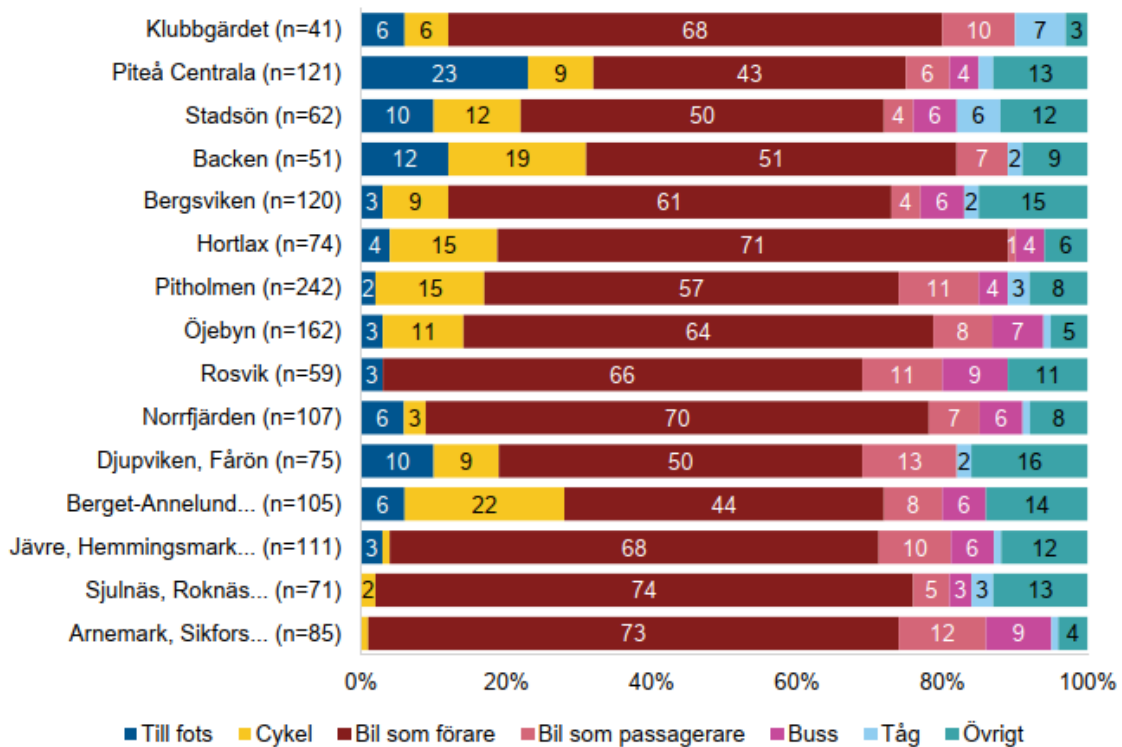

Diagram 3. Färdmedelsfördelning uppdelat efter område. (Resvaneundersökning 2023, Piteå kommun)

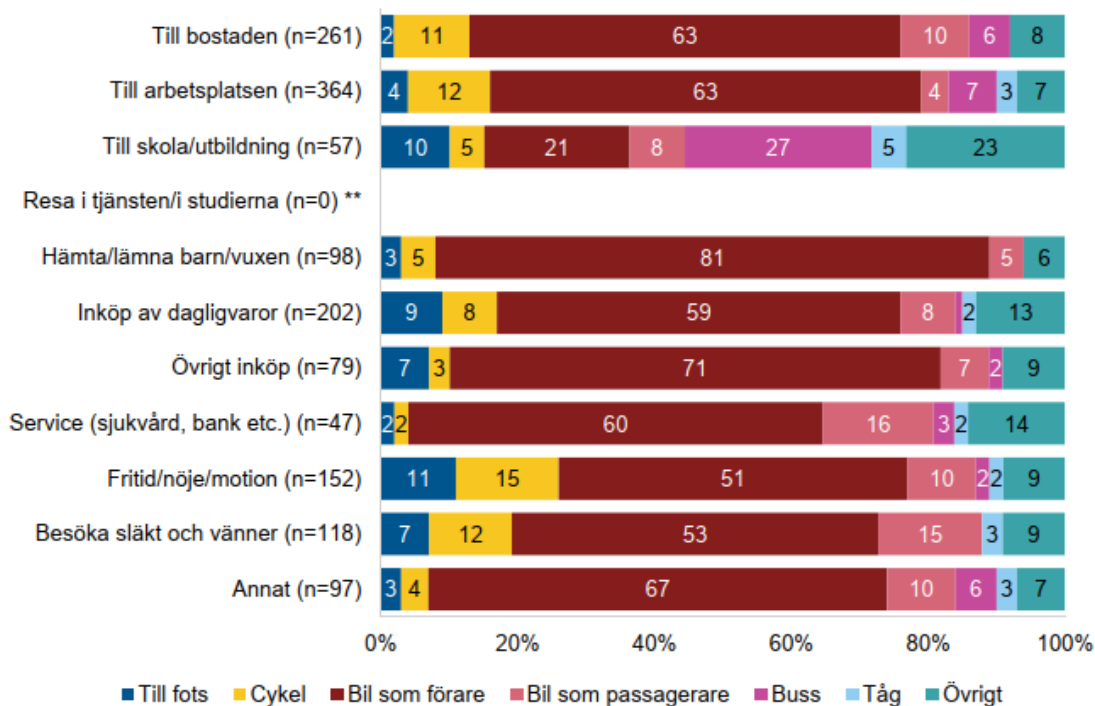

Diagram 4. Färdmedelsfördelning uppdelat efter ärende. (Resvaneundersökning 2023, Piteå kommun)

5.2 Fordonsinnehav

Av resvaneundersökningen framgår att 93 % har tillgång till cykel och det är vanligt att det finns minst två cyklar i hushållet. Av dessa har 19 % tillgång till minst en el-cykel i hushållet. 95 % har angivit att de har tillgång till minst en bil i hushållet, vilket kan jämföras med 91 % i resvaneundersökningen från 2011.

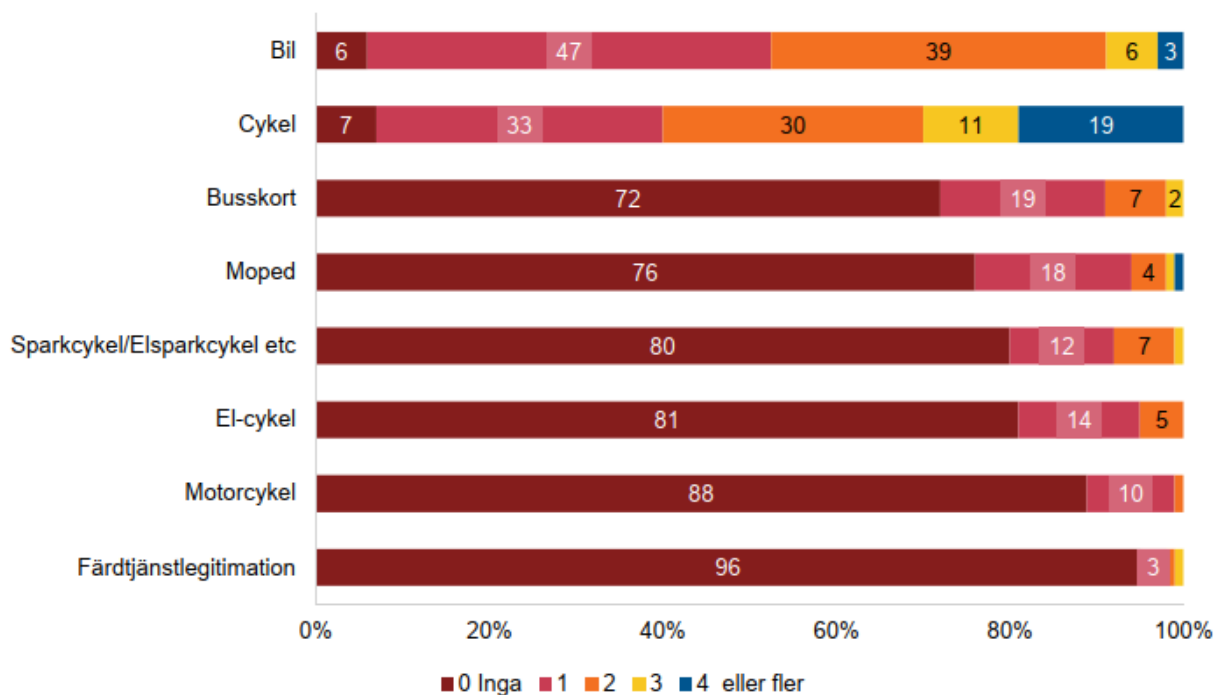

Diagram 5. Tillgång till färdmedel i hushållet.

Det ökade bilinnehavet bekräftas även av statistik över bilinnehav. I tabell 1 nedan redovisas fysiska personers bilinnehav per 1000 invånare samt totala antalet bilar per 1000 invånare för Piteå kommun, Norrbottens län och för Riket. Biltätheten för olika nyckelkodsområden redovisas i bilaga 1.

År	Fysiska personers bilar/1000 invånare			Totalt antal bilar/1000 invånare		
	Piteå kommun	Norrbotten	Riket	Piteå kommun	Norrbotten	Riket
2017	480	450	377	586	565	480
2018	485	453	376	591	567	477
2019	483	451	373	589	566	474
2020	488	455	378	594	570	476
2021	490	457	380	596	573	478
2022	489	456	375	595	575	474

Tabell 1. Biltätheten i Piteå kommun, Norrbottens län och Riket. Antal bilar per 1000 invånare (trafikanalys).

5.3 Boendetäthet

Boendetätheten beskriver antalet bosatta personer per lägenhet eller småhus. I tabellerna nedan anges boendetätheten för olika boendeformer samt lägenhetstyper. År 2022 var boendetätheten för samtliga boendeformer i Piteå kommun 2,1 personer per hushåll. För lägenheter med mindre än 2 rum och kök är boendetätheten i genomsnitt 1,1 personer per hushåll. För lägenheter med minst två rum är boendetätheten i genomsnitt 1,5 personer per hushåll. Boendetätheten i specialbostäder, vilket avser bostäder avsedda för studerande vid universitet eller högskola, för äldre eller funktionshindrade eller för vissa väl avgränsade grupper, var 1,1 personer per hushåll.

Boendeform	Antal hushåll	Antal personer/hushåll
Småhus, äganderätt	11 605	2,5
Småhus, bostadsrätt	142	1,7
Småhus, hyresrätt	115	1,7
Flerbostadshus, bostadsrätt	786	1,5
Flerbostadshus, hyresrätt	6658	1,5
Specialbostad		1,1
Övrigt boende	110	2,0
Uppgift saknas	404	2,0
Samtliga boendeformer	19 820	2,1

Tabell 2. Antal hushåll och antal personer per hushåll i Piteå kommun år 2022 fördelat på boendeform. (SCB)

Lägenhetstyper	Antal hushåll	Antal personer/hushåll
Lägenheter utan köksutrustning	85	1,3
1 rum och kokvrå/kokskåp	769	1,1
1 rum och kök	871	1,1
2 eller flera rum och kokvrå/kokskåp	123	1,2
2 rum och kök	3762	1,3
3 rum och kök	2252	1,8
4 rum och kök	397	2,4
5 rum och kök	27	3,2
6 eller flera rum och kök	8	4,6
Uppgift saknas	59	2,2

Tabell 3. Antal hushåll och antal personer per hushåll i Piteå kommun år 2022 fördelat på lägenhetstyp. (SCB)

Bilaga 1 Biltäthet

Zoner	Nyckelkodsområde	Biltäthet inkl. förmånsbilar (antal bilar/invånare)
1	Piteå centrala	0,382
	Stadsön	0,438
	Totalt zon 1	0,401
2	Klubbgårdet	0,555
	Backen	0,503
	Djupviken	0,456
	Berget-Annelund	0,459
	Ankarskatan	0,552
	Bergsviken	0,570
	Pitholmen	0,559
	Öjebyn	0,513
	Totalt zon 2	0,524
3	Fårön	0,714
	Hortlax	0,496
	Jävre	0,564
	Hemmingsmark	0,489
	Blåsmark	0,562
	Böle	0,556
	Långnäs	0,465
	Sjulnäs	0,531
	Roknäs	0,557
	Svensbyn	0,515
	Lillpite	0,518
	Arnemark	0,502
	Sikfors	0,455
	Åträsk	0,603
	Gråträsk	0,395
	Klubbfors	0,600
	Koler	0,585
	Långträsk	0,475
	Storsund	0,690
	Norrfjärden	0,504
	Nybyn	0,500
Alterdalen	0,525	
Sjulsmark	0,530	
Rosvik	0,512	
Totalt zon 3	0,523	

Tabell 11. Biltäthet för olika områden i Piteå kommun

Bilaga 2 Beräkningsunderlag

Vid beräkning av parkeringsnorm för bostäder har den förväntade boendetätheten (antal boende per bostad) multiplicerats med den förväntade cykel- respektive biltätheten (antal bilar per 1000 invånare) för de olika zonerna. Boendetätheten har hämtats från SCB:s statistik över antal personer per hushåll fördelat dels på boendeform, dels på lägenhetstyper. Cykeltätheten har antagits vara 1 cykel per invånare och 0,5 besöksplatser per lägenhet. Besöksplatser per lägenhet har ökats från 0,2 till 0,5 då många av besöksplatserna används även av de boende. Vid beräkningen av den förväntade biltätheten har statistik över antalet bilar i trafik samt över antal personer som skattat för förmånsbil i de olika områdena använts. Vid beräkning av parkeringstal för studentbostäder har statistik över bilinnehav från nyko-område 010507 Tunnan använts, eftersom detta område i huvudsak består av studentbostäder. Besöksparkering har bedömts till 0,1 parkeringsplats per lägenhet.

Räkneexempel parkeringsnorm bostäder

Boendetäthet i flerbostadshus (>2 rok):	1,5 invånare/lägenhet
Biltäthet (zon 1):	0,401
Antal bilar/lägenheten i flerfamiljshus:	$1,5 * 0,401 = 0,602$
Antal bilar/lägenhet inkl. besöksparkering:	$0,602 + 0,1 = 0,702$

Parkeringsnorm flerbostadshus (>2 rok): **0,7 bilplatser/lägenhet**

Vid beräkning av parkeringsnorm för verksamheter har arbetstätheten (antal anställda per 1000 kvm BTA) respektive besökstätheten (antal besökare per 1000 kvm BTA) multiplicerats med cykel- respektive bilförarandelen (%). Arbets- och besökstätheten har uppskattats utifrån tidigare gjorda utredningen samt från andra kommuner. I takt med att många kontor utförs med kontorslandskap skulle arbetstätheten för denna kunna öka till 50 anställda per 1000 kvm BTA, men samtidigt bedöms distansarbetet även ha ökat, vilket medför att 40 anställda per 1000 kvm BTA bedöms fortfarande vara en rimlig nivå. Cykel- och bilförarandelen har bestämts utifrån resvaneundersökningen, utifrån uppskattningar som stämts av med värden från andra kommuner samt utifrån ställningstagandet att minst 40 % av alla resor, kortare än 4 kilometer år 2030 ska göras till fots eller med cykel. Uppskattade cykel- och bilförandelar för olika verksamheter redovisas i tabellen nedan.

Cykel-/bilförarandel (%)	Zon 1	Zon 2	Zon 3	Arbetsstäthet
Kontor - Anställda - Besökare	25/40 25/40	25/60 25/60	15/70 15/70	40 anställda samt 3 besökare per 1000 kvm BTA
Industri - Anställda - Besökare	25/50 25/50	25/60 25/60	15/70 15/70	15 anställda samt 2 besökare per 1000 kvm BTA
Handel - Anställda - Besökare	25/50 30/50	25/60 30/60	15/70 15/70	13 anställda samt 60 besökare per 1000 kvm BTA
Restaurang - Anställda - Besökare	25/50 25/40	25/60 25/60	15/70 15/70	10 anställda samt 70 besökare per 1000 kvm BTA
Hotell - Anställda - Besökare	25/50 0/40	25/60 0/60	15/70 0/70	5 anställda samt 25 besökare per 1000 kvm BTA
Förskola/Fritidshem - Anställda - Besökare	25/50 30/50	25/60 30/60	15/70 15/70	15 anställda samt 10 besökare per 1000 kvm BTA
Grundskola och gymnasium - Anställda - Besökare	25/40 30/30	25/60 30/60	15/70 30/60	10 anställda samt 5 besökare per 1000 kvm BTA
Övriga verksamheter såsom universitet, vårdinrättningar, idrottsanläggningar mm	Utreds separat			

Tabell 12. Bilparkeringsnorm för verksamheter inklusive besöksparkering.

Räkneexempel parkeringsnorm verksamheter

Arbetstäthet (kontor):	40 anställda/1000 kvm BTA
Besökstäthet (kontor):	3 besökare/1000 kvm BTA
Bilförarandel anställda:	40 %
Bilförarandel besökare:	40 %
Antal bilar/1000 kvm BTA kontor:	$40 * 0,4 + 3 * 0,4 = 17,2$

Parkeringsnorm kontor zon 1: 17 bilplatser/1000 kvm BTA

Vid beräkning av parkeringsnorm vid samnyttjande beräknas parkeringsbehovet genom att multiplicera parkeringsbehoven med beläggningsgraderna vid de olika tidpunkter som anges i tabell 9 och summeras. Den tidpunkt som har störst parkeringsbehov blir dimensionerande. Räkneexempel för en fastighet med 1000 kvm BTA kontor och 1000 kvm BTA handel i zon 1 redovisas nedan:

Räkneexempel parkeringsnorm samnyttjande

Parkeringsbehov kontor utan samnyttjande:	17 bilplatser
Parkeringsbehov handel utan samnyttjande:	37 bilplatser
Totalt parkeringsbehov utan samnyttjande:	54 bilplatser
Parkeringsbehov vardag 10-17:	$17 * 0,9 + 37 * 0,5 = 33,8$ bilplatser
Parkeringsbehov vardag 17-20:	$17 * 0,1 + 37 * 0,9 = 35,0$ bilplatser
Parkeringsbehov lördag 11-13:	$17 * 0,1 + 37 * 1,0 = 38,7$ bilplatser
Parkeringsbehov natt:	$17 * 0,1 + 37 * 0,1 = 5,4$ bilplatser

Parkeringsnorm vid samnyttjande: 39 bilplatser

Den dimensionerande tidpunkten i räkneexemplet ovan är lördagar klockan 11-13 och det totala bilparkeringsbehovet vid samnyttjande 39 bilplatser, vilket innebär att bilparkeringsbehovet reducerats från 59 till 39 platser.

Bestämmelse för gåvor
till medarbetare och
förtroendevalda

§17

23KS696

...

Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast reviderad	Beslutsinstans
Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda	Föreskrift	2024-01-15 § xxx	Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig/processägare	Version	Diarienummer	Giltig till
Kommunledningsförvaltningen	3	23KS696	2028-06-30
Dokumentinformation	Bestämmelse för gåvor till medarbetare och förtroendevalda i Piteå kommun		
Dokumentet gäller för	Medarbetare och förtroendevalda i Piteå kommun		

Medarbetare

Gåva vid 25 år i tjänst

Medarbetare hos kommunen ska när man uppnått 25 års tjänst, som belöning erhålla en gåva, som t.ex. smycke, klocka, konst/konsthantverk från konstnär med lokal anknytning eller annat som kan jämföras och har ett bestående värde. Gåvan ska om möjligt förses med fastställd gravyr. Gåvan ges till ett värde av 12,5 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp.

Det är inte möjligt att erhålla gåva både som medarbetare och förtroendevald i kommunen.

Gåva vid pension

Medarbetare, som vid sin avgång med pension varit anställd minst 15 år men inte 25 år och därför inte tagit del av 25-årsgåva, ska erhålla en gåva, som t.ex. smycke, klocka, konst/konsthantverk från konstnär med lokal anknytning eller annat som kan jämföras och har ett bestående värde. Gåvan ges till ett värde av 4,5 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp.

Medarbetare som vid pensionsavgång inte har uppnått 15 års anställning, ska erhålla gåva till ett värde av högst 2 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp.

Medarbetare som mottagit gåva för 25 år i tjänst och sedan arbetat ytterligare en tid (minst 6 månader) efter detta fram till sin pension, har även rätt till en pensionsgåva till ett värde av högst 2 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp.

Tid som får räknas

Medarbetare får tillgodoräkna de år de arbetat 40 procent eller mer av heltid.

Högtidsdag 50 år

Blomstergåva eller annan prismässigt jämförbar gåva till ett värde av högst 1 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp. Respektive arbetsplats ansvarar för inköp och uppvaktning. Arbetsgivaren uppvaktar inte vid någon annan högtidsdag.

Avtackning då anställning upphör på egen begäran

Medarbetare som varit anställd i mer än 3 år får en blomma eller annan gåva till ett värde av högst 1 procent inkl. moms av prisbasbeloppet. Respektive arbetsplats ansvarar för inköp och avtackning.

Hedersbevisning vid dödsfall

Medarbetare som avlider ska hedras med blomsterarrangemang vid jordfästning eller till familj. Verksamhetsansvarig där medarbetaren arbetat, ansvarar för detta.

Julgåva

De år julgåva delas ut upphandlas gåvan centralt och betalas av respektive förvaltning.

Förtroendevald

Gåva vid kommunala uppdrag i 25 år

Förtroendevald, som i 25 år har innehaft kommunala uppdrag får en gåva, som t.ex. smycke, klocka, konst/konsthantverk från konstnär med lokal anknytning eller annat som kan jämföras och har ett bestående värde. Gåva ska om möjligt förses med fastställd gravyr. Gåvan ges till ett värde av 12,5 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp. Kommunfullmäktige ansvarar för inköp och uppvaktning.

Det är inte möjligt att erhålla gåva både som förtroendevald och medarbetare i kommunen.

Avtackning då förtroendevald avslutar sitt uppdrag

Förtroendevald som haft uppdrag i mer än 3 år får en blomma eller annan gåva till ett värde av högst 1 procent inkl. moms av gällande prisbasbelopp. Kommunfullmäktige eller respektive nämnd/styrelse ansvarar för inköp och avtackning. Förtroendeuppdrag inom de kommunala bolagen räknas inte med i denna avtackning och avtackas därmed inte av Kommunfullmäktige.

Rapportering av ej
verkställda beslut
socialtjänstlagen (SoL)
andra och tredje kvartalet
2023
§18
23KS11

...

§ 118

**Rapportering ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL),
kvartal 2 2023**

Diariennr 23SNI07

Beslut

Socialnämnden godkänner rapporten ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 2 2023, samt överlämnar protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Ärendebeskrivning

Kommunen har skyldighet att kvartalsvis rapportera ej verkställda, gynnande beslut enligt SoL som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringen sker till socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Socialnämnden ska enligt 16 kap 6h § SoL lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap.1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde. Under andra kvartalet 2023 fanns det totalt 32 ej verkställda beslut inom lagstadgade 3 månader, vilket är 4 fler än kvartal 1 2023

Beslutsunderlag

- Statistikrapport enligt SoL 16 kap 6h Q2

Paragrafen är justerad

Statistikrapport enligt SoL 16 kap 6h § Kvartal 2 2023

Datum för beslut	Typ av insats	Kön	Förfluten tid
2022-10-19	Särskilt boende	K	240
2022-10-20	Särskilt boende	K	255
2022-10-28	Särskilt boende	M	245
2022-10-31	Särskilt boende	K	176
2022-11-15	Särskilt boende	K	160
2022-11-16	Särskilt boende	M	210
2022-12-01	Särskilt boende	K	140
2023-01-16	Särskilt boende	K	101
2023-01-24	Särskilt boende	M	112
2023-01-31	Särskilt boende	K	150
2023-01-31	Särskilt boende	M	97
2023-02-02	Särskilt boende	K	148
2023-02-02	Särskilt boende	M	123
2023-02-10	Särskilt boende	M	140
2023-02-13	Särskilt boende	M	93
2023-02-21	Särskilt boende	K	129
2023-02-27	Särskilt boende	K	98
2023-03-08	Särskilt boende	K	114
2023-03-13	Särskilt boende	K	109
2023-03-14	Särskilt boende	M	108
2023-03-29	Särskilt boende	K	93
2023-03-29	Särskilt boende	M	93
2022-11-30	Hemtjänst	M	116
2022-09-06	Kontaktperson	M	267
2023-01-09	Kontaktperson	K	172
2023-01-24	Kontaktperson	K	107
2023-01-27	Kontaktperson	M	94
2022-12-29	Boendestöd	K	146
2023-02-10	Boendestöd	K	94
2023-03-27	Boendestöd	K	95
2023-01-13	Ledsagarservice	K	168
2023-03-01	Sysselsättning	K	121

§ 153 Rapportering ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL), kvartal 3 2023

Diariennr 23SN107

Beslut

Socialnämnden beslutar godkänna rapport ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 3 2023, samt överlämna protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Ärendebeskrivning

Kommunen har skyldighet att kvartalsvis rapportera ej verkställda, gynnande beslut enligt SoL som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringen sker till socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Socialnämnden ska enligt 16 kap 6h § SoL lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap.1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut.

Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde. Under tredje kvartalet 2023 fanns det totalt 33 ej verkställda beslut inom lagstadgade 3 månader, vilket är 1 fler än kvartal 2 2023

Beslutsunderlag

- Statistikrapport enligt SoL 16 kap 6h Q3

Statistikrapport enligt SoL 16 kap 6h § Kvartal 3 2023

Datum för beslut	Typ av insats	Kön	Förfluten tid
2022-10-20	Särskilt boende	K	345
2022-10-28	Särskilt boende	M	338
2023-01-31	Särskilt boende	K	243
2023-02-02	Särskilt boende	K	241
2023-02-10	Särskilt boende	M	233
2023-02-21	Särskilt boende	K	222
2023-03-08	Särskilt boende	K	174
2023-03-13	Särskilt boende	K	202
2023-03-29	Särskilt boende	K	186
2023-03-29	Särskilt boende	M	159
2023-05-09	Särskilt boende	K	144
2023-05-09	Särskilt boende	M	144
2023-05-10	Särskilt boende	K	120
2023-05-22	Särskilt boende	M	131
2023-05-24	Särskilt boende	K	129
2023-05-25	Särskilt boende	K	128
2023-05-31	Särskilt boende	M	110
2023-06-08	Särskilt boende	K	114
2023-06-15	Särskilt boende	K	107
2023-06-20	Särskilt boende	K	102
2023-06-27	Särskilt boende	K	95
2023-06-20	Kontaktfamilj	K	102
2023-06-26	Kontaktfamilj	M	96
2023-04-21	Placering	K	95
2023-01-09	Kontaktperson	K	265
2023-05-03	Kontaktperson	M	139
2023-03-27	Boendestöd	K	162
2023-05-09	Boendestöd	M	122
2023-06-08	Boendestöd	M	110
2023-01-13	Ledsagarservice	K	261
2023-05-22	Ledsagarservice	M	131
2023-03-01	Sysselsättning	K	214
2023-05-25	Sysselsättning	K	104

Antal Ärenden

33

Rapportering av ej
verkställda beslut enligt
lagen om stöd och
service till vissa
funktionshindrade (LSS)
andra och tredje kvartalet
2023
§19
23KS10

...

§ 119

Rapportering ej verkställda beslut enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), kvartal 2 2023

Diariennr 23SNI08

Beslut

Socialnämnden godkänner rapporten ej verkställda beslut enligt LSS kvartal 2 2023, samt överlämnar protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Ärendebeskrivning

Kommunen har skyldighet att kvartalsvis rapportera ej verkställda, gynnande beslut enligt LSS som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringen sker till socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Socialnämnden ska enligt 28 h § LSS lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde. Under andra kvartalet 2023 fanns det totalt 33 ej verkställda beslut inom lagstadgade 3 månader, vilket är tre fler än kvartal 1 2023

Beslutsunderlag

- Statistikrapport enligt LSS 28 h Q2

Paragrafen är justerad

Statistikrapport enligt LSS 28 h §

Kvartal 2 2023

Datum för beslut	Typ av insats	Kön	Förfluten tid
2019-09-27	Särskilt boende	K	1372
2020-09-28	Särskilt boende	K	989
2021-09-16	Särskilt boende	K	652
2022-02-11	Särskilt boende Avbrott	K	504
2022-06-08	Särskilt boende	K	387
2022-08-03	Särskilt boende	M	331
2022-09-26	Särskilt boende	M	214
2023-01-12	Särskilt boende	M	106
2023-02-02	Särskilt boende	M	119
2021-03-05	Daglig verksamhet	M	847
2022-09-09	Daglig verksamhet	M	294
2022-09-13	Daglig verksamhet	M	290
2022-12-30	Daglig verksamhet	M	182
2023-01-09	Daglig verksamhet	M	115
2023-01-10	Daglig verksamhet	K	171
2023-01-18	Daglig verksamhet	M	163
2023-01-25	Daglig verksamhet	M	138
2023-01-25	Daglig verksamhet	K	156
2023-02-07	Daglig verksamhet	K	143
2023-03-06	Daglig verksamhet	K	93
2023-03-28	Daglig verksamhet	M	94
2023-03-28	Daglig verksamhet	M	153
2021-09-02	Kontaktperson Avbrott	K	666
2022-07-26	Kontaktperson	M	339
2022-08-31	Kontaktperson	M	303
2022-09-02	Kontaktperson Avbrott	M	301
2022-10-11	Kontaktperson	M	262
2022-12-30	Kontaktperson	M	181
2023-01-09	Kontaktperson	K	171
2023-02-01	Kontaktperson	M	128
2023-03-07	Kontaktperson	M	115
2023-03-08	Kontaktperson	M	113
2023-03-31	Kontaktperson	M	91

Antal Ärenden

33

§ 154 Rapportering ej verkställda beslut enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), kvartal 3 2023

Diarienumr 23SN108

Beslut

Socialnämnden beslutar godkänna rapport ej verkställda beslut enligt LSS kvartal 3 2023, samt överlämna protokollet till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.

Ärendebeskrivning

Kommunen har skyldighet att kvartalsvis rapportera ej verkställda, gynnande beslut enligt LSS som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Rapporteringen sker till socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Socialnämnden ska enligt 28 h § LSS lämna statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut.

Av bestämmelsen framgår att nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. I bilaga framgår det datum för beslut, insats samt kön på den enskilde. Under tredje kvartalet 2023 fanns det totalt 28 ej verkställda beslut inom lagstadgade 3 månader, vilket är fem färre än kvartal 2 2023

Beslutsunderlag

- Statistikrapport enligt LSS 28 h Q3

Statistikrapport enligt LSS 28 h §

Kvartal 3 2023

Datum för beslut	Typ av insats	Kön	Förfluten tid
2019-09-27	Särskilt boende	K	1464
2021-09-16	Särskilt boende	K	744
2022-06-08	Särskilt boende	K	453
2022-08-03	Särskilt boende	M	423
2021-03-05	Daglig verksamhet	M	940
2022-09-09	Daglig verksamhet	M	387
2022-09-13	Daglig verksamhet	M	383
2022-12-30	Daglig verksamhet	M	263
2023-01-10	Daglig verksamhet	K	264
2023-01-18	Daglig verksamhet	M	256
2023-01-25	Daglig verksamhet	K	230
2023-02-07	Daglig verksamhet	K	236
2023-03-28	Daglig verksamhet	M	146
2023-03-28	Daglig verksamhet	M	246
2023-05-19	Daglig verksamhet	M	134
2023-06-05	Daglig verksamhet	K	117
2021-09-02	Kontaktperson	K	732
2022-08-31	Kontaktperson	M	376
2022-10-11	Kontaktperson	M	310
2022-12-30	Kontaktperson	M	274
2023-01-09	Kontaktperson	K	264
2023-03-31	Kontaktperson	M	164
2023-05-30	Kontaktperson	K	101
2023-06-01	Kontaktperson	K	121
2023-06-08	Kontaktperson	M	114
2023-06-26	Kontaktperson	M	96
2023-06-27	Kontaktperson	M	95
2023-05-26	Personlig assistans	K	127
Antal Ärenden		28	

Information från
kommunchefen 2024

§20
24KS5

...

Av ledamöter väckta
ärenden 2024

§21
24KS4

...